

## Täysistunto

Tiistai 21.2.2023 klo 14.00—22.45

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 22.45.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (14.00—15.57, 17.58—19.59 ja 21.57—22.45) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (15.57—17.58 ja 19.59—21.57).

### 1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

### 2. Hallituksen esitys eduskunnalle Pohjois-Atlantin sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 315/2022 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 16/2022 vp

*Ensimmäinen käsittely*

**Puhemies Matti Vanhanen:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 16/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Halla-aho.

*Keskustelu*

14.01 **Jussi Halla-aho ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Ulkoasiainvaliokunta käsitteli turvallisuusympäristömme olemusta ja siinä tapahtuneita muutoksia sekä sotilaallisen liittoutumisen ja liittoutumattomuuden kysymyksiä jo 17. toukokuuta 22 antamassaan mietinnössä. Kyseinen mietintö kattoi yhtäältä turvallisuusympäristön muutosta käsitellen valtioneuvoston ajankohtaisselonteon ja toisaalta Suomen liittymistä Pohjois-Atlantin liittoon käsitelleen selonteon. Valiokunta yhtyi toukokuuisessa mietinnössään valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan Suomi hakee Naton jäsenyyttä, ja täysistunto hyväksyi mietinnön mukaisen kannanoton äänin 188 puolesta — 8 vastaan.

Arvoisa puhemies! Koska ulkoasiainvaliokunta kuuli asiantuntijoita laajasti viime vuoden keväällä ja koska itse asiasta eli Nato-jäsenyyden hakemisesta ja jäseneksi liittymisestä vallitsee eduskunnassa laaja yhteisymmärrys, nyt käsittelyssä oleva mietintö on historiallisuudestaan huolimatta varsin suppea, toteava ja epädramaattinen. Sisältöä enemmän

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

huomiota on saanut mietinnön käsittelyaikataulu, johon palaan tämän esittelypuheenvuoron lopuksi.

Vaikka Natoon liittyminen on Suomen merkittävin ulko- ja turvallisuuspoliittinen ratkaisu Euroopan unioniin liittymisen jälkeen ja vaikka sillä on kauaskantoisia vaikutuksia Suomen asemaan, perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että Nato-sopimuksen hyväksyminen ja voimaan saattaminen voidaan hyväksyä eduskunnassa äänten enemmistöllä. Tämä kanta perustuu siihen, että Naton päätöksenteko perustuu jäsenmaiden yksimielisyydelle ja jokainen jäsenvaltio ratkaisee itse sen, miten ja missä järjestyksessä se tekee Naton tasolla käsiteltäviä päätöksiä. Toisaalta Suomelle jää edelleen oma kansallinen päätösvalta ratkaista, mihin toimenpiteisiin maamme ryhtyy yhteisen puolustuksen aktiivoinnin osalta 5 artiklan tilanteessa. Nato-jäsenyys ei siis merkitse sellaista täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa kansainväliselle järjestölle, joka perustuslain mukaan edellyttäisi kahden kolmasosan määränemmistää.

Nato-jäsenyyden merkittävin vaikutus Suomelle on se, että Suomi tulee osaksi Naton yhteistä puolustusta ja pääsee 5 artiklan mukaisten turvatakuiden piiriin. Jäsenyydellä on huomattava ennaltaehkäisevä vaikutus. [Ben Zyskowitz: Se on sen tärkein vaikutus!] Valiokunta korostaa, että Nato-jäsenyys ei muuta EU:n asemaa Suomen keskeisimpänä ulkopoliittisena vaikutuskanavana. Natoon kuuluminen kaventaa väistämättä Suomen ulkopoliittista liikkumavaraa, mutta valiokunta pitää tärkeänä, että jatkamme jäsenenäkin aktiivista ja ennakoivaa diplomatiaa sekä globaalia vakautta edistävää ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Naton tehtävien toteuttamiseen kuuluvat puolustussuunnitteluprosessi, operatiivinen suunnittelu, rauhanajan yhteisen puolustuksen tehtävät sekä Naton nopean toiminnan joukot. Puolustussuunnitteluprosessi on Suomen osalta käynnistetty jo tarkkailijajäsenyyden aikana. Naton jäsenenä Suomen tulee kyetä osoittamaan joukkoja liittokunnan kaikkeen toimintaan mukaan lukien yhteistyö terrorismin torjumiseksi. Suomelle asetetaan muiden jäsenmaiden tapaan suorituskysymykset. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että yleisestä konsensusperiaatteesta poiketen yksittäisen jäsenmaan suorituskysymykset voidaan hyväksyä ilman kyseisen jäsenmaan hyväksyntää, toisin sanoen periaatteella konsensus miinus yksi. Velvoitteiden merkitystä Suomen eri puolustushaaroille on tarkemmin kuvattu puolustusvaliokunnan lausunnossa.

Ulkoasiainvaliokunta korostaa mietinnössään valtioneuvoston vastuuta eduskunnan tiedonsaannista ja osallistumismahdollisuuksien turvaamisesta. Tiedonsaantioikeuteen ei vaikuta se, että valiokunnan tarvitsemat tiedot olisivat salassa pidettäviä. Käytännössä tiedonsaanti ja vaikutusmahdollisuus toteutuvat ministereiden etukäteis- ja jälkikäteiskäytöksillä valiokunnissa noudattaen vastaavia periaatteita kuin keskeisistä EU:n ministerikouksista tiedotettaessa. Valiokunta toteaa, että eduskunnan luottamuksen varassa toimivan valtioneuvoston selvityksenantovelvollisuus ulottuu myös presidentin ulkopoliittiseen toimintaan mukaan lukien Nato-asiat. Ulkoasiainvaliokunnan tiedonsaantia presidentin toiminnasta täydentävät valiokunnan säännölliset, luonteeltaan epäviralliset tapaamiset tasavallan presidentin kanssa.

Suomi täyttää tällä hetkellä Naton suosituksen koskien sekä puolustusmäärärahojen osuutta bruttokansantuotteesta että määrärahojen kohdistumista. Valiokunta pitää tärkeänä, että jäsenyyden myötä puolustusmenoiksi katsotaan myös rajavalvonnan kulut sekä so-tilas- ja siviililäkkeet ja että niissä huomioidaan Suomen asevelvollisuusjärjestelmä.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan mietintö on yksimielinen. Tämä yksimielisyys on keskustelujen ja kompromissien tulosta, koska erinäisistä nyansseista ja painotuksista on puolueiden ja edustajien välillä näkemyseroja. Haluankin kiittää kaikkia ulkoasiainvaliokunnan jäseniä siitä, että yksimielisyyden arvo tunnustettiin ja kompromisseihin oltiin valmiita. [Kokoomuksen ryhmästä: Kyllä, kyllä!] Kukaan ei saanut mietintöön kaikkea haluamaansa, mutta kaikki saivat jotakin, ja näitä itselleen tärkeitä аспектеja ryhmät varmasti nostavat keskustelussa esiin.

Valiokunnassa, eduskunnassa ja julkisuudessa laajemminkin on talven aikana käyty vilkasta keskustelua siitä, tulisiko eduskunnan käsitellä tämä mietintö jo ennen vaalitaukoa vaiko vasta sitten, kun Suomen jäsenyys on ratifioitu kaikissa nykyisissä jäsenmaissa. Mitään itsestään selvästi oikeaa tai loogista vastausta tähän kysymykseen ei ole. Kummallekin toimintatavalle olisi löydettävissä perusteita ja myös esimerkitapauksia muista Naton jäsenmaista. Oli kuitenkin merkkejä siitä, että vaikka Natoon liittymisestä sinänsä vallitsi yhteinen näkemys, aikataulukysymys alkoi näyttää politisoitumisen merkkejä. Nopeammasta ja hitaammasta menettelystä alettiin käyttää sellaisia latautuneita sanoja kuin ”hätäily” tai ”vitkuttelu”. Oma näkemykseni oli, että jakolinjojen muodostuminen ja toista mieltä olevien motiiveilla spekulointi vaalien aikana asiallisesti ottaen toissijaisesta kysymyksestä ei olisi ollut maan etu ja että asia on parempi hoitaa pois päiväjärjestyksestä, kun siihen ei varsinaista estettä ole. Kiitän ulkoasiainvaliokuntaa siitä, että myös aikataulun osalta pystyttiin saavuttamaan yhteinen näkemys. [Timo Heinonen: Hyvä!]

Arvoisa puhemies! Mietinnössä esiin nostettuja seikkoja korostaen ulkoasiainvaliokunta puoltaa hallituksen esityksen lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina sekä ponsiehdotusta siten täydennettynä, että se kattaa Suomen ja Ruotsin liittymispöytäkirjat. — Kiitoksia.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Könttä.

**14.10 Joonas Könttä kesk:** Arvoisa puhemies! Suomen liittyminen Nato-jäseneksi on maamme merkittävin ulko- ja turvallisuuspoliittinen ratkaisu, jonka olemme tekemässä siten Euroopan unioniin liittymisen jälkeen. Suomen Nato-jäsenyydellä on kauaskantoisia vaikutuksia maamme ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Eduskunta, valtionjohto ja Suomen kansa ovat laajalla yksimielisyydellä ottaneet tämän merkittävän askeleen. Omalta osaltamme olemme nyt tekemässä viimeisiä päätöksiä. Kyse on historiallisesta hetkestä, josta tulevat sukupolvet meitä kiittävät. Kaikkien Nato-jäsenien hyväksyttyä jäsenyytemme Suomi tallettaa ratifioimiskirjansa Yhdysvaltojen hallituksen huostaan. Natoon liittymisen osalta olemme loppusuoralla mutta liittokunnan jäsenyyttä vasta aloittamassa. Puolustusvoimiemme laadun ja koon puolesta meistä tulee merkittävä Nato-jäsen, ja tästä asemasta käsin meidän on myös liittokunnassa toimittava. Puolustusteollisuudellemme Nato-jäsenyys avaa uusia markkinoita, ja tätä mahdollisuutta emme saa hukata. Kotimainen puolustusteollisuus on huoltovarmuuskysymys.

Herra puhemies! Kahden päivän päästä on kulunut vuosi siitä, kun Venäjä käynnisti julman hyökkäyssotansa Ukrainaa vastaan. [Ben Zyskowiec: Lännen vika!] Venäjän toiminta rikkoo Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjaa, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyjin Helsingin päätösasiakirjaa ja Pariisin peruskirjaa sekä Budapestin asiakirjaa. Hyökkäys loukkaa Ukrainan suvereniteettia sekä alueellista koskemattomuutta ja on vakava uhka kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Venäjä ei ole oppinut historian virheistä vaan pyrkii kirjoittamaan historiaa uudelleen. Tämän pyrkimyksen lopputuloksena on epäonnistuminen. Olemme nähneet siviilien joukkohautoja, pakkosiirrettyjä naisia ja lapsia, silmitöntä väkivaltaa — puhdasta pahuutta. Pahan edessä meidän hyvien on toimittava, tehtävä sitä, mikä on oikeaa ja hyvää, sillä oikeus synnyttää oikeutta ja hyvyys hyvyyttä. Venäjä on riisuttu sen valheverhosta, jolla se on yrittänyt maastoutua. Venäjä on paljastettu siksi, mikä se on, ja koko maailmalle se on nyt ilmeistä. Ukrainan tukeminen ei saa loppua. Väkivallan ja vihan ei saa antaa voittoa. Seisomme Ukrainan rinnalla yhtenäisesti, päättäväisesti ja periksi antamatta.

Arvoisa puhemies! Venäjä muodostaa suurimman uhan Euroopan vakaudelle ja turvallisuudelle. [Ben Zyskowicz: Koko maailmalle!] Venäjän havittelema etupiirijattelu muodostaa uhan myös Suomelle. Tämä on sanottava suoraan äänen. Emme voi olla varmoja, etteikö Venäjän katse kääntyisi jossain kohti myös Suomeen. Rajoillamme on nyt rauhallista, mutta kuka tietää tulevaisuudesta? [Timo Heinonen: Juuri näin!]

Suomen Nato-jäsenyys lisää Pohjolan ja Itämeren turvallisuutta. Puolustusvoimamme on vahva ja suorituskykyinen, jonka kyvykkyyksiä on rakennettu määrätietoisesti. Takavuosien virheitä puolustuksesta leikkaamisesta ei tule toistaa. Puolustusmenomme on säilytettävä yli kahdessa prosentissa bruttokansantuotteesta myös tulevaisuudessa. Puolustusmateriaalin hankinnoilla on turvattava moderni kalusto ja kyvykkyydet myös tulevaisuudessa. Yleinen asevelvollisuus tulee säilyttää ja sitä vahvistaa myös tulevaisuudessa. Reservitoimintaa ja kertausharjoituksia on ylläpidettävä korkealla tasolla.

Kaiken perustana on suomalaisten luja maanpuolustustahto, jota on vaalittava kaikin keinoin. Suomi on puolustamisen arvoinen, ja jokainen meistä suomalaisista on maanpuolustaja. Liitymme Nato-jäseneksi täysin oikeuksin ja täysin velvollisuuksin: yksi kaikkien ja kaikki yhden puolesta. Me puolustamme itse itseämme, teemme osamme osana liittokuntaa ja toimimme sen mukaisesti, ettemme enää koskaan ole yksin.

Puolustussuunnittelun kannalta on tärkeää, että Suomi ja Ruotsi ovat aikanaan molemmat jäseniä. Se tuo sotilaallista syvyyttä, parantaa Pohjois-Euroopan vakautta ja Itämeren alueen turvallisuutta. Me kaikki toki toivomme, että pääsemme nauttimaan nykyistä seesteisemmistä ajoista ja rauhasta Euroopassa. Suomen turvallisuutta ei kuitenkaan voi koskaan jättää yksin toivon varaan. Yli puoluerajojen on jatkossa muistettava velvollisuutemme huolehtia puolustuksestamme yli sukupolvien, tuntui iholla sitten suojasää tai kylmin itätuuli. Suomen Nato-jäsenyys on isänmaan turva.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Heinonen.

**14.16 Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Hyvät ministerit, hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! 1 300 kilometriä maarajaa — maarajaa hyökkäyssotaa käyvää maata vasten. Maata, joka ei noudata kansainvälisiä sopimuksia, ei kunnioita maiden itsenäisyyttä, ei maiden koskemattomuutta, ei edes sodan alkeellisimpia sääntöjä. Ei koskaan enää tällaisen naapurissa yksin.

Suomessa uskoteltiin pitkään, jopa tässä talossa, että Venäjän naapurissa voisi elää turvassa myötäilemällä maata. Vuonna 2007 puolustusministeri Häkämiehen Venäjä, Venäjä, Venäjä -puhe. Vuonna 2009 maakauppahuoli ja väitteet, että me, ketkä asian nostimme esille, pelottelemme Venäjällä — meitä syytettiin russofobiasta. Vuonna 2014 Nato-keuli-va puolustusministeri sai ryöpytystä sosiaalidemokraateilta. Vuonna 2017 Nord Stream kakkonen oli ”vain ympäristökysymys”, ja 2022 tammikuussa ”ei tällä vaalikaudella”.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Nyt olemme sinetöimässä — onneksemme — Naton täysjäsenyytemme. Haluankin kiittää Suomen kansaa, joka sai maamme Natoon liittymisen kannalle. Ei historiaa kenenkään tarvitse peitellä tai pyyhkiä pois. Pääasia on, että nyt olemme kaikki historian oikealla puolella. Meidän Nato-jäsenyytemme ei ole ketään vastaan, meidän Nato-jäsenyytemme on oman turvallisuutemme maksimoimiseksi. Emme tule Natossa kuluttamaan turvallisuutta, me tulemme Natossa lisäämään turvallisuutta, ja vielä parempi on tulos, jos myös Ruotsi Natoon kanssamme pääsee. Me kuitenkin teemme omat päätökset itsenäisenä maana, ja kun me haluamme pitää itsenäisyydestämme huolta myös huomenna, niin nyt on oikea aika liittyä Natoon. Vaikka tavoitteemme oli ja on edelleen, että menemme Ruotsin kanssa Natoon yhdessä, niin loppupelissä meidän on ajateltava ensisijaisesti oman maamme turvallisuutta. Siksi nyt nykyinen eduskunta oman maamme osalta tämän Nato-prosessin sinetöi ja Nato-lait hyväksyy. Nyt kun ensi viikolla täysistunto lopullisesti eduskunnan osalta tämän päättää, olemme kaikissa tilanteissa omalta osaltamme työmme tehneinä valmiita Natoon. Totta kai joudumme odottamaan vielä Unkarin ja Turkin ratifiointeja, mutta haluan uskoa, että ne myös saadaan mahdollisimman pian.

Millainen Nato-maa sitten Suomi tulee olemaan? Itse toivon, että vastuuta kantava, yhteistyöhön pystyvä ja turvallisuuden eteen kaikkensa tekevä. Meidän ei tule sulkea mitään turvallisuutta lisäävää ratkaisua pois. Jos puolustusliitto katsoo — ja me sen jäsenenä — että Suomeen on hyvä tehdä pysyviä Nato-rakenteita, niin silloin sellaisia kannattaa tehdä. Meidän on syytä yhdessä Naton kanssa pohtia erityisesti keinoja Pohjois-Euroopan yhteisen puolustuksen vahvistamiseksi. Tässä meidän maantieteellinen asemamme sekä sitä kautta erikoisosaamisemme nousevat myös esille. Meillä on korkeaa osaamista arktisesta sodankäynnistä. Voisiko Lappiin perustaa Naton arktisen sodankäynnin osaamisen ja koulutuksen keskuksen? Sitä kannattaa vakavasti pohtia, ja siitä päätös tehdään yhdessä Natossa. Mutta pääasia on se, että me annamme puolustusliitolle kaiken sen osaamisen ja muun, mitä tarvitaan, ja toisaalta otamme vastaan kaiken sen, mitä me tarvitsemme ja meille annetaan, mutta haluan alleviivata, että Nato-maanakin meidän oman turvallisuutemme kivijalka tulee olemaan oma uskottava maanpuolustus.

Naton nykyinen suositus on, että jäsenmaat käyttäisivät kaksi prosenttia bruttokansantuotteesta maanpuolustukseen, mutta Naton pääsihteeri Jens Stoltenberg totesi hetki sitten, että ”Euroopassa on meneillään täysimittainen sota. Näemme myös sitkeän terrorismin uhan. Pitää ajatella, että kaksi prosenttia ei ole katto vaan lattia, minimi.” Suomi täyttää kahden prosentin tavoitteen seuraavat kaksi vuotta, ja minun mielestäni seuraavan hallituksen täytyy tehdä päätös Suomen puolustusmenojen pitämisestä kahdessa prosentissa suhteessa bruttokansantuotteeseen jatkossakin. Puolustusmenojen kasvattamisen ohella meidän on pidettävä huolta myös puolustusteollisuuden tuotantokyvystä. Ukrainan tilanne on näyttänyt, minkälainen tilanne pahimmillaan voi olla.

Arvoisa puhemies! Haluan nostaa esille vielä kaksi aihetta. Ensimmäisenä nuoremme: Me tarvitsemme jatkossakin maanpuolustukseen kaikki tähän sitoutuneet ja pystyvät nuoremme, niin nuoret miehet kuin yhä isomman määrän nuorista naisistamme. Olen enemmän kuin tyytyväinen, että vaikeat ajat ovat meillä vain nostaneet nuortemme maanpuolustustahtoa — jokainen vahtivuorollaan. Varusmiehistämme tulee meidän osaava reservi. Nato-maanakin reservimme tulee olemaan maamme turvallisuuden kivijalka. Pidetään huoli reservin osaamisesta: riittävä määrä kertausharjoituksia — vähintään nykyinen, kattavasti puolustusvoimien materiaalia käyttöön — MPK:n toimintaedellytysten turvaaminen, resurssien vahvistaminen ja harjoittelu. Joka kahdeksannella suomalaisella on

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

itse asiassa aselupa, ja itse toivon, että ensi vaalikaudella puolustusvaliokunnan esille nostama tuhannen ampumaradan tavoite pystytään täyttämään.

Arvoisa puhemies! Tarvitsemme myös riittävän ja osaavan kantahenkilökunnan, ja itse toivon, että määrätietoisesti tehdään työtä myös lainsäädännön päivittämiseksi, joka ottaa huomioon paremmin myös tehtävissä fyysisesti vammautuneet mutta myös psykosomaattiset oireet.

Tämän viikon perjantaina tulee kuluneeksi tasan vuosi siitä, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan, ja vuonna 2014 Venäjä oli valloittanut Ukrainalle kuuluvan Krimin ja aloittanut sodan itäisessä Ukrainassa. Haluan kiittää maamme hallitusta siitä, että Ukrainaa olemme auttaneet erittäin merkittävästi. Ukraina ei taistelee vain omasta vapaudestaan, koskemattomuudestaan, itsenäisyydestään — Ukraina taistelee koko Euroopan puolesta ja koko demokraattisen maailman puolesta. Meidän tulee jatkaa Ukrainan tukemista, vahvistaa ja laajentaa sitä Ukrainan lopulliseen voittoon asti. Me olemme yhdessä Ukrainan kanssa. On ollut vaikuttavaa nähdä ukrainalaisten urheus ja päättäväisyys, mutta myös lännen yhtenäisyys. Putin oli väärässä. Putinin Venäjän toimet Ukrainassa ovat osoittaneet, että Venäjän naapurissa ei ole mahdollista elää enää turvassa yksin. Venäjän naapurissa ei tule enää koskaan olla yksin.

Tulevana perjantaina toivon, että Ukrainan ja myös eri maiden liput liehuvat saloissa vapauden ja demokratian kunniaksi, Ukrainan tueksi. Ja jos ensi viikolla joku vielä eduskunnassa esittää, että emme liittyisi Natoon, minä tulen äänestämään Natoon liittymisen puolesta. Teen sen lapsiemme ja lapsenlapsiemme ja heidän vapautensa ja turvallisuutensa puolesta, mutta teen sen myös kiitollisena tammenlehvässukupolvelle, joka osaltaan aikanaan taisteli ja varmisti maamme itsenäisyyden ja vapauden — vapaan Suomen, mitä me saamme nyt ylpeydellä ja kiitollisuudella puolustaa.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Kopra.

**14.24 Jukka Kopra kok:** Arvoisa herra puhemies! Nato-jäsenyyden hyväksyminen on Euroopan unioniin liittymisen jälkeen Suomen merkittävin ulko- ja turvallisuuspoliittinen ratkaisu. Puolestani ja kokoomuksen puolesta tämä asia oltaisiin voitu ratkaista jo aikaisemminkin, mutta hyvä, että asia on nyt lähestulkoon maaliviivalla eduskunnankin osalta. Toivon, että Nato-jäsenyys etenee maaliin asti ripeästi. Osin tähän vaikuttavat meistä riippumattomat syyt, kuten myös Ruotsin jäsenyyteen. Toivon, että Turkissa ymmärretään, miten suuresta turvallisuusasiasta Suomen ja Ruotsin osalta tässä on nyt kysymys ja miten suuren lisäarvon voimme tarjota. Toivomme luonnollisesti, että Turkin valtionjohto suhtautuu suopeasti molempien maiden jäsenyyksien ratifiointiin. Suomen on osaltaan kuitenkin ratkaistava liittymistä koskevat asiat ripeästi. Kaikkein parasta olisi, jos liittyminen tapahtuisi yhtä aikaa Ruotsin kanssa.

Arvoisa puhemies! Naton jäsenyys ei kuitenkaan ole mikään taikurihattu, josta yhtäkkiä tempaistaan uusia ratkaisuja, joilla puolustuksemme hoidetaan. Jatkossakin on niin, että maamme puolustus rakentuu niille periaatteille, joita tähänkin asti on noudatettu. Vastuu pitää kantaa itse, mutta saamme kyllä liittoumalta kaiken mahdollisen avun ja tuen, jos maahamme aseellisesti hyökätään. Nato on puhtaasti puolustuksellinen organisaatio, ja ihmettelen Venäjän lietsomaa propagandaa siitä, että se olisi heille jonkinlainen uhka. Nato on uhka korkeintaan siinä mielessä, että se pystyy estämään Venäjän aluevalloitukset Nato-maihin ja torjumaan Venäjän hyökkäyksen.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Arvoisa puhemies! Maamme puolustuksen järjestämisessä on tulevaisuudessakin siis pidettävä kiinni kokonaisvaltaisesta maanpuolustuksesta. Koko aluettamme ja kaikkia kansalaisia puolustetaan siten, että koko yhteiskunnan voimavarat ovat hyödynnettyinä. Meidän on varmistettava, että yleinen asevelvollisuus ja reserviläisjärjestelmä säilyvät ja kehittyvät. Naiset tulee ottaa mukaan kutsuntoihin, ja muutoinkin on varmistettava, että kaikilla halukkailla on mahdollisuus osallistua maanpuolustustyöhön, kullakin kykyjensä mukaan. Nato ei maksa puolustustamme, vaan se on hoidettava itse. Lyhyellä tähtäimellä on varmistettava, että määrärahasomme on vähintään kaksi prosenttia bruttokansantuotteesta. Voi olla, että joudumme tätä vielä nostamaan, sillä geopoliittinen tilanne ei kylläkään osoita lientymisen merkkejä vaan päinvastoin. Myös maamme huoltovarmuuteen on kiinnitettävä nykyisessä tilanteessa enemmän huomiota.

Jotta voimme ylläpitää osaavaa reserviä, on varmistettava, että harjoittelumahdollisuuksia esimerkiksi ammuntaan on riittävästi. Pitää alkaa selvittää, miten reserviläisten mahdollisuuksia ja oikeuksia toimia vastuullisemmissa tehtävissä jo rauhan aikana voitaisiin lisätä. Maanpuolustustahdon suotuista kehityksistä tulee varmistaa. Parhaiten Naton jäsenenä se onnistuu siten, että mahdollisimman monella on oikeat tiedot ja oikea käsitys maanpuolustusjärjestelmästä ja että mahdollisimman moni voi tosiaan osallistua maanpuolustustyöhön, kukin kykyjensä mukaan. Peruskoulussa voitaisiin hyvin järjestää säännönmukaisesti maanpuolustuskurssi, jolla kaikki oppilaat perehdytettäisiin maanpuolustuksemme toimintaan ja sen periaatteisiin. En tietenkään tarkoita tällä sotilaallista koulutusta, se annetaan muualla. Edelleen valtio voisi tukea aktiivisten reserviläisten toimintaa siten, että reserviläisten suojavarusteet ja muu materiaali olisivat verovähennyskelpoisia itse hankittuna. Näin halukkaat voisivat hankkia edullisemmin omaan lukuunsa tarpeellisia varusteita, ja näin useampi reserviläinen kriisitilanteessa saisi asianmukaiset varusteet käyttöönsä.

Arvoisa puhemies! Kannatan Nato-jäsenyyden toteuttamista Suomen osalta mahdollisimman ripeästi.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Ministeri Savola.

**14.28 Puolustusministeri Mikko Savola:** Arvoisa herra puhemies, arvoisat edustajat! Hyvä kuulla tätä keskustelua. Olemme hyvin yksimielisiä tästä Nato-lain hyväksymisestä eduskunnassa, ja se on hyvä asia. Kiitän ulkoasiainvaliokuntaa ja puolustusvaliokuntaa siitä, että tämä mietintö on tehty ja se on meillä täällä salissa ja me saamme ripeästi tämän omalta osaltamme käsiteltä.

Oikeastaan pari huomiota ensinnäkin tästä keskustelusta, että Suomi ja Ruotsi yhdessä, erikseen, yhtä aikaa ja niin edelleen. On hyvä huomata, kuinka vahva tuki viime viikolla Naton puolustusministerikokouksessa sekä Suomelle että Ruotsille, tälle yhteiselle Nato-jäsenyydspyrkimyksellemme, tuli. Se tuli kautta linjan ja vahva viesti siitä, että ennen Vilnan kokousta molemmat maat tulevat olemaan hyväksytyinä puolustusliitossa. Meillä on Ruotsin kanssa erittäin vahva luottamus. Itse olen oman kollegani Pål Jonsonin kanssa oikeastaan viime viikkoina ollut enemmän yhteyksissä kuin oman vaimoni kanssa, mutta olemme hyvin luottamuksellisessa suhteessa Ruotsin kanssa, ja emme tee yllättäen mitään sellaista, mistä toinen ei tietäisi. Tämän takia on hyvä, että jatkamme dialogia Ruotsin kanssa. Se yhteinen tavoite tästä ennen Vilnaa liittymisestä molempien maiden osalta tuli.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Tässä viitattiin puheenvuoroissa myös Naton suorituskykytavoitteisiin. Nämä hyväksyttiin viime viikolla olleessa kokouksessa. Ehkä yhtenä keskeisimpänä viestinä tästä kahden prosentin tavoitteesta, mikä myös Suomella tulee jatkossa olla: Tällä hetkellä me sen täytämme, seuraavan hallituksen on tästä tehtävä edelleen linjauksia. Mutta on tavallaan kaksi kategoriaa: on ne maat, jotka sanovat, että tämän kaksi prosenttia tulee olla lattia, mutta sitten on ne maat, jotka vasta pyrkivät sinne kahden prosentin tavoitteeseen. Näitäkin on aika monta meillä puolustusliitossa vielä, eli yhteistä tehtävää tämän osalta on. Suomi nämä kriteerit täyttää ehkä jopa paremmin kuin useat Naton jäsenmaat.

Viimeisenä huomiona, herra puhemies, se, että tämä jäsenyys ei muuta meillä sitä, etteikö meidän pitäisi pitää vahvasta kansallisesta puolustuksesta jatkossakin huolta. Se tarkoittaa sitä, että pidämme yleisen asevelvollisuuden vahvana, koulutamme meidän reservimme myöskin vahvana ja huolehdimme omalta osaltamme kalustohankinnoista ja siitä, että me olemme turvallisuuden tuottaja täällä pohjoisessa Euroopassa myös tulevaisuudessa. — Kiitos. [Vasemmalta: Hyvä!]

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Turtiainen.

**14.31 Ano Turtiainen vkk:** Arvoisa puhemies! Presidentti ja pääministeri kävivät viime lauantaina pokkaamassa Münchenin turvallisuuskokouksen järjestäjiltä Ewald von Kleist -palkinnon. Kyseessä on palkinto, joka kantaa koko elämänsä natsi-ideologiaa vastaan urhoollisesti taistelleen Ewald-Heinrichin nimeä. 21-vuotiaana luutnanttina vuonna 1943 tämä Ewald-Heinrich puki päälleen räjähdeliivin aikomuksenaan surmata Adolf Hitler. Kysyessään isänsä kantaa tähän tehtävään nuori luutnantti, joka halusi itse elää, sai vanhalta isältään vastauksen: ”Sinun täytyy tehdä se. Jos nyt tällaisella hetkellä kieltäydyt, et tule koskaan enää elämässäsi olemaan onnellinen.” Mainitulla Ewaldilla oli sukulainen, sotamarsalkka, joka johti Saksan hyökkäystä Neuvostoliittoon — vieläpä samanniminen, Ewald von Kleist. Yksi näistä kahdesta alkoi järjestää näitä Münchenin turvallisuuskokouksia sotien jälkeen, ja nyt annettu mitali kantaa hänen nimeään. Toinen taas kuoli Neuvostoliitossa elettyään kymmenen vuotta elinkautisvankina.

Hyvät kollegat! Luonnollisesti te haluaisitte olla historian oikealla puolella ja haluatte kenties saada nimenne marmorilaattoihin ja mitaleihin, mutta oletteko ihan varmoja siitä oikealla puolella olemisesta, kun te toivotatte Venäjän valtiojohdolle vankityrmiä? Nyt käsillä olevassa ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä todetaan: ”Valiokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan arvioon, jonka mukaan Natoon liittyminen on Suomen merkittävin Euroopan unioniin liittymisen jälkeen tehty ulko- ja turvallisuuspoliittinen ratkaisu, ja sillä on kauaskantoisia vaikutuksia Suomen asemaan.” Perustuslakivaliokunta taas toteaa omassa arviossaan pitävänsä selvänä, että liittymisellä on Suomen poliittista liikkumavaraa kaventavaa merkitystä.

Hyvät kollegat, ymmärrätkö te oikeasti, mitä te olette tekemässä? Edustavatko Nato ja muut Yhdysvaltojen kanssa solmittavat sotilaalliset sitoumukset teille hyvyyden voimia? Tällä hetkellä Ukrainassa käydään ensimmäisen maailmansodan Verdunin verilöylynä tunnetun kulutussodan kaltaista järjetöntä taistelua ukrainalaisten hengillä, ja vain, jotta Venäjän hallinto kaatuisi. [Ben Zyskowiec: Eihän sitä sen takia käydä!] Verdunin verilöyly johti lähes miljoonan nuoren ranskalaisen ja saksalaisen kuolemaan. [Ben Zyskowiecin välihuuto] Ukrainalaisia sotilaita on tässä sodassa kuollut puoli miljoonaa, venäläisiä tietävästi vain parikymmentä tuhatta. [Naurua] Juuri tätä lieenee entinen ulkoasiainvaliokun-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

nan puheenjohtaja Niikko tarkoittanut, kun totesi tviitissään helmikuussa 2022, että seuraukset ovat karmivat. Länsi syyttää rahaa ja aseita tähän järjettömyyteen ja samalla myöntää, että tavoite on Venäjän hallinnon kaataminen. [Eduskunnasta: Ei! — Ben Zyskoviczin välihuuto] Itse asiassa suuri osa nyt vaalien alla nimensä esille haluavista poliitikoistamme toistaa tätä tavoitetta, että Ukrainaa on tuettava voittoon saakka ja Putinin hallinto on muka kumottava. Järkyttävää, että olemme päätyneet tällaiseen tilanteeseen, mutta onko se toisaalta ihme, kun samojen politiikan ammattilaisten mielestä sukupuolta voi muka vaihtaa vuoden välein? [Ben Zyskowicz pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ukrainan sodan tausta on Donbasissa vuodesta 2014 riehuneessa sisällissodassa ja Kiovan hallinnon valtioterrorismissa ja siitä eteenpäin lännen Minsk-sopimuksen avulla suoritettamassa harhautuksessa ja viimeisimpänä etappina vuosi sitten ilmeisesti brittien sabotoinnissa Istanbulin rauhansopimuksessa Zelenskyin hallinnon ja Venäjän välillä. Ennen kaikkea taustalla on USA:n johtaman lännen kieltäytyminen Venäjän kanssa minkäänlaisesta neuvotellusta turvallisuusratkaisusta Venäjän erikoisoperaation kynnyksellä vuosi sitten, kun Kiovan hallinto kokosi mahtavaa sotajoukkoa Donbasin rajoilla. Istanbulissa marraskuussa 1999 pidetyssä Etyjin huippukokouksessa allekirjoitetussa Euroopan turvallisuuden peruskirjassa määrätään suoraan kunkin valtion velvollisuudesta olla vahvistamatta turvallisuuttaan muiden turvallisuuden kustannuksella. Siinä todetaan myös, että millekään valtiolle, valtioryhmälle tai järjestölle ei voida antaa ensisijaista vastuuta rauhan ja vakauden ylläpitämisestä Etyjin alueella tai antaa pitää mitään sen osaa vaikutuspiirissään. Nämä seikat otettiin esille siinä kuuluisassa Lavrovin nootissa, johon Suomi ei halunnut vastata omalla nootillaan alkuvuodesta 2022, vaan meni EU:n taakse piiloon. Melko pian tuon jälkeen edustaja Niikko syrjäytettiin ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan tehtävästä, kun kysyi tviitillään, ”eikö lännestä löydy yhtä viisasta päämiestä, joka Venäjän tuntee, ja sanoisi, että Ukraina ei liity Natoon”.

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä ollaan laajentamassa Ukrainassa oleva sota Suomen maaperälle. Toistan nyt omia sanojani Naton selonteosta viime toukokuulta. Hyvät kollegat: ”Te edustatte kansaa, te olette kansalla töissä. Te ette ole valtioneuvostolla tai presidentillä töissä, kansa maksaa teidän palkkionne. Oletteko te aivan varmoja, että te toteutatte kansan tahtoa, ja ymmärrätkö te, että kansa ei tahdo sotaa, se tahtoo rauhaa? [Jukka Gustafsson: Se tahtoo Natoon vain!] Nato tuo sotaa, ja sodasta, eli Natosta, ei erota noin vain. Jumala armahtakoon ja siunatkoon meitä.” — Kiitos. [Ben Zyskowicz: On se hienoa, että täällä on tuollaisia rauhan puolustajia mukana!]

**Puhemies Matti Vanhanen:** Vastauspuheenvuoro, edustaja Zyskowicz.

**14.39 Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On järkyttävää, että Venäjän hallitsijan Putinin valheet kaikuvat tässäkin salissa. Ukrainassa käydään muka sotaa sen vuoksi, että pyritään kaatamaan Venäjän nykyjohto — ei käydä. Siellä käydään sotaa sen vuoksi, että Venäjän nykyjohto ei kunnioita Venäjän ja sen edeltäjävaltion Neuvostoliiton solmimia kansainvälisiä sopimuksia. Siellä käydään sotaa sen vuoksi, että Venäjä haluaa tavalla tai toisella liittää Ukrainan itseensä ja että Venäjä haluaa kiistää Ukrainan olemassaolon oikeuden olla itsenäinen valtio, Ukraina. Venäjä haluaa tuhota Ukrainan kansakunnan olemassaolon itsenäisenä kansakuntana. Tämän takia siellä soditaan. [Eduskunnasta: Hyvä puhe!]

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

**Puhemies Matti Vanhanen:** Puhujalistaan. — Edustaja Honkasalo.

**14.40 Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Ensi perjantaina Venäjän raakalaismaisesta ja kansainvälistä oikeutta rikkovasta hyökkäyssodasta tulee kuluneeksi vuosi, eikä ulospääsyä sodalle näy. Venäjä toi sodan Eurooppaan. Se on sanoinkuvaamattoman lohdutonta. Ukrainan kansan kärsimys Venäjän hallinnon harjoittaman julmuuden keskeillä ei ole mitään muuta kuin väärin ja täysin kohtuutonta. Venäjän toimintaa on mahdotonta rationaalisesti ymmärtää. Ukraina tarvitsee kaiken tuen, mitä vain voimme antaa. Yksin Ukraina päättää, milloin se haluaa rauhasta neuvotella ja millä ehdoilla. Pidän arvokkaana presidentti Niinistön lausuntoja rauhasta, sillä tätäkin keskustelua on tärkeää ylläpitää.

Vuosi sitten Venäjän hyökättyä Ukrainaan koko turvallisuuspoliittinen ympäristö muuttui Euroopassa ja erityisesti Suomessa. Oli analysoitava ja pohdittava uudestaan koko turvallisuuspoliittinen tulevaisuutemme. Itse surin koko kevään sitä, että sen lisäksi, että sota pelotti, ahdisti, turvallisuudentunne romahti, tuntui ettei demokraattiselle keskustelulle sodan seurauksista Suomen kannalta ollut lähes minkäänlaista tilaa. Suomen valtasi nopeasti militarisoitunut ilmapiiri, jossa yksikin epävarma tai kriittinen mielipide tulkittiin Venäjän imperialistisen hallinnon tukemiseksi. Vähemmälle huomiolle jäivät myös puheet ihmisoikeuksista ja oikeusvaltiosta; niitä pidettiin toisarvoisina. Yhtäkkiä myös Suomessa oltiin valmiita joustamaan ihmisoikeuksista niin rajalainsäädäntöön liittyen kuin suhteessa Turkkiin ja yhteisymmärryspöytäkirjaan.

Arvoisa puhemies! Perustelin pitkään ja perin pohjin viime keväänä, miksi päädyin olla kannattamatta Nato-jäsenyyden hakemista. Keskeisinä argumentteina pidin Naton rakentumista ydinasejärjestelmän alle, ihmisoikeusperustaisen ulkopoliittikan kaventumista, ydinaseriisunnan edistämisen hankaloitumista ja sitä, että olisimme samassa sotilasliitossa sellaisten autoritääristen maiden kanssa, kuten Unkari ja Turkki. Perustelin kantaani myös sillä, että Natoon liittyminen heikentäisi meidän mahdollisuuksiamme puuttua Nato-maiden ihmisoikeusloukkauksiin ja vaatia ihmisoikeuksien kunnioittamista esimerkiksi Turkilta. Antaisimmeko heti periksi asevientikiellon suhteen? Arvioin, että jäsenyys ei pitkällä aikavälillä lisäisi turvallisuutta vaan lisäisi jännitteitä entisestään. Pohdin kriittisesti, etteivät Naton turvatakuut ole mikään automaatio, vaan päätös 5 artiklan aktivoinnista edellyttää päätöstä kaikkien 30 jäsenmaan pääkaupungeissa. Näin, ettei Nato-jäsenyys lisäisi turvallisuuttamme vaan sen sijaan asevarustelua ja sotilaallisia jännitteitä pitkällä aikavälillä.

Arvoisa puhemies! Vaikka suhtauduin hyvin kriittisesti Nato-jäsenyyteen, en itsekään osannut odottaa, että skenaarioni osoittautuisivat toteen näin hyvin. Me olemme tilanteessa, jossa kaksi Nato-jäsenyyden kirkkaasti täyttävää jäsenehdokasta, Suomi ja Ruotsi, joutuvat erikseen neuvottelemaan erillisellä kaistalla Turkin kanssa. Tällainen erilliskäsitäminen Suomen ja Ruotsin kohdalla on hyvin ongelmallinen, ja se kertoo ennen kaikkea syvistä ongelmista Naton sisällä. Se myös syö Naton uskottavuutta. Ja mihin tämä sietämätön pitkittynyt prosessi on sitten Suomen kannalta johtanut? Se on johtanut siihen, että olemme nöyryntyneet autoritäärisen vallan edessä ja olemme päätyneet tinkimään ulkopoliittikkamme ihmisoikeusperustaisuudesta.

Arvoisa puhemies! Moni täällä salissakin perusteli viime keväänä myönteistä Nato-kantaansa nimenomaan Ruotsin päätöksellä hakea jäsenyyttä. Suomen ulkopoliittikan keskeinen viesti onkin kiitettävästi ollut kaikilla tasoilla, että Suomi ja Ruotsi etenevät yhtä ai-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

kaa. Ruotsin jättäminen yksin tässä tilanteessa ei olisi kestävä, eikä se ole myöskään oman turvallisuutemme kannalta järkevää. Se antaisi myös signaalin, että Turkin asettamissa kohtuuttomissa vaatimuksissa olisi jotain perää eikä Ruotsi niitä täyttäisi. Mielestäni on myös demokratian kannalta ongelmallista, että eduskunta nyt hyväksyy etukäteen tämän hallituksen Nato-esityksen. Olisi ollut hyvä pitää kiinni aikataulusta, jossa Suomi hyväksyisi oman Nato-lainsäädäntönsä vasta Turkin ja Unkarin ratifiointien jälkeen. Kiirehtimällä tätä päätöstä Suomi menettää nyt myös omaa valtaansa liittymisaikataulun suhteen. Suomesta ei voi tulla Naton jäsentä ennen kuin kaikki nykyiset jäsenmaat ovat ratifioineet jäsenyyden. Nyt sitten odottelemme täällä Naton eteisessä, koska Turkki ja Unkari suostuvat päästämään meidät sisään. Olisi myös ollut legitiimimpää, että seuraava eduskunta olisi saanut tehdä päätöksen.

Arvoisa puhemies! Ihmisoikeuksista ei tingitä, eikä niistä neuvotella. Suomi on itsenäinen maa, joka tekee autonomisesti päätökset oikeusjärjestelmänsä ja oikeusvaltion puitteissa. Uussuomettumista on juuri se, että ulkopoliittikan ja oletuksien siitä, mitkä asiat saattaisivat miellyttää ulkovaltioita, kuten Turkkiä, annetaan vaikuttaa sisäpoliittisiin asioihin. Pidän käsittämättömänä sitä, että meillä edes pohditaan vakavissaan, että mielenosoittamisen vapautta tulisi rajoittaa, jottei Turkkiä suututettaisi, tai että eduskunnassa ei uskalleta ottaa kantaa rituaaliteurastukseen, sillä ei haluta provosoida Turkkiä, tai pohdita, miten kanta vaikuttaisi Nato-prosessiin. [Hälinää] Pidän myös käsittämättömänä, että puolustusministeri myönsi tammikuussa uuden puolustustarvikkeiden vientiluvan Turkkiin. Tämä lupa myönnettiin, vaikka Suomi keskeytti uusien aselupien myöntämisen Turkille vuonna 2019 maan hyökättyä Pohjois-Syyrian kurdialueille. Tämä lupa myönnettiin, vaikka Turkki teki viime marraskuussa poikkeuksellisen laajan ilmahyökkäyksen Pohjois-Syyrian ja Pohjois-Irakin kurdialueille. Tätä päätöstä ei myöskään käsitelty hallituksen kesken. Vasemmistoliitto ei kannata puolustustarvikkeiden viemistä hyökkäyssotaa käyviin tai ihmisoikeuksia polkeviin maihin. Mielestämme Suomen ei olisi pitänyt myöntää tätä asevientilupaa Turkkiin.

Arvoisa puhemies! On hyvä huomioda, että tätä juuri autoritääriset valtiot meiltä haluavat: ne haluavat, että me nujerramme niitä keskeisiä ihmisoikeuksia, joita he itse polkevat. Meidän ei tule tästä tinkiä lainkaan. Sen sijaan tuntuu, että oikeusvaltioperiaatteen vahvistamiselle ja ihmisoikeustuntemukselle on suurempi tilaus kuin pitkiin aikoihin. Ihmisoikeudet, demokratia ja oikeusvaltioperiaate eivät ole mitään pehmeitä arvoja vaan kovan turvallisuuspolitiikkamme ydintä.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä sanotaan: ”Valiokunta toteaa pitävänsä selvänä, että liittymisellä on siten myös Suomen poliittista liikkumavaraa kaventavaa merkitystä.” Itse pidän äärimmäisen tärkeänä, että Suomi pyrkii pitämään kiinni ulkopoliittisesta liikkumatilastaan. Suomen tulee korostaa jäsenyydessään, että jäsenyys Natossa on puolustuksellinen eikä maahan oteta ydinaseita, pysyviä sotilastukikohtia tai pysyviä Naton joukkoja. Naton tulee keskittyä jäsenmaidensa alueellisen koskemattomuuden puolustamiseen. Suomen osallistumisesta sotilaallisiin operaatioihin ulkomailla tehdään aina tapauskohtainen päätös eduskunnassa. Suomen on jatkossakin toimittava aktiivisesti ydinaseriisunnan edistämiseksi ja joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseksi. Suomen on allekirjoitettava ja ratifioitava YK:n ydinasekieltosopimus, sillä ”ydinaseiden käyttäminen on meidän kaikkien loppu”, kuten presidentti Niinistö totesi viime marraskuussa. — Kiitos. [Jukka Mäkysen välihuuto]

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

**Puhemies Matti Vanhanen:** Nyt seuraavaksi pääministerin ja ulkoministerin puheet, ja sen jälkeen avaan debatin.

**14.49 Pääministeri Sanna Marin:** Arvoisa puhemies! Haluan kiittää eduskuntaa, ulkoasiainvaliokuntaa, kaikkia valiokuntia, jotka tähän työhön ovat osallistuneet. Tämä on tärkeä askel kohti Suomen Nato-jäsenyyttä, ja haluan lämpimästi kiittää siitä hyvästä yhteistyöstä, jota meillä on ollut koko tämän prosessin ajan niin eduskunnan, tasavallan presidentin kuin puolueiden välillä.

Suomi on valmis Naton jäseneksi. Me täytämme kaikki kriteerit, me yllämme tuohon kahden prosentin tavoitteeseen, kuten puolustusministeri Savolan puheenvuorossa hyvin kuvattiin. Samaa ei kaikista Nato-maista voi sanoa. Suomella on vahva oma puolustuskyky, ja me olemme Natossa nimenomaisesti turvallisuuden tuottajia, emme sen viejiä. Meidän tärkein tehtävämme tulevaisuudessakin on totta kai varmistaa Suomen oma uskottava puolustuskyky. Se on meidän tärkein tehtävämme myös Naton jäsenenä, mutta Naton jäsenenä meillä on myös tuo yhteinen turva olemassa 5 artiklan alla, ja erityisesti tilanteessa, jossa Eurooppa valitettavasti kärsii sodasta, Venäjä on aggressiivisesti hyökännyt Ukrainaan, tälle yhteiselle suojalle, turvalle ja yhteiselle puolustukselle on ilmiselvä tarve.

On myös tärkeää, että olemme tehneet erittäin tiivistä ja hyvää yhteistyötä naapuri- ja maamme Ruotsin kanssa. On Suomen, Ruotsin ja koko Naton etu, että maat liittyisivät yhtäaikaisesti Naton jäseniksi. Molemmilla mailla on kuitenkin myös oma prosessinsa tähän liittyen, ja tämä hallituksen esityksen käsittely täällä eduskunnassa on tärkeä osa Suomen oman prosessin läpiviemistä. Olen myös kiitollinen siitä, että eduskunta on ollut valmiudessa tällä hallituskaudella käsitellä tämän kokonaisuuden. Mielestäni tämä on ollut oikea ratkaisu.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Ulkoministeri Haavisto.

**14.51 Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Myöskin minun puolestani kiitos eduskunnalle ja sen ulkoasiainvaliokunnalle erinomaisesta työstä. On hyvä, että on löytynyt ratkaisu, jolla täällä eduskunnassa saadaan asia vietyä niin pitkälle kuin voimme, ja sitten jäämme odottamaan muiden päätöksiä.

Nato-jäsenyys on tärkeä meille suomalaisille. Se on meidän turvallisuuttamme vahvistava tekijä. Se on tärkeä Ruotsille. Ja Suomen ja Ruotsin liittyminen Natoon on tärkeä myös koko Naton turvallisuuden kannalta. Jos katsoo konfliktia Euroopassa, miten tärkeällä sijalla Itämeri on: olemme nähneet jo Nord Stream -putken räjäytyksen omassa lähiympäristössämme. Tiedämme, että sota ja sodan seuraukset voivat koskettaa myöskin omaa aluetta. On tärkeä tehdä kaikki ne toimenpiteet, mitä itse voimme tehdä oman turvallisuutemme parantamiseksi.

Suomi ja Ruotsi ovat edenneet hyvässä yhteisymmärryksessä tässä Nato-jäsenyyden tiellä. Meillä on myöskin ulkoministerien kesken jatkuva yhteydenpito. Myöskin Ruotsin uusi hallitus on hyvin nopeasti ottanut tämän tilanteen haltuunsa: viimeksi eilen oli kahdenvälinen keskustelu Ruotsin ulkoministeri Tobias Billströmin kanssa. Olemme koko ajan jakaneet tietoa Ruotsin kanssa keskenämme siitä, miten tässä etenemme. Myöskin tämä ulkoasiainvaliokuntien yhteistyö — kiitän eduskuntaa tästä käynnistä Ruotsissa — selvästi selkeytti ja vei tilannetta eteenpäin niin, että ollaan samalla kartalla myöskin parlamenttien tasolla.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Suomella on 28 Naton jäsenmaan ratifiointi. Joskus on kysytty, oliko viisasta tehdä yhteisymmärrysasiakirja Turkin kanssa kesällä. Ilman sitä yhteisymmärrysasiakirja meillä eivät olisi lähteneet liikkeelle nämä ratifioinnit. Olemme saaneet ratifioinnit 28 maalta, ja nyt käymme sitten viimeisiä keskusteluja Unkarin ja Turkin kanssa. Turkin puolelta on ilmoitettu, että Suomi on täyttänyt nämä yhteisymmärrysasiakirjan keskeiset kohdat. Pallo on nyt selvästi sitten Turkin päässä näiden jatkotoimien osalta.

Olisin vielä kiinnittänyt yhteen asiaan huomiota, kun tällä viikolla vietämme tätä hyvin surullista vuoden kestäneen sodan, Venäjä hyökkäyssodan vuosipäivää: kuinka paljon Nato-maat, Euroopan unioni ovat pystyneet mobilisoimaan apua maalle, joka itse asiassa ei ole EU:n jäsen eikä ole Naton jäsen, mutta on koettu vahvaa solidaarisuutta ukrainalaisten kanssa, ja se on aivan oikein. Mielestäni tämä apu ja sen avun volyyymi osoittaa sitä, kuinka paljon eurooppalaiset maat ovat valmiita puolustamaan toisiaan, puolustamaan maiden itsenäisyyttä, puolustamaan rajoja ja puolustamaan kansainvälistä oikeutta ja kansainvälisiä sopimuksia. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Nyt annan mahdollisuuden vastauspuheenvuoroille. — Edustaja Lindtman.

**14.54 Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän brutaali hyökkäys Ukraina on osoittanut, että naapuristamme on tullut arvaamaton, aggressiivinen ja häikäilemätön ja että se kansainvälisistä sopimuksista välittämättä haluaa rakentaa etupiiriä ja on valmis käyttämään sotilaallista voimaa sen saadakseen. Sen vuoksi, arvoisa puhemies, mikäli nyt jättäisimme tässä tilanteessa reagoimatta, se johtaisi meidän liikkumatilamme kaventumiseen.

Arvoisa puhemies! Sen vuoksi olen erittäin tyytyväinen siitä, että tämä Nato-prosessi ja tämä laki, sopimus, on saatu näin laajassa yhteisymmärryksessä tähän pisteeseen. Tämä on ainoa oikea päätös ja ratkaisu tältä eduskunnalta, ja tämä maksimoi meidän turvallisuutemme ja liikkumatilamme tässä maailmanolossa, jossa Venäjän toiminnan johdosta Eurooppa on vaarallisimmassa tilanteessa sitten kylmän sodan.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Kankaanniemi.

**14.55 Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! 30 vuotta sitten Suomi liittyi Euroopan unioniin, vähän vajaa 30 vuotta sitten, ja keskeisenä asiana oli turvallisuuden lisääminen. Näin varmasti jossakin määrin tapahtui, mutta kyllä meidän on myönnettävä, että Euroopan unionin antamat turvatakuut ovat paperia. Kun nyt tässä tilanteessa Euroopassa olemme, me tarvitsemme vankemman yhteisen järjestelmän, ja ainoa sellainen täällä läntisessä maailmassa on Nato, johon nyt olemme liittymässä, ja näen tämän kyllä järkevänä ratkaisuna. EU-jäsenyyttä en kaikilta osin tänäkään päivänä pidä kovin järkevänä ratkaisuna, mutta Natoon meidän on syytä mennä. Siinä ovat mukana Yhdysvallat, Iso-Britannia ja muutamia muita EU:n ulkopuolisia maita, ja näin rakennamme omaa turvaamme, emme ketään vastaan vaan Suomen puolesta.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Pelkonen.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

**14.56 Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itseäni on häirinnyt tässä viime aikojen keskustelussa se monien lähes pakottavalta tuntuva tarve yrittää väkisin määritellä se, että onko tässä aikatauluasiassa ja erityisesti ulkoasiainvaliokunnan Nato-työssä jotenkin kiirehditty tai olisiko pitänyt jotenkin hidastella ja viivyttellä. Itse ulkoasiainvaliokunnassa tämän kauden istuneena katson, että olemme tehneet työmme normaalissa aikataulussa — täysin normaalisti, kuten muidenkin asioiden kohdalla. Ei ole ollut mitään sellaista syytä, että meidän olisi poikkeavalla tavalla tullut toimia, ja ainakin kokoomuksessa on kannatettu johdonmukaisesti niin Nato-jäsenyyttä kuin myös tämän Nato-lainsäädännön käsittelemistä valmiiksi tämän nykyisen eduskunnan aikana. Ja kuten aikaisemmin olen jo sanonut, ulkoasiainvaliokunta on nyt tähän asiaan liittyen oman velvollisuutensa tehnyt ja myös työnsä tehnyt parhaansa mukaan, ja toivottavasti koko eduskunta tekee samoin pian.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Vehviläinen.

**14.57 Anu Vehviläinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyydän edustajia kiinnittämään huomiota siihen, että hallituksen esityksen loppupontta on ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä täydennetty siten, että ponnessa sanotaan: ”eduskunta hyväksyy Pohjois-Atlantin sopimuksen siten kuin se on muutettuna 5.7.2022 mennessä tehdyillä liittymispöytäkirjoilla”. Suomea ja Ruotsia koskevat liittymispöytäkirjathan allekirjoitettiin juuri tuolloin 5.7.2022, ja selkokielellä tämä tarkoittaa sitä, että meidän ei myöhemmin tarvitse erikseen hyväksyä Ruotsin Nato-jäsenyyttä, mikäli kävisi niin, että Suomi hyväksyttäisiin Nato-jäseneksi ennen Ruotsia. Totean samalla, että on ilahduttavaa, että Ruotsissa ollaan arvioimassa myös omaa hyväksymisprosessia ja aikataulua uudelleen, ja näillä näkymin he aloittavat sen käsittelyn nyt maaliskuussa, ja voi olla, että tässä tietyllä tavalla langanpäät yhtyvät toisiinsa.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Hopsu.

**14.58 Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! 24.2. Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Suomalaisten ymmärrys Euroopan ja omasta turvallisuustilanteestamme muuttui hetkessä mutta perustavanlaatuisesti. Ja aiempaan puheenvuoroon liittyen: Ukrainaa todella tuetaan ukrainalaisten ja Ukrainan suvereniteetin vuoksi. Ja on selvää, että Suomen Nato-jäsenyyden taustalla on oman turvallisuutemme vahvistaminen. Nato-jäsenyyden ennaltaehkäisevä vaikutus on se, mitä haemme. Naton 5 artiklan turvatakuiden piiriin pääsy ja yhteinen puolustus vahvistavat Suomen turvallisuutta.

Liittymisprosessi on saanut huomiota, ja se on ymmärrettävää Euroopan tässä turvallisuustilanteessa. Olen iloinen, että valiokunta löysi yhteisen ymmärryksen sekä sisällöstä että aikataulusta. Ja kuten edustaja Vehviläinen tässä totesi, tässä varaudutaan myös siihen, että aikataulu jostain syystä olisi erillinen, vaikka korostamme tätä tarvetta siihen yhteiseen etenemiseen Ruotsin kanssa.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Kiljunen, Kimmo.

**15.00 Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä Nato-jäsenyyks on suurstrateginen turvallisuusratkaisu Suomessa. Seuraavassa jatkossa on tärkeim-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

pänä kysymyksenä tietenkin se, minkälainen Nato-jäsen me tulemme olemaan. Ja tässä suhteessa kannattaa muistaa tasavallan presidentin selkeät sanat, kun hän totesi, että Suomi tekee tämän ratkaisunsa ei ketään vastaan vaan oman turvallisuutensa puolesta.

Olemme osa Pohjoismaita tässä Nato-kokonaisuudessa. Sitten Kalmarin unionin historiallisesti tämä on muuten ensimmäinen kerta, että kaikilla viidellä Pohjoismaalla on yhteinen puolustus- ja turvallisuuspoliittinen ratkaisupohja, ja tämä on tärkeää tietysti huomata, että me olemme tässä yhdessä mukana. Sen takia juuri Ruotsin kanssa yhtä jalkaa kulkeminen on itse asiassa avainasia. Ja vaikka olosuhteiden pakosta syntyisikin eritahtisuutta, meidän on huolehdittava siitä, että se tapahtuu yhteisymmärryksessä myöskin Ruotsin kanssa. Ja kuten ulkoministeri viittasi, ulkoasiainvaliokunta teki hyvin tietoisena tämän ratkaisun siitä, että me käymme Tukholmassa informoimassa kollegojamme siitä, että tämä suurstrateginen turvallisuusratkaisu koskee meitä molempia ja meille on erittäin tärkeää tämä yhteinen turvallisuus täällä Pohjolassa.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Niikko.

**15.01 Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Putin on elänyt harhasia jo pitkän aikaa siinä, että on nähnyt Naton laajentumisen uhkana Venäjän olemassaololle. Silloin tviittini aikoina otin kantaa nimenomaan siihen, että on tärkeää pyrkiä rauhaan niin kauan kuin se on mahdollista, koska näin väistämättömänä Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan. Huomasin tämän tviitin jälkeen, että ilmapiiri on niin paljon muuttunut, että enää ei haluta keskustella rauhaan pyrkimisestä, vaan halutaan mennä asiassa eteenpäin ja pitää kiinni tavoitteista, kuten Ukrainan pääsystä Naton jäseneksi. Yksikään puolue ei vaatinut minua eroamaan ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan tehtävästä. Kävin tästä keskustelua kaikkien UaV:n jäsenten kanssa, mutta se ilmapiiri oli muuttunut ja näytti siltä, että minä en voi jatkaa puheenjohtajana tehtävässä, jossa rauhaan pyrkiminen ei ole enää prioriteetti number one.

Mitä tähän jatkokon tulee, niin nyten, kun vettä on virrannut näin pitkään, ymmärrän kyllä tämän ulkoasiainvaliokunnan esityksen siitä, että Nato-jäsenyyshakemus pitää jättää. Toki aikataulu ei mielestäni ole vielä oikea, mutta ymmärrän tämän kehityksen.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Häkkänen.

**15.02 Antti Häkkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomuksen puolesta myös kiitos kaikille puolueille siitä, että tämä prosessi päätettiin viedä maaliin jo tällä vaalikaudella. Se on tärkeä osoitus siitä, että Suomi hoitaa täysin selvän asian omalta osaltaan, ja ensi vaalikauden osalle jää sitten tietysti uudelle hallitukselle ja silloiselle presidentille hoitaa asia maaliin.

Ensinnäkin tästä Nato-ratkaisusta. On päivänselvää, että muut Euroopan maat näkevät sen selväksi, että Nato perustettiin suojaamaan eurooppalaisia demokratioita Neuvostoliiton uhkaa vastaan — se on ihan kirjattu tiettyihin sopimuksiin — ja se sama pätee edelleen tässä ajassa. Venäjän uhka muodostaa keskeisen perusteen liittyä Natoon, ja sen takia Suomi tekee myös tämän ratkaisunsa.

Miten Suomi Nato-maana tulee toimimaan, niin on selvää, että ulkopolitiikassa tarvitsee ottaa jatkossa huomioon koko läntisen joukkueen yhteiset intressit omien intressien ohella. Kahden prosentin budjettitavoitteesta täytyy tehdä päätökset heti vaalikauden alus-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

sa, ja siinä olennaista on se, että näitä laskentasääntöjä ei ryhdytä liikaa vatkaamaan, vaan tehdään ihan aidosti ja rehdisti päätökset, joilla Suomen omaa puolustuskykyä vahvistetaan.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Ovaska.

**15.04 Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On oikein ja oikea-aikaista, että tämä eduskunta tekee päätöksen tästä, koska me myös päätimme hakea Naton jäseneksi. Mutta sanon, että ei pidä myöskään pelätä sitä, että Suomen ja Ruotsin hakemusten käsittely on mahdollisesti eriaikaista. Meistä molemmista tulee Naton jäseniä ennemmin tai myöhemmin, mutta meillä on myös erilainen turvallisuustilanne. Meillä on 1 300 kilometriä yhteistä rajaa Venäjän kanssa. Me emme kyllä tule missään tapauksessa myöskään hylkäämään Ruotsia, mutta me hoidamme täällä omat päätöksemme loppuun.

Toinen asia, jonka haluan nostaa ulkoasiainvaliokunnan mietinnöstä, on nämä valtioelinten suhteet. Pääministerin suunnalta esikunnasta tuli silloin jossain vaiheessa avauksia tästä turvallisuuspoliittisesta neuvonantajasta ja yksiköstä. Me kuitenkin valiokuntana katsoimme niin, että se on Nato-jäsenyyden oloissa sitten arvioitava uudelleen, miten nämä suhteet toimivat, mitä missäkin tarvitaan. Sen aika ei ole nyt, vaan nyt hoidamme omat prosessimme ja sitten ulkoministeriö, puolustusministeriö, tasavallan presidentin kanslia, tämä talo ja valtioneuvosto yhdessä katsovat, miten Nato-jäsen Suomi toimii tulevaisuudessa.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Saramo.

**15.05 Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ruotsin päätettyä haakeutua Natoon tarjoaa Nato Suomelle ainoan mahdollisuuden rakentaa yhteispohjoismaista puolustusta ja tietysti myös eurooppalaista turvallisuutta. Emme voi jatkossakaan rakentaa omaa turvallisuuttamme esimerkiksi Yhdysvaltain presidentinvaalien tulosten tai vaikkapa autoritäärisen Turkin varaan.

Arvoisa puhemies! Koska jäsenyys on meille puolustuksellinen ratkaisu, on tärkeää, että eduskunta nyt valiokunnassa tekemämme mietinnön mukaisesti toteaa, ettei maaperällemme tämän ratkaisun mukana tuoda ydinaseita edes harjoitusluonteisesti. Ydinsodan jännitteen tuominen tänne ei olisi kenenkään etu eikä lisäisi turvallisuuttamme. Meidän pitää nyt katsoa meidän lähialuettamme ja tehdä kaikki ratkaisut sen perusteella, ja siksi toivon, että tekisimme kaikkemme sen eteen, että Ruotsi sekä puolustuksen että poliittisten syiden takia olisi samaan aikaan Suomen kanssa tulossa mukaan.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Adlercreutz.

**15.06 Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Suomi on johdonmukaisesti lähestynyt länttä: ensin Pohjoismaiden neuvosto, sen jälkeen EU, nyt Nato. Joka kerta rajat länteen ovat olleet hieman enemmän auki. Joka kerta meidän turvallisuus on hieman parantunut, niin nytkin.

Tässä tilanteessa on oleellista, että tehdään vähän työtä sen eteen, että liittyisimme yhtä aikaa Ruotsin kanssa Natoon. Se on meidän turvallisuuden kannalta hyvä asia, se on Naton kannalta hyvä asia. Mutta kaikki ei ole meidän omissa käsissämme. Turkki ja Unkari ovat

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

tässä ratkaisevassa asemassa, ja eilen Unkarin ratifioinnin piti alkaa, mutta ei tainnut alkaa sittenkään.

Mutta mennään historiaan. Edustaja Kiljunen puhui Kalmarin unionista. Oravaisten epäonnisten taisteluiden jälkeen vuonna 1809 Suomen ja Ruotsin upseerit olivat niin pettyneitä kuningas Kustaa IV:n huonoon sotatukeen, että päättivät, että avaavat univormunsa uloimman napin — näin minulle on kerrottu — ja sulkevat sen vasta, kun Suomi ja Ruotsi taas ovat yhtä maata. No, Kalmarin unionia ei tule, mutta hyvinkin voidaan todeta, että silloin kun Suomi ja Ruotsi molemmat ovat Naton jäseniä, voimme sulkea tämän uloimman napin univormussamme merkiksi siitä, että yhteys on taas hieman vahvempi, turvallisuutemme on taas hieman parempi.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Östman.

**15.08 Peter Östman kd:** Kiitos, arvoisa puhemies! Olen henkilökohtaisesti iloinen — ja uskon, että meidän eduskuntaryhmämme iloitsee — siitä, että ulkoasiainvaliokunta teki yksimielisen päätöksen ja antoi mietintönsä saliin.

Täällä kysyttiin, haluammeko me nimemme marmorilaattaan. No nimenomaan ei sitä, ei ainakaan ennenaikaisesti. Meillä on naapuri, Venäjä, joka suorittaa naapurimaassaan Ukrainassa täysimittaista sotaa, jota se kutsuu erikoisoperaatioksi. Erikoisoperaatio, jossa surmataaan pääosin siviilejä, lapsia ja vanhuksia, raa’asti ja julmasti — tämäkö on erikoisoperaatio?

Sen jälkeen, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan, on kulunut tuskin päivääkään, ettemme olisi lukeneet lausuntoja tai spekulointeja siitä, tullaanko Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyshakemuksista päättämään yhteisellä päätöksellä vai tehdäänkö ne erikseen. On ymmärrettävää, että aiheesta keskustellaan, mutta uskon kuitenkin, että ulkoasiainvaliokunnan vierailun jälkeen pääsemme sellaiseen yhteisymmärrykseen, että me voimme vielä yhtäjaksoisesti mennä maaliin asti.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Puhujalistaan. — Edustaja Hopsu.

**15.10 Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! 24.2. Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Suomalaisen ymmärrys Euroopan ja omasta turvallisuustilanteesta muuttui hetkessä ja muuttui perustavanlaatuisesti. On selvää, että Suomen Nato-jäsenyyden taustalla on oman turvallisuutemme vahvistaminen. Haluamme jäseneksi Suomen puolesta, emme ketään vastaan. Nato-jäsenyyden ennaltaehkäisevä vaikutus on se, mitä haemme. Naton 5 artiklan turvataukuiden piiriin pääsy ja yhteinen puolustus vahvistavat Suomen turvallisuutta. Jos Suomea vastaan Naton jäsenenä kuitenkin kohdistettaisiin sotilaallista voimaa, Suomi puolustautuisi liittokunnan tuella. Vastaavasti Suomella on velvollisuus tukea muita hyökkäyksen kohteeksi joutuneita Naton jäseniä.

Puolustus suunnitteluprosessi on Suomen osalta jo käynnistetty käynnissä olevan tarkkailijajäsenyyden aikana. Peruslähtökohtana on se, että Naton jäsenenä Suomen tulee kyetä osoittamaan joukkoja liittokunnan kaikkeen toimintaan, niin sanotun 360 asteen tarkastelun mukaisesti. Tämä sisältää myös yhteistyön terrorismin torjumiseksi. Voimassa olevan kansallisen lainsäädännön mukaisesti näihin tehtäviin käytettäisiin ensisijaisesti Puolustusvoimien henkilöstöä, joka on sitoutunut Puolustusvoimien kansainväliseen toimintaan. Puolustusvoimien ammattihenkilöstöä voidaan tarvittaessa myös määrätä tehtäviin.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Asevelvollisten osalta osallistuminen kansainvälisiin aputehtäviin puolestaan perustuu aina vapaaehtoisuuteen.

Arvoisa puhemies! Liittymisprosessi on saanut suurta huomiota, ja se on ymmärrettävää Euroopan nykyisessä turvallisuustilanteessa. Ulkoasiainvaliokunta kuten Suomen koko ulkopoliittinen johto jo aiemmin korostaa ensisijaisena tavoitteena Suomen ja Ruotsin liittymistä puolustusliitto Natoon yhdessä ja mahdollisimman nopeasti. Tämä on niin puolustuksellisesti kuin Naton näkökulmasta perusteltua. Turkin ja Unkarin jatkuvuuden ratifioinneissa heikentää Natoa ja näyttää pitkittyessään nyt kaupankäynniltä. Toivottavasti tämä vaihe prosessia olisi pian takana.

Valiokunta arvioi perusteellisesti päätöksentekoaikataulua ja tuli siihen lopputulemaan, että tämän eduskunnan on hyvä hoitaa asia päätökseen. Prosessi vastaa normaalia kansainvälisistä sopimuksista päättämistä. Vaalit, siis meidän vaalimme, uuden hallituksen muodostaminen ja meidän — verrattuna Ruotsiin, jossa asia voi edetä päivissä — hitaampi päätöksentekoprosessi olivat valiokunnan pohdinnan taustalla. Hienoa, että myös Ruotsin hallitus on nyt ilmoittanut tuovansa oman päätösesityksensä käsittelyyn riippumatta siitä, ovatko kaikki maat jäsenyyttä vahvistaneet. Symmetria läheisten kumppanien päätöksessään, kuten jäsenyyden haussakin, on ollut osoitus Suomen ja Ruotsin tiiviistä ja saumattomasta yhteistyöstä. Hyväksymme tällä päätöksellä siis myös Ruotsin jäsenyyden, jos prosessit eriytyisivät. Kiitos tässä kohtaa myös valiokuntakollegoille hyvästä yhteistyöstä. Viime kädessä tämän eduskunnan päätöksen jälkeen jäsenyytemme on Suomen puolelta selvä eikä päätös ole meidän käsissämme, ellei sitten tapahdu jotain sellaista, joka panisi tulevan hallituksen tekemään uuden, toisensisältöisen ehdotuksen. Aikataulun osalta jäljempään vaiheisiin jää jonkin verran joustoa.

Arvoisa puhemies! Pidän tärkeänä, että jatkossakin Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka perustuu laajaan turvallisuuskäsitykseen ja ihmisoikeusperustaisuuteen. Tärkeää on se, että Suomi ajaa aktiivista, ennakoivaa diplomatiikkaa ja globaalia vakauttavaa, edistävää toimintaa. Nato-jäsenyys ei myöskään muuta EU:n asemaa Suomen keskeisimpänä ulkopoliittisena vaikutuskanavana ja Suomen tärkeimpänä turvallisuusyhteisönä. Voimme ottaa mallia Norjan vahvasta roolista rauhanvälittäjänä Nato-jäsenyydestä riippumatta. Muutostakin tuki tapahtuu. Joidenkin ajattelussa ollut positio idän ja lännen välissä viimeistään nyt muuttuu, vaikka maantieteellinen sijaintimme pysyy. Valiokunta yhtyykin perustuslakivaliokunnan arvioon, jonka mukaan Natoon liittyminen on Suomen merkittävin Euroopan unioniin liittymisen jälkeen tehty ulko- ja turvallisuuspoliittinen ratkaisu, ja sillä on kauaskantoisia vaikutuksia Suomen asemaan.

Arvoisa puhemies! Vielä joitain nostoja mietinnöstä.

Ensin eduskunnan tiedonsaannista. Valiokunta piti tärkeänä eduskunnan tiedonsaannin turvaamista. Valtioneuvostolla on kokonaisvastuu tästä. Tärkeää on eduskunnan vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen ennakoivalla tavalla. Tietojensaantioikeuteen ei vaikuta se, että valiokunnan tarvitsemat tiedot olisivat salassa pidettäviä. Tiedonsaannin kannalta on tärkeää, että olemassa olevat hyvät käytänteet presidentin ja valiokunnan säännöllisistä epävirallisista tapaamisista jatkuvat. Nato-asioiden kansalliseen käsittelyyn liittyen ulkoasiainvaliokunta pitää perusteltuna perustuslakivaliokunnan lausuntoa, jonka mukaan valtioneuvoston on syytä arvioida jäsenyydestä mahdollisesti aiheutuvia välillisiä vaikutuksia valtioelinten välisiin valta-asetelmiin sekä niihin liittyviä tarpeita vahvistaa parlamentaarisia piirteitä sekä eduskunnan vaikutusmahdollisuuksien riittävyyttä keskeisiin ulko- ja

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

turvallisuuspoliittisiin ratkaisuihin. Arvioinnin on syytä kattaa perustuslain asiaa koskeva sääntely kokonaisuudessaan.

Arvoisa puhemies! Nato-jäsenyys ja Euroopan turvallisuustilanteen heikkeneminen aiheuttavat myös budjettivaikutuksia. Naton pääsihteeri Stoltenberg on todennut puolustusrahoituksessa olevan kasvupainetta. Voimassa on jäsenille asetettu tavoite 2 prosentista bkt:stä ja sen ohjautumisesta puolustusbudjettiin ja kohdistumisesta vähintään 20 prosentin osalta uuden puolustusmateriaalin hankintaan. Monihävittäjien hankinta nostaa Suomen puolustusbudjetin koon yli asetetun 2 prosentin tavoitteen vuoteen 25 saakka, mutta sen jälkeen osuus laskee arviolta puoleentoista tai 1,7 prosenttiin pitkän aikavälin suunnitelmissa, jotka nyt ovat voimassa. Pidän tärkeänä, että Suomen kokonaisturvallisuutta korostava lähestymistapa ja kustannustehokas asevelvollisuusjärjestelmä huomioidaan tavoitteen saavuttamista arvioitaessa.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Sankelo.

**15.17 Janne Sankelo kok:** Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Pohjois-Atlantin sopimuksen sellaisena kuin se on muutettuna liittymispöytäkirjoilla sekä Pohjois-Atlantin liiton kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehdyn sopimuksen. Kannatan ehdotusta. On perusteltua, että Nato-jäsenyyden hakemisesta päättänyt eduskunta suorittaa työnsä loppuun tämän vaalikauden aikana. Eduskunnan päätöksen jälkeen Suomen Nato-jäsenyyden sientöinti ratkaistaan kansainvälisillä foorumeilla. Kiitän Yhdysvaltoja ja muita Nato-maita Suomen ja Ruotsin jäsenyyden edistämisestä. Neuvotteluvaiheen aikana Suomen kumppanimaat, kuten Iso-Britannia, ovat myös antaneet vahvan viestin olla Suomen ja Ruotsin turvana jo neuvotteluvaiheen aikana.

Arvoisa puhemies! Suomen lännettymisen tie on ollut pitkä ja kivinen. Nyt matkalle ollaan saamassa sinettiä. Suomi ja suomalaiset ovat olleet aina osa länttä ja halunneet perustaa yhteiskuntansa, toimintansa ja arvonsa länsieurooppalaisiin arvoihin ja perintöön. Suomi on osannut pääsääntöisesti tehdä oikeita valintoja. Itsenäisen Suomen aikana olemme olleet vedenjakajalla itsenäisyyden alkaessa, toisessa maailmansodassa, Neuvostoliiton romahduksen yhteydessä, Euroopan unioniin liittyessämme ja nyt Ukrainan sodan käynnistyttyä.

Liittoutuminen puolustusliitto Natoon on Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittiselle linjalle suuri askel. Samoin se on myös suuri askel eurooppalaiselle turvallisuusjärjestelmälle. Askel on luonnollinen. Itämeren alueen turvallisuus tulee vahvistumaan merkittävästi. Suomi tulee osaksi Naton yhteistä puolustusta ja 5 artiklan mukaisten turvatakuiden piiriin. Tuomme puolustusliiton toimintaan selkeästi lisäarvoa. Jossitteluhistorian perusteella tämä ratkaisu olisi pitänyt tehdä jo huomattavasti aikaisemmin, mutta liittoutumisen kannatus on ollut Suomessa aikaisemmin vähäistä. Huutavan äänenä erämaassa on puolueista ollut kokoomus, jolla on ollut voimassa oleva myönteinen Nato-kanta jo vuodesta 2006.

Arvoisa puhemies! Suomi on siis tarttunut hetkeen niin kuin se on tehnyt historian valossa aikaisemminkin. Olemme tekemässä kansainvälistä sitovaa sopimusta, jossa on oikeuksia ja velvollisuuksia. Suomi tunnetaan luotettavana sopijaosapuolena: me teemme, mitä lupamme. Venäjä sen sijaan on nyt epäluotettava ja vaarallinen mutta pysyy Suomen naapurina myös jatkossa. Asiallisia asioita pitää hoitaa, mutta muuten Putinin johtaman diktatuurimaan kanssa on vaikea olla tällä hetkellä kanssakäymisessä.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö toteaa, että Nato-jäsenyys ei muuta EU:n asemaa Suomen keskeisimpänä ulkopoliittisena vaikutuskanavana ja Suomen tärkeimpänä turvallisuusyhteisönä. Ilmeisesti juuri tätä kohtaa mietinnössä on viilattu kompromissihakuisesti. On kuitenkin selvää, että puolustusliitto Naton jäsenyys tulee nousemaan turvallisuuden näkökulmasta Suomen keskeiseksi viiteryhmäksi tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Kun ulkoministeri on täällä paikalla, niin voisin kysyäkin: miten arvioitte Nato-jäsenyyden ja toisaalta EU-jäsenyyden painoarvoa Suomen turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä jatkossa? Tämä olisi mielenkiintoista kuulla.

Arvoisa puhemies! Nyt on oikea aika ottaa tämä askel Natoon. Turvataan Suomi myös tuleville sukupolville.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Vehviläinen.

**15.22 Anu Vehviläinen kesk:** Arvoisa puhemies! Kun Nato-prosessin loppuun vienti on vielä auki Turkin ja Unkarin osalta, on tärkeää, että pidämme Suomen oman prosessin mahdollisimman kirkkaana. On järkevää, että nykyinen eduskunta hyväksyy joulukuussa meille annetun hallituksen esityksen Nato-jäsenyydestä. Mikä on annettu, se on hyvä saman tien käsitellä loppuun saakka.

Historia ei koskaan toista itseään sellaisenaan, mutta historian kulut on tapana kirjoittaa jälkikäteen loogisina syy- ja seuraussuhteina. Ja kyllä, jo nyt pystymme sanomaan, että Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan mursi eurooppalaisen turvallisuuskäsityksen ja sai sekä Suomen että Ruotsin muutamassa kuukaudessa jättämään Nato-hakemuksensa. Nyt 28 Naton jäsenmaata on ratifioinut Suomen ja Ruotsin. Odotamme molempien osalta Unkarin ja Turkin ratifiointeja, ja kokonaisuuden kannalta pidän tavoiteltavana, kuten tässäkin keskustelussa jo aiemmin on tuotu esille, että molemmat maat olisivat Naton jäseniä heinäkuussa Vilnassa pidettävään Naton huippukokoukseen mennessä.

Suomen Nato-jäsenyys on sitten vuoden 1995 EU-jäsenyyden jälkeen Suomen merkittävin kansainvälisiä suhteita koskeva päätös. EU-jäsenyys oli Suomelle iso asia, ei vain sisämarkkinoiden avautumisen myötä, vaan se toi Suomen myös yhteiseen eurooppalaiseen ulkopoliittiseen pöytään ja EU:sta tuli Suomen tärkein ulkopoliittinen viitekehys. Nyt Nato-jäsenyys merkitsee Suomelle yhteistä läntistä turvallisuus- ja puolustuspoliittista pöytää. Nato ei kuitenkaan enää aikoihin ole ollut Suomelle outo ja vieras, sillä olemme tehneet syvää yhteistyötä Naton kanssa jo vuosien ajan. Nato-jäsenyyden suurin merkitys on, että tulemme osaksi Naton yhteistä puolustusta ja Naton 5 artiklan antamien turvatukuiden piiriin. Jäsenyyden myötä puolustuksemme ennaltaehkäisevä vaikutus on nykyistä huomattavasti suurempi, koska sen takana ovat koko liittokunnan suorituskyvyt.

Arvoisa puhemies! Muutamia asioita ulkoasiainvaliokunnalle annetuista lausunnoista.

Ensinnäkin puolustusvaliokunta huomioi, että Suomen puolustussuunnittelun valmius vastata Nato-vaatimuksiin vaihtelee Suomen eri puolustushaarojen osalta. Valiokunnan mukaan Ilma- ja Merivoimien osalta tilanne on hyvä. Sen sijaan Maavoimien osalta arvioidaan tarvittavan uudenlaista ajattelua reserviläisten käytön osalta sekä myös ammattisotilaiden määrän lisäämistä.

Nyt hyväksyessä Suomen Nato-jäsenyyttä on aiheellista kiinnittää huomiota myös, ja ehkä erityisesti, perustuslakivaliokunnan kannanottoihin Nato-asioiden kansalliseen käsittelyyn tulevaisuudessa. Valiokunnan mukaan Nato-jäsenyys ei välittömästi vaikuta suo-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

malaisten valtioiden toimivaltasuhteisiin ja päätöksentekomenettelyihin, vaan päätöksenteko toteutetaan myös Naton jäsenenä voimassa olevan perustuslain mukaisesti.

Ulkoasiainvaliokunta puolestaan korostaa mietinnössään ulkopoliittikan johtamiseen kiinteästi liittyvän yhteistoimintavelvoitteen merkittävyyttä ja sen toimivuuden tärkeyttä oman ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme yhtenäisyyden ja johdonmukaisuuden varmistamiseksi. Edelleen ulkoasiainvaliokunta korostaa, että läheinen ja kattava yhteistyö valtioneuvoston ja presidentin välillä tulee turvata niin yleisen ulkopoliittikan kuin EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan kysymyksissä.

On myös erittäin tärkeää huomioida eduskunnan perustuslaillinen asema ja vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen Nato-jäsenyyden oloissa. On pidettävä mielessä ja kirkaasti, että eduskunta on ylin valtioelin myös kansainvälisissä asioissa. Käsittelyssä oleva mietintö painottaa eduskunnan Nato-asioihin osallistumisen osalta valtioneuvoston kokonaisvastuuta eduskunnan tiedonsaannissa sekä osallistumismahdollisuuksien turvaamisessa. Eduskunnan luottamuksen varassa toimiva hallitus vastaa näiden oikeuksien toteutumisesta. Valiokunnan mukaan valtioneuvoston selvityksenantovelvollisuus ulottuu myös presidentin ulkopoliittiseen toimintaan, mukaan lukien Nato-asiat.

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että Nato-jäsenyyden oloissa valtioneuvoston on syytä arvioida jäsenyydestä mahdollisesti aiheutuvia välillisiä vaikutuksia valtioiden välisiin valta-asetelmiin ja niihin liittyviä tarpeita vahvistaa esimerkiksi hallitusvallan käytön parlamentaarisia piirteitä sekä eduskunnan vaikutusmahdollisuuksien riittävyyttä keskeisten ulko- ja turvallisuuspoliittisten ratkaisujen osalta. — Oli vähän kömpelösti sanottu, mutta se ydin oli tässä.

Minä itse kyllä katson tämän talon jättävänä edustajana, että pitää puolustaa eduskuntaa viimeiseen saakka. Katson siis, että tällä selvittelyllä, mitä tässä mietinnössä on, ei ole välitöntä kiirettä. Meidän on hyvä katsoa ensin, miten Nato-jäsenyyden oloissa ylimpien valtioiden yhteistyö käytännössä toteutuu. Mutta tosiaankin tämä ei koske pelkästään ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa vaan muutenkin sitä, että on niin, että elävä elämä on osoittanut, että valtioneuvostolta silloin tällöin unohtuu, että hallituksen on nautittava eduskunnan luottamusta eikä toisinpäin.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Tuomioja.

**15.28 Erkki Tuomioja sd:** Herra puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on kylmän sodan päättymisen jälkeen — ja itse asiassa jo ennen sitäkin — tähdännyt monenkeskiseen luottamukseen sekä kansainvälisen oikeuden ja kansainvälisten sopimusten kunnioittamiseen perustuvan kansainvälisen yhteistyöjärjestyksen vahvistamiseen. Tällä olemme halunneet edesauttaa konfliktien ennaltaehkäisyä, konfliktien rauhanomaista ratkaisua ja ylläpitää rauhaa, ja tätä monenkeskistä yhteistyötä tarvitaan, koska ilman sitä emme pysty vastaamaan koko ihmiskuntaa koskeviin ydinaseiden, ilmastomuutoksen ja luontokadon eksistentiaalisiin uhkiin.

Tähän meidän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan on kuulunut keskeisesti myös Euroopan unionin jäsenyys turvallisuusratkaisuna. Siihen on kuulunut Suomen omasta puolustuskyvystä ja -valmiudesta huolehtiminen sekä syvenevä kansainvälinen puolustusyhteistyö, kuitenkin sotilaallisen liittoutumattomuuden säilyttäen. Mutta tässä on koko ajan ollut mukana se toteamus, että Suomella on suvereenina valtiona oikeus harkita turvallisuusympäristön ja vaatimusten niin muuttuessa tätä liittoutumattomuuttaan. Tätä on ehkä vähän har-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

haanjohtavasti kutsuttu Nato-optioksi, ja nyt kun Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on muuttanut tätä kansainvälistä turvallisuussympäristöä, on se näkynyt siinä, miten suomalaiset sekä heidän edushenkilönsä täällä eduskunnassa ovat vuosi sitten lähestulkoon yön yli muuttaneet ja tarkistaneet käsityksensä.

Kun tämä kävi keväällä eduskunnan käsitellessä hallituksen selontekoa ilmeiseksi, että Suomi tulee jättämään Natoon hakemuksensa jäsenyydestä, niin syntyi erityisen vahva tahotila siitä, että tämä tulee tehdä yhdessä Ruotsin kanssa. — Tätä Suomen ja Ruotsin yhteyttä ei tarvitse nyt tässä erikseen käydä lävitse, sen historiaa, sen puolustuksellista merkitystä, sen merkitystä meidän turvallisuudellemme, sen poliittista merkitystä ja sen merkitystä Suomelle Pohjoismaana, joka on meidän tärkein viiteryhmämme. — Niin hallitus, ministerit kuin eduskunta ja eduskunnan ulkoasiainvaliokunta osallistuivat tähän keskusteluun ruotsalaisten kanssa, ja päädyimme siihen, että samanaikaisesti myös Ruotsi päätti jättää jäsenhakemuksensa Natoon, ja se viime heinäkuussa myöskin Naton puolelta hyväksyttiin. Tähän täytyy olla erittäin tyytyväinen. Nyt me haluamme, että tämä prosessi viehdään yhdessä Ruotsin kanssa loppuun saakka symmetrisesti, ja Ruotsi on tekemässä samat päätökset oman Nato-jäsenyytensä ratifioinnin suhteen, toivon mukaan myöskin siitä, että se on valmis ratifioimaan Suomen jäsenyyden, jos kävisi niin, että päinvastoin olisi Ruotsi ennen meitä jäsenenä. Se on epätodennäköistä, mutta tällä on tärkeä signaalimerkitys siitä, että me haluamme kulkea tämän tien yhdessä loppuun saakka niin, että toivon mukaan jo ensi kesänä Vilnan huippukokoukseen mennessä molemmat maat ovat Naton jäseniä. Tämä ei ole enää tämän jälkeen meidän käsissämme, mutta jos se päättyy sitten eriaikaisuuteen, niin se on ongelma. Se on ongelma Suomelle Nato-maana, se on ongelma Natolle, ja toivon mukaan se sitten hyvin nopeasti myöskin saadaan pois päiväjärjestyksestä.

Venäjä on hyökkäyssodallaan ja muutoinkin toiminnallaan haastanut nyt tämän kansainvälisen yhteistyöjärjestelmän. Se ei tarkoita sitä, etteikö sen vahvistaminen ja ylläpitäminen olisi edelleen tärkeätä. Se on, päinvastoin, aikaisempaa tärkeämpi ja yhtä välttämätöntä. Ja on nähtävä myös, että tämän moninkeskeytyksen yhteistyön välineenä myöskin Suomen Nato-jäsenyys voi palvella tätä tavoitetta. Varsinkin tilanteessa, jossa kaikki Pohjoismaat ovat Natossa mukana, emme ole muodostamassa mitään blokkia siinä, mutta meillä on yhteiset näkemykset siitä, miten tätä kansainvälistä järjestelmää tulee eksistentiaalisetkin uhkien torjumiseksi pystyä käyttämään.

Suomi on liittymässä Natoon samoin oikeuksin ja velvollisuuksin kuin liittokunnan kaikilla muillakin jäsenmailla. Emme käy mitään erillisneuvotteluja Naton kanssa, eikä meillä ole jäsenyyteemme liittyvää tarvetta tai aietta hakea erityisoikeuksia tai -vapauksia. Nato-jäsenyys ei poista ensisijaista omaa vastuutamme puolustuksemme järjestämisestä, eikä se edellytä muutoksia yleiseen asevelvollisuuteen. Myös Naton jäsenenä Suomi säilyttää suvereenin päätäntävaltansa sen suhteen, sijoitetaanko Suomeen pysyvästi vieraita joukkoja ja tukikohtia tai millaisiin harjoituksiin Suomi osallistuu ja miten suhtaudumme ydinaseisiin. Jäsenyydestä ei seuraa Suomelle velvoitetta hyväksyä ydinaseita alueelleen sen enempää rauhan kuin sodan olosuhteissa. Ydinenergialaki myös yksiselitteisesti kieltää ydinräjähteiden tuonnin Suomen alueelle, eikä tämän lain muuttamiseen ole mitään tarvetta tai perusteita.

Suomi liittyy siis Pohjoismaana Natoon, ja meidän on viisasta noudattaa samankaltaista politiikkaa kaikkien näiden mainitsemiäni kysymysten suhteen kuin muutkin Pohjoismaat. Emme siis ole muodostamassa pohjoismaista blokkia Natossa, mutta on selvää ja tervetullutta, että niin Suomen pohjoismainen profiili kuin pohjoismainen painoarvo Natossa

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

vahvistuu, kun Suomi ja Ruotsi ovat Natossa alusta alkaen mukana olleiden Islannin, Norjan ja Tanskan kanssa liittokunnan jäseniä. Se poistaa lopullisetkin esteet Pohjoismaiden turvallisuus- ja puolustuspoliittisen yhteistyön syventämiseltä, ja Natossakin säilyy ja vahvistuu Suomen ja Ruotsin jo kymmenen vuotta sitten aloitetun kahdenvälisen puolustusyhteistyön merkitys. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Ministeri Haavisto.

**15.35 Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Korkealaatuista keskustelua, ja sellaisena se varmasti tulee jatkumaan.

Puutun yhteen asiaan. Edustaja Sankelolla oli kysymys siitä, miten itse näen Euroopan unionin ja Naton erot ja yhtäläisyydet Suomen turvallisuuden kannalta.

Tietysti Nato tuo meille yhteisen komentorakenteen, yhteisen sotilaallisen harjoittelun, yhteisiä joukkoja, joita tuetaan, asioita, kuten ilmavalvontakysymykset, tätä sotilaallista yhteistyötä kovinkin paljon. Toisaalta Natossa on tällainen laaja turvallisuuskäsitys, ja kun kuuntelee Naton pääsihteeri Stoltenbergiä, niin hän nostaa esille esimerkiksi ilmastonmuutoksen vaikutukset ja ilmastonmuutoksen kriisien synnyttäjänä. Ja tietenkin Nato tuo meille tämän 5 artiklan turvatakuut, joihin täällä on useassa puheenvuorossa jo viitattu. Turvallisuustakuilla on tietysti aivan valtava ennaltaehkäisevä vaikutus.

Miten sitten Euroopan unioni? Euroopan unioni on tällä hetkellä globaali toimija, Euroopan unioni on monissa rauhanprosesseissa mukana tukemassa rauhanprosesseja, Euroopan unionilla on aktiivinen politiikka esimerkiksi pakolaiskysymyksissä pyrkien välttämään tietysti maailman pakolaiskriisejä mutta myöskin toimien erilaisten kriisien ennaltaehkäisyssä, olivatpa ne sitten ilmastokriisejä tai ruokakriisejä, tämäntyyppisiä asioita. Näen tämän ennaltaehkäisyn vaikutuksen todella suurena. Mutta ehkä tämä Ukrainan sota on tuonut tämän EU:n toisen puolen, sen, että EU on löytänyt itsensä erittäin voimakkaana Ukrainan tukijana ja pystynyt saamaan Euroopan rauhanrahaston kautta myöskin aseellisen avun liikkeelle yllättävänkin hyvin, yllättävänkin koordinoitusti. Ja sitten näillä sanktioilla on kuitenkin hyvin suuri merkitys tapahtumien kulkuun, sodan kulkuun, Venäjän kykyyn varustaa itseään, ja näissä kysymyksissä EU on tietysti näyttänyt yhtenäisyytensä ja vahvuutensa. Ja tämän takia ajattelen, että jatkossa, nyt kun on yhä useampi EU-maa, joka on myös Naton jäsen, eli tässä mielessä näiden yhteinen kontaktipinta kasvaa, tämän EU:n ja Naton välisen yhteistyön pitäisi vahvistua ja voimistua, niin että molemmista organisaatioista ne ikään kuin vahvimmat puolet siinä kohtaisivat ja voisimme luottaa siihen, että saamme kaikki voimavarat käyttöön silloin, kun konflikteja pitää ehkäistä. Mutta varsinkin silloin sitten, jos turvallisuustarpeemme edellyttää sitä, että saamme apua, tätä apua voitaisiin mobilisoida molempien organisaatioiden kautta. — Kiitoksia.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Koskela.

**15.37 Jari Koskela ps:** Arvoisa herra puhemies! Me olemme tänään isojen asioiden äärellä, kun käsittelyssä on ulkoasiainvaliokunnan Nato-mietintö, mikä on hyvin laadittu, hyvä mietintö — kiitokset siitä valiokunnalle.

Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyksiprosessit ovat edenneet poikkeuksellisen nopeasti, sitäkin huolimatta, vaikka Turkki ja Unkari hidastelevat. On syytä uskoa, että nekin vielä astuvat ruutuun ja prosessi saadaan vietyä loppuun asti kuluvan vuoden aikana, toivottavasti

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

jo heinäkuussa. On annettava kiitosta maamme ulko- ja turvallisuuspoliittiselle johdolle tämän asian hyvästä hoidosta.

On puhuttu paljon siitä tänäänkin, pitääkö Suomen mennä Natoon, jos Ruotsi ei pääse samalla ovenavauksella. Luonnollisesti tavoitteena pitää olla, kuten mietinnössäkkin todetaan, että voisimme liittyä samaan aikaan, mutta viime kädessä Suomi tekee turvallisuuspoliittiset ratkaisunsa omista lähtökohdistaan. Ruotsilla on maantieteellisen sijaintinsa vuoksi turvallisuuspoliittisesti suojatumpi asema kuin Suomella. Ruotsilla on naapureinaan ystävällismielisiä valtioita, Suomella puolestaan 1 340 kilometrin yhteinen raja epäluotettavan ja jatkuvasti aggressiivisemmäksi muuttuvan Venäjän kanssa. Tämä on reaali-poliittinen tosiasia, jonka puitteissa Suomi tekee omat turvallisuuspoliittiset ratkaisunsa.

Nato-jäsenyyden arvioidaan kustantavan Suomelle vuosittain noin 70–100 miljoonaa euroa. Tässä ei ole mukana myöhemmin selviävien suorituskykyvaatimusten hintaa, ja edelleen on olemassa suositus siitä, että Naton jäsenvaltion pitää panostaa puolustukseen vähintään se kaksi prosenttia bkt:sta, ja hyvä näin. Tähän nykyisistä jäsenvaltioista monikaan ei ole kuitenkaan yltänyt, mutta kulunut vuosi ja muuttunut turvallisuustilanne luovat kasvupaineita eri jäsenvaltioiden puolustusbudjetteihin. Suomessa on onneksi ollut pitkät perinteet maanpuolustukseen panostamisessa. Kansallisesta puolustuksesta onkin pidettävä edelleen tiukasti kiinni, vaikka Nato oman lisänsä turvallisuuteen tuokin.

Arvoisa puhemies! Nato-jäsenyyden myötä Suomessa on syytä käydä keskustelua kansallisista ja alueellisista puolustuspoliittisista ratkaisuista. Meillä Satakunnassa sijaitsee Suomen suurin maavoimien joukko-osasto Porin prikaati, jonka kaksi varuskunta-aluetta ja maasto tarjoavat hyvät puitteet isommillekin harjoituksille, onhan Niinisalon tykistöharjoitusalueella jo monta kertaa harjoiteltu kansainvälistenkin joukkojen kanssa. Satakunnassa sijaitsevat myös Porin pelastusharjoitusalue, Porin lentokenttä ja varalaskupaikka siellä Niinisalossa, joiden pohjalta voitaisiin rakentaa laajempikin puolustuksellinen keskittymä. Panostuksia tarvittaisiin kiireellisesti lähinnä raideliikenteeseen.

Olen pitänyt esillä Pori—Parkano—Haapamäki-ratayhteyden uudelleen avaamista. Sen lisäksi, että tämä ratayhteys auttaisi maamme teollisuutta, edistäisi se myös sotilaallista liikkuvuutta. Porin syväsatama toimisi hyvin puolustuskaluston vastaanottopaikkana, ja rataa pitkin materiaalia saataisiin kuljetettua Niinisalon varuskunnan harjoitusalueille ja tietysti myös muualle Suomeen. Radan kautta saisimme nykyistä parempaan käyttöön myös Rauman, Kaskisten ja Vaasan satamat. Merenkulku näiden satamien kautta on vähemmän riskialtista kuin Suomenlahden meriliikenteessä. Muistetaan, että Suomen tuonti ja vienti ovat pitkälti merikuljetusten varassa. Satamien ja satamista Sisä-Suomeen kulkevien liikenneyhteyksien rooli on siis jo huoltovarmuudenkin kannalta ensiarvoisen tärkeää. Ymmärtääkseni Naton investointirahaston kautta on mahdollista hakea rahoitusta puolustuskykyä parantaviin hankkeisiin. Myös Euroopan unionin väylien Eurooppa-rahastosta olisi mahdollista saada rahoitusta etenkin raideyhteyksiä varten.

Näitä asioita on syytä pohtia, kun mietimme, millainen on tulevaisuuden Suomi osana puolustusliittoa. Kuten tiedämme, Nato on rauhanliitto, ja siksi kannatan Natoon liittymistä. — Kiitoksia.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Sirén.

**15.42 Saara-Sofia Sirén kok:** Arvoisa puhemies! Suomi kuuluu länteen. Nato-jäsenyyden myötä toteutuu kokoomuksen pitkäaikainen tavoite. Tämä on luontevaa jatkumoa Eu-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

roopan unionin jäsenyydelle. Tuleva päätös luo sinetin sille kehitykselle, jota olemme kannattaneet pitkään. Kyseessä on merkittävä ulko- ja turvallisuuspoliittinen ratkaisu, jolla on kauaskantoisia vaikutuksia Suomen turvallisuuteen ja Suomen asemaan. Kyseessä on historiallinen ratkaisu, jonka keskeisimpänä tavoitteena on taata Suomelle ja suomalaisille turvallinen, tasapainoinen ja kestävä tulevaisuus riippumatta siitä, mitä ympärillämme tapahtuu. Kiitos ulkoasiainvaliokunnalle mietinnöstä. On arvokasta, että mietintö on yksituumainen, ja on oikein, että tämä eduskunta vie prosessin osaltaan loppuun.

Arvoisa puhemies! Euroopassa on nyt Venäjän aloittama sota. Epävarmassa turvallisuustilanteessa ennakoiva päätöksenteko on erityisen tärkeää. On tärkeää, että olemme osaltamme valmiita Naton täysjäsenyyteen, tarvittaessa nopeallakin aikataululla. Ennakoinnilla kavennetaan Venäjän mahdollisuuksia vaikutusyrityksiin. Hyväuskoisuuden aika on ohi. Venäjä on osoittanut olevansa valmis käyttämään sotilaallista voimaa tavoitteidensa edistämiseksi. Vuosi sitten Venäjän hyökkäys Ukrainaan sekä Venäjän toteuttamat sotarikokset ovat osoituksia, mutta eivät kuitenkaan ensimmäisiä merkkejä, Venäjän aikeista ja toimintatavoista. Tarvitsemme sitä turvatakuuta, jonka puolustusliiton 5 artikla tuo. Kuten ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä todetaan, Suomen puolustuksen ennaltaehkäisevä vaikutus on nykyistä huomattavasti suurempi, koska sen takana on koko liittokunnan suorituskyvyt.

Ei ole meidän käsissämme, millä aikataululla Unkari ja Turkki ratifioivat jäsenyytemme. Tavoitteenamme on selkeästi koko ajan ollut, että etenemme yhtä aikaa Ruotsin kanssa. On kuitenkin viisasta, että erilaisiin vaihtoehtoihin on mietinnössä varauduttu. Jos kävisi niin, että Ruotsin jäsenyys käsiteltäisiin vasta Suomen jäsenyyden jälkeen, on meidän annettava kaikki mahdollinen tuki Ruotsin jäsenyyden mahdollisimman nopealle ratifioinnille. Tämä on ratkaisevan tärkeää myös puolustusjärjestelyiden kannalta.

Arvoisa puhemies! Suomi puolustaa suomalaisia ja Suomea myös Natossa, ja on hyvä asia, että meillä on jo pitkään ollut läheistä yhteistyötä Naton ja sen jäsenmaiden kanssa. Onkin tärkeää, että otamme puolustusliitossa heti alkumetreiltä alkaen aktiivisen roolin. Itämeren alueen ja myös arktisen alueen turvallisuus ovat meille kaikki kaikessa. Nämä alueet kuuluvat lähiympäristöömme, ja niihin kohdistuvat heilahdukset vaikuttavat suoraan meihin. Siksi Suomelle on tärkeää ja luontevaa ottaa vahva rooli juuri Itämeren alueen ja arktisen alueen puolustuksen rakentamisessa ja alueiden valvonnassa yhdessä Itämeren alueen muiden maiden ja etenkin muiden Pohjoismaiden kanssa. Seuraavalle eduskunnalle jää tehtävää siinä, millä tavoin Suomi osallistuu Naton toimintaan, ja jo nyt on hyvä käydä keskustelua siitä, minkälainen Nato-maa Suomesta tulee, miten lopulta sijoitumme Naton johtamisrakenteeseen. Suomen on oltava aktiivinen Nato-maa, enkä näe syytä sulkea pois mahdollisuutta Naton tukikohdista, osaamiskeskuksista tai esikunnista Suomeen.

Arvoisa puhemies! Kokoomus on pitkään kannattanut Nato-jäsenyyttä, ja jäsenyyden kannattaminen on ollut myös itselleni selvää koko poliittisen urani ajan. On kunnia saada olla tekemässä päätöstä Nato-jäsenyydestä, ja tulen ylpeänä äänestämään mietinnön puolesta.

Arvoisa puhemies! Ukrainalaiset taistelevat itsensä lisäksi myös meidän puolestamme, eurooppalaisen elämäntavan ja länsimaisten arvojen puolesta. Kaikki mahdollinen tuki Ukrainalle.

Arvoisa puhemies! Suomi Natoon ja Ukraina voittoon.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Ronkainen.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

**15.47 Jari Ronkainen ps:** Arvoisa puhemies! Historialliset ajat ovat johdattaneet Suomen tekemään historiallisia päätöksiä. Sekä perustuslakivaliokunta että ulkoasiainvaliokunta ovat arvioineet, että Natoon liittyminen on Suomen merkittävin EU:hun liittymisen jälkeen tehty ulko- ja turvallisuuspoliittinen ratkaisu ja sillä on kauaskantoisia vaikutuksia Suomen asemaan. Pidän Suomen Nato-hakemusta osittain jopa merkittävämpänä, sillä alun perin EU:n oli tarkoitus toimia kauppaliittona. EU on kuitenkin muuttunut hieman toisenlaiseksi alkuperäisestä tarkoituksestaan.

Päätös hakea Nato-jäsenyyttä lopettaa pitkän sotilaallisen liittoutumattomuuden perintemme, jota on nyt syytäkin tarkastella kriittisesti. Venäjän brutaali ja verinen hyökkäys Ukrainaan osoittaa puolustusliittojen arvon. Vaikka läntisen maailman arvot yhdistävät kansojamme, todellisia liittolaisia, jotka seisoisivat taistelukentällä rintaa rinnan, ei Ukrainalla ole. Se joutuu kohtaamaan Venäjän armottoman vihamielisyyden luottamalla ainoastaan omaan voimaansa ja läntiseen aseapuun. Nato-jäsenyys tarkoittaa, että emme enää joutuisi siihen tilanteeseen, jossa Ukraina tällä hetkellä on ja josta Suomella on historiasaan omiakin kokemuksia. Meidän vahvuutemme on perinne yleisestä asevelvollisuudesta, joka yhdistää ikäluokkien nuoret taustasta riippumatta isänmaan asialle. Se ilmenee myös erittäin korkeana maanpuolustustahtona. Lisäksi meillä on kansamme pieneen kokoon suhteutettuna suuri reservi ja korkea tekninen suorituskyky. Kaikki tämä tarkoittaa, että olemme valmiita puolustamaan omaa maatamme, mutta olemme myös arvokas lisä Naton puolustusyhteisöön.

Arvoisa puhemies! Pidän järkevänä, että Nato-prosessi tältä osin ja sopimuksen hyväksyminen viedään tämän eduskunnan aikana maaliin, vaikka Unkari ja Turkki eivät ole vielä ratifioineet Suomen jäsenyyttä. Ymmärrän ja pidän tärkeänäkin, että tavoitteena on alusta asti ollut liittyä Natoon yhtä aikaa Ruotsin kanssa. Tätä tavoitetta on syytä edistää, vaikka päällimmäisenä Suomen päätöksenteossa tuleekin olla Suomen jäsenyys.

Suomi on liittymiskeskusteluissa vahvistanut sitoutuvansa Nato-jäsenyyden kaikkiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin täysimääräisesti ilman mitään ennakkoon asetettuja ehtoja. Jäsenyyden myötä puolustussuunnittelu määrittelee sen, miten ja minkälaisella rakenteella Suomi osallistuu yhteiseen puolustukseen. Ydinaseiden sijoittamista Suomeen en kannata, mutta niitä meille tuskin edes tarjotaankaan. Nato-esikunnan, tukikohtien tai varmuusvarastojen kohdalla tullaan varmasti käymään keskustelua, kuitenkin kiinteän tukikohdan todennäköisyyttä en pidä korkeana jo maantieteellisten ja strategisten tosiseikkojen pohjalta. Puolustusvaliokunnan lausunnon mukaisesti ilma- ja merivoimien kyky vastata Naton vaatimuksiin on hyvä. Maavoimien osalta tilanne on toinen, sillä se nojaa huomattavasti vahvemmin reserviläisiin ammattisotilaiden sijasta. Nato-jäsenyys tuleekin vaatimaan uudenlaista ajattelua vapaaehtoisten reserviläisten ja Naton suorituskykyvaateiden suhteen. Tämä työ tulee jatkumaan niin Puolustusvoimissa, täällä eduskunnassa kuin kansainvälisissäkin pöydissä.

Kannatan ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä esitettyä päätösehdotusta, ja uskon, että jäsenyys ei jää kiinni ainakaan omista toimistamme tai Suomen kansan uutteruudesta ja yhteistyökyvystä. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Tarjoan nyt mahdollisuutta vastauspuheenvuorojen pitämisen. — Edustaja Kari, Mika.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

**15.52 Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pidän itsekkin hyvänä, että eduskunta päätyi viemään nyt tämän Nato-prosessin omalta osaltaan loppuun — erityisesti, kun Turkin ja Unkarin ratifioinnit ovat ottaneet näinkin pitkään aikaa ja valitettavasti Unkarin prosessista ei vielä alkua näy. On erittäin hienoa, että ulkoasiainvaliokunnan mietintö oli myös yksimielinen. Se antaa myös vahvan signaalin meiltä ulospäin ja meiltä myös meidän kansallemme, että eduskunta laajasti näkee tämän Nato-ratkaisun yhteiseksi ja kansallista turvallisuutta vahvistavaksi asiaksi. Tällä on merkitystä erityisesti, kun katsotaan vaikkapa tämän päivän uutisia Venäjän presidentti Putinin jälleen uudella tavalla koventuneiden puheiden jälkeen. Meidän on huolehdittava omasta suvereniteetistamme kaikissa olosuhteissa ja luotava yhteistä puolustusta. Onneksi meillä on kuitenkin tähän välitilaan vielä Euroopan unionin jäsenyys, joka osaltaan myös vahvistaa meidän puolustuskykyämme tänä päivänä ja varmasti myös tulevaisuudessa. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Reijonen.

**15.53 Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Turvallisuus on nyt tärkeintä, ja Nato tuo meille sitä turvallisuutta. Aikaisemmin on ollut Venäjän ja EU:n raja, jos mietitään, ja nyt varmaan voidaan sanoa, että on Venäjän ja Naton raja. Ja se raja on tosiaan pitkä, mikä Suomella ja Venäjällä on. Totta kai se aiheuttaa kysymyksiä Itä-Suomessa ja pohjoisessa, mitä kaikkea tämä nyt sitten merkitsee ja minkälaisia vaikutuksia se tuopi. Kun sinnehan kuitenkin joudutaan varmasti tekemään infrarakenteita, on varmaa, että se vaikuttaa tiestöön, se voi vaikuttaa rautateihin ja siltarakennelmiin ja niiden kantavuuksiin ja muihin, minkälaisia ne ovat. Olisi ollut mielenkiintoista kuulla jossain vaiheessa myös siitä, missä vaiheessa ollaan nyt menossa ja onko tietoa, mistä kaikkialta muualta tähän voidaan rahoitusta vähän etukäteen jo miettiä, mistä on tulossa rahaa, koska kuitenkin ne tekevät kustannuksia ja tällaisia kaikkia täytyy huomioida. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Häkkänen.

**15.54 Antti Häkkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjä on ollut aggressiivinen naapuri koko Suomen historian ajan tsaarinajoista lähtien Neuvostoliiton aikoihin ja nyt Putinin aikana, ja aina on pyritty totta kai diplomaattisia suhteita rakentamaan, mutta Suomi on myös viisaasti aina varautunut: oma vahva puolustuskyky, liittyminen EU:hun — keskeinen turvallisuuspoliittinen ratkaisu — ja YYA-sopimuksesta irtautuminen 90-luvun alkupuolella. Nyt me nähdään, että tämä historiallinen aggressiivinen Venäjä ei ole miksiäkään muuttunut, eli tämä ei ole tänä vuonna tapahtunut tai viime vuonna, vaan historiallinen aggressiivinen Venäjä ei ole miksiäkään muuttunut, ja me joudutaan hakemaan suojaa Natosta. Totta kai se olisi ollut järkevä tehdä poutasään aikana, mutta parempi myöhään kuin ei milloinkaan. Sen takia on hyvä, että nyt tämän prosessin tulevina kuukausina, mitä tahansa käänteitä tapahtuu, tässä säilyy dialogi puolueiden välillä, vaikka valtakain vaihtuisi tai oppositio—hallitus-keikaus tapahtuu. Sen takia on äärimmäisen tärkeää, että myöskään puhemiehen vetämä parlamentaarinen ryhmä ei katkea tässä vaalien alla vaan pidetään siitä kiinni, että vuoropuhelu säilyy koko ajan.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Leppä.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

**15.55 Jari Leppä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On erittäin perusteltua ja tärkeää, että eduskunta vie nyt päätökseen tämän Nato-liittymiseen liittyvän sopimuksen hyväksynnän, ja nimenomaan, että se viedään tällä vaalikaudella. Tämän jälkeen ei kenelläkään — ei kenelläkään — ole minkäänlaista epäselvyyttä siitä, mikä Suomen tahto on, mikä suunta on. Me haluamme Natoon, me haluamme vahvistaa omaa turvallisuuttamme pitkässä juoksussa ja me haluamme myös tuoda Pohjois-Atlantin liittoon oman turvallisuusosaamisemme, -kyvykkyytemme, ja tästä on tärkeää meidän huolehtia myöskin jatkossa. Määrärahatason on säilyttävä riittävänä, jotta meillä on se kyky, minkä me tässä tarvitsemme. Meidän naapurimme on niin epävarma, niin arvaamaton, että meidän ei ole missään kohdalla syytä tästä periaatteesta tinkiä.

Samoin olen mielissäni siitä, että myöskin Nato on selvästi osoittanut mielenkiintoa meidän kokonaisturvallisuusajatteluumme ja siihen liittyviin toimenpiteisiin huoltovarmuutta myöten.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Hyrkkö.

**15.56 Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen itse myös vahvasti sitä mieltä, että on hyvä asia, että omalta osaltamme viemme prosessin nyt tämän vaalikauden aikana maaliin ja vahvistamme Suomen ja Ruotsin liittymisen Natoon. Turkin ja Unkarin päätöksistä riippuvat paitsi Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyys myös Naton uskotavuus. Näitä ratkaisuja odotellessa meidän suomalaisten kannattaa pitää pää kylmänä, kuten tähänkin asti.

Meillä on Suomessa vankka demokraattisen päätöksenteon perinne, ja siitä on hyvä pitää kiinni myöskin Naton jäsenenä, ja sen takia olemme ulkoasiainvaliokunnan mietinnösssä korostaneet myöskin eduskunnan osallistumismahdollisuuksia ja tiedonsaantioikeutta. Tätä on tarpeen myös tulevana vuosina seurata, jotta meille muodostuu toimivat, hyvät käytännöt tältä osin.

Tässä keskustelussa ymmärrettävästi korostuu puolustuksen näkökulma, kun tehdään ratkaisuja niin sanotusti pahan päivän varalle, mutta samaan hengenvetoon on todettava, että siinä missä sosiaali- ja terveyspalveluissa ennaltaehkäisyyn merkitys on valtava, myös turvallisuuspolitiikassa rauhantyön, diplomatian ja aktiivisen läsnäolon maailmalla merkitystä ei voi liiaksi korostaa.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Kiljunen, Kimmo.

**15.58 Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on laaja kansallinen yhteisymmärrys siitä, että Suomi hakeutuu ja pyrkii Naton jäseneksi. Tässä ratifiointikeskustelussa, jota nyt on tässä viime aikoina käyty, ja tässä salissakin tänään käydyssä keskustelussa, ainoastaan on joitain eriäviä korostuksia siinä, minkälaisella aikataululla tämä ratifiointi viedään päätökseen. Itse olin taipuvainen aikaisemmassa vaiheessa siihen, että Suomi ei lähtisi kiirehtimään tätä omaa ratifiointiaan lähtien liikkeelle siitä, että myöskään Ruotsi ei sitä halunnut tehdä ennen kuin Turkin ja Unkarin ratifioinnit ovat päätöksessä eli kaikki Naton jäsenmaat ovat ratifioineet nämä asiakirjat. Kun sitten kuitenkin päädyimme siihen, että me pyrimme nyt omaan ratkaisuumme, ja nyt myöskin Ruotsi tulee — ja toivottavasti tuleekin — muuttamaan omaakin järjestystään, niin ei tässä nykyisessä tilanteessa ole mitään tarvetta sitä enää viivyttää, vaan tehdään tämä oma ratkaisumme.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

me, mutta pyrkien juuri korostamaan sitä, että me olemme yhteisymmärryksessä Ruotsin kanssa. Eli vaikka ulkoisista tekijöistä johtuen siihen yhtäaikaiseen liikkumiseen tulisi sitten joitakin rajoitteita, [Puhemies koputtaa] me olemme yhteisymmärryksessä keskenämme.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Arvoisat edustajat, otan tähän debattitieteen nyt ainoastaan ne puheenvuoropyynnöt, jotka tulivat edellisen puhemiehen aikana listalle. — Edustaja Niemi.

**15.59 Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Voin puolustusvaliokunnan jäsenenä sanoa täysin kiistattomasti: Suomella on todella hyvä, toimiva, vahva armeija tällä hetkellä. Vertaan sitä tukevaan jakkaraan, millä on hyvä istua. Mutta jos josain tilanteessa tulee se tilanne, että sillä jakkaralla istuessa selkä väsy, on erittäin hyvä, jos siihen jakkaraan voidaan ruuvata kiinni selkänoja. Ja tällainen selkänoja olisi nimenomaan Suomen liittyminen Natoon, puolustusliittoon, mikä antaisi meille erittäin vahvan, tukevan turvan tulevina vuosina toimien eräänlaisena selkänojana. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos. — Edustaja Yrttiaho.

**16.00 Johannes Yrttiaho vas** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kun eduskunta päättää ensi viikolla Nato-jäsenyydestä, äänestän tietenkin vastaan.

Haluan tässä nostaa esille Pohjoismaiden ja Yhdysvaltojen kahdenväliset puolustussovimukset. Ruotsi nimittäin neuvottelee parhaillaan Yhdysvaltain kanssa kahdenvälisestä puolustussovimuksesta ja siihen liittyen Yhdysvaltain asevoimien käyttöön luovutettavista alueista muun muassa raskaiden aseiden ennakkovarastointiin. Myös Suomi neuvottelee tällaisesta kahdenvälisestä sovimuksesta, vaikka asiasta ei ole toistaiseksi kerrottu ainakaan laajemmin eduskunnalle. Ruotsi on tietävästi keskustelemassa alueista, jotka sijaitsevat muun muassa Tukholman ja Göteborgin lähistöllä. Sälenin tammikuun konferenssissa Ruotsin puolustusministeri Pål Jonson kertoi, että uusi puolustussovimus toisi Yhdysvaltain asevoimien joukkoja kriisitilanteessa paikalle nopeammin kuin byrokraattisesti toimiva Nato. Pyytäisin hallitusta kertomaan eduskunnalle, missä vaiheessa sovimusneuvottelut Suomen osalta ovat [Puhemies koputtaa] ja mitä alueita Suomi harkitsee luovutettavaksi Yhdysvaltain asevoimien käyttöön.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Vielä edustaja Kari, ja sen jälkeen palaamme puhujalistaan.

**16.01 Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Häkkänen tuossa aikaisemmin totesi, että Suomen olisi pitänyt liittyä Naton jäseneksi jo hyvän sään aikana. Olin puolustusvaliokunnan jäsen jo hyvän sään aikana, vuodesta 2011 alkaen tähän päivään, ja kyllä pahaa pelkään, että jos Suomi olisi liittokunnan jäseneksi liittynyt jo aikaisemmin, me olisimme mahdollisesti toistaneet samat virheet kuin niin moni Nato-maa Euroopassa vähentämällä omaa puolustuskykyään. Voi sanoa yhtä hyvin, jos historiaa ajatellaan, että ehkä voi olla Suomen puolustuksen rakenteen näkökulmasta, en sano onni, mutta hyvä asia, että me olemme pitäneet omasta puolustuksestamme hyvää huolta kaikki nämä vuodet. Yleinen asevelvollisuus, koulutettu reservi ja vahva maanpuolustustahto: ne

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

ovat vahva perusta Suomen puolustamiselle myös Nato-Suomena tulevaisuudessa yhdessä liittokunnan muiden jäsenten kanssa.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja nyt puhujalistaan, edustaja Grahn-Laasonen.

**16.02 Sanni Grahn-Laasonen kok:** Arvoisa puhemies! Tärkeämpää päämäärää kuin isänmaan turvallisuuden, koskemattomuuden ja itsenäisyyden vankistaminen ei ole. Kun eduskunta nyt vie päätökseen Suomen Nato-jäsenyyttä koskevan sopimuksen hyväksymisen, Suomen turvallisuus vahvistuu. — Ei enää koskaan yksin.

Nato-jäsenyys on vapauden teko. Suomi päättää tulevaisuudestaan itse. Pitkäaikainen tavoite on toteutumassa Nato-jäsenyyden hyväksymisen myötä, ja suomettumisen vuosikymmenet jäävät lopullisesti historiaan. Suomi on osa länttä, osa vapaata Eurooppaa. On arvokasta, että ulkoasiainvaliokunnan mietintö valmistui yksimielisenä. Se kertoo kieltään siitä, että Suomessa maanpuolustus on päivänpolitiikan ulkopuolella, yläpuolella ja aidosti jaettu, suomalaisia yhdistävä, ei erottava, asia. Haluamme, että suomalaiset saavat elää ja kasvattaa lapsiaan ilman pelkoa, turvassa ja luottaen tulevaisuuteen.

Vaalien jälkeen tuleva eduskunta määrittelee Nato-Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan suunnan: mitä siis on Nato-Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka konkreettisesti, minkälaisia päätöksiä yhdessä Nato-jäsenmaana tulevaisuudessa olemme edistämässä. Voimme olla aktiivinen ja Natoon osaamista tuova maa. Jäsenyys antaa mahdollisuuksia korkeaan teknologiaan panostavalle huomisen Suomelle ja Euroopalle.

Olla mukana päättämässä Suomen Nato-jäsenyydestä on suuri kunnia. Kiitos isänmaan edun yhteisestä ymmärtämisestä, hyvät kollegat, tasavallan presidentti ja ennen kaikkea Suomen kansa.

Yhteinen vastuamme ja velvollisuutemme on lisätä tukea Ukrainalle. Venäjän raa'an, epäinhimillisen, ihmisyyttä vastaan rikkovan hyökkäyksen musta vuosipäivä on perjantaina. Sitkeä Ukraina voittaa sodan. Suomen ja Euroopan tulee seistä lujina ja päättäväisinä Ukrainan kansan tukena rauhan ja vapauden puolesta.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja edustaja Häkkänen.

**16.05 Antti Häkkänen kok:** Arvoisa puhemies! Historia toistaa itseään. Taas kerran on alkanut aikakausi, jolloin pienten kansojen on yhä vaarallisempaa olla ilman tukea ja turvaa muista maista. Historia toistaa siinä mielessä itseään, että Venäjä ja nyttemmin myös Kiina ovat toimineet jo aiemmin aggressiivisesti naapurikansoja kohtaan. Venäjän historia on itse asiassa täynnä aggressiota naapureita kohtaan niin tsaarin aikoina, Neuvostoliiton aikoina kuin nyten tuoreella modernillakin aikakaudella, Venäjän aikakaudella. Jeltsinin aikana Venäjä oli vähän aikaa rauhallinen, koska talouden peruspohja oli romahtanut, mutta jo heti 2000-luvun alkupuolella on alkanut määrätietoisesti oikeuslaitoksen haltuunotto, vallan keskittäminen alueilta Kremliin, median haltuunotto ja sotavoimien uudelleen rakentaminen. Tšetšnian sota 2000-luvun alussa, Georgian sota, hyökkäys Krimille ja nyttemmin täysimittainen hyökkäys Ukrainaan vuonna 2022 kertovat karua kieltä siitä, että länsimaissa ei ole itse asiassa ymmärretty sitä, mikä Venäjä koko ajan on ollut. Venäjä on siis vain kerännyt välillä voimaa, jotta kykenee näyttämään lännelle, minkälainen maa se tosiasia on.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Tämän takia Suomen on nyt korkea aika liittyä Natoon. Me olemme aina tienneet, toisesta maailmansodasta lähtien, että joudumme hakemaan tukea ja turvaa länsimaista. EEC-jäsenyyksistä lähtien olemme askeltaneet länteen. EU-jäsenyys vei meidät syvälle läntiseen arvoyhteisöön ja yhteiseen joukkueeseen, joka on tuonut tukea ja turvaa ja itse asiassa myös mahdollistanut pääosin sen, että Suomi on tällä hetkellä täysin valmis Nato-jäsenyyteen.

Nato aikanaan perustettiin tuomaan turvaa nimenomaan pienille Euroopan demokraattisille maille. Nato ei siis ole mikään epämääräinen mörkö, vaan sen tarkoitus on ollut suojata juurikin pieniä eurooppalaisia demokraattisia maita suhteessa Neuvostoliiton muodostamaan turvallisuuspoliittiseen uhkaan. Suomi joutui toisen maailmansodan jälkeen YYA-sopimuksen vangiksi ja osittain siitä johtuenkin joutui rakentamaan erilaisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen rakenteensa seuraaviksi 50 vuodeksi. Sen jälkeen YYA-sopimuksen irtisanominen ja EU-jäsenyyden alku avasivat Suomelle vapaammat tilat lännen suuntaan, ja nyt kaikki naamiot on riisuttu tästä ulko- ja turvallisuuspoliittisesta todellisuudesta Venäjän kanssa ja Suomi liittyy Natoon. Nato on läntisten maiden puolustusjärjestö. Se ei ole hyökkäysjärjestö. Tämä on aivan avaintekijä muistaa ja tiedostaa koko ajan. Venäjä ei sitä propagandallaan pysty muuksi muuttamaan.

Suomen aiempi ulko- ja turvallisuuspolitiikan perusrakenne perustui sinänsä omaan vahvaan puolustukseen, mutta sen pilareina oli myös kansainvälinen oikeus eli YK:n, Etyjin luoma kansainvälisen oikeuden järjestelmä, luottamuksellinen erityissuhde Venäjän kanssa ja tietysti EU-jäsenyys. Nyt näistä jäljelle on jäänyt oma puolustuskyky ja EU-jäsenyys. Kansainvälinen oikeus on osoittautunut suurvaltojen aggression edessä käytännössä erittäin heikoksi pidäkkeeksi. Itse asiassa jo Paasikivi sanoi ennen talvisodan alkua, että lakikirjalla ei pysäytetä tarvittaessa idän aggressiota. Tämä vanha historiallinen totuus pätee myös tänä päivänä. Oikeudelliset rakenteet voivat toimia tiettyinä hidasteina prosesseissa, mutta tosiasiaa niillä ei muodosteta Venäjän suuntaan minkäänäköistä pidäketä. Samoin kahdenvälinen Venäjä-suhde — Suomessa on vuosikymmenien ajan ajateltu, että diplomaattisilla suhteilla pystytään omalla toiminnalla hallitsemaan Moskovian lämpömittaria jotenkin, mutta tältä illuusiolt on enemmän tai vähemmän sulanut pohja pois alta. Emme voi luottaa siihen, että Venäjä toimii mitenkään rationaalisesti tai ystävällismielisesti myöskään Suomea kohtaan. Sen takia uusi ulko- ja turvallisuuspolitiikan rakenne perustuu ensinnäkin omaan vahvaan kansalliseen puolustukseen, Nato-jäsenyyteen, kansainvälisiin puolustusyhteistyösopimuksiin USA:n, Ison-Britannian ja muiden kanssa ja neljäntenä kokonaisturvallisuusajatteluun, johon joukkoon myös EU kuuluu.

Ensinnäkin oma vahva kansallinen puolustuskyky on Suomen tärkein tehtävä Nato-jäsenenä. Tässä salissa monesti keskustellaan, että mikä on Suomen rooli Nato-jäsenmaana. Siinä pitää olla ajatus kirkas. Meidän tärkein tehtävämme on pitää oma alueemme suojassa mahdollisilta aggressioilta. Sen takia oma puolustuskyky, asevelvollisuusjärjestelmä, reserviläisarmeija, ammattisotilaat ja vahva kalusto ja materiaallinen yhteistyö länsimaiden kanssa on kaiken perusta. Sen päälle tulee turvallisuuden toinen pilari eli Nato-jäsenyys, jossa kollektiivinen puolustus yhteensovitaan kansallisen puolustuksen kanssa, ja se tuo meille lisää tukea ja turvaa. Kolmantena erittäin keskeisessä roolissa on tiivistyvä puolustusyhteistyö, joka tuo tarvittavaa nopealiikkeisyyttä Naton sisälle. Sillä voimme varmistaa, että meillä on USA:n, Ison-Britannian ja niin sanottujen JEF-maiden kanssa tarvittaessa nopeaakin apua saatavilla kriisitilanteissa. Ja neljäntenä kokonaisturvallisuusajattelu, jossa korostuu se, että katsomme läpi kaikki yhteiskuntapolitiikan sektorit ensi vaalikau-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

della: maakaupat, energia, kriittinen infrastruktuuri, käytännössä raaka-aineet, kaivannaiset ja monet muut. Meidän täytyy itse asiassa muuttaa meidän jossain määrin sinisilmästä politiikkaamme ja käsitystä globalisaatiosta entistä realistisempaan ja eurooppalaista omavaraisuutta ja suomalaista omavaraisuutta puoltavampaan suuntaan. Tässä asiassa Suomalalla on myös merkittävät taloudelliset mahdollisuudet, jos osaamme siihen nopeasti ja strategisesti viisaalla tavalla tarttua.

Arvoisa puhemies! Osoitan omalta osaltani myös suuren kiitoksen siihen, että puolueet ovat kirkkaan realistisesti tehneet nämä uudet ulko- ja turvallisuuspoliittiset ratkaisut, mutta painotan sitä, että lähivuosina tulee varmasti useita tiukkojakin tilanteita suhteessa Kiinaan tai suhteessa vaikka Euroopan käsitykseen Venäjästä, ja niissä ratkaisuissa me tarvitsemme edelleen tätä yksituumaisuutta — sen takia pidetään siitä kiinni.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin, kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö.

**16.12 Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Suomen Nato-jäsenyys on taas askeleen lähempänä, hyvä niin. Tämän mietinnön hyväksyessään eduskunta osaltaan vahvistaa Suomen ja Ruotsin liittymisen. Prosessi käynnistyi noin vuosi sitten, kun Venäjä aloitti tämän oikeudettoman ja häikäilemättömän hyökkäyksensä Ukrainaan. Se järkytti paitsi vapaan ja demokraattisen maailman kansalaisia myös Suomen turvallisuuspoliittista asemaa. Suomalaisen enemmistö kääntyi nopeasti Nato-jäsenyyden kannalle, ja sama tuuli kävi myös läpi tämän salin. Jouduimme punnitsemaan, mitkä valinnat varmimmin vahvistaisivat Suomen turvallisuutta, ja päädyimme varsin yksituumaisesti samaan johtopäätökseen. Nato-jäsenyys on vahvin lisäturva sen puolesta, että Suomi ei enää koskaan joutuisi sotaan.

On hyvä, että asiaa ei jätetä odottamaan vaalien yli. Olen ollut vahvasti nyt valitun aika-aulun kannalla. Emme halua itse olla hidasteena jäsenyytemme toteutumiselle. On kannettu huolta, eriytykö Suomen tie Ruotsista, sitä emme toivo. Ensisijainen tavoitteemme on liittyä Natoon yhdessä Ruotsin kanssa mahdollisimman nopeasti. Olin itse asiassa toivonut, että Ruotsi synkkaisi oman aikataulunsa meihin jo ennen näitä viimeisiä ratifiointeja. Taustalla on tiivistä yhteydenpitoa ruotsalaisten kollegoidemme kanssa, ja on hyvä, että myös Ruotsissa prosessi nyt etenee. Turkin ja Unkarin päätöksistä riippuu paitsi Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyys myös koko Naton uskottavuus. Ratkaisuja odotellessa meidän suomalaisten kannattaa pitää pää kylmänä, kuten tähänkin asti.

Arvoisa puhemies! Suomessa on vankka demokraattisen päätöksenteon perinne, josta on syytä pitää kiinni myös Naton jäsenenä. Siksi olemme ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä korostaneet eduskunnan osallistumista ja tiedonsaantioikeutta. Valtioneuvostolla on kokonaisvastuu asiasta, mutta myös säännöllisillä tapaamisilla tasavallan presidentin kanssa on tärkeä rooli vuoropuhelun varmistamisessa. Eduskunnan osallistumisen ja tiedonsaannin toteutumista on syytä seurata tulevien vuosien aikana tiiviisti ja tarvittaessa luotava myös uutta sääntelyä ja käytäntöä sen tueksi.

Arvoisa puhemies! Ymmärrettävästi tässä keskustelussa korostuu puolustuksen näkökulma. Tosi asia on, että maanpuolustuksemme pohjautuu tulevaisuudessakin varsin kustannustehokkaaseen asevelvollisuusjärjestelmään, mikä on hyvä huomioida myöskin puolustusmenojen ynnäilyssä. Samalla on pidettävä huolta, että emme sammaloidu. Uskon itse, että kaikkia sukupuolia yhdenvertaisesti kohteleva maanpuolustusvelvollisuus vahvistaisi järjestelmän kestävyyttä ja hyväksyttävyyttä myös tulevaisuudessa. Koko ikäluokka ei toki jatkossakaan suorita asevelvollisuutta, kuten ei tälläkään hetkellä, eikä sotilaallinen

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

hyökkäys jatkossakaan ole ainoa uhka, johon yhteiskuntana varaudumme. Kokonaisturvallisuutta korostava lähestymistapamme on tässäkin mielessä meille suuri vahvuus, ja siihen kannattaa tulevaisuudessakin entistä vankemmin nojata.

Samaan hengenvetoon toteankin, että kuten sosiaali- ja terveyspalveluissa, haluamme painottaa ennaltaehkäisyä myös turvallisuuspolitiikassa. Aktiivinen läsnäolo maailmalla, rauhantyö ja diplomatia ovat aina inhimillisesti, taloudellisesti ja kokonaisvaltaisesti varmintähtoisimpiä keinoja vakauden varmistamiseksi. Tästäkin syystä on tärkeää, että myös Naton jäsenenä pidämme johdonmukaisesti kiinni ihmisoikeusperustaisuudesta ulkopoliittikkamme punaisena lankana emmekä horju edes kumppaneidemme tai tulevien liittolaistemme kenties erilaisten näkemysten edessä.

Arvoisa puhemies! Ukrainan taistelu olemassaolonsa ja vapautensa puolesta osoittaa, että ratkaisuja on tehtävä myös pahan päivän varalle. Siitä tässä päätöksessä on kyse. En iloitse siitä, että maailma on tällainen, että joudumme pohtimaan tämänkaltaisia ratkaisuja, miten pitää lapsemme pois sodan jaloista, mutta siitä iloitsen, että olemme tekemässä päätöstä laajalla yksituumaisuudella, vahvalla kansan tuella. Kaikki tuki Ukrainalle ja kaikki tuki Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyydelle.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja edustaja Yrttiaho.

**16.17 Johannes Yrttiaho vas:** Arvoisa puhemies! Viime vuoden keväällä eduskunta päätti puoltaa Marinin hallituksen kantaa ja päätöstä hakea Nato-jäsenyyttä. Nyt me, tämä eduskunta, vasta päätämme siitä, hyväksykö Suomi Nato-jäsenyyden vai ei. Päätös olisi pitänyt tehdä vasta vaalien ja vaalikeskustelun jälkeen. Nyt kansalle ei ole sananvaltaa tässä asiassa annettu. Kiirehtiminen heikentää päätöksen legitiimisyyttä.

Itse en ole nähnyt syytä muuttaa kielteistä kantaani sotilasliitto Naton jäsenyyteen. Tulomme tekemään ehdotuksen, ettei eduskunta hyväksy nyt käsittelyssä olevaa lakiesitystä eikä siksi myöskään jäsenyyttä sotilasliitto Natossa. Mielestäni Suomen pitää palata sotilaallisen liittoutumattomuuden tielle: se on turvallisempi tie kuin tuleva sotapolku Naton kanssa.

Puhemies! Yhä selvemmäksi on käynyt se, että Nato-jäsenyyks merkitsee täydellistä muutosta Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. On tietenkin aivan uskomatonta, että vasemmallakin hyväuskoisesti ajatellaan, ettei mikään jäsenyyden myötä muutu ja että kaikki jatkuu suurin piirtein ennallaan. Ei liene kuitenkaan enää ketään, joka ei myöntäisi Suomen muuttaneen suhtautumistaan esimerkiksi Turkkiin ja sen politiikkaan halutessaan päästä hinnalla millä hyvänsä Naton jäseneksi. Kaikki lienevät myös samaa mieltä siitä, että Suomi on tehnyt täyskäännöksen suhtautumisessaan kurdijärjestöihin ja kurdeihin ylipäänsä, missä he sitten asuvatkin. Aiempi varovaisen myötämielinen kanta on muuttunut jyrkän kielteiseksi Nato-prosessin myötä, ja kielteinen kanta on kirjattu myös Turkin kanssa hyväksyttyyn yhteisymmärryspöytäkirjaan.

Suomi on muuttanut kantansa myös YK:n ydinasekieltosopimukseen. Kun kolmella hallituspuolueella oli aikaisemmin myönteinen kanta Suomen liittymiseen itse kieltosopimukseen, niin viime vuoden lopulla, ja jälleen osana Nato-prosessia, Suomi äänesti ydinasekieltosopimusta vastaan YK:ssa. Myös Suomen kanta ydinaseisiin on muuttunut. Hallitus ei halua todeta, ettei se salli ydinaseiden sijoittamista omalle maaperällemme, enkä nyt tarkoita edes asian kirjaamista Nato-sopimukseen vaan Suomen yksipuolista ilmoitusta Norjan ja Tanskan tapaan — siihenkään ei olla valmiita.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Suomi on liittymässä Natoon ehdoitta siksi, että maamme hallitus neuvottelee parhailaan Yhdysvaltain kanssa puolustussopimuksesta, jonka turvin Yhdysvallat on sijoittamassa aseistustaan, mahdollisesti myös tukikohtiaan ja asevoimiaan, Suomen alueelle. Hallitus pelkää, että yksipuolisetkin Suomen nyt asettamat rajoitukset ydinaseille, Naton tukikohtille ja ulkomaisten asevoimien läsnäololle Suomessa saattaisivat häiritä näitä kahdenvälisiä neuvotteluja Yhdysvaltain kanssa.

Puhemies! Merkittävät muutokset Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa eivät lopu tähän. Suomen suhtautuminen asevientiin on myös muuttunut. Marinin hallituksen ohjelman kohta, jossa vastustetaan asevientiä sotaa käyviin maihin, on nykyisin muisto vain. Nyt Marinin hallitus on valmis sekä myymään että ostamaan aseita sotaa käyvistä maista, ja tämä uusi linja saa tietenkin täyden tuen myös eduskunnan oikeisto-oppositiolta. Kun vielä runsas vuosi sitten Suomi kannatti asevarustelun rajoittamista, niin nyt Suomi kannattaa asevarustelua ja osallistuu siihen vahvasti myös itse. Eikä Suomi ole muuttanut kantansa vain asevientiin ja asevarusteluun vaan myös itse sotaan. Suomen turvallisuus muka paranee Nato-jäsenyyden myötä, vaikka sodan kellot kumajavat päivä päivältä voimallisemmin. Ukrainan sodassa Suomi on käytännössä jo sodan osapuoli merkittävänä aseavun antajana. Suomi olisi voinut olla kokoaan suurempi Ukrainan humanitaarisessa tukemisessa, mutta mittavalla aseavulla Suomi haluaa todistaa olevansa Nato-kelpoinen.

Puhemies! Suomi näyttää joutuvan muuttamaan kantansa myös maailman väkirikkaimpaan ja nousevaan maahan ja nousevaan talousmahtiin eli siis Kiinaan. Myös suhtautuminen esimerkiksi Israelin toimiin sekä ylipäänsä Lähi-idän tilanteeseen tulee muuttumaan. Enteellistä oli, että presidentti Niinistö lähetti surunvalittelut maanjäristyksestä vain Turkille mutta unohti saman maanjäristyksen vaurioittaneen pahasti myös Syyriaa.

Arvoisa puhemies! Loppuun vielä muutama lisäsana koskien Kiinaa. Yhdysvallat, Naton johtovaltio ja voimakkain valtio, pakottaa liittolaisensa — ja sellainenhan Suomi on jo nyt — valitsemaan yhteistyökumppanikseen joko Kiinan tai Yhdysvallat, vaikka Suomen pitäisi tietenkin tehdä yhteistyötä molempien kanssa. Taloussuhteet Kiinaan ovat nimittäin suomalaiselle teollisuudelle ratkaisevan tärkeitä. Yhdysvalloille ei kuitenkaan kelpaa se, että Suomi ylläpitäisi nykyisen kaltaisia ystävällisiä suhteita myös Kiinan kanssa. Nato näyttää tulevassa huippukokouksessaan ensi kesänä nimeävän Kiinan viholliseksi. Saa-nen ennustaa, että Suomikin tulee tämän mukisematta hyväksymään. Ja jatkossa Naton kaikilta jäsenvaltioilta edellytetään tämän päätöksen kunnioittamista ja toimimista sen mukaisesti. Se on Suomelle vaikea pala nieltäväksi talousvaikutusten vuoksi.

Mutta, puhemies, esimerkkejä Suomen Nato-tien haitallisista talousvaikutuksista on kyllä muitakin: Suomen sotilasmenot on kaksinkertaistettu tällä hallituskaudella, kun Nato-kelpoisuutta on todisteltu. Naton jäsenenä ne nousevat edelleen. Se kaikki on pois hyvinvoinnin ja koulutuksen rahoituksesta. Kauppasuhteiden kaventuminen on jo nostanut energian, ruuan ja muiden hyödykkeiden hintoja. Lasku lankeaa valtiolle ja veronmaksajille.

Puhemies! Uusi ulkopoliittikka maksaa. Se vie pois pohjaa suomalaisen hyvinvointivaltion ylläpidolta. Ulkopoliittisilla virheillä on kallis sisäpoliittinen hinta. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos. — Ja edustaja Essayah.

**16.24 Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit ovat tyytyväisiä siihen laajaan yhteisymmärrykseen, jolla tätä esitystä on täällä talossa viety eteenpäin niin valio-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

kunnissa kuin myöskin ulkoasiainvaliokunnassa, jonka yksimielisellä mietinnölläkin on oma arvonsa. Mutta haluan myöskin todeta sen, että on ehdottoman tärkeää demokratian kannalta, että täällä salissa kuullaan myös erilaisia puheenvuoroja. Arvostan demokratian nimissä sitä, että meillä suomalaisessa demokratiassa näistäkin asioista voidaan olla eri mieltä, ja niin kuin demokratiaan kuuluu, niistä myöskin sitten äänestetään, ja sitä kautta pystymme näyttämään maailmalle, että entistäkin vahvempana demokratiana olemme olleet näitä asioita yhdessä eteenpäin viemässä. Omalta osaltamme tässä talossa olemme nyt tehneet sen, mikä on ollut tarpeellista Suomen turvallisuuden eteen. Suomesta on tulossa Nato-maa, joka paitsi turvaa omaa turvallisuuttaan varmasti myöskin lisää turvallisuutta koko liittokunnalle. Samalla, kun me täällä olemme valmistautumassa ja varmistamassa omaa turvallisuuttamme, meidän on ehdottomasti oltava myöskin siinä rintamassa, joka tukee Ukrainaa voittamaan sodan, sillä on tosiasia se, että se on tärkeää paitsi Ukrainalle myös meille ja koko Euroopalle.

Arvoisa puhemies! Venäjä on toimillaan Ukrainassa osoittanut todella syvää piittaamattomuutta niin ihmisoikeuksista kuin kansainvälisestä oikeudesta ja erilaisista sopimuksista, ja maa on jälleen kerran nostanut esille jopa uhkaamisen joukkotuhoojaseilla. Eduskunta vahvistaa nyt tällä Suomen ja Ruotsin liittymisen Natoon, ja niin kuin täällä on käyty keskustelua, on tärkeää, että molemmat maat ovat Naton jäseniä jossakin aikahorisontissa, vaikka se ei tapahtuisi aivan yhtäaikaaisesti. Se on toki toiveemme, mutta jos näin ei käy, niin ymmärrämme sen, että molempien maiden mahdollisimman nopea liittyminen Natoon on kuitenkin se ensisijainen tavoitteemme.

Naton läheisestä kumppanimasta jäseneksi siirtyminen ei vaadi Suomen kaltaiselta maalta kovin suuria muutoksia siihen, miten olemme jo turvallisuudestamme tähän asti itse huolehtineet. Sen sijaan se todellakin tuo muutoksen siihen, miten muut osallistuisivat turvallisuudestamme huolehtimiseen. Ja niin kuin täällä monesti on sanottu, tämän kollektiivisen suojan ennalta ehkäisevä vaikutus on se kaikkein tärkein, eli 5 artiklan voima on suurimmillaan silloin, kun sitä ei tarvita.

Mutta on muistettava, niin kuin täällä kollegat ovat tuoneet esille, että edes Nato-ratkaisu ei poista oman vahvan kansallisen puolustuksen tarvetta. Alueellisen koskemattomuuden turvaaminen on jatkossakin meidän omalla vastuulla, ja varmasti yleinen asevelvollisuus ja Euroopan korkein maanpuolustustahto antavat myös siihen erittäin hyvän pohjan.

Arvoisa puhemies! Muutama sana tästä prosessista, jota täällä jotkut kollegat ovat käsitelleet ja esimerkiksi tuoneet esille sen, että tässä välissä olisi pitänyt olla eduskuntavaalit ja seuraava eduskunta olisi käsitellyt tätä prosessia sitten loppuun saakka. Ajattelen näin, että viime keväänä, kun nämä tapahtumat lähtivät liikkeelle, olimme sillä tavalla kyllä kaukaa viisaita, että silloin kun tällaisia isoja kansakunnan turvallisuusrakenteitten ääriviivoja piirretään uusiksi, niin sillä laajalla parlamentaarisella prosessilla ja myöskin puolueitten ja kansalaiskeskustelun roolilla oli todella suuri arvo. Kyllä ajattelen niin, että me suomalaisessa yhteiskunnassa olemme käyneet todella laajan ja perinpohjaisen käsittelyn tämän asian ympärillä. Nimenomaisesti viime keväänä itse kukin esimerkiksi puoluejohtajista varmisti sen, että omissa puolueissa käytiin laajoja keskusteluja ja järjestettiin erilaisia seminaareja, oli asiantuntijakuulemisia, jotta mahdollisimman monet pystyivät osallistumaan tähän keskusteluun ja käymään sitä. Ja tietysti tärkeää on, että jo silloin viime keväänä varmistimme sen, että erilaisille näkemyksille oli tilaa, ja sitten toisaalta, että näitten tehtyjen päätösten jatkuvuus varmistettiin sillä, että puolueet niihin vahvasti sitoutuvat joko puoluekokous- tai puoluevaltuustopäätöksin. Olen aivan varma siitä, että kaikki me

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

täällä kuitenkin haluamme sellaisia päätöksiä, joilla suomalaisten turvallisuus maksimoidaan, ja sillä, että ne muodostetaan tavalla, joka ei revi yhteiskuntaa eikä horjuta näitten päätösten hyväksyttävyyttä, on suuri arvo meidän demokratian kannalta. Voi sanoa, että usein tämä matka päätökseen on juurikin ihan yhtä tärkeä kuin se itse päätös, ja siksi arvostan kovasti sitä työtä, mitä on tehty Suomessa niin viime keväänä kuin nyt sitten täällä eduskunnassa. Tässä yhteydessä haluan vielä kiittää valtiojohtoa ja myöskin sitten puolueita, puoluejohtajakollegoita ja täällä eduskunnassa eduskuntaryhmiä ja erittäin hyvää valiokuntatyötä tehneitä kollegoja eri valiokunnissa.

Arvoisa puhemies! Me voimme olla tänään kiitollisia edellisten sukupolvien uhrauksista vapaan ja itsenäisen Suomen puolesta, ja toisaalta voi sanoa, että olemme tänään täällä tekemässä niitä päätöksiä, joilla omalla vahtivuorollamme olemme huolehtimassa tästä samasta tärkeästä ja kalliista asiasta. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin, kiitos. — Ja edustaja Kivisaari.

**16.31 Pasi Kivisaari kesä:** Arvoisa puhemies! Hallituksen ja valiokunnan esityksessä siis ehdotetaan, että eduskunta hyväksyy Pohjois-Atlantin sopimuksen eli Suomen Nato-jäsenyyden. Tämän kaiken takana ovat vuosi sitten alkaneet Venäjän sotatoimet Ukrainaa kohtaan, siis kohtalokas toimintaympäristön muutos, jolloin demokratiavalheen todellisuus paljastui. Suomi reagoi, Eurooppaa yhtenäistyi ja Venäjä jatkaa samaa rataa höyrypäisillä puheillaan ja teurastavilla teoillaan. Nato-askel on tässä vaiheessa ainoa mahdollinen, mutta tämänkin takana on sodan suru, jolle ei ole minkäänlaista oikeutusta saatikka järkeä.

Puhemies! Ulkoasiainvaliokunta on tehnyt mietinnössään perusteellista ja tasokasta työtä, mistä suuri kiitos. Natoon liittyminen on Suomen merkittävin Euroopan unioniin liittymisen jälkeen tehty ulko- ja turvallisuuspoliittinen ratkaisu, ja sillä on kauaskantoisia vaikutuksia Suomen asemaan. Nato-jäsenyys tarkoittaa tärkeän perusratkaisun tekemistä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta: Suomi tulee osaksi Naton yhteistä puolustusta ja 5 artiklan mukaisten turvatakuiden piiriin. Suomen puolustuksen ennaltaehkäisevä vaikutus on nykyistä suurempi, koska sen takana ovat koko liittokunnan suorituskyvyt. Jos Suomea vastaan Naton jäsenenä kuitenkin kohdistettaisiin sotilaallista voimaa, Suomi puolustautuu liittokunnan tuella ennakoon valmisteltujen ja harjoiteltujen järjestelyiden mukaisesti. Vastaavasti Suomella on velvollisuus tukea muita hyökkäyksen kohteeksi joutuneita liittolaisia.

Naton jäsenenä Suomi jatkaa aktiivista ja ennakoivaa diplomatiaa sekä globaalia vaikutusta edistävää ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, joka perustuu laajaan turvallisuuskäsitykseen. Naton tärkeimpänä tehtävänä on taata jäsenvaltioidensa turvallisuus poliittisin ja sotilaallisin keinoin. Liittokunnan yhteisen puolustuksen perusta ovat yhtäältä vahva poliittinen sitoumus ja solidaarisuus jäsenvaltioiden kesken ja toisaalta konkreettiset toimet yhteisen puolustuksen varmistamiseksi. Naton tehtävien toteuttamiseen sekä pelotteen ylläpitoon ja kehittämiseen kuuluvat puolustussuunnitteluprosessi, operatiivinen suunnittelu, Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen tehtävät sekä Naton nopean toiminnan joukot.

Puhemies! Naton jäsenenä Suomelle asetetaan muiden jäsenmaiden tapaan Naton kokonaisvaatimusten täyttämiseksi maakohtaiset suorituskykytavoitteet, jotka toimeenpannaan ja resursoidaan kansallisesti. Ilma- ja merivoimien osalta tilanne on hyvä, sillä molemmissa puolustushaaroissa on paljon ammattisotilaita, mikä myös helpottaa Naton vaatimuksiin vastaamista. Maavoimien osalta tilanne on toisenlainen ja vaatii uudenlaista ajattelua

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

reserviläisten käytön osalta ja myös ammattisotilaiden määrän kasvattamista. Naton toimintaan lähetettäviin joukkoihin käytettäisiin ensisijaisesti Puolustusvoimien henkilöstöä, joka on sitoutunut Puolustusvoimien kansainväliseen toimintaan. Asevelvollisten osalta osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen.

Puhemies! On myös rehellisyyden nimissä sanottava, että Nato-prosessi on osoittanut sen, että nykyisiin Nato-maihin kuuluu myös monenkirjavia valtioita. Se on avannut myös Suomen silmille sen tosiasian, että niin jäsenyysratifiointiin kuin toimimiseen Nato-yhteisössä sekoittuu myös valtapoliittisia kytkyjä. Se ei ole ollut pelkästään kaunista katseltavaa. Soisin myös edelleen sen, että Suomi ja Ruotsi astelisivat rinta rinnan ja samanaikaisesti Natoon. Se olisi myös Naton itsensä kannalta tyylikkäintä ja myös Naton yhtenäisyydelle ja uskottavuudelle paras ratkaisu. Mikäli näin ei käy, toivon, että erilaisten pelien pelaamisen sijaan Naton jäsenvaltioissa, siis osassa niistä, ymmärrettäisiin Naton ydintehtävä ja myös Pohjoismaiden yhteinen viitekehys.

Puhemies! Tuen kaikin sydämin hallituksen esitystä, ja välitän kiitokseni niin valiokunnalle kuin koko eduskunnalle isänmaallisesta toiminnasta Nato-prosessin aikana.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos. — Edustaja Niikko.

**16.37 Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Venäjän laitton hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on kestänyt lähes vuoden ja aiheuttanut mittaamattomasti kärsimystä miljoonille ihmisille. Jokainen meistä toivoo, ja varmasti myös rukoilee, että sota saataisiin päättymään mahdollisimman nopeasti.

Sodan alku käynnisti eduskunnassa Nato-jäsenyyslakemusprosessin. Vaikka hakemuksemme ratifioinnit ovat edelleen kesken, parlamentaarisen keskustelun tuloksena eduskunta päätti viedä Suomen Nato-jäsenyyden käsittelyn Suomen osalta päätökseen jo tällä vaalikaudella. Ei nähty riittävän vahvoja perusteluja jäädä odottelemaan puuttuvia Turkin ja Unkarin ratifiointeja, etenkin kun Ruotsikin aikoo edetä samalla tavalla.

Arvoisa puhemies! Viime keväänä äänestin vähemmistön joukossa Nato-jäsenyyttä vastaan. Pidin jäsenyyttä riskialttiimpana Suomen kansalliselle turvallisuudelle kuin sotilaallista liittoutumattomuutta, etenkin huomioiden Venäjän harhakuva Natosta sekä Venäjän valtaapitävien ydinaseretoriikka. Pitkäjänteinen ulkopoliittikkamme oli antanut meille paljon liikkumatilaa, hyviä diplomaattisuhteita, kumppanuuksia ja aseman osana länttä.

Moni asia on kuitenkin muuttunut sen jälkeen, etenkin se, että Venäjän valtaapitävien puheisiin ei ole luottaminen. Kuten meidän kuuluukin, Suomi on tuominnut Venäjän laitomat ja brutaalit sotatoimet ja seisoo Ukrainan rinnalla. Venäjä näkee Suomen sen kautta, miten Suomi osallistuu myös aseapuun ja pakotteisiin Venäjää kohtaan. Naapurisuhde on poikki pitkälle tulevaisuuteen, mutta syy ei ole Suomen, koska olemme osa länttä ja lännessä pysymme niin hyvinä kuin huonoina aikoina.

Arvoisa puhemies! Yksi asia, joka on pysyvää, on sijaintimme. Alamme olla tilanteessa, jossa riskit puolustusliiton ulkopuolelle jäämisestä entisestään kasvavat. Mitä ahtaammalle Venäjä joutuu epäonnistuneessa hyökkäyssodassaan ja mitä järeämmin Suomi on mukana Ukrainan tukemisessa, sitä arvaamattomammaksi käy asemamme Euroopan itärajalla.

Asialla on monta puolta. Tällä hetkellä ilman Nato-jäsenyyttä Venäjällä ei ole erityisiä syitä kohdistaa Suomeen sotilaallista huomiota. Jo nyt meillä on vahvoja kahdenvälisiä kumppanuuksia, yhteistyösopimuksia sekä EU-artikla, joka myös velvoittaa auttamaan

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

jossain määrin hyökkäyksen kohteeksi joutuvaa jäsenmaata. Tosin ne ovat vain kirjallisia lupauksia ja sopimuksia, siinä missä Naton mahdolliset artikkelitkin, ja vasta tosipaikan tul-  
len puntaroidaan, miten ne toimivat.

Nato-jäsenyys tulee lisäämään sotilaallista toimintaa rajojemme läheisyydessä varmuu-  
della. Kun aktiivisuus lisääntyy, kasvaa myös vahinkojen todennäköisyys.

Toisaalta Nato-jäsenyys toisi vahvemman sotilaallisen puolustuksen, mistä syystä Nato-  
jäsenyys nähdään ainoana varteenotettavana turvallisuutta vahvistavana vaihtoehtona Ve-  
näjän rajanaapurina — täysin ymmärrettävä johtopäätös.

Skenaariossa vähemmälle huomiolle on kuitenkin jäänyt se tosiasia, että Venäjän mah-  
dollisesti joutuessa Naton kanssa konfliktiin perinteisin sotilaallisin toimin Venäjä tuskin  
siinä tulisi menestymään kovinkaan hyvin. Eikö tällöin ydinaseiden käyttöriski kasvaisi ni-  
menomaan Suomea kohtaan, mikäli Suomikin olisi Naton jäsen? Tämä on se saamani pa-  
laute, mitä ihmiset ovat minulle antaneet, kun he ovat epäröineet ja epäröivät edelleen  
Nato-jäsenyyden kanssa.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: Tässä tilanteessa en näe kovin hyödylliseksi vastus-  
taa eduskunnan Nato-jäsenyysspyrkimyksiä, varsinkaan ulkoasiainvaliokunnan yksimielis-  
ten päätösten jälkeen. Mutta toisaalta jäsenhakemuksen hyväksyminen keskeneräisen ha-  
kuprosessin aikana on asia, joka on mielestäni turhaa kiirehtimistä, koska emme tiedä, mitä  
ehtii tapahtua ennen kuin jäsenhakemuksemme on kaikissa jäsenmaissa hyväksytty. Nyt  
me siis säädetään laki pöytälaatikkoon tietämättä, koska se astuu voimaan. Tämä on aika  
ennennekuulumatonta lainsäädäntötyötä eduskunnassa, sen me kaikki tiedämme. Näin tär-  
keää ulko- ja turvallisuuspoliittista päätöstä ei tulisi tehdä väärässä järjestyksessä, se on  
minun mielipiteeni. Nato-jäsenyyden ratifioinnin jälkeen tietäisimme, mihin olemme si-  
toutumassa juuri sillä hetkellä Naton kautta.

Puhemies! Suomi on joka tapauksessa tiensä valinnut, eikä tällä tiellä käytännössä ole  
muuta kuin yksi suunta. Tulevat vuodet ja vuosikymmenet varmasti tulevat osoittamaan  
sen, millaisen päätöksen eduskunta teki maamme kannalta ja oliko se paras mahdollinen  
päätös nimenomaan turvallisuuspoliittista kokonaisuutta ajatellen. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos. — Edustaja Räsänen.

**16.43 Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Pidän tavattoman arvokkaana sitä, että  
ulkoasiainvaliokunnassa on saatu aikaan yksimielisyys sekä tämän päätöksen, Natoon liit-  
tymisen, sisällöstä että tästä aikataulusta. Ja tässä haluan kiittää puheenjohtaja Halla-ahoa,  
että olette tehnyt todella hyvää työtä, kun kaikki nämä eri puolueiden näkemykset on saatu  
tähän yhteen paperiin. Pidän tätä nimenomaan Suomen ulkopoliittikan ja turvallisuuspoli-  
tiikan kannalta erittäin arvokkaana, että tällainen yksimielisyys on saavutettu.

Suomen ja Ruotsin liittyminen Natoon mielellään mahdollisimman yhtäaikaaisesti ja sa-  
maa tahtia olisi myös todella arvokasta, koska Suomi ja Ruotsi muodostaisivat yhdessä  
muiden Pohjoismaiden kanssa yhtenäisen puolustusalueen, ja sillä tavoin puolustuspoli-  
tiikka tulisi uudella tavalla osaksi pohjoismaista yhteistyötä. Mutta mielestäni tässä tär-  
keintä ei kuitenkaan ole se täysin yhtäaikaisuus. On ehdottomasti paras vaihtoehto, että  
Suomi ja Ruotsi liittyisivät molemmat mahdollisimman nopeasti, mutta huonoin vaihtoeht-  
to olisi se, että molemmat jäisivät roikkumaan. Sen takia pidän myös Ruotsin turvallisuu-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

den kannalta hyvänä sitä, jos Suomi mahdollisimman nopeasti pääsisi Naton jäseneksi, koska me olemme puskurina Venäjän ja Ruotsin välissä tällä pitkällä ulkorajalla, EU:n ulkorajalla ja Suomen ulkorajalla Venäjää vasten.

Naton strategisessa konseptissa pääuhkiksi määritellään Venäjä ja terrorismi kaikissa ilmenemismuodoissaan, ja kyllähän nämä kuvaavat hyvin myös Suomen osalta nähtävissä olevia uhkia. Erityisen huolestuttavaa on se, että Venäjä on toistuvasti tuonut esiin valmiutensa käyttää ydinaseita, ja myös tänään presidentti Putin ilmoitti, että Venäjä keskeyttää ydinaseita rajoittavan Start-sopimuksen noudattamisen. Tämäkin on yksi syy siihen, minä takia Suomen on hyvä olla mahdollisimman pian tässä Nato-junassa mukana.

Naton ensimmäinen komentaja, kenraali Eisenhower totesi, että Nato on historian ensimmäinen sotilaallinen liittouma, joka on perustettu rauhanaikana rauhaa säilyttämään, ei ryhtymään sotaan. Ajattelen, että samassa hengessä Suomen Natoon liittymisen päätavoite ei ole sotilaallinen lisätuki sodanoloihin, vaan nimenomaan sodan syttymisen estäminen ja sillä tavoin nimenomaan Suomen turvallisuuden takaaminen. 5 artiklan turvatakuiden tärkein merkitys on juuri ydinasepelotteeseen nojaava ennalta ehkäisevä suoja sotilaallisilta vihollisuuksilta. Ja täytyy muistaa, että Naton ensisijaisena tavoitteena on siis vahvistaa rauhan edellytyksiä, kuten sopimuksen 1 artiklassa todetaan, että osapuolet sitoutuvat selvittämään kansainväliset riidat rauhanomaisin keinoin ja pidättäytymään kansainvälisissä suhteissa voimankäytöllä uhkaamisesta ja sen käyttämisestä tavalla, joka on ristiriidassa YK:n päämäärien kanssa. Näin todellakin tulee olla jatkossakin, mutta valitettavasti elämme nyt Euroopassa sellaisessa tilanteessa, jossa todellakin naapurimaanamme on maa, joka ei ole näitä periaatteita kansainvälisessä politiikassa noudattanut.

Olen, arvoisa puhemies, myös tiedusteluvalvontavaliokunnan jäsen, ja annoimme myös lausunnon tähän mietintöön liittyen. Suomen liittyessä Naton jäseneksi Suomen sotilas- ja siviilitiedustelu kytkeytyvät myös osaksi liittokunnan tiedusteluyhteisöä. Nato käyttää jäsenvaltioiden tiedustelutietoa, ja myös tämä yhteistyö parantaa entisestään Suomen tiedusteluviranomaisten edellytyksiä huolehtia tehtävistään.

Valiokunta kiinnitti kuitenkin huomiota siihen, että suojelupoliisi voi voimassa olevan sääntelyn mukaan antaa henkilötietoja muiden valtioiden turvallisuus- ja tiedustelupalveluille mutta ei Naton elimille, ja sen vuoksi tarvitaan tämän sääntelyn selvittämistä, ja sisäministeriössä on jo vireillä Natoon liittymisestä seuraavia lainsäädännön muutostarpeita. Suomen Nato-jäsenyydestä seuraava yhteistyö edellyttää toki myös siviilitiedustelusta vastaavalta suojelupoliisilta merkittäviä henkilöstöpanostuksia.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän vielä huomiota siihen, että täällä mietinnössä todetaan, että Suomen liittyminen Natoon ei vaikuta Ahvenanmaan kansainväliseen oikeuteen perustuvaan asemaan, ja myös Ahvenanmaa on painottanut demilitarisoinnin ja liittoutumattomuuden jatkumisen tärkeyttä. Tästä periaatteesta on syytä jatkossakin pitää kiinni. Mutta on kyllä ongelmallista, että tätä aseetonta vyöhykettä valvoo edelleen voimassa olevien sopimustemme mukaan Venäjä. Ajattelen, että tästäkin historian jäänneestä tulisi päästä eroon ja Geneven rauhansopimusten ehtojen valvonta olisi syytä jatkossa selvittää siirrettäväksi esimerkiksi Suomelle ja Ruotsille Venäjän sijaan, mikä on varsinkin tässä tilanteessa mielestäni erityisen kummallista.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin, kiitoksia. — Ledamot Adlercreutz.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

**16.51 Anders Adlercreutz r:** Ärade talman! Det senaste årets händelser visar klart varför säkerhet inte kan byggas utan gemenskap och samarbete, men också varför säkerhet inte kan byggas utan demokrati.

Tämän vuoden tapahtumat kertovat selvästi siitä, miten turvallisuuden edellytyksenä aina on yhteistyö mutta myös demokratia. Suomessa ollaan pyritty pitämään yllä hyviä suhteita Venäjän kanssa, ja tiettyyn rajaan asti varsin onnistuneesti, mutta siinä tilanteessa, kun rakennetaan riippuvuuksia, rakennetaan myöskin riskejä. Ja kun rakennetaan riippuvuussuhdetta valtion kanssa, joka ei ole demokraattinen, joka ei noudata demokratian pelisääntöjä ja joka ei sitoudu kansainvälisiin sopimuksiin, niin silloin liikutaan vaarallisilla vesillä. Tämä nähtiin energiariippuvuuden osalta. Euroopassa ajateltiin, että voimme olla riippuvaisia Venäjästä, että riippuvuus käytännössä edistäisi Venäjän demokratiaa. Näin ei käynyt. Häikäilemättömän naapurin kanssa tällaiset pelisäännöt eivät toimi. Suomessa ajateltiin samoin Hanhikiven eli Fennovoiman hankkeen kanssa, että tässäkin voitaisiin tehdä yhteistyötä autoritäärisen valtion energiayhtiön kanssa. Sekin osoittautui virheeksi, ja hyvä, että siitä hankkeesta on päästy irti.

Nyt Suomessa toivotaan pikaista Nato-jäsenyyttä, ja tässä taas nyt sitten muutamat valtiot vielä ovat kantona kaskessa. Suomi menee Natoon sen takia, että uskomme siihen, että yhteinen riippuvuus, tiiviit suhteet muitten demokraattisten valtioiden kanssa, on meille eduksi. Luotamme siihen, että kriisin tullessa tuemme toisiamme, ja siitä näkökulmasta on tietenkin turhauttavaa huomata, että prosessi etenee hitaammin kuin toivoisimme ja että päätös, jonka tulisi olla Naton historian ehkä helpoin, osoittautuu toivottua vaikeammaksi. Suomi ja Ruotsi vahvistavat molemmat Natoa selvästi. Suomi ja Ruotsi ovat kaksi maata, jotka ovat hoitaneet sotilaallisen puolustuksen varsin hyvin. Tuomme selvästi Natoon kaivattua pohjoismaista ulottuvuutta ja sen kautta vakautta ja lisääntynyttä demokratiaa. On syytä toivoa, että me molemmat pian olisimme jäseniä ja että olisimme jäseniä yhdessä, koska nimenomaan yhdessä pystymme Natoa parhaimmalla tavalla vahvistamaan.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja edustaja Jari Kinnunen.

**16.54 Jari Kinnunen kok:** Arvoisa herra puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan yksimielinen päätös on tärkeä signaali sekä maamme kansalaisille että kansainvälisille kumppaneillemme. Toivottavasti se noteerataan myös Turkissa ja Unkarissa.

Kansalaistemme nopeasti kasvanut tuki Natoon liittymiselle vauhditti poliittisten puolueiden mielenmuutosta. Prosessi ei varmasti ole ollut helppo, sillä historian painolasti on ollut joillekin raskas. Suomen eduskunta on nähnyt ja kokenut monenlaista. Edustajina on istunut henkilöitä, jotka suorastaan pakkomielteisesti ovat ajaneet Suomea Neuvostoliiton, tuon työläisten paratiisin, osaksi. Se ei tunnetusti onnistunut väkivallan avulla, joten loikarit pyrkivät vaikuttamaan maamme politiikkaan Neuvostoliiton puolelta. Sekään ei onnistunut.

Eduskunnassa on ollut edustajia, jotka avoimesti sotien jälkeen pyrkivät aina vain saatamaan maamme poliittisesti Neuvostoliiton täydellisen vaikutusvallan alle. Näin se on näyttäytynyt, itsekin kun olen joutunut punalippurivistöissä urheilun varjolla marssimaan. Pikkuhiljaa Suomi suometettiin tehokkaasti niin, että ennen Neuvostoliittoon kumartuneet ja länteen pyllistäneet päätyivät rähmälleen Kremlin edessä. Useilla maamme kaaderipoliitikoista oli Tehtaankadulla oma yhdysmies, niin sanottu kotiryssä.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Elimme syvää suomettuneisuuden aikaa, ja Nato-vastaisuus piti tiukasti pintansa. Kuitenkin lähennyimme koko ajan länttä sekä kauppaa- että sotilaallista yhteistyötä koskevien sopimusten kautta, vaikka niitäkin on toki vastustettu. Erilaisia meitä länteen integroivia sopimuksia on tehty yli 20, ja kehitys alkoi vain muutama vuosi YYA-sopimuksen, tuon pakkosopimuksen, jälkeen. On siis rehellisyyden nimissä annettava kiitos menneille edustajapolville siitä, että suomettumisesta huolimatta näille sopimuksille on löytynyt riittävästi kannatusta.

Arvoisa puhemies! Vuonna 2014 nykyinen pääministeri arvosteli kovin sanoin silloista puolustusministeriä hänen Nato-myönteisistä lausunnoistaan. Vielä tammikuussa 22 pääministeri linjasi, että Natoon ei hänen hallituksensa aikana mennä. On myös hieman kummallista, että eräs puolue on poistanut sivuiltaan kaiken Nato-kriittisyyden. Toisessa yhteydessä sitä voisi kutsua todisteiden hävittämiseksi. Eräällä tuntuu olevan jonkinlainen muistinmenetys, jonka avulla pystyy valikoivasti unohtamaan kaiken itselleen epämieluisan niin lähimenneisyydestä kuin kauempaakin. Valitettavasti on todettava näille unohtelijoille, että ei ole olemassa mitään valikoivaa dementiaa. Sellaista tautiluokitusta ei ole. On vain halua muuntaa totuutta kansalaisten silmissä.

Vaikka on tosiasia, että tässä maassa vain yksi puolue, kokoomus, on asettanut jo vuonna 2006 tavoitteeksi Nato-jäsenyyden, on kiitettävä kaikkia puolueita siitä, että ne siirtyivät samalle realistiselle Nato-linjalle. Myös pääministerin terävät lausunnot ulkomaisilla foorumeilla viimeisen vuoden aikana ansaitsevat huomionsa ja kiitokset. On kuitenkin uudestaan todettava se, minkä alussa sanoin: kansalaisten nopeasti muuttuneet mielipiteet 24.2.22 tapahtuneen Venäjän hyökkäyksen jälkeen olivat se selkänöja, johon tukeutuen tämä prosessi ylipäätään oli mahdollinen. Tasavallan presidentti eli ajan hermolla ja otti asiassa ratkaisevat askeleet sekä osoitti suuntaa, mihin kulkea.

Historiaa emme voi piilottaa, sitä emme saa unohtaa, ja menneisyyden painolastista huolimatta meidän tulee katsoa eteenpäin. Me tulemme olemaan Natolle vahvistus. Me tulemme jatkossakin vastaamaan ensisijaisesti itse omasta puolustuksestamme. Meidän tulee huolehtia maanpuolustustahdosta, reserviläisten koulutuksesta sekä Puolustusvoimien kaluston ylläpitämisestä parhaalla mahdollisella tavalla. Puolustusvoimain vakituisen henkilöstön määrää on nostettava reilusti vähintään 15 000 henkilön tasolle. Me olemme hyvin valmiita ja Nato-yhteensopivia, mutta emme täydellisesti, ja Nato tulee vaikuttamaan monilla muillakin yhteiskunnan osa-alueilla. Työtä on paljon edessä.

Ukrainan taistelu Venäjän raakalaismaista hyökkäystä vastaan osoittaa, että vain puolustusliitto Nato antaa meille viimeinkin mahdollisuuden suoristaa selkämme ja todeta: ”Ei enää koskaan yksin.”

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Hoskonen.

**16.59 Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tänään 21. päivä helmikuuta 2023 käsittelemme lakiesitystä, jolla Suomi ollaan liittämässä Naton jäseneksi. Päivä on historiallinen ja erittäin tärkeä. Kannatan lämpimästi Natoon liittymistä, ja pidän ratkaisua erittäin viisaana. Se vuosikymmenten työ, mikä tämän eteen on tehty, ei ole mennyt hukkaan. Suomi on rauhaa rakentava maa. Me emme missään nimessä halua tällä päätöksellä mitään muuta kuin rauhaa tähän maahan ja myös naapureillemme ja koko Eurooppaan.

Ulkoasiainvaliokunta puheenjohtajansa Jussi Halla-ahon johdolla on tehnyt erinomaista työtä ja saanut aikaan yksimielisen mietinnön. Valiokunnan puheenjohtaja hyvin puheen-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

vuorossaan kuvasi, miten tämä prosessi syntyi ja miten muodostui yksimielinen kanta, ja se ansaitsee meiltä kaikilta kunnioituksen viisaasta, hyvästä työstä. Suomen liittyminen Natoon on vahva rauhan ele koko maailmalle, koko Euroopalle, ja se ei ole keneltäkään pois. Kukaan naapuri älköön mitään muuta kuvitelko. Suomi on rauhaa rakastava maa, ja sellaisena haluamme pysyä.

Suomi on tärkeä osa läntistä maailmaa. Toisen maailmansodan jälkeen viisaat valtiomiehet ja eduskunta pitivät huolen siitä, että Suomea rakennettiin länsimaiseksi yhteiskunnaksi, vapaaksi yhteiskunnaksi, jossa demokratia toimii, tuomioistuimet toimivat, ihmisillä on oikeuksia ja ihmisten elintasoja korotetaan ja parannetaan, jolloin syntyivät länsimaisen yhteistyön edellytykset. Kävimme kauppaa muiden maiden kanssa, ja tavoitteena tietenkin oli, että saamme elää rauhassa ne sotien jälkeiset vuodet ja siitäkin eteenpäin, joka oli erittäin kriittistä aikaa Euroopassa, kuten muistamme kylmän sodan ja monet muut asiat. Sitten vuonna 1995 liityimme Euroopan unionin jäseneksi, jolloin ihan selvästi otimme kantaa myös siihen, että olemme liittymässä läntiseen yhteisöön yhä tiukemmin ja yhä selvemmin. Päätös oli varmaan sinä aikana erittäin viisas, ja se on edelleen viisas, kunhan vain pidämme huolen siitä, että emme menetä omaa päätösvaltaamme ylettömiin vaatimuksiin, mitä Euroopan unioni koko ajan esittää.

Nato-optiota pidimme tiukasti takataskussa. Siitä puhuttiin kaikissa juhlapuheissa, että meillä on Nato-optio, jota käytetään sitten kun tarve tulee ja kun tilanne on edessä. Vuosi sitten, 24. helmikuuta 2022, se hetki koitti. Venäjän törkeä hyökkäys Ukrainan kimppuun aiheutti sen, että ulkopoliittikkamme johtaja, tasavallan presidentti Sauli Niinistö, välittömästi aloitti toimenpiteet, joiden päämäärä oli se, että toukokuussa 17. päivä sitten eduskunta otti kantaa selkeästi äänin 188—8 siihen, että Suomi hakee Pohjois-Atlantin puolustusliiton, Naton, jäsenyyttä. Päätös oli tärkeä, ja on erittäin tärkeää, että se oli lähes yksimielinen päätös tältä salilta. Se oli myös viesti Suomelta ulospäin, että rakastamme rauhaa emmekä missään nimessä horju päätöksissämme ja tuemme Ukrainaa sen tiellä pysyä itsenäisenä valtiona. Kaikki nämä viestit on Suomi lähettänyt selkeästi ja lähes yksimielisesti, jolla on valtavan suuri arvo — valtavan suuri arvo meidän tulevaisuutemme kannalta.

Mitä sitten Nato-päätöksen jälkeen? Nyt kun Suomi tekee päätöksen ja eduskunta hyväksyy toisessa käsittelyssä tämän lain toivon mukaan yksimielisesti tai melkein yksimielisesti ainakin, niin se on myös viesti ulospäin, että meidän aito liittymistahto ei ole horjunut yhtään. Kaksi valtiota, Unkari ja Turkki, on vielä ratifioimatta meidän hakemuksemme. Ne tulevat aikanaan — uskon, että ne tulevat tässä lähiaikoina molemmat — mutta sitten kun ne tulevat, niin Suomen pitää liittyä Naton jäseneksi ihan empimättä.

Siitä on käyty paljon keskustelua, mennäänkö käsi kädessä Ruotsin kanssa Natoon vai menemmekö silloin, kun tilanne tulee. Minun kantani on tässä asiassa selvä: menemme Natoon silloin, kun molemmat jäljellä olevat valtiot ovat ratifioineet Suomen jäsenyyshakemuksen, ja sitten liitymme Natoon. Kuten valiokunnan puheenjohtaja Jussi Halla-aho mainitsi puheessaan tästäkin mahdollisuudesta, niin kun Suomi sitten jonain päivänä toivon mukaan on Nato-jäsen, niin se on sitten aikanaan vahva tae myös sille, että kun Ruotsi tulee perässä — toivon mukaan yhtä aikaa, mutta kuitenkin on tulossa sinne — niin Suomi on siellä silloin jo valmiina. En näe tässä mitään ristiriitaa mihinkään suuntaan. Suomi on valtio, jolla on yhteistä maarajaa Venäjän kanssa 1 350 kilometriä, eli me olemme se valtio, jolle tämä Nato-jäsenyys on erittäin tärkeä. Sen takia älkäämme epäröikö vaan menkäämme pystypäin länsimaiden joukkoon, minne me ehdottomasti kuulumme.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Ja mitä tulee sitten, arvoisa puhemies, vielä kansainväliseen yhteistyöhön olosuhteissa, joissa olemme Naton jäseniä, ei tietenkään mikään muutu. Se on liike-elämän kieltä käyttäen business as usual, eli normaalia yhteistyötä jatkamme kaikkien kansainvälisten yhteisöjen kanssa ja teemme hyvää yhteistyötä naapureittemme kanssa. Se, että Venäjä käy sotaa nyt aggressiivisesti Ukrainaa vastaan, on tuomittavaa, kuten koko maailma on sen tuominnut, mutta senkin tilanteen keskellä puhevälit pitää naapureihin säilyttää ja sitten kun se hetki koittaa myös ruveta rauhaa rakentamaan siihen suuntaan. Yksin emme saa jäädä. Niin kuin edustaja Kinnunen äskeisessä puheenvuorossa hyvin sanoi, emme ole enää yksin, ja se on Suomen kannalta äärimmäisen tärkeä asia.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluan kiinnittää huomiota vielä yhteen asiaan, joka on ehkä jäänyt vähän vähemmälle huomiolle: Suomen talouden kunto. Meillä tulee velvollisuuksia Natoon liittymisen jälkeen huolehtia siitä, että puolustuskyky on tietyllä tasolla ja sijoitamme vuosittain puolustukseemme sen Naton vaatiman vähintään kahden prosentin tason ja sitten pidämme myös nämä organisaatiot kunnossa. Meillä on maanpuolustus kunnossa, meillä on itsenäinen kyky puolustaa tätä maata aivan varmasti kunnossa. Suomella on erittäin vahva armeija, joka perustuu yleiseen asevelvollisuuteen, toimiva reservi, jota myös kertausharjoituksin harjoitetaan. Meillä on valtava määrä vapaaehtoisia maanpuolustusjärjestöjä, jotka tekevät ansiokasta työtä joka päivä, ja sitten meillä on myös varusteita parannettu niin, että uskottava puolustus on saavutettu ja saavutetaan koko ajan myös varustelun eli kaluston puolelta. Suuret hankinnat, muun muassa tämä HX-hanke, joka on jo käynnissä, ja eri aselajeille tulevat täydennykset tulevat todella tarpeeseen. Mutta kaikki tämä toteutuu, arvoisa puhemies, sillä hyvällä edellytyksellä, että pidämme huolen siitä, että Suomi-niminen valtio menestyy taloudellisesti, pystyy itse vastaamaan velvollisuuksistaan ja ennen kaikkia pitää tämän isänmaan siinä kunnossa, että ylpeänä voimme esitellä tuleville sukupolville, että näin olemme toimineet ja emme ole enää yksin.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja edustaja Biaudet, edustaja Biaudet pois. — Edustaja Kinnunen, Mikko Kinnunen.

**17.06 Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Vuosi sitten moni vielä uskoi, että suurten sotien aika Euroopassa on ohi. Putinin Venäjän toiminta ei kuitenkaan perustu demokraattisten maiden ajatteluun. Kylmä tuuli puhalsi läpi Euroopan.

Nyt käsittelemme Nato-jäsensopimuksen hyväksymistä, ja valiokunnan yksimielinen mietintö on vahva viesti eduskunnan yksituumaisuudesta. Se on arvokasta. Venäjän täysimittainen hyökkäyssota Ukrainaan on palauttanut kansalaisten eteen maailmansotien näkymiä: tuhoutuneita kaupunkeja, kuumaisemaksi muuttuneita peltoja, kuolleita sotilaita ja siviilejä, päättymättömiä pakolaisten jonoja, lohdutonta kärsimystä, pelkoa ja hätää, sukupolvien yli jatkuvaa. On syytä muistaa, että Suomen puolustusvoimille tämä sota ei ole tullut yllätyksenä. Kaikkeen on varauduttu, olemme turvassa. Vuoden ajan Ukrainan kansa on taistellut olemassaolostaan. Se teki mahdottomasta totta, kun se pysäytti Venäjän, ensin ihan itse Kiovan porteilla, sitten lännen tuella muualla maassa. Jos Kiova olisi sodan alussa murtunut, missä Venäjän armeija nyt olisi?

Arvoisa puhemies! Jos haluat rauhaa, valmistaudu sotaan — näin opasti roomalainen sotateorian opas aikanaan keisareita. Se on valitettavan totta myös tänään. Kun Venäjän panssarit vyöryivät Ukrainaan, suomalaiset ymmärsivät, että turvallisuusympäristömme on muuttunut peruuttamattomasti. Enemmistö kansalaisista päätyi kannattamaan Nato-jä-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

senyyttä. Kynnys hyökätä Suomeen halutaan mahdollisimman korkeaksi. Päätöksellämme on vahva kansalaisten tuki. Puolustusliitto Natoon liittyminen on lopulta rauhanteko. Tehtävämme on estää sodan syttyminen ja rakentaa rauhaa. Kehitysvammainen ystäväni lähettikin minulle eilen viestin: ”Otatko puheessa esille: sodan pitäisi loppua, pitäisi tulla rauha?” Tämä tulee pitää mielessä, kun tämä mieletön sota saadaan loppumaan ja saadaan aikaan oikeudenmukainen rauha. Suomi on jo kauan kuulunut länteen arvojen, kulttuurin ja talouden saralla, nyt liitymme osaksi länttä myös turvallisuuspolitiikassa. Enää emme ole puskurivaltio idän ja lännen välillä vaan kiinteä osa länttä. Päätimme tällä kaudella hakea puolustusliiton jäseneksi. Saatamme prosessin omalta osaltamme nyt loppuun.

Arvoisa puhemies! Sotilaallisesta liittoutumisesta huolimatta me suomalaiset kannamme edelleen päävastuun isänmaamme puolustamisesta. Meidän tulee edelleen kehittää yleistä asevelvollisuutta ja kouluttaa aktiivista ja osaavaa reserviä. Tehtävämme on puolustaa koko maata ja sen kaikkia alueita ja asukkaita. Siihen tarvitaan vankkaa maanpuolustustahtoa. Tulevaisuudessa meidän ei kuitenkaan tarvitse tehdä sitä yksin, meillä on tukenamme muita kansoja. Vastaavasti meidän on oltava valmiita tukemaan toisia, jos tilanne sitä edellyttää. Suomella on paljon annettavaa puolustusliiton jäsenenä. Jatkamme samalla diplomatian ja monenkeskisen ja kahdenvälisen yhteistyön ja rauhanturvaamisen tiellä. Tämä kaikki vaatii paljon työtä ja muutoksia niin lainsäädännössä kuin totutuissa tavoissa toimia. Se vie aikaa ja vaatii resursseja, mutta yhdessä ja yhteistyöllä tulemme selviämään, kuten aiemmat sukupolvet rakensivat yhteistyöllä sotien jälkeen Suomen uuteen ja parempaan aikaan, ennenkokemattomaan hyvinvointiin.

Nyt olemme historiallisten asioitten äärellä. Pidän tärkeänä, että ratkaisut on tehty huolellisesti ja yksituumaisesti. Kiitän valtionjohtoa ja eduskunnan valiokuntia isänmaan turvallisuuden varmistamisesta. Kun olemme puolustusliiton jäseniä, vasta sitten on oikea aika keskustella ja neuvotella, millainen Nato-maa Suomesta tulee — emme aseta ehtoja ennakkoon. Meidän on hyvä liittyä puolustusliittoon samoihin aikoihin naapurimme Ruotsin kanssa. Ruotsin kanssa on pidetty tiivistä yhteyttä. Pohjolan ja Itämeren turvallisuus on kaikkien Pohjoismaiden yhteinen asia. Ruotsin parlamentti aikoo toteuttaa oman jäsenyyden prosessinsa mahdollisesti maaliskuussa. Hyvänä tavoitteena on, että molemmat maat ovat jäseniä heinäkuussa pidettävään Naton Vilnan-kokoukseen mennessä.

Arvoisa puhemies! Ukrainan sota on kiihtymään päin. Emme tiedä, mitä tulee tapahtumaan. Sen tiedämme, että ilman lännen tukea Ukraina ei selviä. Suomen ja Euroopan pitää tukea Ukrainaa vahvasti myös jatkossa. Se on meidän etumme, se on moraalisesti oikein. Samalla pidämme huolen oman maamme kyvystä puolustautua. Suomen sisällä tehtävämme on vahvistaa kansallista yhtenäisyyttä. Pidetään Suomi sellaisena, että se on puolustamisen arvoinen. Pidetään heikoimmista huolta, pidetään kaikki mukana, vahvistetaan vakautta. Toimitaan yhtenä rintamana myös informaatiovaikuttamista vastaan — olemme monenlaisen vaikuttamisen kohteena. Opetetaan ja kasvatetaan kaikki kansalaiset lapsista vanhempiin lukemaan ja analysoimaan moninaista informaation tulvaa, hahmottamaan kokonaisuutta ja toimimaan sosiaalisessa mediassa vastuullisesti.

Arvoisa puhemies! Ukrainan sota on näyttänyt sen, että Suomi on tehnyt oikein säilyttäessään yleisen asevelvollisuuden. Se on varautumista pahimpaan. Varautumista on myös se, [Puhemies koputtaa] että huolehdimme omavaraisuudesta ja huoltovarmuudesta. Tarvitsemme koko maata ja kaikkia ihmisiä. Yhtenäinen isänmaa on vahva.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja edustaja Virolainen.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

**17.14 Anne-Mari Virolainen kok:** Arvoisa herra puhemies! Edessämme on yksi maamme historian merkittävimmistä poliittisista ratkaisuista: olemme siirtymässä sotilaallisesti liittoutumattomasta maasta puolustusliitto Naton jäseneksi, läntisten sivistysarvojen vaalijasta niiden vankkumattomaksi puolustajaksi. Tästä ulkoasiainvaliokunta oli täysin yksimielinen.

Arvot, joita ulkopoliitiikalla me edistämme, vain vankistuvat entisestään. Puolustamme jatkossa omamme lisäksi Euroopan ja Pohjois-Amerikan demokratioita, demokratiaa yleisesti. Nato avaa myös uuden vaikutuskanavan Suomen ennakoivalle diplomatialle sekä globaalia vakautta edistävälle vaikuttamiselle. Puolustuspolitiikan ulkopuolella Euroopan unioni säilyy luonnollisesti Suomen ensisijaisena kansainvälisen yhteistyön vaikutuskanavana ja turvallisuusyhteisönä. EU:n Natoon kuuluvia jäsenmaita on jatkossa Suomen ja Ruotsin myötä 23 eli lähes kaikki. Naton ja EU:n yhteiset intressit lähenevät toisiaan Pohjolan liittymisten myötä, ja edellytykset lisätä Euroopan ja Atlantin turvallisuutta kasvavat.

Arvoisa puhemies! Kokoomus on kannattanut Suomen liittymistä Natoon vuodesta 2006 eli 17 vuotta. Onneksi suomalaiset ja tämä eduskunta tulivat viime keväänä tähän samaan tulokseen, että Nato-jäsenyys lisää Suomen turvallisuutta. Nato-jäsenyyden vaikutukset Suomen kansainväliseen rooliin tulevat olemaan pitkäkestoiset. Suomi pääsee pysyväksi osaksi Naton yhteistä puolustusta, Suomi saa ja Suomea sitovat pysyvät turvatakuut. Vastaavasti Suomelle tulee velvollisuus tukea muita hyökkäyksen kohteeksi joutuneita liittolaisia. Liittokunnan yhteiset suorituskyvyt ovat ilman muuta toimiva pelote. Jos jäsenmaata vastaan kohdistettaisiin sotilaallista voimaa, puolustaisimme liittokunnan harjoittelman yhteisen puolustuksen mukaisesti, ylivoimaisin resurssein. Samoin jäsenyytemme on parannus demokratiaa ja sivistysarvoja puolustavan Naton toimintakykyyn ja jäsenmaiden turvallisuuteen.

Naton turva ei kuitenkaan synny jäsenkirjan tallettamisesta Washingtoniin. Edessä on Puolustusvoimiemme yhteensovittaminen osaksi Naton yhteistä suunnittelua ja kansallisia puolustusvoimia, ja tämän pitää olla seuraavan hallituskauden keskeisimpiä prioriteetteja. Itämeren alueen puolustusyhteistyön suunnittelu ja toteutus Nato-naapureidemme kanssa on tässä aivan avainasemassa.

Tämä liittymisprosessi on sujunut hyvässä yhteistyössä Ruotsin kollegoiden kanssa. Meillä on ollut lukuisia luottamuksellisia keskusteluja prosessin eri vaiheissa. Mutta uskon vakaasti, että tämä yhteistyömme saa aivan uuden vaihteen, kun hakemuksemme on ratifioitu.

Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan pitkä toimintatapa on ollut valtionjohtajan konsensus. Ulko- ja turvallisuuspolitiikka koskee ja koskettaa kuitenkin jokaista suomalaista. Jotta Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteiden ja painotusten edistäminen Nato-maana perustuisi mahdollisimman laajasti jaettuun käsitykseen asemastamme Euroopassa ja maailmassa, meidän on erittäin tärkeää jatkaa avointa parlamentaarista ja yhteiskunnallista keskustelua aiheesta. Tuleva Nato-aikakausi mahdollistaa myös aiempaa moniäänisemmän ulkopoliittisen keskustelun. Suomen ja liittokunnan arvokkain voimavara ei ole jatkossakaan aseiden määrä — se on sekä taito että tahto käyttää niitä yhdessä muiden kanssa vapauden puolustamiseen. Tahto edellyttää kansallista yhtenäisyyttä eli luottamusta toisiimme, aivan kuten edustaja Kinnunen äskeisessä puheenvuorossaan totesi. Se luottamus on puolestaan jaettava tilannekuvaa ja yhteistä ymmärrystä. Turvallisuuspolitiikassa on kyse myös tästä: kyvystä vuoropuheluun, tahdosta ymmärtää ja tulla ymmärretyksi.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Arvoisa puhemies! Tästä prosessista on jo moni aiemmissa puheenvuoroissa kiitellyt eduskunnan yksimielisyyttä asian käsittelyssä ja varsinkin tätä aikataulua, että on oikea aika puhdistaa pöytä ennen kuin tämä eduskunta päättää työskentelynsä.

Sitten vielä lopuksi haluan muistuttaa siitä, että sota jatkuu Ukrainassa ja maa tarvitsee edelleen aseellista ja taloudellista tukeamme voittaakseen sodan. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos. — Ja edustaja Wallinheimo.

**17.19 Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Joskus vuosi on lyhyt aika politiikassa. Vielä vuosi sitten tuskin kukaan olisi uskonut, että tänään käsittelemme ulkoasiainvaliokunnan mietintöä Suomen liittymisestä Naton jäseneksi. Silti tässä me olemme, muutuneessa maailmassa ja toimintaympäristössä, joka määrittyy Venäjän Ukrainassa aloittaman raakalaismaisen sodan ympärille. Tämä maailma on meitä kohtaan aiempaa paljon vakavampi ja arvaamattomampi, ja samalla muutos vaikuttaa olevan pitkäkestoinen, ellei jopa pysyvä.

Kaikkein tärkeintä ja arvokkainta on ollut silti se, miten me kansakuntana olemme reagoineet tähän muutokseen. Olemme tunnustaneet tosiasiat ja toimineet sen mukaisesti. Lähes välittömästi Venäjän aloittaman hyökkäyksen jälkeen viisas kansamme koki, että Venäjän uhkaan vastaaminen edellytti Nato-hakemuksen jättämistä. Päättäjien mielipiteen kypsymiseen meni hiukan kauemmin aikaa, mutta jo viime vuoden toukokuussa me olimme tässä salissa valmiita kannattamaan Nato-jäsenyyden hakemista lähes yksimielisesti. Tämä kertoo, arvoisa puhemies, paljon hyvää meidän suomalaisten kyvystä tehdä päätöksiä tiukan paikan tullen. Uudessa tilanteessa olemme etsineet parhaat ratkaisut yhdessä. Se on pohja, jolle on helppo rakentaa parempaa ja turvallisempaa tulevaisuutta.

Arvoisa puhemies! Tänään meillä käsittelyssä oleva ulkoasiainvaliokunnan mietintö puoltaa sitä, että nykyinen eduskunta veisi oman kansallisen Nato-jäsenyytemme ratifiointiprosessin loppuun vielä tällä hallituskaudella. Olen tästä samaa mieltä. Kiristynyt kansainvälinen tilanne on alleviivannut sitä periaatetta, jonka presidentti Niinistö mielestäni viime keväänä paalutti: Suomi on vietävä Natoon huolellisen harkinnan kautta mutta viivyttelämättä. Ja se, minkä Suomi voi itse tehdä tässä tilanteessa, on minimoida omalta osaltaan hidasteet nopean Natoon liittymisen tieltä. Olen myös samaa mieltä siitä, että näin toimimalla luomme liikkumatilaa omalle toiminnallemme vielä edessä olevien Turkin ja Unkarin ratifiointiprosessien suhteen.

Koko viime kesänä aloitetun Nato-jäsenysprosessin aikana Suomen lähtökohtana on ollut se, että liitymme Natoon yhdessä Ruotsin kanssa ja etenemme käsi kädessä. Tätä tulisi mielestäni mahdollisuuksien mukaan tavoitella. On silti viisautta varautua myös toisenlaisiin vaihtoehtoihin. Jos Suomen ovi Natoon aukeaa Ruotsia aikaisemmin, kaikki kansalliset esteet sen tieltä pitää olla raivattu pois. Kaikissa olosuhteissa meidän on ensin ajettava meidän omaa turvallisuuttamme parhaiten vahvistavia ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Suomen tulisi liittyä Naton jäseneksi — näin me kokoomuslaiset olemme kertoneet suomalaisille jo vuodesta 2006 lähtien ja nykyiseen tilanteeseen verrattuna hyvän sään aikana. Siitä me myös olemme saaneet kuulla kunniamme monen muun puolueen ja päättäjän toimesta. Meitä on syytetty milloin Nato-haukoiksi tai Nato-kiihkoilijoiksi ja kyseenalaistettu meidän motiiviamme vahvistaa suomalaisten kokonaisturvallisuutta. Viime aikoina näitä meitä moittivia puheita on yritetty häivyttää pois poliittisesta ja internetin muistista ihan kirjaimellisestikin.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Nyt kuitenkin tämä erikoinen jakso Suomen poliittisessa historiassa on tulossa päätöksen. On aika kääntää sivua ja rakentaa uutta. On aika viedä Suomi yhdessä Natoon. On aika päättää, että emme ole tulevaisuuden kriiseissä enää koskaan yksin. Nyt on Suomen aika, nyt on oikea aika.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja edustaja Kemppi.

**17.24 Hilkka Kemppi kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä hetki on varsin historiallinen, eikä meistä kukaan voi sanoa, tuleeko omalla poliittisella uralla enää suurempaa päätöstä vastaan. Ensi perjantaina on kulunut vuosi Venäjän hyökkäyssodan alusta, ja nyt samoihin aikoihin Suomen liittyminen Natoon etenee. Me sitoudumme Natoon jo tällä vaalikaudella. Olen päässyt mukaan Nato-käsittelyyn sekä ulkoasiainvaliokunnan että perustuslakivaliokunnan jäsenenä. Tämä eduskunta on tehnyt varsin syvällistä ja perusteellista työtä. Tämä eduskunta kantaa vastuunsa turvallisuudesta loppuun asti.

Eduskunnan Nato-mietinnön myötä hyväksymme myös Ruotsin Nato-jäsenyyden. Mielestäni se on tärkeä yksityiskohta. Ruotsin parlamentti aloittanee oman jäsenyydenhyväksyntäprosessinsa maaliskuussa. Suomen vierailun jälkeen he vielä nopeuttivat omaa prosessiansa. Tavoitteena on, että molemmat maat olisivat jäseniä heinäkuussa pidettävään Vilnan Naton huippukokoukseen mennessä. Myös Naton viesti meille on ollut varsin selkeä: Suomi ja Ruotsi hyväksytään Vilnan kokoukseen mennessä. Syy on tietenkin selvä, nimittäin Venäjän hyökkäyssota on brutaalia siviileihin kohdistuvaa sodankäyntiä ja se on haavoittanut Euroopan turvallisuuden tunnetta. Painavinta jäsenyydessä minulle on ehdottomasti Itämeren ja Suomenlahden turvallisuuden lisääminen, ajatus siitä, että esimerkiksi energia-, ruoka- ja lääkekuljetuksista huolehdimme nykyistä paremmin ja saamme turvallisuuden tuon alueen logistiikalle turvattua.

Me olemme Nato-kelpoisia. Kaluston ja järjestelmien osalta olemme olleet yhteensopivia Naton kanssa jo pitkään. Me täytämme vaativatkin sotilaalliset kriteerit. On hyvä, että emme poissulje tässä myöskään uusia Naton tukikohtia Suomeen. Uskon, että meillä on Natossa myös annettavaa, nimittäin arktisen alueen merkitys on kasvanut Venäjän hyökkäyssodan myötä. Olemme arktisen sodankäynnin ammattilaisia. Meidän on helppo tehdä yhteistyötä Pohjoismaiden kanssa, ja tunnemme arktisen ympäristön vaatimukset. Pidän Norjan esimerkkiä Natossa rohkaisevana, sillä myös pienellä maalla voi olla suuri merkitys, suuri malli Natolle.

Nähdäkseni tämä päätös ei myöskään haavoita suhdettamme Ruotsiin, nimittäin meillä on tämä 1 300 kilometrin raja Venäjän kanssa ja molemmat valtiot toimivat tässä itsenäisesti. Me menemme Natoon ja niin menee Ruotsikin. On tietenkin kolmansien maiden kysymys, missä aikataulussa tämä tapahtuu.

Omaan kansaan nojaavaa armeijaa tulee kehittää vahvana jatkossakin. Kun olin puhumassa vuosia sitten Puolustusvoimien 100-vuotisjuhlassa, pyrin ajamaan Puolustusvoimia siihen suuntaan, että siviilipalveluksen osaaminen, kuten kybertaidot tai väestönhallintataidot, tukisivat maanpuolustusta paremmin ja naiset pääsisivät osaksi kutsuntajärjestelmää nykyistä paremmin. On ollut mukava huomata, että tällä kaudella olemme tehneet valtavia hyppäyksiä tänne suuntaan. Ajattelen itse, että Puolustusvoimien vahvuus on se, että se kehittyy ja emme koskaan ajaneet luotettavaa puolustusta alas. Suomen puolustuskyky on uskottava, ja sellaisena se tulee pitää jatkossakin.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Olemme keskittyneet paljon Venäjään, ymmärrettävistä syistä, mutta Natosta puhuttaessa on tärkeä katsoa myös esimerkiksi Kiinan suuntaan. Nato on määritellyt Kiinan mahdolliseksi uhaksi jo aiemmin. Taustalla painavat esimerkiksi maan suhteet Taiwanin ja selkeät ilmaisut Taiwanin osalta. Kiinan merkitys kasvaa, ja ajattelen itsekkin, että sen ylivaltaan pitää suhtautua kriittisesti. Tässä Nato voi tietenkin tarjota Suomelle myös laajaa ymmärrystä ja tilannekuvaa. Ennalta ehkäisevä työ myös Natossa on oleellista, ja toivon että Suomi on siinä aktiivisesti mukana.

Ei ole sivuseikka, että Nato-jäsenyys avaa uusia mahdollisuuksia myös puolustusteollisuudelle. Salaisen tiedon piiriin pääsy auttaa kehittämään tuotteita Naton tarpeisiin. Natossa odotetaan, että Suomen ja Ruotsin vahva puolustusteollisuuden tuotanto ja osaaminen vahvistavat myös liittokuntaa omalta osaltaan. Puolustustarvikeviennin osalta meidän tulee vahvistaa kauppaa ja vientiä Nato-maiden kanssa. Se auttaa meitä pärjäämään ja toisaalta myös vahvistaa omavaraisuuttamme Suomessa.

Tämä on mahdollisesti tämän talon viimeinen Nato-jäsenyyskeskustelu, ja ajattelin, että sellaiseksi se tulee myös jättää. Naton kehittämisen osalta toivon kuitenkin, että tämä sali käy vielä rikasta keskustelua tulevana vuosina.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin, kiitos. — Ja edustaja Mäkinen.

**17.29 Riitta Mäkinen sd:** Arvoisa puhemies! Myös minä osoitan osaltani lämpimät kiitokset ulkoasiainvaliokunnalle yksimielisestä mietinnöstä. Se todella osoittaa, että tämän vakavan asian äärellä me pystymme perusteelliseen ja huolelliseen yhteistyöhön yksituumaisesti. Konsensuksen merkitystä ei näinä kriisin aikoina voi korostaa liikaa. Kiitän myös eduskuntaa tästä hyvästä ja laadukkaasta keskustelusta, muutamia populistisia ulostuloja lukuun ottamatta, jota tänään on asian äärellä käyty. Arvostan demokratian näkökulmasta sitäkin, että myös erilaisia äänenpainoja on tuotu esille.

On selvää, että kärjistyvän voimapolitiikan maailmassa Suomen puolustusintressien ajaminen tapahtuu tehokkaimmin osana laajempaa yhteisöä, jonka jäsenenä Suomella on aktiivinen rooli puolustusyhteistyön ja konfliktien ennaltaehkäisyn tukemisessa ja kehittämisessä. Kuten ulkoasiainvaliokunta on korostanut, Nato-jäsenyys ennaltaehkäisee Suomeen kohdistuvaa uhkaa, kun Suomen tukena ovat koko liittokunnan suorituskyvyt. Jos Suomea vastaan kuitenkin kohdistettaisiin sotilaallista voimaa, Suomi puolustautuisi liittokunnan tuella ennakoon valmisteltujen ja harjoiteltujen yhteisen puolustuksen järjestelyjen mukaisesti.

Suomella on Naton täysivaltaisena jäsenenä samat oikeudet ja velvollisuudet kuin kaikilla muillakin liittouman jäsenillä. Suomi ei hae erivapauksia vaan kantaa vastuunsa, mutta emme myöskään ole luovuttamassa viimesijaista kansallista päätösvaltaamme oman puolustuksemme resursoinnin, kansainvälisen harjoitustoiminnan laajuuden, pysyvien toimintojen Suomeen sijoittamisen tai ydinvoiman suhteen. Nato on luottamukseen perustuva yhteistyöjärjestelmä, jossa ei ole mekanismeja kansallisen päätösvallan ylittämiseen. Pidän kuitenkin tärkeänä, että Suomi vastaa sille asetettaviin maakohtaisiin tavoitteisiin.

Arvoisa puhemies! Suomen puolustusratkaisun peruslähtökohta pysyy kuitenkin edelleen samana. Suomen oman kansallisen puolustuksen kehittäminen perustuu jatkossakin koko maan ja sen väestön yhteiseen puolustamiseen, yleiseen asevelvollisuuteen, korkeaan maanpuolustustahtoon ja yhä tiivistyvään kansainväliseen yhteistyöhön. Me kan-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

namme jatkossakin itse ensisijaisen vastuun maamme uskottavasta puolustuksesta. Se on myös meidän tärkein ja merkittävin tehtävämme Naton jäsenenä.

Vaikka Euroopassa käydään täysimittaista sotaa, haluan korostaa edelleen myös rauhan työn merkitystä. Suomen on jatkossakin oltava aktiivinen toimija ja panostettava rauhan edistämiseen niin Euroopassa kuin muuallakin päin maailmaa. On hyvin tärkeää, että teemme nyt osaltamme kaikkemme, jotta Ukraina voittaa Venäjän aloittaman julman hyökkäyssodan. Vain näin aito rauha on saavutettavissa Ukrainan — siis Ukrainan, ei Venäjän — ehdoilla. Meillä on kuitenkin tulevaisuudessa paljon annettavaa myös Ukrainan jälleenrakentamisen tukemisessa, ja tähän työhön meillä on oltava valmius.

Arvoisa puhemies! Pidän perusteltuna, että meidän ensisijaisena tavoitteenamme on Suomen ja Ruotsin liittyminen Natoon yhteisymmärryksessä ja mahdollisimman nopeasti. Kannatan ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä olevaa päätösesitystä. On hyvä ja perusteltu ratkaisu, että tämä eduskunta päättää sen, minkä on aloittanutkin, ja saattaa osaltaan haku-prosessin loppuun saakka. On toivottavaa ja hyvä, että myös Ruotsi osaltaan vie prosessin lainsäädännöllisesti päätökseen, vaikka kaikki jäsenmaat eivät ole jäsenyyttämme vielä ratifioineet. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos. — Ja edustaja Vikman.

**17.33 Sofia Vikman kok:** Arvoisa puhemies! Kannatan lämpimästi Suomen liittymistä Pohjois-Atlantin liittoon ja niin sanotun Nato-lainsäädännön hyväksymistä. On oikein, että eduskunta nyt vie maaliin Suomen Nato-jäsenyyttä koskevan sopimuksen hyväksymisen. Asemoinnemme itsemme viimeinkin entistä voimakkaammin osaksi läntistä yhteisöä, puolustusliitto Naton jäseneksi. Kansallinen yksituumaisuus on näin suuressa asiassa erittäin tärkeää. Nato-jäsenyys vahvistaa Suomen turvallisuutta.

Arvoisa puhemies! Ensinnäkin, jatkossakin pidämme huolta omasta vahvasta puolustuksesta, jonka suorituskykyä on edelleen kehitettävä entisestään. Yleistä asevelvollisuutta tarvitaan jatkossakin, ja sitä on kehitettävä. Maanpuolustustahtoa on vaalittava.

Toiseksi, takanamme on jatkossa koko liittokunnan voima. Kun haluamme rauhaa, haluamme elää rauhassa, meidän on varauduttava puolustautumaan niin uskottavasti, ettei kenenkään kannata Suomea uhata tai Suomeen hyökätä. Nato-jäsenyys nostaa ratkaisevasti kynnystä uhata Suomea sotilaallisesti.

Arvoisa puhemies! Tärkeää Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen asemoinnin näkökulmasta on se, että Suomi liittyy Natoon nyt mahdollisimman pian, vaikka se tarkoittaisi liittymistä ilman Ruotsia. Toki Suomen ensisijainen tavoite ja oma etummekin on se, jos pääsemme liittymään Ruotsin kanssa samaan aikaan.

Suomi on jatkossa entistä paremmin turvassa Naton jäsenenä. Työmme on kuitenkin Naton suhteen vasta alussa. Seuraava vaalikausi on ratkaiseva siinä, millaiseksi Suomen Nato-politiikka muotoillaan ja miten maksimaalisesti jäsenyys saadaan palvelemaan Suomen etuja. Työtä on vietävä päättäväisesti eteenpäin seuraavalla hallituskaudella. Päätäjiltä vaaditaan tässä työssä vahvaa näkemystä ja puolustuspoliittista osaamista. Linjamme on oltava ”Naton ytimeen ja kaikkiin pöytiin”, mikä kuvaa myös Suomen EU-jäsenyyden alkutaivalta. Olemme koko liittokunnan turvallisuutta vahvistava voima, vahvistava jäsenmaa.

Meidän tulee määrätietoisesti hakea ratkaisua, jossa Suomeen voitaisiin sijoittaa Naton pysyviä monikansallisia toimintoja, kuten alueellinen komentokeskus tai osaamiskeskus.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Naton esikuntatoiminnot vahvistaisivat edelleen turvallisuuttamme ja liittokunnan läsnäoloa Suomessa. Toki niillä olisi myös muita hyötyjä, kuten taloudellisia hyötyjä ja työllistävä vaikutus.

Arvoisa puhemies! Suomella on naapurina arvaamaton, häikäilemätön Venäjä, johon emme voi luottaa, ja pitkä yhteinen raja. Nato-jäsenyys merkitsee ennen kaikkea pidäketä, jotta meidän kimppuumme ei hyökätä. Nato on eurooppalainen puolustusratkaisu. Emme enää koskaan ole yksin.

Nato on aikanaan perustettu tuomaan turvaa ja suojaa eurooppalaisille pienille maille Neuvostoliiton turvallisuuspoliittista uhkaa vastaan. Sitten Venäjä ei ole perustavanlaatuisesti muuttunut. Meillä on aggressiivinen, häikäilemätön naapuri, joka on valmis käyttämään täysimittaista sotilaallista voimaa pienempää naapuriaan vastaan.

Kuten monesti ennenkin maailmanpolitiikan murroskohdissa, on tullut aika Suomen tarttua hetkeen, tehdä oikeat ratkaisut niiden arvojen pohjalta, joihin me uskomme. Suomi on selvästi vapaiden demokratioiden rintamassa puolustamassa niitä vapauden arvoja, joihin me uskomme. Me emme ole ja me emme jää millekään harmaalle vyöhykkeelle. Suomen paikka on lännessä, Suomen paikka on Natossa.

Arvoisa puhemies! Viimein uusi aika koittaa Suomelle.

Ja, arvoisa puhemies, Venäjän Ukrainaan kohdistaman synkän hyökkäyksen vuosipäivä on perjantaina. Ukraina voittaa sodan, Ukrainan täytyy voittaa sota. Meidän tulee seistä lujana urhean Ukrainan tukena rauhan ja vapauden puolesta.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos. — Edustaja Antikainen poissa. — Edustaja Hassi.

**17.39 Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Pidän hyvin tärkeänä, että ulkoasiainvaliokunnan mietintö Suomen liittymisestä Pohjois-Atlantin liittoon eli Natoon on yksimielinen. Tällä eduskuntakaudella on tullut kaksi isoa kriisiä, joita ei ole voinut ennakoida. Molemmista on tietysti ollut jonkinlaisia ennusmerkkejä, mutta silti niiden tapahtumista ei ole ollut mahdollista ennakoida etukäteen. Toinen oli koronapandemia ja toinen Venäjän suurhyökkäys Ukrainaan 24. helmikuuta viime vuonna. Pidän hyvin tärkeänä sitä, että eduskunnassa on molemmissa asioissa pystytty toimimaan hyvin yksituumaisesti hallitus ja oppositio -raja ylittäen.

Nato-jäsenyydessä on kysymys sekä Suomen kansainvälisestä asemasta että Suomen omakuvasta. Toisen maailmansodan jälkeisen ajan moni ulkopuolinen erityisesti lännessä ei pitänyt Suomen asemaa osana länttä mitenkään selvänä, mutta itse olen kokenut, että Suomessa, Suomen sisällä, meille on koko ajan ollut selvää, että Suomi on osa länttä, kuuluu länteen. Se tuli näkyväksi viimeistään ensimmäisellä eduskuntakaudellani 91—95, kun ensin Neuvostoliitto romahti ja siitä irtosivat sekä Baltian maat että muun muassa Ukraina ja Venäjä. Korostan sitä, että myös Venäjä halusi silloin itsenäistyä Neuvostoliitosta, joka sitten vuoden loppuun mennessä virallisestikin lakkasi olemasta. Tämän jälkeenhän Suomi haki EU-jäsenyyttä ja päätti liittyä EU:hun, jolloin Suomen kuuluminen länteen tuli myöskin ikään kuin kansainvälisen asemamme puolesta virallisesti selväksi.

Myös Nato-jäsenyydestä suomalaisten, sekä kansalaisten että kansanedustajien, näkemys selkeni käytännöllisesti katsoen yhdessä yössä, kun Venäjä käynnisti oikeudettoman ja julman hyökkäyksen Ukrainaa vastaan. Mutta itse asiassa yhteistyötä Naton kanssa on tehty hyvässä yhteisymmärryksessä jo yli 20 vuotta muun muassa osallistumalla erilaisiin

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Nato-vetoiisiin rauhanturva- ja kriisinhallintatehtäviin. Muistan, että esimerkiksi 90-luvulla silloinen puolustusministeri Anneli Taina luonnehti, että Naton kanssa kihloissa ollaan, mutta häpäivää ei ole vielä päätetty. Hän oli siis kokoomuksen edustaja. Ja sosiaalidemokraatti Liisa Jaakonsaari totesi, että Nato on Suomen ulkopolitiikan salarakas. Eli tämä kuvaa sitä, että suhde on kuitenkin käytännössä ollut melko läheinen jo aika kauan.

Suomen sotilaallisessa liittoutumattomuudessa on mielestäni ollut myös omat etunsa, muun muassa se, että se on luonut luottamusta suomalaisiin rauhanvälittäjiin ja se on helpottanut heidän työtään kriisien rauhanomaisen ratkaisun edistämiseksi eri puolilla maailmaa. Mutta se maailma, jossa liittoutumattomuus oli Suomelle hyvä ratkaisu, lakkasi olemasta 24. helmikuuta aamuyöstä, kun Vladimir Putin teki selväksi, että hänen itsevaltaisesti johtamallaan Venäjällä ei ole mitään rajaa, sen valloitusshalulla ei ole mitään rajaa. Ja ne julmuudet, mihin Venäjän armeija on syylistynyt Ukrainassa, osoittavat myös, että Venäjän armeijan valmiudella julmuuksiin ei myöskään ole mitään rajaa.

Pidän todennäköisenä, että Ukrainassa hyvin monien tulevien sukupolvien ajan muistetaan sitä, mitä siellä nyt tapahtuu, samalla tavalla kuin Suomessa on muistettu monien sukupolvien ajan sitä, mitä on tapahtunut isovihan aikaan. Esimerkiksi minun isäni suvussa muistetaan vieläkin sitä, mitä Venäjän armeija isovihan aikaan teki Hassin talon silloiselle isännälle, joka kidutettiin kuoliaaksi.

No, me emme tiedä vielä, mikä on tarkka päivämäärä, jolloin Suomen Nato-jäsenyys toteutuu, koska kaksi ratifiointia puuttuu vielä, emmekä tiedä, milloin Unkari ja Turkki ratifioinnin päättävät, mutta minusta on erittäin hyvä asia, että eduskunta vielä ennen vaaleja tekee Suomen puolesta selväksi, että Suomen puolesta asia on loppuun käsitelty. On myös tärkeää korostaa sitä, että päätös on puolustuksellinen eikä ketään vastaan.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnöstä haluan nostaa esille kappaleen 33, joka käsittelee eduskunnan pitämistä informoituna. Ulkoasiainvaliokunta toteaa olevan tärkeää, että näistä Nato-kokouksista tiedotetaan asianomaisia valiokuntia ministerien etukäteis- ja jälkikäteiskuulemisten muodossa noudattaen vastaavia peruseriaatteita kuin millä keskeisistä EU-ministerikokouksista tiedotetaan suurelle valiokunnalle. Mielestäni tosiaan se, miten Suomessa menetellään EU-päätöksenteon suhteen, eduskunnan informoinnin ja mandaatin hakemisen suhteen suuressa valiokunnassa, on hyvä esimerkki muille EU-maille parlamentin ja hallituksen välisestä yhteistoiminnasta, ja näitä samoja periaatteita pitää noudattaa myöskin sitten näissä Nato-asioissa.

Arvoisa puhemies! Vielä totean kaksi asiaa lyhyesti. Ensinnäkin sen, että se, että Suomi liittyy Natoon, ei mielestäni muuta sitä, että myöskin Euroopan unionin puolustusolottuvuutta pitää kehittää, koska me emme pysty tietämään etukäteen Yhdysvaltojen tulevaa kehitystä. Ja toiseksi totean saman, minkä monet muutkin kollegat [Puhemies koputtaa] ovat jo todenneet, että Ukraina taistelee myös meidän puolestamme ja meidän tehtävämme on tukea Ukrainaa tässä.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin, kiitoksia. — Edustaja al-Tae.

**17.47 Hussein al-Tae sd:** Arvoisa puhemies! Arvoiset kollegat, rauhaa, rauhaa, rauhaa. Vahva puolustus on Suomen rauhan tae. Nato on tähän paras vaihtoehto nyt. Myös sisäisellä rintamalla Suomen on kiihdytettävä toimintaansa rauhan tiellä osana sen omaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Johdonmukainen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on Suomen rauhan tae pitkälle tulevaisuuteen. Samanaikaisesti on sisäisesti tärkeätä juuri nyt lähteä vah-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

vistamaan ajatusta Suomen toiminnasta rauhanrakentajana, järjestäjänä sille, että erilaiset riitaiset osapuolet voivat tulla yhteisen pöydän ääreen. Sitä, että Suomi tarjoaa tämäntyyppisiä palveluita jatkossakin, on nyt vahvistettava. Maailma katsoo meitä juuri nyt, ihmettelevät Nato-päätöstä. Meidän täytyy pystyä se selittämään meidän omista lähtökohdistamme ja samanaikaisesti myöskin varmistaa, että olemme osallisia muiden maiden turvallisuuteen. Tätä keskustelua on vielä käytävä, ja erityisesti seuraavalla vaalikaudella tähän täytyy saada monta mahdollisuutta. Suomi ei ole liittynyt Natoon sen takia, että se haluaa sotaa. Suomi on liittynyt Natoon, koska se haluaa rauhaa.

Samanaikaisesti on johdonmukaista kasvattaa tulevia sukupolvia mediakriittisiksi, kasvattaa tulevia sukupolvia ymmärtämään rauhan merkitystä, niin yhteiskuntarauhan kuin vastakkainasettelun kytemisen ja poistamisen merkitystä, ja sitten samalla ymmärtämään heidän oma asemansa tulevaisuuden rauhantekijöinä niin ihmissuhteissa kuin maailmalla.

Ja kolmanneksi: Tuki Ukrainalle juuri nyt on sekä Euroopan että globaalilla tasolla rauhan tae, sillä erityisesti Kiina seuraa nyt, mitä Venäjä tekee ja miten Venäjä joutuu päättämään tämän sodan. Jos sota päättyy jollain tavalla Venäjän eduksi, silloin Kiina myöskin villiintyy tästä, ja sillä on paljon mahdollisuuksia villiintyä tästä. Onkin järkevää nyt tukea Ukrainaa, sillä Ukraina ei taistele ainoastaan omasta puolestaan, Euroopan puolesta, Suomen puolesta, vaan itse asiassa Ukraina taistelee laajemman globaalin rauhan puolesta, ja onkin meidän velvollisuutemme heitä tukea tässä.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos. — Ja edustaja Harjanne, edustaja Harjanne poissa. Edustaja Pirttilahti, edustaja Pirttilahtikin poissa. — Edustaja Packalén on paikalla.

**17.50 Tom Packalén ps:** Arvoisa puhemies! Elämme historiallisia hetkiä, kun olemme päättämässä liittymisestä sotilasliitto Natoon. Viimeisen vuoden aikana on tapahtunut paljon, ja maailma näyttää hyvin erilaiselta kuin vuosi sitten. Venäjän hyökkäyssodan arpien poistuminen tulee viemään pitkään, eikä paluuta entiseen ole. Koska olemme nyt tilanteessa, jota kukaan ei toivonut, on Natoon liittyminen meille turvallisuuspoliittinen välttämättömyys.

Suomen tavoite on liittyä Natoon yhdessä Ruotsin kanssa, ja tästä on mielestäni pidettävä kiinni. Jos kuitenkin kävisi niin, että Ruotsin hakemuksen hyväksyntä kestäisi pidempään kuin Suomen, meidän tietysti pitää katsoa asiaa oman turvallisuutemme näkökulmasta. Suomen liittyminen Natoon, vaikka Ruotsi ei olisi vielä hyväksytty, vahvistaa myös Ruotsin turvallisuutta, samoin kuin Ruotsin liittyminen Natoon ilman Suomen hyväksymistä toisi Suomelle turvaa, vaikka toki Suomi on maantieteellisesti suuremmassa vaarassa kuin Ruotsi.

Ukrainan sota on ollut herätys monelle pumpulissa kasvaneelle eurooppalaiselle. Monet ovat eläneet lapsenuskossa, että sodat ovat jollain ihmeellisellä tavalla loppuneet maailmasta, mikä kertoo mielestäni naiiviudesta ja historiaperspektiivittömyydestä, sillä sotia on aina ollut ja niitä tulee aina olemaan. Sota on politiikan jatke toisin keinoin, kuten Clauswitz taannoin lausui.

Onneksi Suomi on pitänyt yllä varsin vahvoja puolustusvoimia yleisestä Nato-suuntauksesta poiketen ja pitänyt huolta oman maan puolustuskyvystä. Vuonna 2011 Kataisen hallituksen leikkaukset olivat vaarantaa maanpuolustuksen, ja tekivätkin sille merkittävästi haittaa, mutta onneksi näitä virheitä on sittemmin onnistuttu paikkaamaan ja korjaamaan.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Kun jonain päivänä Suomi on vahvistettu Naton jäseneksi, tulee Suomen ajaa Natossa asemaamme rajavaltiona. Tällä tarkoitan sitä, että Natossa oleva 360 asteen näkökulma ei ole realistinen rajamaille, kuten Suomelle, balteille ja Puolalle, joiden tulisi mielestäni keskittyä Naton itärajan puolustamiseen. Manner-Euroopan Naton rajamaat Venäjä, Valko-Venäjä, Ukraina, Serbia, Itävalta, San Marino, Vatikaani, Liechtenstein, Sveitsi ja Andorra — jos näistä mietitään muita kuin Venäjää ja Valko-Venäjää, niin tarvitaanko rajamaisista joukkoja näihin maihin? Jos teoreettisesti vaikkapa Andorra hyökkäisi Ranskaan, tarvitaanko rajamaisista joukkoja? Ei tarvita.

Mielestäni asiat pitää sanoa suoraan: Nato on perustettu vastavoimaksi Neuvostoliitolle, jonka perillinen Venäjä on, eli mielestäni voisimme palata kylmän sodan retoriikkaan Naton tarkoituksesta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan lausua kiitollisuuteni niin tälle eduskunnalle, ulkoasiainvaliokunnalle ja koko kansalle siitä yksimielisyydestä ja tavasta, jolla tätäkin asiaa on käsitelty Suomessa.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos. — Edustaja Marttinen poissa. — Edustaja Huttunen, Hanna.

**17.54 Hanna Huttunen kesk:** Arvoisa puhemies! Tunnen erityistä vastuuta kannanotoisani puolustukseen, rajavalvontaan tai Natoon liittymiseen tehdessäni työtäni itärajan maakunnasta tulevana kansanedustajana ja hallintovaliokunnan sekä puolustusvaliokunnan jäsenenä. Pohjois-Karjalan maakuntahallituksen puheenjohtajana ja Savo-Karjalan kansanedustajana olen tehnyt paljon yhteistyötä itäisen naapurimme Venäjän kanssa — voin sanoakin nytten menneessä aikamuodossa: teimme. Järkytys oli alkuun suuri, kun kaikki se pohja, minkä varaan olimme rakentaneet luottamukselliset välimme, katosi hetkessä Venäjän hyökättyä sotimaan Ukrainaan. Naapurimme paljasti todellisen luonteensa, ja entiseen ei ollut enää paluuta. Sodan jatkumisen myötä Ukrainassa Venäjän toimesta tapahtuneet sotarikokset ovat paljastaneet Venäjän hallinnon raakalaismaisuuden ja häikäilemättömyyden. Päätös liittyä Pohjois-Atlantin liiton jäseneksi on yksi maamme historian suurimmista ja yksi maamme historian tärkeimmistä päätöksistä. Päätöstä ei tehdä, kuten on sanottu, ketään vastaan vaan Suomen turvallisuuden puolesta.

Arvoisa puhemies! Minkälainen on sitten tuleva Nato-Suomi? Naton jäsenenä Suomesta tulee sotilaallisesti liittoutunut valtio. Ulkoasiainvaliokunta toteaa Nato-jäsenyyden merkitsevän tärkeän perusratkaisun tekemistä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta. Suomi tulee osaksi Naton yhteistä puolustusta ja 5 artiklan mukaisten turvatakuiden piiriin. Suomen puolustuksen ennaltaehkäisevä vaikutus on nykyistä huomattavasti suurempi, koska sen takana ovat koko liittokunnan suorituskyvyt. Jos Suomea vastaan Naton jäsenenä kuitenkin kohdistettaisiin sotilaallista voimaa, Suomi puolustautuu liittokunnan tuella ennakkoon valmisteltujen ja harjoiteltujen yhteisten puolustuksen järjestelyjen mukaisesti. Vastaavasti Suomella on velvollisuus tukea muita hyökkäyksen kohteeksi joutuneita liittolaisia. Suomi tulee ottamaan Nato-jäsenyyden vastaan täysin oikeuksin ja täysin velvollisuuksin. Hoidamme osamme liittokunnan yhteisestä pelotteesta ja puolustuksesta pitäen samalla kuitenkin kiinni panostuksistamme vahvaan kansalliseen puolustukseen. Suomen Nato-jäsenyys tukee liittokunnan puolustusta. Suomella on kokoonsa suhteutettuna hyvin varteenotettavat, vuosikymmeniä järjestelmällisesti kehitetyt puolustusvoimat, kriisinsietokykyinen yhteiskunta, teknologista huippuosaamista sekä kansainvälisesti mi-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

tattuna erittäin korkea maanpuolustustahto. Suomi on turvallisuuden tuottaja. Suomen Nato-jäsenyys lisää myös vakautta Itämeren alueella ja vahvistaa koko Euroopan turvallisuutta. Suomalaista osaamista arvostetaan sotilaallisellakin saralla. Historiamme kertoo osaamisen lisäksi myös siitä kuuluisasta suomalaisesta sisusta. Suomen tärkeä tehtävä tulee olemaan edelleen sama kuin ennenkin: muun muassa turvaamme pitkän itärajamme, joka tulee jatkossa olemaan myös osa Naton itärajaa. Tämän tehtävän me osaamme, ja osaammekin sen hyvin.

Arvoisa puhemies! Me olemme rauhaa rakastava kansa. Me teemme Natoon liittymiseen liittyvät päätökset, jotta Suomi ei enää milloinkaan joutuisi sotaan. Kannatan lämpimästi Naton jäsenyyssopimuksen hyväksymistä. Ja ajatukseni ovat Ukrainan ja Ukrainan kansan puolella.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Kiljunen, Kimmo, poissa. — Edustaja Löfström.

**17.59 Mats Löfström r:** Ärade herr talman! Vi lever i en ny säkerhetspolitisk verklighet. Vi kan inte ensamma påverka den. Däremot kan vi fatta beslut som i den nya verkligheten maximerar vår egen säkerhet och Europas säkerhet. Det har vi gjort genom att ansöka om medlemskap i försvarsalliansen Nato. I dag närmar vi oss slutet av en historisk process här i riksdagen då vi inleder den avslutande debatten om Finlands ratificering av medlemskapet. Slutligt beslut väntar nästa vecka.

Ryssland rev den 24 februari i fjol, alltså i dag nästan på dagen för ett år sedan, upp den europeiska säkerhetsordningen med rötterna genom sin brutala, storskaliga och illegala attack på Ukraina. Den säkerhetsomgivning dit även Ryssland hörde och som vi lutade vårt stabilitetsbygge mot raserades då. Attacken har försämrat säkerhetsläget och ökat riskerna för hela Europa, också för Finland. Förtroendet och tilliten till att länder vill leva i fred eller ens ska fatta rationella och logiska beslut har raserats, och det är i det sammanhanget ratificeringen av Natomedlemskapet sker.

Ärade talman! Finlands beslut är inte ett beslut mot Ryssland eller mot någon annan. Det är inget nollsummespel. Beslutet görs inte av rädsla utan pragmatiskt och rationellt för att maximera vår säkerhet att som självständigt land aldrig någonsin igen behöva vara i krig. Natomedlemskapets avsikt är att minimera riskerna och att säkerställa att alla finländares och ålänningars vanliga liv ska kunna fortsätta precis som nu, i fred och säkerhet.

Det här handlar inte om att Nato utvidgas, utan om att Finland och Sverige suveränt och frivilligt beslutat om att ansöka om medlemskap, och det måste respekteras. Finland är ett fredligt land som vill fortsätta leva i fred och säkerhet. Kärnan i Finlands försvar kommer vara oförändrad.

Ärade talman! Att Finland nu gör färdigt Natoratificeringen gör att bollen går vidare till Nato. Finland och Sverige kan inte bli medlemmar utan att samtliga befintliga medlemmar godkänner ansökningarna. 28 av 30 Natoländer har gjort det i expressfart, eftersom Finland och Sverige uppfyller alla medlemskriterier och kommer vara nettolieferantörer av säkerhet. Nu vill vi att Ungern och Turkiet godkänner ratificeringen så snabbt som möjligt så att vi kan vara medlemmar till nästa Natotoppmöte i Litauen i juli. Förhoppningen är att Finlands beslut att göra klart ratificeringen kunde bryta dödläget och få fart på de två kvarvarande ratificeringarna.

Ärade talman! Ålands särställning kommer att respekteras och är inget hinder för Finlands Natomedlemskap. Det här är också något som bekräftats av Nato i de förhandlingar

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

om medlemskap som genomförts. Det är viktigt att Ålands ställning också slås fast i riksdagens behandling här och nu. Utrikesministeriet, grundlagsutskottet och landskapsregeringen har alla gjort samma bedömning kring det och att detta beslut hör till rikets behörighet. Grundlagsutskottet fäster ändå i behandlingen uppmärksamhet på möjligheten att i efterhand begära lagtingets bifall ifall det i framtiden skulle visa sig behövas, om man exempelvis kommer in på områden som berör civilberedskap. Här har riksdagen slagit fast de önskemål som landskapsregeringen haft i sitt utlåtande.

Ärade talman! Rysslands attack på Ukraina har återigen visat att vi inte kan ta för givet allt det som vi ofta tar för givet, nämligen fred och säkerhet. Priset på säkerhet har gått upp i takt med den ökade osäkerheten. I denna osäkra tid har statsledningen arbetat systematiskt, säkert och professionellt på ett exemplariskt och beundransvärt sätt. Det har också riksdagen gjort, och utrikesutskottets och grundlagsutskottets betänkanden och utlåtanden är enhälliga.

Att det bildats nästan konsensus i den här frågan visar Finland då det fungerar som bäst och är i linje med vår långa utrikespolitiska tradition att i stora frågor söka konsensus. På ett pragmatiskt och fördomsfritt sätt har vi diskuterat det här både i riksdagen och som samhälle och nått en slutsats som det råder bred enighet kring. Dessutom har man hela tiden lyckats hålla huvudet kallt. Jag tror att den saken också har betydelse för samhället som helhet eftersom det bidrar till tilliten och tryggheten, två grundpelare i vårt samhälle.

Ärade talman! Jag ser fram emot att vara med och godkänna ratificeringen av Finlands Natomedlemskap nästa vecka.

Arvoisa herra puhemies! Ulkoasiainvaliokunta korostaa, että Suomen liittyminen Pohjois-Atlantin sopimukseen ei vaikuta Ahvenanmaan kansainväliseen oikeuteen perustuvaan asemaan. Ahvenanmaan maakuntahallitus painotti lausunnossaan demilitarisoinnin ja liittoutumattomuuden jatkumisen tärkeyttä. Hallituksen esityksen mukaan Suomi on liittymiskeskusteluissa ulkoministerin avauspuheenvuorossa tuonut ilmi Ahvenanmaan kansainvälisoikeudellisen aseman ja sen, että Ahvenanmaa on osa Suomen suvereenia aluetta ja Suomi on sopimusmääräysten mukaisesti varautunut puolustamaan Ahvenanmaan puolueettomuutta tarpeellisin toimenpitein.

Hallituksen esityksen mukaan Pohjois-Atlantin sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka kuuluisivat Ahvenanmaan itsehallintolain nojalla Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan. Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, ettei sillä ole huomauttamista tähän lähtökohtaan.

Perustuslakivaliokunta kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että Nato-sopimukselle olisi aikaisemman kansainvälisten sopimusten hyväksynnän saamista koskevan käytännön perusteella mahdollista pyytää myöhemmässä vaiheessa maakuntapäivien hyväksyntä, mikäli se osoittautuisi tarpeelliseksi. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Holopainen, Mari poissa, edustaja Mäenpää poissa. — Edustaja Kaunisto.

**18.05 Ville Kaunisto kok:** Arvoisa herra puhemies! Nyt tänään käsiteltävä hallituksen esitys Pohjois-Atlantin sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi on tärkeä asia monesta syystä. Ensinnäkin kyse on Suomen turvallisuuden maksimoinnista, voimakkaan pidäkkeen rakentamisesta ja ennaltaehkäisevästä työstä, ettemme ikinä joutuisi py-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

säyttämään Venäjän hyökkäystä yksin. Toiseksi se on tämän eduskunnan aloittaman Nato-jäsenyysprosessin loppuun saattamista, ainakin Suomen puolelta. Ja samalla se on osoitus tuleville hallituksille ja eduskunnalle, että tämä on se tie, mihin haluamme yhdessä Suomea kulkea — ajallisesti useamman vuoden ehkä myöhässä, mutta vihdoin suunta on selvä. Ja kolmanneksi — sanon tämän kaakkoissuomalaisena ja etenkin kymenlaaksolaisena — tässä on kysymyksessä tärkeä askel yhä tiiviimmin kohti länttä ja samalla turvallisempaa investointiympäristöä.

Miksi nostan esiin Kymenlaakson? Koska historia osoittaa alueen merkityksen Suomelle, koska Kymenlaakso on Pietarin ja Helsingin välissä ja koska koko Kaakkois-Suomen ja Itä-Suomen elinvoimaisuus ja hyvinvointi toimivat pidäkkeenä ja koko Suomen turvallisuutta lisäävänä asiana. Jos jotain positiivista Venäjän raakalaismaisesta toiminnasta on syntynyt, niin ainakin ymmärrys Kaakkois-Suomen merkityksestä Suomelle on kirkastunut jokaiselle. Älkäämme ikinä unohtako tätä tosiasiaa.

Arvoisa puhemies! Me liitymme Natoon täysillä oikeuksilla ja täysillä velvollisuuksilla. Meidän tehtävämme on heti alkumetreillä ottaa proaktiivinen ja yhteistyökykyinen asenne ja toimintatapa Natossa. Ei mennä matkustajaksi vaan yhdeksi kuljettajaksi, joka haluaa olla rakentamassa turvaa yhä monisyisemmässä maailmassa. Onko esimerkiksi syytä vahvistaa Naton läsnäoloa Kymenlaaksossa, esimerkiksi Utin jääkärirykmentissä, on täysin aiheellinen kysymys. Siihen vastaus ja päätös tehdään Suomen turvallisuuden ehtoilla, kokonaistilanne ymmärtäen, yhdessä muiden Nato-maiden kanssa.

Arvoisa puhemies! Vielä loppuun: Ukrainan sisukkuus on esimerkki siitä, miten vahva kansallistunne ja itsenäisyyden puolustaminen ihmisissä elää. Itseenä puolustaessaan ukrainalaiset suojelevat myös koko Eurooppaa, ja jos tarkkoja ollaan, niin ukrainalaisten uhrukset ovat olleet Suomelle ja Suomen itsenäisyydelle ja turvallisuudelle aivan elintärkeitä. Vaikka sota on venynyt ja saattaa venyä vielä pitkään, me emme saa turtua uutisointiin, me emme saa unohtaa ukrainalaisten rohkeutta, me emme saa hyväksyä Venäjän toimia. Meidän pitää tehdä kaikkemme, että Ukraina voittaa sodan, sillä se on ainoa tapa sanoa, että aseina hyökkäämällä ei modernissa maailmassa saa tahtoaan läpi. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Talvitie poissa, edustaja Reijonen poissa. — Edustaja Kiviranta.

**18.09 Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! On tärkeää, että nykyinen eduskunta vielä käsittelee hallituksen esityksen Suomen Nato-jäsenyydestä ja hyväksyy sen. On tärkeää myöskin, että hallituksen esitystä koskeva ulkoasiainvaliokunnan mietintö on yksimielinen. Suomi tietysti on hakenut Naton jäsenyyttä ja liittyy Naton jäseneksi niin nopeasti kuin mahdollista. Totta kai on toivottavaa, että se voisi tapahtua samanaikaisesti Ruotsin kanssa.

Arvoisa puhemies! Sitten pari sanaa Nato-jäsenyyden kustannuksista. Naton jäsenenä Suomi sitoutuu tavoitteeseen, jonka mukaan puolustusmäärärahojen tulee olla kaksi prosenttia bruttokansantuotteesta. Suomen nykyinen puolustusbudjetti täyttää tämän tavoitteen. Tavoitteen saavuttamista jäsenyyden toteututtua helpottaa se, että Natossa puolustusmenoihin otetaan laskukaavan mukaan myös sotilaallisen kriisinhallinnan menot, Rajavartiolaitoksen sotilaallisen maanpuolustuksen ja rajojen valvonnan kulut sekä sotilas- ja siiviililäkkeet. Kansallista budjetointia voidaan jatkossa myös selventää ja kehittää siten,

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

että kaikki Nato-jäsenyydestä eri hallinnonaloilla aiheutuvat kustannukset tulevat poimituiksi puolustusmenojen kahden prosentin bruttokansantuotetavoitetta täyttämään.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Multala poissa, edustaja Leppä poissa, edustaja Kankaanniemi poissa, edustaja Kilpi poissa, edustaja Yrttiahho poissa. — Edustaja Meri.

**18.11 Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kuten valiokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Halla-aho kertoi, niin oli erittäin tärkeää, että tämä ulkoasiainvaliokunnan mietintö oli yksimielinen ja lähtee siitä, että hyväksymme Nato-jäsenyyden jo tällä vaalikaudella. Oli viisaasti sanottu Halla-aholta, että kaikki eivät saaneet kaikkea mietintöön mutta jokainen sai jotakin. Se osoitti eduskunnan yksituumaisuutta vaikeiden asioiden edessä. On hyvä, että Suomen ulkopoliittinen keskustelu ja ulkopoliittikka perustuu hyvin pitkälle yksituumaisuuteen, vaikka täällä salissa olemme monista muista asioista perustelustikin eri mieltä.

Suomen tulee jatkossakin panostaa omaan maanpuolustukseen ja nojata yleiseen asevelvollisuuteen ja huolehtia, että maanpuolustus ja sen rahoitus ja resurssit ovat kunnossa. Toivon, että tämä on kaikkien puolueiden yksituumainen tavoite. Olemme Naton jäseneksi tullessamme Naton ulkoraja Venäjän kanssa, ja Nato-jäsenyys tulee olemaan pelote ja sellainen pidäkevaikutus, että Suomeen ei tule eikä kannata hyökätä.

Täällä on keskusteltu siitä, kuka on ollut mitäkin mieltä joskus, ja ehkä nostettu sillä omat siipensä tai päinvastoin, mutta en pidä sitä nyt oleellisena, koska maailma on niin valtavasti muuttunut noin vuodessa. Itsekin vielä 2019 eduskuntavaaleissa vastailin kaikkiin vaalikoneisiin ja muutenkin, että en katsonut tuolloin Nato-jäsenyyttä tarpeelliseksi, ja ajattelin, kuten varmasti moni muukin suomalainen, että Venäjällä on joku tolkkua olemassa ja Suomi voisi pysyä liittoutumattomana ottamatta kantaa niin sanottuun suurvaltapoliittikkaan, ja ettei Euroopassa enää sodittaisi.

No, 24. helmikuuta vuosi sitten Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Muistan tuon aamun erittäin hyvin. Olin todella järkyttynyt. Varmaan monilla oli tippa linssissä, kun ajatteli, miten tämä voi olla edes mahdollista. No, naamiot oli laskettu, kuten presidentti Niinistö viisaasti sanoi. Myös oma ajatukseni alkoi muuttua tuon realismin edessä, ja nyt kannatan Nato-jäsenyyttä. Myös kansa kannattaa laajasti Nato-jäsenyyttä, sitä turvaamaan puolustuksemme selkänajaksi, sillä yksin emme voi enää jäädä. Jokainen toivoo rauhaa, mutta se ei nyt kyllä valitettavasti ole ihan lähitulevaisuudessa näköpiirissä. Toivon todella, että Venäjän kansa lopulta vaatisi maan siirtyvän demokratiaan ja rauhaan. Vain Venäjän kansa voi muuttaa Venäjän oman suunnan.

Emme voi edes kuvitella niitä kauheuksia ja sitä hätää, josta Ukrainassa kansa joutuu joka päivä kärsimään. Siksi on tärkeää, että tuemme Ukrainaa loppuun asti ja myös aikaan maan jälleenrakentamisessa. Kiitos kaikille, ja toivon, että voimme yksimielisesti päättää Nato-jäsenyyden hyväksymisestä.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Vikman poissa. — Edustaja Niemi.

**18.15 Veijo Niemi ps:** Arvoisa herra puhemies! Pohjois-Atlantin liitto ja Nato ja Suomi: tällä historiallisella hetkellä tunnen todella ylpeyttä, kun saan olla Suomen eduskunnassa kansanedustajana ja olemme tekemässä historiallista päätöstä siitä, että Suomi liittyy täysjäseneksi Natoon. Se on erittäin tärkeä asia tänä päivänä.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Lähes aina toritapahtumissa — nyt jo näin vaalien alla — on se tilanne, että kaikki kysyvät, miksi. On aika helppo sanoa, että Suomella on se 1 340 kilometriä itärajaa Venäjän kanssa, joka tällä hetkellä on törkeästi hyökännyt Ukrainaan ja jatkaa sotaansa siellä. Tämän keskustelun jälkeen kyllä jokainen ymmärtää, että meidän on todella vaikea sinne varsinaista aitaa rakentaa, mutta Naton suoma 5 artikla antaa meille myöskin hyvin vankan raja-aidan sille kohtaa, sillä puolustusliitto Nato on meillä erittäin vahva pidäke siinä suunnitelmassa, jos Venäjällä on ajatusta tähän suuntaan joskus kohdistaa joitakin toimenpiteitä.

Olen ylpeä siitä, että tällä kaudella saan olla eduskunnassa. Hyvä Suomi, hyvä Nato.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Leppä.

**18.17 Jari Leppä kesk:** Arvoisa puhemies! On hyvä, että me olemme nyt päättämässä — ja toivon mukaan yksimielisesti — Natoon liittymisen viimeistä tärkeää etappia, sopimusta liittokuntaan liittymiseksi. Kiitoksia ulkoasiainvaliokunnalle hyvästä työstä, perusteellisesta työstä ja yksimielisyydestä valiokuntatyöskentelyn aikana. Tästä on myös syytä esittää parhaat kiitokset valtiojohdolle, että on viety viisaalla tavalla, vakaalla tavalla Suomen Nato-jäsenyyttä uudistuneessa, merkittävästi muuttuneessa maailmanpoliittisessa tilanteessa eteenpäin.

Prosessi lähti liikkeelle vahvasti silloin, kun Venäjä röyhkeästi hyökkäsi Ukrainaan. Sen jälkeen myös Suomi ja suomalaiset olivat vahvasti sillä kannalla, että me tarvitsemme lisää turvaa. Meillä on ollut perinteisesti vahvat puolustusvoimat, kyvykkäät puolustusvoimat. Meillä on kokonaisturvallisuusajattelu, meillä on erittäin vahva maanpuolustustahto, laaja reservi ja myöskin koko maan puolustus. Ne ovat muodostaneet sen kehikon, sen pohjan, jolla Suomi on omaa turvallisuuttaan ylläpitänyt. Mutta nyt, tilanteen muuttuessa, oli perusteltua tehdä seuraava askel ja käyttää tuo Nato-optio hyväksi ja hakea liittokunnan jäsenyyttä. Se on kahdesta maasta enää kiinni, ja tämän päätöksen jälkeen, jonka me teemme omalta osaltamme, kaikki päätökset ovat tehtynä. Tämä on tosi tärkeä asia, ja on hyvä, että tämä eduskunta tämän päätöksen myöskin tekee.

Tärkeää on myöskin se, että Ruotsi pääsee jäseneksi Natoon ja myös mahdollisimman pian. Me olemme tässä hakuprosessin aikana menneet käsi kädessä, yhtä jalkaa Nato-prosessissa, ja toivottavasti se näin menee loppuun saakka, mutta jos käy niin, että jompikumpi maa hyväksytään Natoon ennen toista, niin toivon mukaan tietysti, ja näin ainakin Suomen pitää tehdä, me sitten tuemme vahvasti, että molemmat tuon Nato-jäsenyyden saavuttavat.

Suomi myös tuottaa vahvasti turvallisuutta. Me emme ole turvallisuuden kuluttaja, niin kuin on moneen kertaan todettu, vaan tuotamme sitä, ja siinä mielessä meistä ja Suomesta on myöskin vahvaa lisäarvoa Natolle. On myöskin monia asioita, joita suurella mielenkiinnolla Natossa ja Nato-maissa seurataan, Suomen kokonaisturvallisuuden toimintamallia, ja siinä yksi merkittävä asia on varautuminen, on huoltovarmuuskäsitteet, ja näistä meidän tietenkin pitää tiukasti kiinni pitää. Oma puolustus on pidettävä aina kunnossa, vaikka liittokunnan jäseniä olisimmekin, ja ne satsaukset, joita tämä hallitus on omaan puolustukseen, varautumiseen ja kaluston uusimiseen tehnyt, ovat erittäin perusteltuja ja oikeita. Toivoo sopii, että seuraava hallitus ja seuraavat hallitukset pitävät kiinni tästä linjasta, että meillä on riittävä resursointi, riittävä rahoitus myöskin tulevaisuudessa meidän turvallisuus-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

temme takeeksi. Vakautta ja varautumista, sitä isänmaa tarvitsee, ja sitä Nato-jäsenyys meille myöskin tuottaa.

Toivon, että tämä päätös, joka eduskunnassa tehdään, olisi myös tässä isossa salissa mahdollisimman yksimielinen. Se myös antaa vahvan signaalin ei ainoastaan meille täällä ja suomalaisille vaan koko Euroopalle, koko liittokunnalle. Sitä me kaikki tarvitsemme, ja se on pohja sille, että me menestymme, pieni maa, mahdollisimman yhtenäisenä. Silloin me myös olemme turvassa.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Kymäläinen.

**18.21 Suna Kymäläinen sd:** Arvoisa herra puhemies! Myös minä yhdyin kiitoksiin ulkoasiainvaliokunnan mietinnöstä, siitä, että tämä työ saatiin vielä tämän hallituskauden aikana valmiiksi tältä osin ja eduskunta pystyy tekemään tästä sitten — toivottavasti mahdollisimman yksimielisesti — päätöksen, jota myös laaja osa Suomen kansasta odottaa ja edellyttää.

Venäjä käy röyhkeää hyökkäyssotaa rikkoen kaikkia yhteisiä sopimuksia ihmisoikeuksista alkaen, eikä Venäjä näytä hyväksyvän naapurimaidensa omia turvallisuusjärjestelmiä vaan haluaa liittää naapurivaltionsa omaan etupiiriinsä. Tämän vuoksi on tärkeää, että me laajennamme omaa turvallisuuttamme, ja Nato on tässä osaltaan erittäin tärkeässä roolissa. Se liittää meitä länteen, tuo meille vahvempia hartioita ja pelotteen, selkärangan niin sanotusti.

Tulee huomata, että Puolustusvoimat ja Rajavartiolaitos ovat olleet jo kauan ennen tätä Venäjän hyökkäyssotaa sitä mieltä, että Nato-jäsenyys olisi meille vahvistava turvallisuustekijä, ja siltä osin on hyvä, että nyt kun tämä turvallisuusympäristö näin radikaalisesti muuttuu, niin myös eduskunnan mielipiteet tämän asian osalta ovat vahvasti meidän viranomaisten näkemyksiä tukevia. Meillä on yli 1 300 kilometriä itärajaa, ja tämä Natoon liittyminen osoittaa sen, että me emme alistu emmekä pelkää. Emme me halua sotaa, vaan haluamme mahdollisuuksia turvata rauha Suomessa myös tulevaisuudessa, ja Naton jäsenyydellä näen itse hyvin vahvasti ennaltaehkäisevää vaikutusta.

Ulkoasiainvaliokunta korosti, että Nato-jäsenyys ei muuta EU:n asemaa Suomen keskeisimpänä ulkopoliittisena vaikutuskanavana ja Suomen tärkeimpänä turvallisuusyhteisönä, ja tämä on mielestäni hyvin huomioitu.

Samoin valiokunta piti tärkeänä, että Naton jäsenenä Suomi jatkaa aktiivista ja ennakkoivaa diplomatiaa ja globaalia vakautta edistävää ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, joka perustuu laajaan turvallisuuskäsitykseen. Myös tämä on mielestäni tärkeä nosto.

Toivon todella, että tältä eduskunnalta tulee mahdollisimman yksimielinen, vahva tuki Natoon liittymiselle, ja kiitän tätä hallitusta, pääministeri Sanna Marinin hienoa työtä, siitä, että on luotsattu tätä asiaa eteenpäin.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Yrttiaho.

**18.24 Johannes Yrttiaho vas:** Arvoisa puhemies! Kun tapaa eri tilaisuuksissa ihmisiä, on monella huoli palveluista, toimeentulosta, mutta myös sodasta. Osa ihmisistä selvästikin pelkää Ukrainan sodan laajentumista ja Suomenkin joutumista sotaan. Kun Nato-jäsenyys tulee heidän kanssaan puheeksi, on monella huoli siitä, että jäsenyys voisi tuoda myös Suo-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

meen ulkomaisten asevoimia, tukikohtia ja jopa ydinaseita ja että Suomi voisi joutua suurvaltojen voimienmittelyn kentäksi.

Puhemies! Jos Suomi on sotilasliitto Naton jäsen ja suurvaltojen välille syntyy yhteenotto, niin myös Suomi joutuu sotaan. Sotilaallinen liittoutumattomuus sitä vastoin on mielestäni ainoa tapa, joka antaisi Suomelle edes teoreettisen mahdollisuuden pysyä sotatoimien ulkopuolella. Juuri siksi en kannata Suomen liittymistä Natoon, vaan sotilaallista liittoutumattomuutta.

Presidentti Niinistön lausunto siitä, ettei Suomeen ole tarvetta sijoittaa ydinaseita ja ettei niitä kukaan myöskään ole Suomeen tyrkyttämässä, on otettu turuilla ja toreilla selvästi huojentuneena vastaan, mutta samalla monet myös ihmettelevät, miksi pääministeri näyttää puhuvan aivan toisella tapaa eikä halua asettaa minkäänlaisia rajoituksia sen paremmin ulkomaisille joukoille kuin ydinaseillekaan.

Koko hallituksen kielteinen kanta minkäänlaisiin rajoituksiin ja aikomus hyväksyä Nato-jäsenyys ilman minkäänlaisia kansallisia ehtoja kummastuttavat myös minua. Kun Norja ja Tanska liittyivät Natoon, ne hyväksyivät kansallisesti joukon rajoituksia, joilla muun muassa ulkomaiset tukikohdat ja ydinaseet suljettiin pois. Suomi ei näin halua tehdä. Monet asiantuntijat, joita ulkoasiainvaliokunta kuitenkin ei ole kuullut mietintöä valmistellessaan, kertovat haluttomuuden tehdä mitään kansallisia varauksia Nato-jäsenyyteen liittyvän niihin neuvotteluihin, jotka koskevat Suomen ja Yhdysvaltain keskinäisen kahdenvälisten puolustussopimuksen solmimista. Norja on tehnyt Yhdysvaltain kanssa kahdenvälisten puolustussopimuksen, jossa se luovuttaa Yhdysvaltain asevoimille oikeuden käyttää neljää isoa sen asevoimien käyttöön luovutettavaa aluetta. Suomi, Ruotsi ja Tanska neuvottelevat nyt samankaltaisesta sopimuksesta. Kaikkien maiden kanssa on kyse neuvotteluista, joissa maat antavat Yhdysvalloille oikeuden käyttää näiden maiden puolustusrakenteita ja laajoja maa-alueita muun muassa Yhdysvaltain asevoimien raskaiden aseiden varastointiin. Sotilaat käyttävät tästä termiä ”ennakkovarastointi” — ennakko mihin?

Puhemies! Ruotsi neuvottelee parhaillaan Yhdysvaltain kanssa luovutettavista alueista, ilmeisesti myös Suomi, vaikka asiasta ei ole toistaiseksi kerrottu ainakaan laajemmin eduskunnalle. Ruotsi on tietävästi keskustelemassa alueista, jotka sijaitsevat muun muassa Tukholman ja Göteborgin lähistöllä. Sälensissä tammikuussa pidetyssä turvallisuuspoliittisessa konferenssissa Ruotsin puolustusministeri Pål Jonson kertoi, että uusi puolustussopimus toisi Yhdysvaltain asevoimien joukkoja kriisitilanteessa paikalle huomattavasti nopeammin kuin byrokraattiseksi luonnehdittu Nato.

Pyytäisinkin hallitusta ja puolustusministeri Savolaa tulemaan esiin ja kertomaan eduskunnalle, missä vaiheessa sopimusneuvottelut Suomen osalta ovat ja mitä alueita Suomi harkitsee luovutettavaksi Yhdysvaltain asevoimien käyttöön. Marinin hallitus ei siis halua tehdä minkäänlaisia kansallisia varauksia Nato-sopimuksen yhteydessä siksi, että se pelkää rajausten vaikuttavan kielteisesti nyt käynnissä oleviin puolustussopimusta koskeviin neuvotteluihin. Haluaisin kuulla hallituksen ja ministerin kannan myös tähän. — Kiitos, puhemies.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Kankaanniemi.

**18.29 Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa herra puhemies! Ulkoasiainvaliokunnassa tätä mietintöä laadittiin hyvin huolellisesti, melkein pä pilkuntarkasti, käyden läpi erilaiset näkökohdat, jotka tänä päivänä meillä tiedossa ovat. Tästä perusteellisesta ja hyvästä työstä

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

lausun erityiset kiitokset sekä valiokunnalle että erityisesti sen puheenjohtajalle, edustaja Halla-aholle, joka valtavalla asiantuntemuksella ja perehtyneisyydellä asiaan paneutui ja johti tuota työtä ja asiantuntijakuulemista, joka toi paljon erilaisia näkökulmia esille.

Arvoisa puhemies! Tässä valiokunnassa päädyttiin siihen, että sopimusten hyväksyminen viedään läpi ennen eduskuntavaaleja, vaikka Nato-maista Turkki ja Unkari eivät ole vielä ratifioineet Suomen jäsenyyttä. Samalla tavoitteena on edelleen se, että Suomi ja Ruotsi voivat liittyä yhdessä Natoon, ja tämän toivotaan tapahtuvan mahdollisimman pian. Jos niin käy, että Suomi ja Ruotsi eivät yhdessä syystä tai toisesta voi liittyä, niin se tapahtuu kuitenkin yhteisymmärryksessä, eli yhteyttä Ruotsin päättäviin tahoihin on pidetty tämän Suomen hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä, ja se on erittäin tärkeää ja arvokasta.

Tuo ajankohta — nyt, kun käsittelemme ennen eduskuntavaaleja tätä asiaa ja viemme sen loppuun — on tietysti hyvin mielenkiintoinen kysymys. Varsinaista kiirettä ei ole siinä mielessä, että ei ole nyt nähtävissä, että aivan heti nuo kaksi Nato-maata Suomen ja Ruotsin jäsenyyden hyväksyisivät. Siinä mielessä voisi olla aikaa. Toki meillä saattaa mennä hallituksen muodostamiseen jonkin verran aikaa, mutta sinäkin aikana voidaan tiettyjä päätöksiä tehdä. On kuitenkin perusteltua, että tämä käsitellään, viedään läpi ennen eduskuntavaaleja, joskin toisaalta erittäin tärkeät asiat voisi olla kohtuullista käydä myös vaalikeskustelujen kautta. Se, ovatko ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja Nato-jäsenyys asioita, joita pitää erityisesti varjella vaalikentiltä, on tietysti mielenkiintoinen kysymys. Vielä vuosi, pari, kolme sitten oli varmasti meillä useilla ajatus, että Natoon liitytään vain kansanäänestyksen kautta. Nyt mennään yhden vaalikauden aikana ilman laajaa kansalaiskeskustelua, mutta tiedämme toisaalta, että Suomen kansa on tähän nyt kyllä varsin valmis tietystä syystä.

Arvoisa puhemies! Nato-jäsenyys on EU-jäsenyyden jälkeen merkittävä ratkaisu. Tässä yhteydessä on syytä nostaa esille myös eduskunnan vaikutusmahdollisuudet, niiden turvaaminen ennakoivalla tavalla, mikä edellyttää valtioneuvostolta oma-aloitteisuutta tietojen toimittamisessa eduskunnalle ja toisaalta velvollisuutta toimittaa eduskunnan ja sen valiokuntien pyytämät tiedot niin kuin perustuslaki edellyttää. Tätä on syytä korostaa. Kansallisen käsittelyn osalta ulkoasiainvaliokunta painottaa erityisesti ulkopoliittikan johtamiseen kiinteästi liittyvän yhteistoimintavelvoitteen merkitystä ja sen toimivuuden tärkeyttä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan yhtenäisyyden ja johdonmukaisuuden turvaamiseksi. Tämä on keskeisen tärkeää myös Nato-jäsenyyden olosuhteissa. Nato-jäsenyyden myötä yhteensovittamisen tarpeen voi ennakoida lisääntyvän käsiteltävien asioiden määrän ja päätöksenteon nopeudelle asetettavien vaatimusten kasvaessa.

Arvoisa puhemies! Mietinnön mukaan Suomen Nato-jäsenyyden kustannusten arvioidaan olevan vuosittain yhteensä noin 70—100 miljoonaa euroa. Valtiovarainvaliokunnassa kävimme läpi tätä kustannuspuolta, vaikutuksia valtiontalouteen, ja siinä suhteessa ulkoasiainvaliokunta onkin valtiovarainvaliokuntaa lainaten pitänyt tärkeänä esityksessään esiin tullutta huomiota siitä, että kustannusarvio, tuo 70—100 miljoonaa, ei kata Naton puolustus suunnitteluprosessissa myöhemmin selviävien, Suomelle kohdistettavien suorituskykyvaatimusten hintaa. Menoja aiheutuu muun muassa Naton rauhanajan tehtävistä, monikansallisista suorituskykyhankkeista, johtamisjärjestelmistä ja valmiusvaatimuksista. Ulkoasiainvaliokunta korostaa myös, että Nato-jäsenyys ei saa puolustusmenojen osalta heikentää Suomen budjettiprosessiin kuuluvia demokratian ja läpinäkyvyyden vaatimuksia. Lisäksi valiokunta katsoo, että on huomioitava Suomen kokonaisturvallisuutta ko-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

rostava lähestymistapa ja suorien budjettivaikutusten kannalta kustannustehokas asevelvollisuusjärjestelmä, joka poikkeaa useimmista Nato-maista.

Edelleen Suomen liittymisellä Natoon on merkittäviä henkilöstövaikutuksia koko valtionhallinnossa. Hallituksen esityksessä todetaan vaativien asiantuntijatehtävien lisääntyvän, kun Suomi osallistuu Naton päätöksentekoon ja jäsenvaltioiden keskinäiseen yhteistyöhön kattavasti noin neljänsadan komitean ja työryhmän sekä Naton virastojen kautta. Valtiovarainvaliokunnan lausunnossa onkin näihin henkilöstövaikutuksiin paneuduttu niiden tietojen varassa, mitä meillä on käytettävissä — ja tietysti on, kun toimivaan organisaation olemme liittymässä.

Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin suuri päätös. Olen täällä salissa yli 30 vuotta ollut, ja harvoin on näin mittavia päätöksiä tullut eteen. [Tuomas Kettunen: Historiallinen!] Siksi on todettava, että meillä tämä koko prosessi, vaikka se on viety nopeasti läpi, on kuitenkin käsitelty varsin perusteellisesti. Vaikkei sitä kansanäänestystä ja kansan kuulemistä tässä olekaan mukana eikä edes vaalien kautta, niin kuitenkin uskon, että tämä on Suomen kansan hyväksymä, laajasti tukema ratkaisu. Niin kuin on todettu ja itsekin tuossa aikaisemmin totesin, tämä ei ole ketään vastaan vaan Suomen kansan ratkaisu oman turvallisuutensa mahdollisimman hyväksi varmistamiseksi tässä valitettavan pahassa maailmassa, jossa joudumme kuitenkin kansakuntanakin elämään. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Risikko.

**18.36 Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan päätös valmistaa mietintönsä Suomen liittymisestä Natoon oli aivan oikea. Suomen lähtökohtana on, että liittymme Natoon yhdessä Ruotsin kanssa ja etenemme käsi kädessä, niin kuin olemme tähän astikin edenneet. Suomella on kuitenkin oltava valmius liittyä yksin Natoon. On tietenkin Suomen, Ruotsin ja Euroopan turvallisuuden edun mukaista, että Suomi ja Ruotsi liittyisivät yhtä aikaa. Ruotsi täyttää kaikki Naton asettamat jäsenmaakriteerit, niin kuin Suomikin, mutta Suomen ja Ruotsin lähtökohdat eivät kuitenkaan ole samoja. Suomella on 1 300 kilometrin raja Venäjän kanssa. Tärkeintä Suomen ja Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen tilanteen näkökulmasta on se, että Suomi liittyisi Natoon mahdollisimman pian. Suomen Nato-jäsenyys edistäisi osaltaan myös alueen turvallisuutta kaiken kaikkiaan, ja uskonkin, että hyvä yhteistyö Ruotsin kanssa säilyy joka tapauksessa, mutta niin kuin sanoin, tavoitteena pitää olla, että yhdessä liitytään.

Tulevat vuodet asettavat perustan Suomen Nato-politiikalle, mutta kyllä se tuo myös haasteita. Suomen on oltava aktiivinen toimija, turvallisuuden tuottaja ja luotettava yhteistyökumppani, joka omalta osaltaan edistää Naton uskottavuutta ja toimintakykyä niin lähi-alueillamme kuin globaalisti. Meidän pitää pyrkiä menemään kaikkiin pöytiin, kaikkiin ytimiin — muuten me emme ole siellä vaikuttamassa kunnolla. Suomen keskeisin tehtävä Natossa on puolustaa Suomea. Suomella on myös iso rooli Itämeren alueen sekä arktisen alueen puolustuksen rakentamisessa ja aluevalvonnassa yhdessä Itämeren alueen maiden ja etenkin Pohjoismaiden kanssa. Meidän tulee määrätietoisesti edistää ratkaisua, jossa Suomeen voitaisiin sijoittaa Naton pysyviä monikansallisia toimintoja. Naton esikuntatoiminnot vahvistaisivat liittokunnan olemassaoloa Suomessa. Lisäksi niistä olisi aivan selkeä taloudellinen ja työllistävä vaikutus. Suomi ei voi odottaa muilta Nato-mailta solidaarisuutta, jos me emme itse ole valmiita osoittamaan sitä muille. Meidän on siis otettava tarkasteluun nykyistä laajemmin se, miten edistämme globaalia turvallisuutta niin Lähi-idän,

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Tyynenmeren alueen kuin Mustanmerenkin näkökulmasta. Ollakseen vaikutusvaltainen jäsenmaa Suomen on oltava näkyvä myös Naton kriisinhallinnassa ja terrorismin torjuntatyössä.

Arvoisa puhemies! Ukraina on muuttanut Euroopan turvallisuusympäristöä peruuttamattomasti. Suomen toimintaympäristö ja lähialue säilyvät jännitteisinä ja vaikeasti ennakoitavina vielä pitkään, se on aivan selvää. On Suomen intresseissä aktiivisesti edistää EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittista roolia. Nato on, totta kai, tärkein turvallisuuden tuottaja, mutta tulevaisuudessa Euroopan on otettava suurempi vastuu omasta puolustuksestaan. Euroopan unionin puolustuskykyä on vahvistettava.

Aikoinaan, kun pohdittiin sitä, pitäisikö tällainen Euroopan yhteinen puolustuskoalitio jotenkin saada aikaiseksi, niin aina pohdin sitä, että mitähän siitä nyt mahtaisi tulla. Minä olen aina pitänyt sitä, että jos tällainen EU:n yhteinen puolustusliitto tai yhteistyö tulisi, niin se olisi... Tähänkin asti EU on aina silloin tällöin näyttäytynyt vähän niin kuin nyytti-kesteinä, että ei oikein ole tiedetty, mitä mikäkin maa tuo pöytään, ja siitä syystä vähän murehdin sitä eurooppalaista yhteistä puolustuskoalitiota, mutta tilanne on nyt tällä hetkellä parempi, koska Ukrainan sota on selkeyttänyt myös EU:n ja Naton välisiä vastuita. EU on myös osoittanut, että se pystyy toimimaan syvemmällä Ukrainassa kuin Nato, koska se ei ole sotilasliitto. EU on tukenut Ukrainaa muun muassa Euroopan rauhanrahaston kautta sekä käynnistämällä avustusoperaation kouluttaakseen maan puolustusvoimia. Mielestäni EU ja Nato täydentävät toisiaan.

Aivan lyhyesti vain sanon, että Suomi antaa vahvan tuen Ukrainan itsenäisyydelle, itsemääräämisoikeudelle ja alueelliselle koskemattomuudelle. EU:n on pidettävä yllä ja jäsenmaiden noudatettava Venäjä-pakotteita, kunnes Venäjän sotatoimet päättyvät ja Venäjän sotilaat ovat poistuneet maasta. Ukrainan jälleenrakentaminen tulee määrittämään EU:n toimintaa tulevina vuosikymmeninä. Se edellyttää ennennäkemättömiä rahoitustoimia. Suomi tukee EU:n vahvaa roolia Ukrainan jälleenrakentamisessa. On myös edistettävä suomalaisten yritysten mahdollisuuksia osallistua jälleenrakentamiseen. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Kettunen.

**18.41 Tuomas Kettunen kesk:** Kunnioitettu herra puhemies! Hallituksen esityksessähän tosiaan ehdotetaan, että eduskunta hyväksyy Pohjois-Atlantin sopimuksen sellaisena kuin se on muutettuna liittymispöytäkirjoilla, ja esitetään, että eduskunta hyväksyy Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehdyn sopimuksen. Keskustelu käydään ulkoasiainvaliokunnan ansiokkaan mietinnön pohjalta, ja tähän myös puolustusvaliokunta on ansiokkaasti lausunut. Haluan kiittää hyvistä, perusteellisesta työstä omalta osaltani myös ulkoasiainvaliokuntaa.

Nato-jäsenyyden merkitys on arvokas. Niin kuin ulkoasiainvaliokuntakin on todennut, Nato-jäsenyys merkitsee tärkeän perusratkaisun tekemistä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta. Suomi nyt tulee osaksi Naton yhteistä puolustusta ja 5 artiklan mukaisten turvatakuiden piiriin. Suomen puolustuksen ennaltaehkäisevä vaikutus on nykyistä huomattavasti suurempi, koska sen takana ovat sitten koko liittokunnan suorituskyvyt. Nato-jäsenyys ei muuta EU:n asemaa Suomen keskeisimpänä ulkopoliittisena vaikutuskanavana ja Suomen tärkeimpänä turvallisuusyhteisönä.

Puhemies! On myös käyty keskusteluja näistä Nato-jäsenyyden kustannuksista Suomelle. Puolustusvaliokunnankin lausunnossa tätä tuotiin esille. Suomi täyttää jo nyt Naton

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

suosituksen käyttää bruttokansantuotteesta kaksi prosenttia puolustukseen. Tämän vuoden puolustusbudjettihan on jo noin 2,4 prosenttia bkt:stä. Suomelle Nato-jäsenyydestä tulee suoria kustannuksia osallistumisesta Naton yhteisten budjettien rahoittamiseen ja henkilöstön lähettämiseen Naton sotilaalliseen komento- ja joukkorakenteeseen. Jäsenvaltiot osallistuvat Naton siviili- ja sotilasbudjettiin sekä investointiohjelmaan omaan bruttokansantulo-osuuteen pohjautuvalla jako-osuudella.

Yhteensä Naton yhteisen budjetin suuruus on noin 2,5 miljardia euroa. Suomelle liittymisneuvotteluissa 4.7.2022 vahvistettu yhteisrahoituksen osuus 31.12.2024 asti on 0,9 prosenttia eli yhteensä noin 27,4 miljoonaa euroa. Ja niin kuin tuossa jo aikaisemmassa puheenvuorossa edustaja Kankaanniemi totesi, kokonaiskustannuksienhan Nato-jäsenyyden osalta arvioidaan olevan vuosittain sen 70—100 miljoonaa euroa.

Puhemies! Tänään on käytetty hyviä puheenvuoroja. Puheet tietyllä tavalla kovenevat joka suunnalla maailmassa, mutta haluan muistuttaa, että Naton jäsenenä Suomen tulee jatkaa aktiivista ja ennakoivaa diplomatiaa sekä globaalia vakautta edistävää ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, minkä tulee perustua laajaan turvallisuuskäsitykseen.

Tämä on historiallinen hetki, historiallinen keskustelu, ja toivonkin, että tämä asia menee mahdollisimman yksiviivaisesti sitten päätöksenteossa maaliin.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Savio.

**18.46 Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Kiitän ulkoasiainvaliokuntaa hyvästä ja yksimielisestä Nato-mietinnöstä. On erittäin hyvä, että nykyinen eduskunta ehtii toimikautensa aikana hyväksyä esityksen Suomen liittymisestä puolustusliitto Natoon, ja näin ollen valtiojohtomme voi viimeistellä jäsenyy prosessin heti, kun Turkki ja Unkari ovat ratifioineet Suomen jäsenyyden.

Arvoisa puhemies! Tuleva Nato-jäsenyy on Suomen turvallisuuden kannalta erittäin merkittävä askel. Liittokunnan jäsenilleen tarjoama suoja on erittäin vahva, eivätkä Venäjä tai sen edeltäjä Neuvostoliitto ole koskaan kyseenalaistaneet sitä sotilaallisesti. Sen sijaan tuoreiden tietojen mukaan Putinin aikeissa on esimerkiksi Valko-Venäjän sulauttaminen Venäjän vallan alle 2030-luvun alkuun mennessä. Vaikka Valko-Venäjä onkin jo pitkään ollut Venäjän vasallivaltio, osoittaa tämä uusinkin julkisuuteen vuotanut suunnitelma tietenkin Ukrainaan kohdistuneen hyökkäyksen ohella Putinin olevan täysin häikäilemättömän suurvaltajohtaja, jonka tavoitteena on palauttaa Neuvostoliiton ja kenties jopa tsaarin Venäjän aikaiset rajalinjat. Onkin hyvin todennäköistä, että ilman Naton tarjoamaa suojaa myös Baltian maat olisivat joutuneet Venäjän voimatoimien kohteeksi. Suomenkaan turvallisuuspoliittinen asema ei olisi tulevaisuudessa ilman Natoa järin vakaa.

Arvoisa puhemies! Tämän hetken tietojen valossa näyttää siltä, että Turkki hyväksyy aiemmin Suomen kuin Ruotsin jäsenyyden. Unkarikin toivottavasti antaa hyväksyntänsä lähiaikoina. Tämä tarkoittaisi sitä, että Suomi voisi tallettaa liittymisasiakirjan Washingtonissa sijaitsevaan holviin ja tulla Naton täysivaltaiseksi jäseneksi toivottavasti jo kevään kuluessa. Kuten olen aiemminkin eduskunnassa todennut, pidän järkevänä siitä, että Suomi vie Nato-prosessin päätökseen niin pian kuin mahdollista riippumatta siitä, miten Ruotsin jäsenyyshanke etenee. On muistettava, että maantieteellinen asemamme on hyvin erilainen kuin Ruotsin.

Arvoisa puhemies! Ruotsinkin Nato-jäsenyy kuitenkin vahvistunee ennemmin tai myöhemmin — toivottavasti ennemmin. Turkin asenne Ruotsia kohtaan näyttää lieventyneen

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

viime aikoina. Muutaman viikon tai kuukauden eriaikaisuus Suomen ja Ruotsin täysjäsenyydessä ei muodostune millegään osapuolelle ylitsepääsemättömäksi ongelmaksi. Pääasia on, että molemmat maat ovat jatkossa mukana Natossa sekä nauttimassa liittokunnan tarjoamasta turvasta että vahvistamassa sen yhteistä puolustusta.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Rantanen, Mari.

**18.49 Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Tässä salissa on tänään sanottu lähes kaikki, mitä tästä ulkoasiainvaliokunnan varsin ansiokkaasta mietinnöstä sen pohjalta käydysssä keskustelussa voi sanoa. Omalta osaltani totean sen, että tämä tämän eduskunnan aloittama prosessi on syytä myös viedä loppuun tämän eduskunnan aikana, ja näin on nyt tapahtumassa, ja se on erinomaisen hyvä asia.

Toinen asia, josta haluan kyllä todeta, on se, että tällä hallituskaudella tässä salissa on käyty varsin rapsakkaakin debattia ja oltu hyvin erimielisiä asioista, mutta tällaiset asiat, kuten Nato-jäsenyys ja Suomen yhteiskunnan, suomalaisten, turvallisuus, yhdistävät sitten kuitenkin tässä salissa, ja tullaan yhteiselle linjalle. Se on sinänsä aika suurikin arvo tämmäntyyppisissä kysymyksissä, että salissa vallitsee varsin yhtenäinen näkemys ja ollaan valmiita tekemään kaikki se, mitä suomalaisen yhteiskunnan turvallisuuden eteen voidaan tehdä. Tästä voisi tietysti ottaa oppia myös muihin asioihin, joissa turvallisuudesta puhutaan, mutta tämä päätös on kyllä hyvä ja järkevä.

Suomalainen puolustus nojaa suomalaisten puolustusvoimien omaan puolustukseen, mutta on aivan täysin selvää, että Nato-jäsenyys vielä lisäksi tukisi meitä tässä varsin loistavassa järjestelmässä, joka tähän maahan on luotu ja jolla kovaakin hyökkääjää on estetty. Olemme täällä — ja meidän edeltävät sukupolvet — olleet äärimmäisen viisaita, että emme ole ajaneet omaa puolustustamme missään vaiheessa alas, jolloin nyt sitä ei tarvitse nostaa ylös, vaan se seisoo jäämäkästi ja nyt saa sitten vielä Natosta lisätukea.

Arvoisa puhemies! Olen iloinen tästä päivästä, että tämä asia saatetaan tämän eduskunnan myötä loppuun saakka.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Risikko.

**18.51 Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Jatkan vielä vähän tuosta aikaisemmasta puheestani, jossa keskityin erityisesti tähän mietintöön, minkä ulkoasiainvaliokunta on meille nyt tänne tuonut, ja siinä kiittelin sitä. Mutta haluan muistuttaa kuitenkin vielä siitä, että nyt ei pidä sitten luulla, että jos ja kun ja todennäköisesti päästään Nato-jäseneksi, niin se olisi sitten siinä se meidän turvallisuus, vaan Suomihan on tällä hetkellä yksi maailman turvallisimmista maista ja me haluamme sen sellaisena pitääkin. Ja pelkästään se, että me oltaisiin Naton jäseniä, ei vielä yksin sitä kokonaisturvallisuutta tai yleensäkin turvallisuutta tuo.

Turvallisuus on ihmisen perustarve, ja se muodostuu hyvin monista asioista, niin myös maamme turvallisuus. Turvallisuuskomitea on luonut Suomeen kokonaisturvallisuuden toimintamallin, jota olemme ansiokkaasti toteuttaneet, ja väitän, että se on ollut se yksi kulmakivi ja voi sanoa, että kulmahammas, jolla me olemme Suomen aseman yhtenä maailman turvallisimmista maista saaneet aikaiseksi. Nyt tätä meidän toimintamallia pitää vain kirkastaa ja oikeasti pohtia sitä, että mitä meidän pitää vielä tehdä.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Tämä kokonaisturvallisuuden toimintamallihan lähtee siitä, että elintärkeät toiminnot huolehditaan yhdessä: julkinen, yksityinen ja kolmas sektori. Ja ne elintärkeät toiminnot kohdistuvat johtamiseen, kansainväliseen yhteistyöhön ja EU:n sisällä toimimiseen ja EU-yhteistyöhön, puolustuskykyyn, sisäiseen turvallisuuteen, talouteen, infrastruktuuriin ja huoltovarmuuteen, väestön toimintakykyyn ja palveluihin ja henkiseen kriisinkestokkyyn.

Me emme näitä tärkeitä elintoimintoja saa senkään päivän jälkeen, kun me Natoon päästään, missään nimessä unohtaa, vaan itse asiassa näiden merkitys tulee vielä tärkeämmäksi. Siitä syystä toivon, että kun seuraavaa hallitusta pistetään pystyyn, niin nämä puolueet, jotka siellä hallitusohjelmaneuvoituissa ovat, lähtevät siitä, että seuraava hallitusohjelma on kokonaisturvallisuuden hallitusohjelma ja turvallisuuteen kietoutuvat todella nämä elintärkeät toiminnot ja että esimerkiksi palveluissa on koulutuspalvelut mutta myöskin sitten muut, esimerkiksi sote-palvelut ja muut meidän peruspalvelut, huolehdittu. Niistä se turvallisuus muodostuu, ei yksin siitä, että olemme Naton jäsen. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Talvitie.

**18.54 Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Kun täällä tänään olemme keskustelleet ja puhuneet Natosta elikkä Pohjois-Atlantin sopimuksesta ja sen hyväksymisestä, me saamme puhua ja keskustella täällä sen takia, että olemme Suomea, kansakuntana, saaneet nauttia vuosikymmenten rauhanaikaa, ja näin ei ole kaikkialla Euroopassa tällä hetkellä. Senpä takia on hyvä tiedostaa, miten onnellisia me saamme olla, mutta samalla myöskin se, että yhteistä puolustusta tarvitaan.

Kiitos ulkoasiainvaliokunnalle, joka yksimielisesti tukee hallituksen esitystä eduskunnalle Pohjois-Atlantin sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja voimaansaatamisesta. Ulkoasiainvaliokunta toteaa Nato-jäsenyyden merkitsevän tärkeän perusratkaisun tekemistä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta. Tässä hallituksen esityksessä on todettu Naton jäsenvaltioiden osana yhteistyötään rajoittavan toimintaansa siten, että ne ottavat huomioon kuulumisensa Natoon ja harjoittavat ulko- ja turvallisuus- sekä puolustuspolitiikkaansa siitä lähtökohdasta, että ne ovat Naton jäseniä. Ulkoasiainvaliokunta toteaa pitävänsä selvänä, että liittymisellä on siten myös Suomen poliittista liikkumavaraa kaventavaa merkitystä.

Jäsenyyden merkittävin vaikutus Suomelle on se, että Suomi tulee osaksi Naton yhteistä puolustusta ja 5 artiklan mukaisten turvatakuiden piiriin. Tietenkin ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme kannalta aikaisemmin merkittäviä päätöksiä ja tekoja on ollut Suomen itsenäisyyden puolustaminen ja Euroopan unioniin liittyminen. Suomen puolustuksen ennaltaehkäisevä vaikutus on nykyistä huomattavasti suurempi, koska sen takana ovat koko liittokunnan suorituskyvyt.

Ulkoasiainvaliokunta myös korostaa, että Nato-jäsenyys ei muuta EU:n asemaa Suomen keskeisimpänä ulkopoliittisena vaikutuskanavana ja Suomen tärkeimpänä turvallisuusyhteisönä. Valiokunta myös painottaa Nato-asioiden ja EU-asioiden välistä yhteyttä ja pitää tärkeänä, että Nato-asioissa ja EU-asioissa varmistetaan toimiva kansallinen yhteensovittaminen.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Arvoisa herra puhemies! Suomen Nato-jäsenyys rakentaa rauhaa, luo vakautta ja vahvistaa kokonaisturvallisuuttamme osana läntistä arvoyhteisöä — tässä kolme keskeisintä syytä, joiden vuoksi olen kannattanut ja kannatan yhä Suomen Nato-jäsenyyttä.

Pienen maan voima mitataan isojen asioiden yhtenäisyydessä. Viime kevät oli erityinen. Kiitos siitä kuuluu Suomen viisaalle kansalle. Te suomalaiset osoititte, että Venäjän aloittaessa julman hyökkäyssodan oli tullut aika tehdä vastuullisia johtopäätöksiä. Suomen kansa kertoi viime kevään aikana vahvasta tuesta Nato-jäsenyydelle, ja sen vaikutus on tässä koko prosessin, vajaan vuoden, aikana ollut keskeinen. Kansan vahva ja selkeä tuki sai aikaan sen, että niin valtionjohto ja suuri osa eduskuntaryhmistä ja puolueista kuin osa kansanedustajistakin päivittivät Nato-kantansa.

Arvoisa puhemies! Suomi ja Suomen puolustus ovat Nato-sopivia. Täytämme jäsenyyskriteerit kaluston, yhteisten sotaharjoitusten ja tiedonvaihdon osalta. Tämä jo vuodesta 95 alati syventynyt kumppanuus on tullut nyt luonnolliseen tienhaaraan. Tästä eteenpäin on aika viitoittaa polku, joka johtaa Suomen Nato-jäsenyyteen. Nato-jäsenyys maksimoisi Suomen ja suomalaisten turvallisuutta muuttuneessa toimintaympäristössä. Se korostaa entisestään meidän oman vahvan puolustuksen mutta myös länsimaisen arvoyhteisön merkitystä. Suomen Nato-jäsenyys vahvistaa myös Itämeren aluetta ja Pohjois-Euroopan vakautta ja turvallisuutta. On tärkeää, että kaiken pohjalla ovat ihmisoikeuksien kunnioitus ja oikeusvaltioperiaatteet. Arvostamme vapautta ja itsenäisyyttä, vaalimme demokratiaa ja kansakuntamme eheyttä. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 315/2022 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### 3. Valtioneuvoston selonteko Suomen digitaalinen kompassi

Valtioneuvoston selonteko VNS 10/2022 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 28/2022 vp

*Ainoa käsittely*

**Puhemies Matti Vanhanen:** Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt päätetään liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnön LiVM 28/2022 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Liikenne- ja viestintävaliokunnan puheenjohtajan Suna Kymäläisen esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Kuntaministeri Sirpa Paaterolle varataan mahdollisuus käyttää viiden minuutin puheenvuoro. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. — Keskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kymäläinen.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

### *Keskustelu*

**19.00 Suna Kymäläinen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunta on saanut valmiiksi mietintönsä valtioneuvoston selonteosta Suomen digitaalisesta kompassista. Aluksi haluan jälleen kiittää koko liikenne- ja viestintävaliokuntaa hyvästä yhteistyöstä asian käsittelyn aikana.

Digikompassi on vuoteen 2030 ulottuva kansallinen strateginen etenemissuunnitelma, joka luo kokonaiskuvan Suomen digitalisaatiokehityksestä ja ohjaa kansallisen kehitystyön suuntaa. Digikompassin tavoitteet on jaoteltu Euroopan unionin digikompassimallin mukaisesti neljään osa-alueeseen: digitaalisesti osaava väestö ja työvoima, digitaalinen infrastruktuuri, yritysten digitalisaatio sekä digitaaliset julkiset palvelut.

Valiokunta pitää asianmukaisena, että Suomen digitaalisessa kompassissa monet tavoitteista on asetettu EU:n yhteisiä tavoitteita korkeammalle tasolle. Valiokunta katsoo, että selonteossa kuvataan hyvin Suomen nykytilaa, mahdollisuuksia ja haasteita digitalisaation kehittämisessä. On myös hyvä, että selonteon aikajänne ulottuu vuoteen 2030 saakka. Yli vaalikausien ulottuva näkökulma on valiokunnan näkemyksen mukaan välttämätön pitkäjänteisen kehittämisen ja investointien mahdollistamiseksi.

Selonteossa painotetaan vihreää siirtymää. Ilmastonmuutos ja digitalisaatio ovat kaksi eniten yhteiskuntaamme muovaavaa megatrendiä, jotka myös vaikuttavat toisiinsa. Asiantuntijakuulemisissa on korostettu datatalouden, osaamisen ja vihreän digitalisaation merkitystä Suomen digikehityksen ajureina. Valiokunta painottaa digitalisaatiota yleisesti kriittisenä kilpailukyvyn tekijänä ja korostaa myös luottamuksen keskeistä merkitystä digitalisaation edistämiseksi.

Digitaalisesti osaavan väestön ja työvoiman osalta valiokunta kiinnittää huomiota osaamisen tärkeyteen. Selonteossa on nähty osaajapula Suomen digitalisaation ja datatalouden yhtenä tulevaisuuden uhkatekijänä. Asiantuntijakuulemisissa painotettiin, että osaajien puute muodostaa jo nykyisin pullonkaulan muun muassa kyberturvallisuuden kehittämisessä mutta myös yleisemmin digitalisaation edistämiseksi. Osaaminen synnyttää innovaatioita, mikä on nähty yhtenä tärkeimmistä talouskasvun lähteistä. Myös kilpailukyvyn lisääminen vaatii kansainvälisesti tunnustettua tutkimustoimintaa ja riittäviä tki-panostuksia.

Valiokunta toteaa, että työvoiman ja osaamisen saatavuuden varmistamiseksi tulee koulutuksen lisäksi huolehtia siitä, että Suomi on houkutteleva maa kansainvälisille digiosajille. Samalla hyvät digitaaliset perustaidot, kuten medialukutaito, ovat kansalaistaito, jota tulee uudistaa ja ylläpitää aktiivisesti.

Kuten myös sivistysvaliokunta painotti omassa lausunnossaan, jo perusopetuksessa on varmistettava oppilaiden ikä ja kehitystaso huomioiden, että jokainen oppilas saavuttaa riittävät digitaaliset perustaidot. Ylipäänsä digitalisaation edistämiseksi on tärkeää ottaa huomioon kaikki ikäryhmät, myös ikääntyneen väestön osaaminen ja osallisuuden vahvistaminen.

Digitaalisen infrastruktuurin osa-alueesta valiokunta korostaa, että hyvin toimiva ja turvallinen viestintäinfrastruktuuri on välttämätön edellytys koko nyky-yhteiskunnan toimivuudelle ja digitalisaation edistämiseksi eri sektoreilla.

Asiantuntijakuulemisissa on tuotu esille, että selonteossa esille tuotujen infrastruktuuri-alueen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan välttämättä merkittäviä investointeja. Valio-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

kunta pitääkin tärkeänä, että selonteon toimeenpanossa löydetään keinoja investointien lisäämiseksi ja digitaalisten palvelujen tasapuolisen saatavuuden varmistamiseksi.

Dataloudesta asiantuntijakuulemisessa on korostettu datan jakamisen ja hyödyntämisen helpottamisen tarvetta ja painotettu, että datapolitiikassa ei tule ylisäännellä eurooppalaisia toimijoita.

Myös digi-infran turvallisuus on keskeistä. Valiokunta korostaa, että kyberturvallisuus, tietoturva ja tietosuoja on huomioitava digitaalisuuden edistämisen kaikissa vaiheissa. Lisäksi valiokunta katsoo, että Suomen huoltovarmuus tulee varmistaa viestintäverkkojen ja digitaalisten palveluiden osalta.

Myös yritysten digitalisaatio on tärkeää, sillä niillä on keskeinen merkitys digitalisaation hyötyjen saavuttamisessa. Asiantuntijakuulemisessa painotettiin digitalisaation luomia uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja tarvetta panostaa esimerkiksi puhtaiden teknologioiden vientimahdollisuuksien hyödyntämiseen. Talousvaliokunta piti lausunnossaan tärkeänä, että erityisesti pk-yrityksiä tuetaan ja ohjataan digitaalisten ratkaisujen hyödyntämisessä ja että elinkeinoelämä otetaan tiiviisti mukaan selonteon toimeenpanon suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Digikompassin neljäs osa-alue ovat digitaaliset julkiset palvelut. Asiantuntijakuulemisessa on korostettu julkisen hallinnon roolia kehityksen mahdollistajana ja edellytysten luojana. Julkisten palvelujen osalta selonteon on katsottu tukevan pitkäjänteistä työtä digitaalisten julkisten palveluiden kehittämisessä ja palvelujen lisäämisessä.

Arvoisa puhemies! Näiden neljän osa-alueen lisäksi valiokunta kiinnittää mietinnössään huomiota eräisiin muihin näkökohtiin, kuten digitalisaatiosta saatavien vaikutusten ja hyötyjen tavoitteluun esimerkiksi tuottavuuden lisäämisessä sekä liikennejärjestelmän tehokkuuden kehittämisessä. Valiokunta katsoo, että näistä jälkimmäiseen tarvittaisiin selkeästi lisäpanostuksia. Asiantuntijakuulemisessa on myös korostettu käytännön toimeenpanon sekä toimenpiteiden seurannan merkitystä selonteon tavoitteiden saavuttamisessa. Valiokunta yhtyy talousvaliokunnan lausunnossaan esille tuomaan näkemykseen, jonka mukaan Suomen vahvuuksien hyödyntäminen vaatii pitkäjänteistä, määrätietoista ja sektorirajat ylittävää yhteistyötä sekä strategisesti kohdennettuja investointeja.

Talousvaliokunta korosti lausunnossaan myös avoimuuden ja sidosryhmäyhteistyön merkitystä digikompassin toimeenpanon valmistelussa ja toimeenpanossa. Asiantuntijakuulemisessa painotettiin, että ministerityöryhmä ja digitoimisto ovat tarjonneet hyvän toimintamallin, jota on saatujen kokemusten pohjalta perusteltua kehittää edelleen verkostomaisena toimintamallina. Valiokunta pitää välttämättömänä, että selonteon toimeenpanoon varmistetaan riittävät resurssit ja rahoitus asetettuihin tavoitteisiin pääsemiseksi. Toimenpiteillä tulee pyrkiä vahvistamaan Suomen kykyä vastata globaaliin kilpailuun, edesauttaa investointeja, hyvinvointia ja tuottavuuden kasvua sekä varmistaa, että Suomi ei jää jälkeen digitaalisessa kehityksessä. Lisäksi valiokunta painottaa esteettömyyden ja saavutettavuuden huomioon ottamisen sekä EU-rahoituksen hyödyntämisen tärkeyttä selonteon tavoitteiden toimeenpanossa.

Liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan kannanoton selonteon johdosta: ”Eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta.”

Arvoisa puhemies! Mietintö oli valiokunnassa yksimielinen.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Ministeri Paatero poissa. — Edustaja Kiviranta.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

**19.08 Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Suomen kaltaiselle kehittyneelle taloudelle on ehdottoman tärkeää pysyä mahdollisimman lähellä digitaalisen kehityksen kärkeä. Digitaalisen toimintaympäristön kehittyneisyydellä on suuri vaikutus esimerkiksi investointipotentiaaliimme ja houkuttelevuuteemme kansainvälisillä työmarkkinoilla. Yhteiskunta on tänä päivänä kauttaaltaan digitaalinen, ja sen prosessien pitää olla mahdollisimman joustavia. Tietoturva on kriittinen osa tätä järjestelmää, koska digitaalinen järjestelmä on altis erilaiselle häirinnälle ja vaikuttamiselle. Tällaiset tekijät vaikuttavat keskeisesti siihen, voidaanko esimerkiksi vaalit järjestää joskus digitaalisesti. Joka tapauksessa digitalisaatio on täällä jäädäkseen, ja meillä ei ole varaa jäädä kehityksessä kilpailijamaiden jälkeen. Myös energian saatavuuden turvaaminen on keskeistä, koska luonnollisesti digitaalinen yhteiskunta toimii sähköllä.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Kivisaari.

**19.09 Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos liikenne- ja viestintävaliokunnalle perusteellisesti pohditusta mietinnöstä. Muutama huomio kokonaisuudesta:

Digikompassi on vaikea sana ymmärtää. Kyse on siis tiedon ja palveluiden siirtymisestä sähköisiksi tai verkkoon, ja se vaikuttaa jokaiseen suomalaiseen. Muutamalla painalluksella voimme soittaa ystävällemme videopuhelun tai ostaa junaliput. Voimme hoitaa työasioita, maksaa laskuja, etsiä tietoa, täyttää veroilmoitusta tai tavata lääkärin etäpalveluiden välityksellä. Kaikki tämä on tehnyt asioiden hoitamisesta nopeampaa ja tehokkaampaa.

Kehityksen käänköpuolena on, että osa ihmisistä uhkaa tippua kyydistä. Asioinnin turvallisuuskin mietityttää: mikä on toisille helppoa, on toisille vaikeaa. Kun palvelut ovat sähköistyneet ja siirtyneet verkkoon, mahdollisuuksia asioiden hoitamiseen ihmiseltä ihmiselle on karsittu melko rankalla kädellä. Osalle suomalaisista juna-, lento- tai konserttilippujen ostaminen on nykyään lähes mahdoton tehtävä. Vero- tai pankkiasioita ei voi enää hoitaa menemällä itse konttoriin, tai palvelut voi saada vain muutamana tuntina viikossa kaukana kotoa. Puhelinpalvelut ovat toisinaan tukossa ja jonotusajat kestäättömän pitkiä. Myös puhelimista ja niiden apeista on tullut monelle liian monimutkaisia käytettäviksi. Jäykällä sormilla oikeisiin näppäimiin osuminen on vaikeaa, muistisairaiden ongelmista puhumattakaan. Julkisten palveluiden saatavuus ja saavutettavuus olisi silti turvattava kaikissa tilanteissa koko maassa ja jokaiselle suomalaiselle.

Puhemies! Mitä sitten pitäisi tehdä? Julkisia palveluita voitaisiin koota asiointipisteeseen, jossa voi samalla kertaa hoitaa fyysisesti niin veroasiat kuin esimerkiksi Kelassa asioinnin. Myös puhelinpalvelua pitää parantaa. Niille, joilla ei ole omia laitteita tai osaa mista niiden käyttämiseen, pitäisi myös järjestää tiloja, joissa he saavat neuvontaa ja apua sähköisten palveluiden käytössä. Siis palveluiden pitää olla ihmisiä varten, ei toisinpäin. Siksi palvelut pitää toteuttaa kaikissa tilanteissa myös ihmislähtöisesti.

Puhemies! Sähköisiin palveluihin tarvitaan nopea ja luotettava laajakaistayhteys koko Suomessa. Nopea laajakaista on nykyään perusinfrastruktuuria sähkö- tai vesijohtojen tapaan. Kehitys mahdollistaa esimerkiksi monen suomalaisen tärkeänä pitämän monipaikkaisen työn ja elämän. Yhteyksien pitää kuitenkin olla kunnossa ja käytön hinnan kohtuullinen. Verkon kattavuuden lisäksi meidän on parannettava tietoverkkojen turvallisuutta ja torjuttava niihin kohdistuvia kyberhyökkäyksiä.

Puhemies! Hyvät digitaaliset perustaidot ovat ihmisten uusi välttämätön kansalaistaito. Internetin tietotulvassa faktaan perustuvan tiedon erottaminen keksitystä tiedosta on entis-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

tä tärkeämpää. Tähän liittyvät esimerkiksi Suomen ulkopuolisen informaatiovaikuttamisen vaarat. Digitaatioita pitää kehittää jo varhain. Tässä varhaiskasvatuksella ja peruskoululla on tärkeä tehtävä: koulun penkiltä tämäkin asia lähtee. Suomen pitää olla koulutuksessa maailman kärkimää, jotta pysymme muutoksessa mukana ja voimme siitä hyötyä.

Puhemies! Suomalaisia kivijalka-arvoja ovat oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo. Niiden pitää näkyä, kuulua ja tuntua myös palveluiden sähköistyessä ja siirtyessä verkkoon. Hyvinvointiyhteiskunnan mitta on, miten se onnistuu huolehtimaan jokaisesta ihmisestä myös digitalisaation aiheuttaman murroksen keskellä.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Puisto.

**19.15 Sakari Puisto ps:** Hyvä puhemies! Haluan myös tuoda erinäisiä huomioita tähän valtioneuvoston selontekoon koskien Suomen digitaalista kompassia.

Ensinnäkin pidän tällaisia selontekoja hyvinä ja uskon tämän teknologia-alan mahdollisuuksiin ja merkitykseen tuottavuuden, kilpailukyvyyn ja muiden asioiden kehittämisessä. Mutta oikeastaan sitä paremmalla syyllä haluan ensinnäkin nostaa esiin osallisuuden, mikä on myös tässä raportissa nostettu sivulla 14, eli sen, että kaikilla on osallisuus digitaalisessa yhteiskunnassa ja mahdollisuus osallistua yhteiskuntaan ja sen toimintaan. Tämä varmistetaan kiinnittämällä huomiota digitaatioihin sekä digitaalisten palveluiden saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Tässä raportissa myös sanotaan, että ketään ei ole varaa tiputtaa digitalisoituvan yhteiskunnan kehityksen kelkasta. Edelleen lyhyesti todetaan, että tukea ja palveluita on kuitenkin tarjottava myös niille, joilla ei ole mahdollisuus käyttää digitaalisia palveluita. Tämä on ihan asiallisesti, sinänsä lyhyesti, kuvattu tässä, mutta minä kyllä vahvemmin ehdottaisin, että kiinnitettäisiin nimenomaan huomiota siihen, että kun ajetaan tätä teknologiakehitystä, mitä pitääkin ajaa, silti pidettäisiin mukana tämä ja ne, jotka eivät pysty tai halua käyttää näitä palveluita, ettei tähän nimenomaan synny tällaista joko—tai-asetelmaa. Mielestäni on parasta se, että kun pohditaan sitä teknologiakehittämistä pitkälle tulevaisuuteen, niin tässä samassa yhteydessä punnitaan, jotta nimenomaan pystyttäisiin välttämään tällainen joko—tai-asetelma.

Toinen asia liittyy turvallisuuteen, tiedon huoltovarmuuteen, tietoturvaan ja niin kutsuttuun digi-infraan. Luottamus tässä on kaikki kaikessa. Ei ole oikeastaan varaa siihen, että menetetään luottamus. Toiset asiat on myös parempi tehdä perinteisin tavoin. Ajattelen nyt ajankohtaisesti esimerkiksi vaalijärjestelmää.

Paljon on puhuttu myös tästä kyberpuolesta, mihin on kiinnitettävä huomiota ja mihin on kiinnitettykin huomiota. Sen täytyy toimia, koska yhteiskunnasta on tullut niin huoltovarmuuskriittinen näille asioille. Myös pitää kiinnittää huomiota — ja siihen esimerkiksi huoltovarmuusselonteossa kiinnitettiin huomiota — osaamisen huoltovarmuuteen. Ja tässä ihan yhtenä nostona: Täällä raportissa sanottiin aika nopeasti, että esimerkiksi ulkomaiden tutkinto-opiskelijoiden määrä pitäisi kolminkertaistaa 15 000:een vuoteen 2030 mennessä. Tästä nyt sellaisen huomion haluan sanoa, että tällaisilla tavoitteilla, mitkä tässä esitetään varsin nopeasti, on jopa strateginen merkitys. Se on aika kaksipiippuinen juttu eikä täysin ristiriidaton myöskään sen vuoksi, että nyt toisaalla suomalaisessa koulutusjärjestelmässä puhutaan paljon siitä, että meidän 25—34-vuotiaiden nuorten korkeakoulutuksen taso — siis ihan määrissä, aloituspaikoissa — on laskenut ja on noin 10 prosenttiyksikköä muita Pohjoismaita jäljessä, niin että näitä asioita pitäisi miettiä kokonaisuutena. Esimerkiksi toisaalla Yhdysvalloissa on herätty siihen, että heillähän on jo pitkään ollut yliopis-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

toissa ja opiskelijoissa — varsinkin jatkotutkinto-opiskelijoissa — ja opetushenkilökunnassa, tutkimushenkilökunnassa hyvin suuri osuus varsinkin tekniikan alueella nimenomaan Yhdysvaltojen ulkopuolelta henkilöstöä ja sillä tulee olemaan pitkällä aikavälillä huomattava vaikutus.

No, sitten vielä tähän sisältöön: Tuntui siltä, että on nimenomaan jätetty toimeenpano tässä varsin auki, mutta siihenkin haluan kuitenkin tuoda joitakin evästyksiä. Täällä on kylä esimerkiksi sivulla 24 otettu lohkoketjut esiin, sivulla 45 laskentakyky, siis suurteholaskenta, kvanttilaskenta, ja sivulla 47 niin kutsutut metaversumit eli virtuaaliset maailmat ja virtuaalinen ja lisätty todellisuus eli niin kutsutut AR- ja VR-teknologiat. Tämä on aika ohuelle jäänyt tässä, niin että minä toivon, että toimeenpanossa sitten tosiaankin mennään paljon syvemmälle näihin. Itse asiassa eilen pidin tästä asiasta toisessa asiakohdassa puheenvuoron, eli kannattaisi ottaa toimeenpanossa tarkasteluun niin kutsuttu web3-maailma eli hajautettu internet, mikä sisältää käsitteet kuten virtuaalivarat, digitaaliset hallintotodistukset eli NFT:t — tai uudella kansankielellä sanottuna ”nöftät” —, autonomiset digitaaliset organisaatiot eli DAO:t ja sitten nämä juuri mainitut metaversumit eli virtuaaliset maailmat. Uskoisin, että niissä on mielenkiintoisia käsitteitä, mitä ehkä tässä salissa päästään sitten toimeenpanon yhteydessä käsittelemään enemmän. — Kiitoksia.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Reijonen poissa, edustaja Pitko poissa. — Edustaja Risikko.

**19.20 Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokuntahan antoi lausunnon tästä selonteosta, ja tästä muutaman sanasen teille nyt tulinkin kertomaan.

Sivistysvaliokunta on käsitellyt selontekoa toimialansa kannalta ja pitää selontekoa ja siinä esitettyjä tavoitteita tärkeinä. Digitalisaation hallittu kehittäminen ja hyödyntäminen edellyttävät suunnitelmallisuutta ja suunnitelman johdonmukaista toimeenpanoa. Digikompassin mukainen visio kilpailukykyisestä, kestävästä ja hyvinvoivasta sekä digitaalisesti kyvykkästä Suomesta on kannatettava. Selonteossa esille tuoduista arvoista valiokunta korostaa ihmisläheisyyttä, luottamusta, turvallisuutta ja osallisuutta ja toteaa, että digitalisaatio avaa monia mahdollisuuksia mutta sisältää myös monia haasteita. Digitalisaation hyötyjen lisäksi on oleellista tunnistaa selonteossa vähemmälle tarkastelulle jääneet digitalisaation mahdolliset haittavaikutukset, jotta niiden syntyminen voitaisiin ehkäistä ennakkoon. Digitalisaation kehittämisessä tarvitaan eettistä ja juridista arviointia, jonka perusteella saatavaa tietoa hyödyntämällä voidaan huolehtia siitä, että kehitys tapahtuu yhteiskunnassamme hyväksytyjen arvojen mukaisesti.

Digitalisoituvassa yhteiskunnassa hyvät digitaaliset perustaidot ovat ihmisen uusi kansalaistaito, jota niin yksilöiden kuin organisaatioidenkin tulee uudistaa ja ylläpitää aktiivisesti. Digitalisoituvan yhteiskunnan ymmärtäminen, kehittäminen ja siinä toimiminen edellyttävät digitaalisen sivistyksen vahvistamista. Sen merkitys on kasvanut entisestään muun muassa hybridivaikuttamistoimien vuoksi. Valiokunta korostaa, että Suomen pysyminen digitaalisten huippumaana Euroopassa edellyttää laadukasta ja riittävästi resursoitua kasvatusta, koulutusta ja tutkimusta.

Haluan kiinnittää huomiota vielä siihen, kun me sivistysvaliokunnan lausunnossa oimme kantaa nimenomaan eri väestöryhmiin, eli totesimme, että tavoitteissa ja toimenpiteissä pitää huomioida eri väestöryhmät. Yhteiskuntaan osallistuminen edellyttää muun muassa mahdollisuutta käyttää julkisia ja muita palveluja myös digitaalisesti, mikä on hyvä tun-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

nistaa osana huoltovarmuutta. Saadun asiantuntijalausunnon mukaan pääsy tietoverkkoon ja puutteet digitaalisissa perustaidoissa ovat kuitenkin esteenä arkisten palveluiden käyttämisessä suurelle joukolle suomalaisia ja Suomessa asuvia.

Valiokunnan näkemyksen mukaan vaatimukset viranomais- ja muiden palvelujen siirtämisestä kokonaan verkkoon edellyttävätkin suunnitelmaa siitä, miten suomalaisia opastetaan näitä palveluja käyttämään. On välttämätöntä, että edellä mainittu suunnitelma tehdään pikaisesti. Valiokunta pitää tärkeänä huolehtia siitä, että kansalaisille tarjotaan mahdollisuutta asioida myös muutoin kuin sähköisesti.

Samoin tärkeää on huolehtia digituen saatavuuden varmistamisesta yhteiskuntamme eri toimijoiden yhteistyönä, jotta myös erityisryhmien, kuten vammaisten ihmisten, tarpeet tunnustetaan ja otetaan huomioon. Yhteiskuntamme vahvuutena ovat monipuoliset mahdollisuudet osaamisen kehittämiseen myös tutkintokoulutuksen ulkopuolella. Esimerkiksi vapaan sivistystyön oppilaitokset palvelevat aikuisväestöä perus- ja digitaitojen oppimisessa sekä muutoinkin yhteiskunnallisen osallisuuden varmistamisessa. Yleiset kirjastot digineuvontapisteineen ovat merkittäviä toimijoita kansalaisten osaamisen edistäjinä sekä myös digitaalisten aineistojen tarjoajina.

Valiokunta pitää myönteisenä, että selonteossa on korostettu ihmiskeskeisyyttä ja saatavuutta. Siinä on kiinnitetty huomiota muun muassa ikääntyneeseen väestöön, mutta lähinnä vain hallinnon rakenteiden ja talouden näkökulmasta. Viitaten aikaisempiin mietintöihinsä valiokunta kannustaa digivision kehittämisen jatkotyössä huomioimaan ikääntyneen väestön osallisuuden ja osaamisen vahvistamisen tarpeen.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että selonteossa ei käsitellä lapsia erityisryhmänä tai ylipäänsä edes mainita lapsia. Lapsiin liittyy digitaalisissa palveluissa ja ratkaisuissa erityisiä näkökohtia, joten valiokunta painottaa, että lasten erityinen asema eri kehitysvaiheineen ja näistä aiheutuvat lisätarpeet tavoitteiden ja toimenpiteiden asettamisessa tulee ottaa huomioon digikompassin jatkovalmistelussa. Lasten tarpeiden selvittäminen edellyttää, että lapset itse voivat ilmaista näkemyksensä asiasta ja että lasten näkemykset otetaan huomioon tavoitteita ja toimenpiteitä valmisteltaessa.

Samalla valiokunta korostaa aikuisten roolia ja vastuuta lasten digitaalisten taitojen omaksumisessa. Aikuisten tehtävänä on ohjata ja tukea lasten ja nuorten mediakäyttöä ja suojella heitä mediakäytön haitoilta. Tämä tulee huomioida myös kodin ja koulun tai varhaiskasvatuksen yhteistyössä ottaen huomioon ruutuajan rajoittaminen ja digiriippuvuuden vähentäminen. Myös digitalisuuden vaikutuksia oppimistuloksiin tulee arvioida. Tämä edellyttää tarvittavien digitaitojen omaksumisen lisäksi, että aikuiset ovat kiinnostuneita lasten ja nuorten mediakäytöstä ja pystyvät edistämään sukupolvien välistä vuoropuhelua. Valiokunta pitää tärkeänä, että selvitetään lainsäädännön tarpeita liittyen alaikäisten suojeluun digitaalisessa ympäristössä. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Eloranta.

**19.26 Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Olisin itsekkin tuonut tästä sivistysvaliokunnan lausunnosta pari näkökulmaa esille — toki valiokunnan puheenjohtaja taisi melkein samat kohdat tuolta jo pointatakin.

Tosiaan tapasin itse ison joukon eläkeläisiä tuossa pari päivää sitten. Tässä tilaisuudessa, niin kuin aina aikaisemminkin, ikäihmiset toivat esille sen, että heillä on todella suuri huoli siitä, miten he voivat digitalisoituvassa yhteiskunnassa palveluita käyttää, ja haluai-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

sin tässäkin yhteydessä tuoda sen esille, että on valtavan tärkeätä, että tämä näkökohta otetaan huomioon, jotta myöskin ikäihmisten pääsyä tietoverkkoon ja heidän osaamistaan digitaaloissa pystytään vahvistamaan ja heitä siinä neuvomaan, ja että on tätä digitukea saatavilla. Kaksi hyvää paikkaa, missä sitä voisi olla tarjolla, on meidän vapaan sivistystyön oppilaitokset, jotka ovat valtavan hyvä väylä tähän, ja sitten meidän kirjastot, jotka ovat hyvin saavutettavissa. Mutta haluaisin kuitenkin korostaa sitä, että aina täytyy olla se toinen tapa asioida. Kaikki eivät koskaan halua tai pysty digitaaloja oppimaan, ei ole esimerkiksi tarvittavia laitteita. Pidän valtavan tärkeänä sitä, että on aina se toinen tapa asioida.

Sitten toisena asiana olisin tuonut keskusteltavaksi tämän lasten näkökulman, jonka edustaja Risikko tuossa toikin esille. Elikkä olisi valtavan tärkeätä, että tässä digikompassissa olisi lasten näkökulmaa pohdittu. Meillä lapsethan ovat kovin digitaalisia. He ovat hyvin paljon digitaalisissa ympäristöissä, ja olisi ollut tärkeätä pohtia heidän näkökulmaansa tässä tarkemmin. Niin kuin tuli jo sanottua, on tärkeätä kuulla lapsia itseään näissä heitä koskeissa asioissa.

Ja sitten vielä viimeisenä tämä kyberturvallisuusosaaminen. Me ollaan valiokuntana aikaisemminkin kiinnitetty tähän huomiota, elikkä varsinkin näinä aikoina tiedetään, kuinka tärkeätä tämä kyberturvallisuuden osaaminen on. Meillä voi olla jopa vientimahdollisuuksia siihen liittyen, mutta meillä on aika iso huoli siitä kyberosaamisesta. On valtava tärkeätä huolehtia siitä, että me ollaan omavaraisia tässä kyberturvallisuuden osaamisessa, ja tähän on tärkeätä meidän Suomessa tarkemmin puuttua vielä tulevana aikoina.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Reijonen.

**19.28 Minna Reijonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme nyt tätä digitaalista kompassia. Tällä kompassi-sanalla ei oikeastaan käytännössä ole tässä mitään tekemistä, vaan tässähan käsitellään tätä digitaalisuutta yleensä. Jos miettii ihmisiä, kaikkienhan ei ole mahdollista digiasioita hoidella. On vanhuksia ja on myös nuorempia ihmisiä, jotka eivät näihin asioihin ole perehtyneet. On tärkeätä, että myös heille mahdollistetaan asioiden hoito. Se on hirveän tärkeää. Esimerkiksi kirjastot ovat hyviä paikkoja siihen, mutta sote-puoleltakin ihan vaikka nuo apteekitkin voisivat olla semmoisia paikkoja. Kun tarvitaan lääkärin vastaanottoa, vaikka etävastaanottoa, niin miksei voisi tällaisestakin ajatella, että voitaisiin apteekista ottaa yhteyttä siihen lääkäriin ja voitaisiin avustaa siellä sitten tätä henkilöä muissakin sote-asioissa. Näkisin, että semmoinen paikka voisi olla yksi, mitä voitaisiin hyödyntää.

Ja kyllähän se on näin, että tämä digimaailma ja nettimaailma... Itseäni se kosketti, kun menin ensimmäistä tietokonetta ostamaan. Itselläni ei ollut nettiä, ja sitten menin kyselemään, että minkälaisia on näitä vaihtoehtoja, kun en ollut oikein tutustunut aiheeseen. Siellä myyjä ensimmäisenä sanoi — ei minulla ollut tietokonetta tietenkään eikä nettiä — että katso sieltä netistä. No vähän niin kuin suututti, että katsopa netistä, kun ei ole sitä nettiä, kun menee ostamaan sitä nettiä. Että jotenkin pitää aina huomioda, että aina pitää olla se vaihtoehtoinen maailma, mistä voi katsoa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi valtioneuvoston selonteon VNS 10/2022 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

### 4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 43/2022 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 43/2022 vp

Hallituksen esitys HE 313/2022 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

#### *Ensimmäinen käsittely*

**Puhemies Matti Vanhanen:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Keskustelu, valiokunnan puheenjohtaja Risikko.

#### *Keskustelu*

19.30 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me tosiaan tänä päivänä käsittelemme tätä tekijänoikeuslain uudistamista, jossa siis pannaan täytäntöön direktiivit. Muiden uudistamistarpeiden valmistelu mahdollisesti aloitetaan myöhemmin, näin linjasimme, mutta siis nyt tämän direktiivin implementaatiosta on kysymys. Näillä lakimuutoksilla pannaan kansallisesti täytäntöön direktiivi tekijänoikeudesta digitaalisilla sisämarkkinoilla, niin kutsuttu DSM-direktiivi ja verkkolähetysdirektiivi. Tässä lakiesityksessä on käytetty myös jonkin verran kansallista liikkumavaraa. Tässä esityksessä on direktiivistä johtuvia mutta myös sellaisia muutoksia, mitä ei välttämättä olisi tarvinnut tehdä, mutta päädyttiin kuitenkin siihen, että nämä tässä yhteydessä jo tehdään. DSM-direktiivin täytäntöönpanemiseksi lakiin on ehdotettu lisättäväksi säännökset, joilla muun muassa selkeytetään verkkosisällön jakopalvelun tarjoajan vastuuta, kun se hyödyntää tekijänoikeuksilla suojattua aineistoa. Verkkolähetysdirektiivin täytäntöönpanemiseksi lakiin ehdotetaan muutoksia, joilla vahvistetaan sääntelyn teknologianeutraalisuus, ja lisäksi säädetään televisio- ja radio-ohjelmien lähettämiseksi ja edelleen lähettämiseksi tarvittavien tekijänoikeudellisten lupien hankinnasta.

Valiokunta on kuullut aiheesta laajasti eri asiantuntijoita, ja kuulemiset osoittavat, että useista säädösehdotuksista on erilaisia, jopa vastakkaisiakin näkemyksiä. Lisäksi sekä kuulemisissa että hallituksen esityksessä on tunnistettu useita eri tarpeita muuttaa tekijänoikeuslakia nyt esitettyä lakiehdotusta laajemmin.

Valiokunta linjasi, että radio- ja televisiolähetysten alkuperäisen lähettämisen ja edelleen lähettämisen käsitteet on tärkeää selkeyttää. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa kiinnitettiin erityistä huomiota tekijänoikeuksia koskevaan sääntelyyn radio- ja televisiolähetysten edelleen lähettämisen osalta. Valiokunta tunnistaa edelleen lähettämisen ja alkuperäisen lähettämisen määrittelemisen tarpeellisuuden ja pitää tärkeänä, että asia saadaan tekijänoikeuksien kannalta selkeytettyä. Valiokunta edellyttääkin mietinnössään, että valtioneuvosto valmistelee tarvittavat säännösmuutokset alkuperäisen lähettämisen ja edelleen lähettämisen käsitteiden määrittelemiseksi tekijänoikeuslaissa. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että edelleen lähettämistä ja alkuperäistä lähettämistä koskevan täsmen-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

tämistarpeen lisäksi verkkolähetydirektiivin vaikutukset arvioidaan kaikkien sääntelyn vaikutuspiirissä olevien eri tahojen näkökulmasta.

Kaiken kaikkiaan, kun puhutaan näistä vaikutusarvioinneista, niin ikään lainsäädännön arviointineuvosto kiinnitti huomiota tähän vaikutusten arvioinnin puutteellisuuteen. Samaa kiinnitimme huomiota me tässä mietinnössämme.

Valiokunnan mietintöön sisältyy pykälävastalause, jossa ehdotetaan radio- ja televisio-ohjelmien edelleen lähettämistä säätämistä liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnossa ehdotetun mukaisesti. Tekijänoikeuslainsäädäntöä on valiokunnan mukaan selkeytettävä kokonaisuudessaan tekijänoikeusjärjestelmän läpinäkyvyyden sekä lainsäädännön selkeyden ja ymmärrettävyyden vahvistamiseksi.

Arvoisa puhemies! Muutama kohta vielä täältä. Kannattaa lukea tämä koko mietintö. Täällä on seikkaperäisesti kuvattu myöskin sitä problematiikkaa, mitä on jonkin verran ollut tässä matkan varrella, ja myöskin sitä, että on ollut hieman erimielisyyttä näistä käsitteistä, mutta haluan nostaa täältä muutaman ihan vain nostoksi, että mitä me täällä mietinnössä käsitelimme.

Täällä sivulla 18 on otsikko, ”Eräitä muita DSM-direktiiviin perustuvaan sääntelyyn liittyviä näkökohtia”. Me otimme kantaa tekstin- ja tiedonlouhintaa koskien tieteellistä tutkimusta varten. Myöskin teosten käyttämisestä opetuksen havainnollistamisessa on täällä oma kappaleensa ja sitten kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttämisestä eräissä tilanteissa, sitten on teoksen käyttö parodiassa, nämä on täällä erikseen meillä käyty läpi, ja sitten myöskin oma otsikkonsa on jatkotyön tarpeista, joihin olemme listanneet muun muassa tämän kokonaisuudistuksen tarpeen.

Sitten luen teille vielä täältä meidän lausumat, jotka yhteisymmärryksessä valiokunnassa sovimme. Eli valiokunnan lausumaehdotukset ovat seuraavat:

”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi tekijänoikeuslain toimivuutta ja vaikutuksia eri tahojen ja toimijoiden näkökulmista. Arvioinnissa tulee lisäksi huomioida perusoikeusvaikutusten punninta suhteessa sääntelyn tulkinta- ja soveltamiskäytäntöihin ja määrittelytarpeet erityisesti alkuperäisen ja edelleen lähettämisen suhteen. Arvioinnissa mahdollisesti havaittuihin epäkohtiin tulee puuttua valmistelemalla tarvittavat lainsäädäntömuutokset EU-oikeuden ja kansallisen liikumavaran mahdollistamissa puitteissa.”

Toinen lausuma on: ”Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa ja arvioi ehdotetun sääntelyn toimivuutta opetus- ja tutkimuskäytännössä oikeudenhaltijoiden, opettajien ja oppilaitosten näkökulmasta ja sen perusteella valmistelee tarvittavat säädösmuutosesitykset.”

Kolmas lausumaehdotus on: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi tekijänoikeuslainsäädännön kokonaisuudistuksen tarpeen tekijänoikeusjärjestelmän läpinäkyvyyden sekä lainsäädännön selkeyden ja ymmärrettävyyden vahvistamiseksi kansallinen liikumavara huomioon ottaen.” Ja tietysti nämä EU-säännökset pitää aina huomioon ottaa.

Eli tässä lyhyesti tämä. Jos on kiinnostunut näistä tekijänoikeusasioista, niin kannattaa lukea koko mietintö, koska mietinnössähän sitten on tarkemmin tästä. Me käsitelimme näitä erityiskohtia, ja siellä oli myöskin Ahvenanmaata koskeva asia, joka käytiin läpi, eliikkä täältä mietinnöstä löytyy myös siihen.

Tässähän tavoitteena oli nimenomaan implementoida, toimeenpanna EU-direktiivi. Tämähän tuli meille aika viime metreillä, koska tässä jo sanktiot olivat tulossa Suomelle ja oli tärkeää, että tämä saatiin sitten eteenpäin. Tässä oli erilaisia vaiheita, ja se ei välttämättä ole lainsäädäntötyön näkökulmasta kovin hyvä, että niin monia eri vaiheita tässä jouduttiin

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

näkemään, mutta tietenkin on tärkeää, että se saatiin nyt täältä eteenpäin ja pystytään välttämään todennäköisesti erilaiset sanktiot. Tietysti näin valiokunnan puheenjohtajana toivoisin, että tulisi vähän paremmin valmisteltua lainsäädäntöä. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Honkasalo.

**19.38 Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Olen tyytyväinen, että tekijänoikeuslain uudistaminen on saatu nyt tältä osin maaliin. Toimiva ja oikeudenmukainen tekijänoikeuslaki on valtavan tärkeä esimerkiksi koronan kurittamille luoville aloille, mutta se on tärkeää myös laadukkaan opetuksen ja tutkimuksen näkökulmasta.

Tämän kokonaisuuden valmiiksi saaminen on vaatinut monen vuoden valmistelua, ja prosessi on ollut mutkikas. Nyt ollaan siinä tilanteessa, että Suomi monen muun EU-maan tavoin on jo myöhässä, sillä DSM-direktiivi olisi pitänyt sisällyttää osaksi jäsenmaiden lainsäädäntöä jo kesäkuussa 2021. Myöhästyminen on toisaalta ymmärrettävää, sillä tekijänoikeuslainsäädäntö on hyvin monimutkaista ja vaikeaselkoista. Kokonaisuus on hajanainen, ja siihen liittyy lukemattomia eri näkökohtia, jotka on otettava huomioon, jotta lainsäädäntö on reilua kaikille osapuolille.

Loppujen lopuksi tekijänoikeudet koskevat kaikkia meitä. Esimerkiksi perustuslain 12 §:ssä on jokaiselle turvattu sananvapaus, johon sisältyy oikeus paitsi ilmaista ja julkistaa myös vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Tekijänoikeuslainsäädäntöä onkin tarkasteltava monen eri perusoikeuden tasapainon kannalta.

On kuitenkin sanottava, että lain uudistamisen prosessi ei ole mennyt kaikilta osin hyvin. Tähän kiinnittää huomiota sivistysvaliokunnan lisäksi myös asiasta lausunut perustuslakivaliokunta. Lausuntokierroksen jälkeen hallituksen esityksen jatkovalmistelua on avustanut toimeksiantosopimuksen perusteella ulkopuolinen asiantuntija, ja kyseisessä valmistelussa esitykseen on tehty useita merkittäviä muutoksia. Tästä johtuen sekä sivistysvaliokunta että perustuslakivaliokunta kiinnittävät opetus- ja kulttuuriministeriön huomiota siihen, että lainvalmistelu on yksi keskeisimmistä ministeriöiden tehtävistä, jota ei voi ulkoistaa ja jota on myös resursoitava tarpeeksi. Tämän lakikokonaisuuden valmistelu konkretisoi siis sen, kuinka tärkeää on varmistaa kokeneiden lainvalmistelijoiden riittävyys.

Haluan tässä kohtaa kiittää virkamiehiä, jotka jaksoivat kohtuuttomasta työtaakasta huolimatta saada tämän hyvin kompleksisen kokonaisuuden maaliin.

Arvoisa puhemies! Vasemmistolaisessa tekijänoikeuspolitiikassa tavoitteena on tekijänoikeuksien turvaaminen suhteessa suuriin kaupallisiin toimijoihin. Kaikkien tekijöiden asemaa on vahvistettava, ja tekijänoikeutensa luovuttavaa tekijää on suojeltava kohtuuttomilta ehdoilta. Toisaalta tekijänoikeusjärjestelmä ei saa rajoittaa tai ehkäistä uusien taiteen ja kulttuurin luomisen muotojen syntymistä tai leviämistä. Taide ja kulttuuri rakentuvat toisten aikaisemmin tehdyille työlle. Hyvin toimiva ja oikeudenmukainen tekijänoikeuslaki on siis tärkeää myös laadukkaan opetuksen ja tutkimuksen näkökulmasta.

Olen kuunnellut luovien alojen toimijoita lain uudistamisen eri vaiheista hyvin laajasti. Myös eduskunnan sivistysvaliokunta on saanut aiheesta valtavan määrän lausuntoja. On sanottava, että kenttä, jota tekijänoikeudet koskettavat, on myös hyvin moninainen, ja moniäänisyys näkyy myös tekijänoikeuslain uudistamisen kommentoinnissa.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Arvoisa puhemies! Tekijöiden aseman parantaminen on ollut minulle koko tämän monipolvisen prosessin aikana punaisena lankana. Luovien alojen ominaispiirteet ja ansainnan erot tulee huomioida vielä nykyistä paremmin päätöksenteossa. Varsinkin uudet taiteenalat jäävät usein vakiintuneisiin taidemuotoihin perustuvien rahoitusrakenteiden väliin. Rahoituksen tulee kyetä joustamaan niin, että uudet toimijat pääsevät mukaan rahoitusten piiriin.

Oikeudenmukainen tekijänoikeuslaki on oleellisessa asemassa siinä, että luovien alojen toimeentulo paranee. Tein vuonna 2021 kirjallisen kysymyksen näyttelijöiden tekijänoikeuksista. Siinä vaadin, että näyttelijöiltä puuttuvat tekijänoikeudet lisätään tekijänoikeuslakiin direktiivin implementoinnin yhteydessä, muuten näyttelijät eivät hyödy tekijänoikeusdirektiivin tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden asemaa vahvistavista artikloista. Tämä ilokseni nyt toteutui, ja näyttelijöiden tekijänoikeudet vahvistuvat muiden Pohjoismaiden tasolle.

Paljon meillä on kuitenkin edelleen tehtävää, jotta luovien alojen tekijöiden toimeentulo ja sosiaaliturva vahvistuvat kaikilla taiteenaloilla. Perustulo on tärkeä tavoite tästäkin näkökulmasta, niin kuin myös sen edistäminen, että luovien alojen työntekijöiden oikeus ansioperustaiseen turvaan vahvistuu. Apurahojen tasosta ja riittävyydestä on huolehdittava.

Vasemmistoliitto ajaa myös tartuntatautilain uudistamista. Kulttuuri- ja tapahtuma-alan asema on tunnistettava nykyistä paremmin, ja eri alojen kohtelusta ja perusoikeusrajoituksista on säädettävä nykyistä tasapainoisemmin.

Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunta kirjasi mietintöönsä myös kolme tärkeää lausumaa.

Yksi koskee tekijänoikeuslain arviointia ja seurantaa. Tekijänoikeuslain toimivuus ja vaikutus eri tahojen ja toimijoiden näkökulmasta on tärkeää. Mahdollisiin epäkohtiin on puututtava valmistelemalla tarvittavat lainsäädäntömuutokset EU-oikeuden ja kansallisen liikumavaran mahdollistamissa puitteissa.

Toiseksi on arvioitava lain toimivuutta myös opetuksen ja tutkimuksen näkökulmasta.

Lisäksi valiokunta koki tarpeelliseksi tekijänoikeuslain selkeyden ja ymmärrettävyyden vahvistamisen. Tätä varten on arvioitava lainsäädännön kokonaisuudistuksen tarve. Vaikeaselkoinen laki ei ole demokratian etu. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Pitko poissa. — Edustaja Vikman.

**19.44 Sofia Vikman kok:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ja sen jälkeen annettussa täydentävässä esityksessä esitetään tehtäväksi muutoksia tekijänoikeuslakiin sekä sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin. Lakimuutoksilla pannaan täytäntöön Euroopan unionin direktiivi, joka pyrkii muun muassa edistämään erilaisten teknologioiden käyttöä sekä toimivia tekijänoikeusmarkkinoita. Yhteinen tahtotilamme myös sivistysvaliokunnassa oli, että direktiivi saadaan vietyä täytäntöön ripeästi.

Hallituksen esityksen valmisteluprosessista on kuulunut huolestuttavia viestejä ja kannanottoja viimeisen vajaan vuoden ajan. On tärkeää, että erityisesti tämänkaltaisissa lainsäädäntöhankkeissa valmistelu olisi mahdollisimman avointa ja laajaa, koska on soviteltava yhteen eri tahojen näkemyksiä. Myös perustuslakivaliokunta otti lausunnossaan kantaa lakiehdotuksen valmisteluun todeten, että käytettävissä olevan selvityksen valossa arvioitavana olevan hallituksen esityksen valmistelu näyttäisi perustuslakivaliokunnan mielestä kuitenkin poikkeavan sellaisesta tyypillisestä tilanteesta, jossa valmistelun alkuvaiheessa

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

käytetään selvityshenkilöä tai muuta vastaavaa asiantuntija-apua. Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että ministeriöt kiinnittävät erityistä huomiota kokoneiden lainvalmistelijoiden riittävyys.

Tekijänoikeuslaki on hyvin perusoikeusherkkä, koska siinä nivoutuvat niin omaisuudensuojaan, sananvapauteen, tahdonvapauteen ja itsemääräämisoikeuteen sekä sivistyksellisiin oikeuksiin liittyvät näkökohdat. On tärkeää, että näitä perusoikeuksia voidaan kunnioittaa. Omaisuudensuojan lisäksi on huomioitava erityisesti sananvapauden ja sivistyksellisten oikeuksien turvaaminen. Julkisella vallalla on perusoikeuksien edistämismääräyksiä. Saatujen asiantuntijaselvitysten mukaan hallituksen esitykseen sisältyy epävarmuuksia erityisesti, mitä tulee edelleen lähettämisen määritelmään.

Liikenne- ja viestintävaliokunta onkin lausunnossaan pitänyt tekijöiden oikeuksien turvaamista ja asianmukaisten tekijänoikeuskorvausten toteutumista erittäin tärkeänä. Samalla sääntelyssä on kuitenkin huolehdittava myös muiden toimijoiden oikeuksien toteutumisesta ja sääntelyn asianmukaisesta tasapainosta. Liikenne- ja viestintävaliokunnan mukaan esitykseen sisältyvää sääntelyä on valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarpeen muokata siten, että sopimuslisenssi olisi vain täydentävä mahdollisuus suoran siirron tilanteissa. Lisäksi alkuperäisen ja edelleen lähettämisen käsitteitä olisi tarpeen täsmentää EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaiseksi.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen ja perussuomalaisten valiokuntaryhmät sivistysvaliokunnassa jakavat liikenne- ja viestintävaliokunnan yksimielisessä lausunnossa esitetyn näkemyksen siitä, että kyse on itse asiassa vallitsevan tilanteen vahvistamisesta ja selkiyttämisestä lakiin. Liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnossa tuotiin esiin, että sääntelyä on välttämätöntä täsmentää alkuperäisen ja edelleen lähettämisen välisen rajanvedon osalta, jotta se mahdollistaa televisiotoiminnan jatkumisen sen nykyisessä muodossa.

Tämän edellä selostetun perusteella kokoomuksen ja perussuomalaisten valiokuntaryhmät katsovat, että tekijänoikeuslain ehdotettua 25 h §:ää tulee täsmentää vastaamaan liikenne- ja viestintävaliokunnan yksimielistä muotoiluehdotusta kuitenkin siten, että pykäläehdotuksen 4 momentissa oleva virheellinen viittaus pykälän 2 momenttiin muutetaan viittaukseksi 3 momenttiin.

Arvoisa puhemies! Olemme tehneet asiasta vastalauseen, jossa ehdotamme, että lakiehdotukset hyväksytään muutoin sivistysvaliokunnan mietinnön mukaisena paitsi ensimmäisen lakiehdotuksen 25 h § muutettuna vastalauseessamme esitetyllä tavalla.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Löfström.

19.50 **Mats Löfström r:** Ärade herr talman! Frågan om upphovsrätt är mycket viktig för Åland, något som också utskottets ordförande lyfte fram. På Åland vill vi ha en lösning på möjligheten att se SVT Play, något som i dag blockeras via lagstiftning. I utskottets betänkande säger man att för att säkerställa detta krävs ändringar i svensk lagstiftning, men Sveriges Television har via deras vd sagt att det inte är fallet, utan att det här skulle kunna lösas via ändringar i finsk lagstiftning. Det är viktigt att det här klargörs och åtgärdas i den kommande ändringen av lagen som kommer behövas.

Regeringen tog en kläm om Åland då man gav den här propositionen till riksdagen och regeringen lyfter fram problem med genomförandet av direktivet om onlinesändningar som särskilt berör Åland. Redan vid beredningen av propositionen har vi från åländsk sida framfört att det är viktigt att hela utbudet av Sveriges Televisions beställningsvideotjänst

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

SVT Play finns tillgängligt för ålänningar. Det är viktigt att ålänningarna får tillgång inte bara till program som sänds via markbundna nät, utan också till den ständigt ökande andelen sådana program som bara finns tillgängliga som tilläggstjänster på SVT Play.

Ålands landskapsregering har varit öppen för lösningar kring det här och också varit redo att betala för det, bara det finns någon laglig väg och sätt att betala upphovsrätten för. Då det nu inte finns någon laglig väg tar många medborgare saken i egna händer i stället och skapar tillgång till tjänster via VPN-tunnlar i stället, och det måste räknas som ett politiskt misslyckande att så måste ske.

Enligt propositionen uppskjuts den fortsatta beredningen av frågan och åstadkommandet av behövliga arrangemang till en senare fas då behövliga förhandlingar om saken förs med de svenska parterna och eventuella behövliga ändringar i upphovsrättslagen bereds. Ärendet anknyter också till Nordiska rådets rekommendation till Nordiska ministerrådet 2017 om hur geoblockering mellan digitala tv-tjänster i Norden kan avvecklas. Riksdagens kulturutskott anser att det är viktigt att de problem med SVT Play-tjänsten som Åland lyft fram avgörs snabbt, och det är ett viktigt ställningstagande som nästa regering behöver ta tag i.

Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksessä on tuotu esiin verkkolähetysdirektiivin voimaan saattamiseen liittyvä ongelma, joka koskee erityisesti Ahvenanmaan maakuntaa. Ahvenanmaan maakuntahallitus on jo hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa tuonut esiin, että Ruotsin television tallennepalvelun SVT Playn koko tarjonta olisi tärkeää saada Ahvenanmaan väestön saataville. Hallituksen esityksen mukaan kysymyksen jatkovalmistelu ja tarpeellisten järjestelyjen aikaansaaminen siirtyvät myöhempään vaiheeseen, jolloin asiasta käydään ruotsalaisten osapuolten kanssa tarpeelliset neuvottelut ja valmistellaan mahdollisesti tarvittavat tekijänoikeuslain muutokset. Asiakokonaisuus liittyy osaltaan myös Pohjoismaiden neuvoston Pohjoismaiden ministerineuvostolle vuonna 2017 antamaan suositukseen sen selvittämiseksi, miten Pohjoismaiden digitaalisten tv-palveluiden väliset maarajoitukset voidaan poistaa.

Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että Ahvenanmaan maakuntahallituksen esille nostama SVT Play -palveluun liittyvä ongelma ratkaistaan pikaisesti. On erittäin tärkeää, että seuraava hallitus ottaa tämän asian esille nopealla aikataululla.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Juuso.

19.54 **Kaisa Juuso ps:** Arvoisa puhemies! Harvoin olemme tällä kaudella työskennelleet näin vaativan ja vaikean lainsäädännön kanssa kuin mitä tämä tekijänoikeuslaki on ollut. Se ilmenee hyvin myöskin näistä puheista täällä, koska kaikki viittaavat siihen, että jo ensi kaudella meidän tulee tarkastella tätä uudelleen. Me tuomme nyt raakileen, joka täyttää EU-direktiivin vaatimukset siitä, millä tavalla tekijänoikeuksia korvataan rajat ylittävissä tilanteissa. Olemme kuunnelleet kymmeniä asiantuntijoita, ja monia asiantuntijoita olemme kuulleet useita kertoja, pyytäneet täsmennyksiä, pyytäneet vastineita, selvityksiä. Meihin ovat hyvin paljon olleet yhteydessä, monelta taholta, sekä tekijät että myöskin eri tv- ja radiokanavien tuottajat. Tämä on erittäin, erittäin monimutkainen lainsäädäntö.

Mikä tässä eniten hämmentää, on se, että meillä on kaksi ministeriötä, jotka ovat täysin eri mieltä siitä, millä tavalla edelleen lähettäminen pitäisi määritellä. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä ja liikenne- ja viestintäministeriöllä on täysin erilainen kanta. Se on todella,

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

todella hämmentävää. Toivoisin, että jatkossa ministereillä olisi jonkun näköinen yhtenäinen kanta, koska he pistävät valiokunnan todella vaikeaan tilanteeseen, kun ei tiedä, miten tässä pitäisi menetellä.

Tässä sanon heti, että perussuomalaisten tavoitteena on, totta kai, turvata tekijöille ne tekijänoikeuspalkkiot, jotka heille oikeudella ja kohtuudella kuuluvat. Mutta silti olemme yhdessä kokoomuksen kanssa jättäneet tämän vastalauseen, ja se liittyy nimenomaan yhteen pykälään, 25 h § ja edelleenlähetyks. Elikkä liikenne- ja viestintäministeriö on antanut yksimielisen lausunnon siitä, että sitä pykälää pitää täydentää ja se edelleen lähettäminen täytyy määritellä tarkemmin.

Valiokunnassa en ole saanut selvää siitä, miksi hallituspuolueet eivät ole halunneet tätä tarkennusta siihen pykälään tehdä. Mutta olen sitä mieltä tai perussuomalaisten valiokuntaryhmä on sitä mieltä, että se tarkennus tulee tehdä. Varmasti joudumme tätä asiaa ensi kaudella vielä käsittelemään, ja jo sääliä ajattelen sitä sivistysvaliokuntaa, joka alkaa tämän asian parissa työtä tekemään ensi kaudella, koska tämä on todella vaikea, todella katkava, iso lakipaketti. Mutta täällä nyt mennään eteenpäin, mikä nyt on tehty ja sillä siisti.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Eloranta.

**19.57 Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Tekijänoikeus on luovan työn tuloksena syntyvä aineeton oikeus, joka antaa tekijälle yksinoikeuden päättää teoksensa käytöstä. Tekijänoikeuden suojan kohteena on kirjallinen, suullinen tai taiteellinen teos, joka ylittää teoskynnyksen. Tekijänoikeus syntyy automaattisesti teoksen luoneelle henkilölle suoraan lain nojalla.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä on edistää taloudellisista ja moraalisisista oikeuksista koostuvan tekijänoikeusjärjestelmän toimivuutta. Taloudelliset tekijänoikeudet turvaavat tekijän ansaintamahdollisuuksia ja moraaliset tekijänoikeudet tekijän kunniaa. Aineettomat oikeudet ovat perustana luovan talouden yritys- ja ansiotoiminnalle. Tekijänoikeuden pääperiaate on, että teosta saa käyttää ainoastaan tekijän luvalla ja sallimalla tavalla. Taloudellisten oikeuksien perusteella tekijän on mahdollista sopia haluamallaan tavalla teoksensa käytöstä ja saada käytöstä korvaus.

Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on kyse nimenomaan näistä tekijänoikeuksista. Tekijänoikeuksia pohdittaessa vanha hyvä periaate sopii tämän lain käsittelyyn erityisen hyvin. Se kuuluu näin: jos et tiedä, kenen puolella olet, ole aina heikomman puolella. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tekijänoikeuslakia sekä lakia sähköisen viestinnän palveluista eli pannaan täytäntöön huhtikuussa 19 annettu direktiivi, jolla edistetään digitaalisten teknologioiden käyttöä, teosten rajat ylittävää käyttöä, laajempaa saatavuutta ja toimivia tekijänoikeusmarkkinoita, sekä verkkolähetyksdirektiivi, jolla edistetään muista Euroopan unionin jäsenvaltiosta peräisin olevien televisio- ja radio-ohjelmien laajempaa levitystä ja ohjelmiin sisältyvien teosten ja muun suojatun aineiston tekijänoikeuden ja lähioikeuksien lisensointia.

Arvoisa puhemies! Tämän tekijänoikeuksiin liittyvän hallituksen esityksen lopullinen valmistuminen ja käsittely jäivät aivan eduskuntakauden loppumetreille. Päädyttiin siihen, että tärkeintä on nyt implementoida nämä EU-direktiivit, joiden kanssa olimme asian kompleksisuuden takia jo aika myöhässä. Vaarana on ollut jopa sakon saaminen kansallisesti siitä, että direktiivit ovat meidän omaan lainsäädäntöömme soveltamatta. Päädyttiin siis siihen, että nyt säädetään vain kaikkein välttämättömmistä asioista: säädetään direk-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

tiivit voimaan ja palataan tekijänoikeuslainsäädännön kokonaisuuteen seuraavalla vaalikaudella tulevan jatkovalmistelun myötä eli niin sanottuun kakkospakettiin. Tässä kakkospaketissa sitten tulee kokonaisuutena tarkastella erikseen muun muassa alkuperäisen lähettämisen, edelleenlähettämisen ja jakeluvälvoitteen muodostamaa laajaa kokonaisuutta, joka on herättänyt paljon keskustelua ja jopa tästä hallituksen esityksestä poikkeavia tulkintoja.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintöön opposition jättämä pykälämuutosehdotus 25 h §:ssä on direktiivin vastainen, koska siinä laajennetaan ja tulkitaan väärin määritelmän elementtiä 2 artiklan 2 kohdan a-alakohdassa, ”toimesta, valvonnassa ja vastuulla”. Ehdotetulla lisäyksellä pykälään säänneltäisiin alkuperäistä lähettämistä edelleenlähettämistä koskevassa pykälässä, ja vaikutukset voisivat olla ennalta arvaamattomia. Tämän vuoksi on tärkeätä, että eduskunta tuntee tästä asiasta äänestettäessä vastuunsa. Opposition vastalauseessa esittämä edelleenlähettämisen määritelmä, uusi 2 momentti, on siis direktiivin vastainen. Kyseinen määritelmä ei koske kaapeleitse tapahtuvaa edelleenlähettämistä. Tällaisena sitä ei voida säätää 25 h §:ään. Se tarkoittaisi, että edelleenlähettämistä pidettäisiin direktiiveihin kuulumattomin perustein alkuperäisenä lähettämisenä. Edelleenlähettäminen on yksi selkeimmin kansainvälisissä sopimuksissa ja direktiiveissä määritelty tekijänoikeudellinen käsite. Opposition sivistysvaliokunnan mietintöön kirjaama vastalause on siis direktiivin vastainen, eikä lakia voida säätää sen mukaisesti. Sivistysvaliokunnan mietinnön mukainen esitys vastaa direktiivejä ja EU-oikeutta.

Arvoisa puhemies! Tosiaan tätä alkuperäisen lähettämisen, edelleenlähettämisen ja jakeluvälvoitteen muodostamaa laajaa kokonaisuutta tulee käsitellä tekijänoikeuslain toisessa vaiheessa. Siihen liittyen tarvitaan muun muassa kokonaiskuvaus kotimaisista tv-markkinoista. Miten eri lähetystekniikoiden monikanavakäyttö on hoidettu alkuperäisten lähetysten osalta? Miten Digita-tilanne eroaa kaapelitilanteesta? Entä rinnakkaiset verkkolähetykset, simulcasting? Tämän vaalikauden loppuminen ei antanut tämän kokonaisuuden huolelliseen tarkasteluun enää mahdollisuutta. Direktiivi on välttämätöntä saattaa kansallisesti nyt voimaan.

Haluun korostaa, että sivistysvaliokunta kuuli laajasti sekä tekijöiden että käyttäjätahojen näkökulmia. Ja todellakin, niin kuin täällä on tullut jo kerrottua, valiokunta jätti mietintöön kolme lausumaa, joissa edellytetään sitä, että arvioidaan tämän lainsäädännön toimivuutta ja vaikutuksia eri tahojen ja toimijoiden näkökulmasta ja että tässä arvioinnissa otetaan huomioon perusoikeusvaikutusten punninta suhteessa tulkinta- ja soveltamiskäytäntöihin ja sitten määrittelytarpeet etenkin juuri mainitsemani alkuperäisen ja edelleenlähettämisen suhteen. Ja sitten valmistellaan viipymättä lainsäädäntömuutoksia, mikäli niitä tarvitaan, ja vielä sitten arvioidaan tätä kokonaisuudistuksen tarvetta tekijänoikeusjärjestelmän läpinäkyvyyden ja selkeyden ja ymmärrettävyyden vahvistamiseksi.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja edustaja Kymäläinen.

**20.03 Suna Kymäläinen sd:** Arvoisa herra puhemies! Tekijänoikeuslaki, jota tässä käsitellään, on äärimmäisen tärkeä ja kulttuurialan arvostusta ja oikeuksia lisäävä esitys. On hienoa, että tämä laki on nyt täällä eduskunnassa käsittelyssä ja tällä pystytään vihdoinkin selkeyttämään joiltakin osin tekijäkunnan oikeuksia. Onhan se niin, että kyllä jokaisella pitää olla oikeus saada työstä korvaus, ja siihen tämä tuo kauan odotetun vastauksen.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Täällä on pidetty mielestäni todella hyviä puheenvuoroja ihan kaikkien osalta, myös opposition osalta. Itse tietenkin liikenne- ja viestintävaliokunnan puheenjohtajana tuon tässä asioita esille nimenomaan liikenne- ja viestintävaliokunnan lausuntoon liittyen, mutta haluan myös todeta, että täällä sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Risikko totesi, että tähän lainvalmisteluun on liittynyt moninaisia piirteitä, joita ei toivoisi kohtaavansa tämän lainsäädännön käsittelyssä, ja tähän voin yhtyä. Tämä lainvalmistelu tai tämän lain käsittely ei ole nauttinut kauneuspisteitä, ei sen monien muotojen osalta. Tässä on vaikutusarvioissa puutteita. Tässä on tehty valtavia muutoksia alkuperäisiin esityksiin nähden, ja on jäänyt kuulematta siinä myöskin toista osapuolta koskevan ministeriön tekijöitä. Tässä on ollut valtava intressien ristiriita, valtavan iso ja laaja kokonaisuus, mutta myöskään lobbaus, joka tämän asian ympärillä on ollut, ei kaikilta osin nauti kauneuspisteitä.

Hämmästyttävintä tässä on ollut se, että yksi jos toinen asiaa eri kantilta katsonut on syyttänyt toisiaan valehtelusta. Ja kuten täällä on tuotu esille, ministeriöiden virkamiehet ovat syyttäneet toisiaan jopa siitä — ja tässä edellisessä puheenvuorossakin kuulimme, että oli syytteet siitä — että liikenne- ja viestintäministeriön virkamiehet ovat tuoneet valiokunnalle esityksen, joka olisi direktiivin vastainen. Itse lähden siitä, että meidän edustajien on pakko voida luottaa meidän virkamiestemme valiokunnalle tuomiin esityksiin ja näkemyksiin. Virkavastuulla tuskin tieten tahtoen halutaan tuoda direktiivin vastaista esitystä, varsinkin kun tiedetään, että tähän liittyy sanktioita tai sanktioiden pelkoja. Niitä tässä pyritään nyt sitten ratkaisemaan.

Tämä 25 h § alkuperäisen lähettämisen ja edelleenlähettämisen määrittelyn kiistasta jää yhä tämän esityksen myötä epäselväksi. Perustuslakivaliokunta edellytti tasapainoa tekijöiden ja jakelijoiden osalta ja kiinnitti huomiota siihen, ettei saa syntyä kaksinkertaisten korvausten riskiä. No, nyt näiden kuulemisten jälkeen on vaikea arvioida, syntyykö tässä niitä kaksinkertaisia korvauksia vai eikö. Toisaalta luovat alat ovat tuoneet kuulemisessa esille, että tällaisista kaksinkertaista korvausta ei oteta.

Tämä ongelma nyt tämän alkuperäisen ja edelleen lähettämisen osalta on konkreettisesti se, että edellinen alkuperäistä lähettämistä koskettava laki on vuodelta 1985, jolloin jakelukanavana toimi ainoastaan antenniverkko, ja nyt tänä vuonna 2023 näitä verkkoja on monia eli monikanavaverkko, ja sillä samalla sekunnilla, kun omakotitalossa antennin kautta tulee tv-lähetys, niin kerrostalossa tuo lähetys tulee kaapelin kautta, ja nyt tämä kaapelin kautta tuleva lähetys katsotaan sitten edelleenlähettämiseksi tämän lain myötä. Tässä syntyy tällaisista oikeudellista epäselvyyttä, ja me olemme olleet tietenkin huolissamme siitä, että tämä ei johda sitten uusiin oikeustaisteluihin, koska tätä asiaa koskeva kiista on korkeimmassa oikeudessa vireillä.

Ymmärrän sen ja on tärkeää, että tämä laki täytyy saada nyt voimaan, ja erityisesti sanon, että sivistysvaliokunta on tehnyt kovan työn tämän asian käsittelyssä. Sen näkee jo pykälämuutoksista, kuinka paljon niitä on tuolla mietinnössä esillä. On hyvä, että sivistysvaliokunta on ottanut nuo lausumat, ja toivon, että eduskunta nuo lausumat myöskin hyväksyy.

Mutta sen sanon vielä, että me edustajat joudumme todella mahdollottoman tehtävän eteen, jos ministeriöt riitelevät valiokunnassa keskenään ja ovat keskenään täysin vastakkaista linjaa, ja silloin on tietenkin tehtävä niitä päätöksiä, joihin valiokunta uskoo. Sivistysvaliokunta on nyt päätenyt siihen, että tähän asiaan ei puututa, ja ymmärrän sen siltä osin, että näitä vaikutusarvioita ei ole tämän asian osalta tehty, koska alkuperäisessä lakiesityksessä

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

tätä asiaa ei oltu käsitelty. Tärkeää on kuitenkin, että tässä monia muita tekijöiden oikeuksia tullaan erityisen hyvin huomioimaan.

Niin, en tiedä, mitä tästä nyt vielä sanoisin. Kovin on ollut sekametelisoppa tämä käsittely ja valmistelu ja tähän ympärille liittynyt keskustelu. Intressiristiriidat ovat suuria, ja tähän on paljon liittynyt tunnetiloja myöskin.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja edustaja Reijonen.

**20.10 Minna Reijonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelemme tekijänoikeuslakia, ja on ollut todella mielenkiintoista kuunnella, miten tämä käsittely on mennyt. Totta kai tekijä tarvitsee korvauksen, oikeudenmukaisen korvauksen, tekemästään työstä. Oli mielenkiintoista kuulla nämä lausumat, mitä tähän oli myös tehty, että pitäisi arvioida toimivuutta ja kokonaisuuttakin miettiä ja opetus- ja tutkimuspuoleltakin arvioida jatkossa tätä lakia, ja varmasti se ihan järkevää on.

Yleensä aika paljon palautetta on tullut tästä tekijänoikeuslaista tämmöisiltä taiteilijoilta, kulttuurialan ihmisiltä, että se pitäisi saada oikeudenmukaisemmaksi, mutta todella erikoista on kyllä kuulla se, että ministeriöt ovat erimielisiä, että on toinen kanta ja taas toinen kanta. Miten se valiokunta voi olla sitten mitään mieltä siitä — onpahan aika vaikea tehtävä, ja kuulostaa erikoiselta kyllä tuo. Toivoisi, että siitä jonkunlainen yksimielisyys löytyisi.

Kun miettii tätä digimaailmaa, niin digimaailmassahan tämä kaikki on varmasti tullut vielä enemmän ajankohtaiseksi, ja jos on kerran sakon uhkakin meillä ollut Suomessa, sakon uhka, jos tätä asiaa viedään eteenpäin, niin jotenkin vain tuntuu, että ollaankohan kaikissa EU-maissa oikeasti muka meitä edellä.

On tosi hyvä, että nyt jotakin on tähän saatu tehtyä, mutta kuulostaa siltä, että seuraavalla kaudella on varmaan aika hankala tätä järjestellä. Jospa ne ministeriötkin löytäisivät sen yhteisen tien, eihän tästä muuten oikein tahdo tulla mitään, jos ei valiokunnassakaan voida tietää, mitä kantaa nyt ollaan. Erikoiselta kuulostaa. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ja nyt valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Risikko.

**20.11 Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Niin, tekijänoikeuslaki on todella tärkeä laki. Se on hyvin kompleksinen laki ja varmasti yksi vaikeimmista lainsäädännöistä, mitä on, jos ajattelee selkeyden ja kompleksisuuden akseleilla. Mutta se on hurjan tärkeä, se on erinomaisen tärkeä, kun ajattelee, että siinä risteilevät nimenomaan perusarvot ja siinä tasapainoilevat tekijänoikeudet, sananvapaus ja omaisuudensuoja. Ja meidän lainsäätäjien pitäisi jotenkin saada nämä arvot sitten pysymään tasa-arvoisina.

Tietysti tämä on ollut hämmentävää. Aivan niin kuin edustaja, puheenjohtaja Kymäläinen tuossa totesi, niin tähän on ollut hyvin mielenkiintoinen prosessi kaiken kaikkiaan, ja mielestäni on hyvä, että se on nyt tässä kuitenkin, niin että se saadaan täältä eteenpäin — siitä olen aivan täysin vakuuttunut. Tässä implementaatioissa, tässä lakiesityksessä, on paljon hyvää, paljon sellaista, mikä tässä nyt, kun direktiivin implementaatio saatiin eteenpäin, saatiin sen mukaisesti hoidettua. Mielestäni tässä ei ole kuin erityisesti yksi kohta, mistä me olemme... Ja mielestäni se ei ole nyt niin kuin puoluepoliittista eikä oppositio—hallitus-akselilla, vaan se on yksinkertaisesti niin, että tässä on kaksi eri juridista kantaa. Tätä on turha vetää nyt politiikkaan. Me kaikki ollaan tekijöiden puolella, aivan varmasti

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

me kaikki ollaan omaisuudensuojan puolella, me kaikki ollaan sananvapauden puolella, mutta nyt meillä on kaksi eri juridista kantaa.

No, kaiken kaikkiaan jos katsoo nyt tätä prosessia, niin otan täältä nyt muutaman esimerkin meidän lausunnoista. Professori Tuomas Mylly, joka on Turun yliopiston IPR University Centerin johtaja, käsittelee työkseen näitä tekijänoikeusasioita ja on yksi osaamiskeskuksen huippuasiantuntija Suomessa. Hän toteaa keskeisiä huomioita tästä esityksestä, mikä tuli meille, se HE 43, joka tehtiin sen jälkeen, kun se prosessi keskeytettiin tuolla ministeriössä. Täällä todetaan näin: ”Hallituksen esityksessä HE 43 vuodelta 22 tehtiin konsulttivetoisen valmistelun jälkeen useita merkittäviä muutoksia aiempaan HE-luonnokseen” — siihen, joka ei siis tänne vielä ehtinyt edes tulla — ”jota oltiin valmisteltu avoimemmin ja virkamiestyönä. Muutokset pääosin heikensivät sananvapauden, tutkimuksen vapauden ja opetuksen vapauden sekä käyttäjien oikeuksien ja teknologiateollisuuden asemaa. Useilta osin muutokset paransivat tekijänoikeusjärjestöjen asemaa mutta eivät useinkaan parantaneet tai saattoivat jopa heikentää tekijöiden asemaa.” Tällä lauseella oli minulle suuri merkitys. Kun ymmärrätte sen varmasti, hyvät kollegat, että tämä on asia, josta ei voi olla yksityiskohtaisesti perillä, niin silloin minulle merkitsee se, mitä tällaiset huippuasiantuntijat, jotka eivät ole missään järjestössä kiinni, meille tuolla kertovat.

Tämän Tuomas Myllyn lausunto jatkuu: ”Täydentävä HE” — eli nyt sitten tämä täydentävä, joka tuli, kun me pyydettiin valtioneuvostoa valmistelevaan täydentävä, kun se HE 43 ei mennyt perustuslakivaliokunnassakaan läpi — ”on erityisesti verkkosisällönjakopalveluiden vastuusääntelyn osalta epämääräisempi kuin aiemman, HE 43:n, mukainen sääntely. Se nojaa 55 f §:n osalta katteettomaan uskoon teknologioiden, tekijänoikeusinfrastruktuurin ja metadatan kehittämisestä joskus tulevaisuudessa sellaiseksi, että ehdotettuun sääntelyyn nyt jätetyt ongelmat tuolloin poistuisivat, kun teknologia kuvitellusti kykenee ratkomaan tekijänoikeutta koskevia vaikeita tulkinta- ja tosiasiakysymyksiä.” Eli Tuomas Mylly totesi, että tämä perustuu tulevaisuudenuskoon. Eihän me sellaista lainsäädäntöä nyt kerta kaikkiaan voida hyväksyä.

Sitten minä vielä täältä luen, mitä Tuomas Mylly sanoo lausunnossaan. Täällä todetaan: ”Professori Tuomas Mylly toteaa lausunnossaan, että HE 43 vaikuttaisi perustuvan käsitteelliseen epäselvyyteen edelleenlähettämisen suhteesta yleisölle välittämistä koskevaan yksinoikeuteen. Esityksessä torjutaan lisäksi yksilöllinen sopiminen ohjelmaoikeuksista, joka on kyseenalaista elinkeinon harjoittamisen vapauden ja omaisuudensuojan näkökulmasta.” Edelleen Mylly toteaa: ”HE:n perusteella rajanveto alkuperäisen ja edelleenlähettämisen välillä jää aiempaa epäselvemmäksi ja että sääntelyä tulisi ja olisi perusteltua täsmentää näiltä osin.” No tätä täsmentämistä nyt sitten yritettiin tässä talossa tehdä, ja me saatiin liikenne- ja viestintävaliokunnalta lausunto. Ja täällä lausunnossa todetaan näin: ”Valiokunnalle on korostettu, että sääntelyä on välttämätöntä täsmentää alkuperäisen ja edelleenlähettämisen välisen rajanvedon osalta, jotta sääntely mahdollistaa televisiotoinnin jatkumisen sen nykyisessä muodossa. Tämän vuoksi valiokunta esittää sivistysvaliokunnalle 25 h §:n täsmentämistä seuraavalla tavalla...”, ja se on täällä se valmis pykälä tehtynä.

Ja, arvoisa puhemies, jatkan vielä, koska tämä on niin tärkeä asia, mitä tässä on nyt käsitelty. Täällä LiVin lausunnossa todetaan: ”Saadun selvityksen mukaan lainsäädännön uudistamisen keskiössä pitäisi olla se, ettei kotimaisen tv-toiminnan toimivuus ja nykytilanne vaarantuisi tekijänoikeuslain epävarman tulkinnan ja riskien vuoksi. Edelleen kotitaloudet Suomessa ovat tyypillisesti ainoastaan yhden jakelukanavan piirissä, ja näin ollen

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

tv-kanavien jakelu on mahdollistettava kaikissa niissä muodoissa, joissa kukin kotitalous sen voi vastaanottaa. Sekä opetus- ja kulttuuriministeriö että liikenne- ja viestintäministeriö ovat esittäneet huolen sananvapauden yhdenvertaisesta toteutumisesta. Sananvapauden kannalta on olennaista, että kotitalouksilla on jatkossakin pääsy maksuttomaan ja kattavaan televisio-ohjelmistoon jakelutavasta riippumatta. Valiokunta toteaa edelleen, että tekijänoikeuslainsäädäntöä arvioitaessa on sananvapauden lisäksi huomioitava myös tekijänoikeuden haltijoiden omaisuudensuoja.”

Ja meillehän tuli lausunto myöskin tekijänoikeuksien käyttäjien laajalta neuvottelukunnalta. Se vetosi valiokuntaan, että se ottaisi mietinnössään selkeän kannan siihen, että lakimuutoksella ei ole tarkoitus muuttaa televisiokanavien jakelun ja oikeuksien hankkimisen nykytilaa. Eihän me haluttu mitään muuta kuin säilyttää nykytila, ja sitä hallituspuolueet eivät sitten halunneet. Minä vielä korostan sitä, että kysymyksessä ei ole oppositio vastaan hallitus- eikä puoluepolitiikka. Tässä on kysymys siitä, että ollaan eri mieltä siitä, miten voi juridisiikkaa tulkita.

Ja sitten täällä tuotiin äsken... [Puhemies koputtaa] — Lopuksi ihan vaan, puhemies, sanon vielä sen, että kun täällä tuotiin esille se, että tämä opposition tekemä vastalause on direktiivin vastainen, niin samalla te arvioitte liikenne- ja viestintävaliokunnan yksimielistä lausuntoa ja samalla te arvioitte myöskin tämän talon virkamiesten ja ministeriön virkamiiehen arviota tästä tilanteesta. Ottakaa se huomioon. Olen itse toiminut liikenne- ja viestintäministeriössä ministerinä, ja arvostan heidän osaamistaan tässä aiheessa kyllä todella korkealle.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin, kiitoksia. — Ja nyt keskustelu on... Aa, ei olekaan. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

**20.20 Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Risikko tuossa varmaan viittasi siihen, mitä olin sanonut siitä, että on direktiivin vastainen. Oma lausuntoni perustui opetus- ja kulttuuriministeriön valmistelevilta virkamiehiltä saamaani tietoon, ja minulla myöskin sivistysvaliokunnan varapuheenjohtajana on täysi syy luottaa heidän valmisteluunsa ja heidän vastaustensa oikeellisuuteen. Perustin mielipiteeni todellakin opetus- ja kulttuuriministeriöltä saamani tietoon asiasta, että 25 h § on direktiivin vastainen. Ei ollut omasta arviostani kysymys, vaan tiedosta, jota olen valiokunnan jäsenenä saanut.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

**5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annetun lain 59 §:n muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi**

**Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annetun lain 59 §:n muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi annetun hallituksen esityksen (HE 319/2022 vp) täydentämisestä**

Hallituksen esitys HE 319/2022 vp

Hallituksen esitys HE 328/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 53/2022 vp

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

### *Ensimmäinen käsittely*

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 53/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Mennään yleiskeskusteluun, ja valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Lohi esittelee mietinnön. Olkaa hyvä.

### *Keskustelu*

**20.21 Markus Lohi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä 319/2022 ehdotetaan säädettäväksi, että voimaannanolain 59 §:ssä säädetty Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueen mahdollisuus ylläpitää useampaa kuin yhtä ympärivuorokautisesti päivystävää yhteispäivystyksikköä sairaaloidensa yhteydessä säädetään toistaiseksi voimassa olevaksi mahdollisuudeksi. Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueet voivat ylläpitää kahta tällaista sairaalaa, jos väestön palvelutarve sitä edellyttää ja enemmän kuin yhden yksikön ylläpito ei vaaranna laissa hyvinvointialueiden toiminnalle säädettyjen edellytysten noudattamista ja velvoitteiden täyttämistä. Voimassa olevassa laissa näillä hyvinvointialueilla on mahdollisuus kahden tällaisen sairaalan ylläpitoon vuoden 2032 loppuun saakka.

Hallituksen esitystä 319/2022 täydentävässä hallituksen esityksessä numero 328 ehdotetaan, että voimaannanolain 59 §:ssä säädetään valtion erilliskorvauksesta, jolla valtio voisi korvata Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueille kahden ympärivuorokautisen yhteispäivystyksikön ylläpidosta aiheutuvia ylimääräisiä kustannuksia. Erilliskorvauksen määrä ei kuitenkaan voi ylittää 20:tä prosenttia koko hyvinvointialueen ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen toimintakuluista, joista on vähennetty toiminnasta saadut tulot.

Esityksen tavoitteena on vahvistaa Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueiden edellytyksiä kahden ympärivuorokautisen yhteispäivystyksikön ylläpitoon. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin kustannusten korvaamisen perusteista, hyvinvointialueen selvityksestä, toimintaa ja taloutta koskevista luovutettavista tiedoista sekä korvauksen myöntämiseen liittyvistä menettelyistä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että esityksessä on käsitelty niitä perusteita, miksi Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueeseen kohdentuvaa erillisratkaisua esitetään. Esityksen taustalla on eduskunnan lausuma Kemin ja Savonlinnan sairaaloiden riittävän palvelutason turvaamisesta. Keskeinen syy poikkeukselliseen sääntelyyn on historia siitä, että myös Kemissä ja Savonlinnassa on ollut ympärivuorokautinen yhteispäivystyksikkö. Vaikka sinänsä hyvinvointialueiden yleiskatteellisella rahoituksella voidaan kattaa päivystyspalveluiden järjestäminen näillä alueilla, voidaan perustelujen mukaan lisärahoituksella vahvistaa Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueiden edellytyksiä kahden ympärivuorokautisen yhteispäivystyksikön ylläpitoon.

Esityksessä on kuitenkin myös tunnustettu jännite liittyen kyseessä olevien Lapin ja Pohjois-Savon hyvinvointialueiden sekä muiden hyvinvointialueiden asukkaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Esitys perustuu saadun selvityksen mukaan hallituksen poliittiseen kokonaisuuskantaan ja valintaan sopivasta keinosta toteuttaa eduskunnan lausuma.

Arvoisa puhemies! Valiokunta toteaa, että esityksessä on tunnustettu, että sillä voi olla niin myönteisiä kuin kielteisiä vaikutuksia henkilöstön saatavuuteen. Perusteluissa tuodaan esiin, että jos alueen kaksi sairaalaa ylläpitää laajan päivystyksen palvelutasoa, voi

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

tämä johtaa kilpailuun työntekijöistä niin alueen sairaaloiden välillä kuin muiden hyvinvointialueiden sairaaloiden kanssa. Toisaalta se, että sairaalassa järjestetään päivystystä, voi olla osaavaa henkilökuntaa paikkakunnan sairaalaan houkutteleva tekijä.

Arvoisa puhemies! Valiokunta korostaa, että kahden ympärivuorokautisen päivystyspisteen ylläpito joillain hyvinvointialueilla ei saa johtaa tilanteeseen, jossa kyseisten hyvinvointialueiden päivystystoiminnan ylläpito vaarantaa kyseisen hyvinvointialueen tai muiden yhteistoiminta-alueen hyvinvointialueiden edellytyksiä toteuttaa oman väestönsä terveydenhuoltoa parhaalla mahdollisella tavalla.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta puoltaa ehdotettua sääntelyä. Sääntelyn toimivuutta ja oikeudenmukaisuutta tulee kuitenkin osana hyvinvointialueiden rahoituksen seurantaa arvioida sekä palvelujen saatavuuden että rahoituksen kohdentamisen ja rahoitusmallin kokonaisuuden läpinäkyvyyden näkökulmasta, ja tarvittaessa tulee muuttaa sääntelyä. Myös päivystyksen kokonaisuuden toimivuutta tulee seurata.

Valiokunta ehdottaakin asiasta lausumaa. Lausuma kuuluisi seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa päivystyspalvelujen osalta perustuslain 19 §:n 3 momentin nojalla turvattujen oikeuksien toteutumista hyvinvointialueilla ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin varmistaakseen oikeuksien toteutumisen käytännössä.”

Arvoisa puhemies! Tämä valiokunnan mietintö oli yksimielinen.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Kiitoksia valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Lohi. — Seuraavaksi edustaja Juuso.

**20.27 Kaisa Juuso ps:** Arvoisa puhemies! Kun sote-lait lyötiin lukkoon kaksi ja puoli vuotta sitten, jäi sinne iso valuvika, joka koski Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueita. Näille hyvinvointialueille säädettiin mahdollisuus ylläpitää kahta yhteispäivystysyksikköä sairaaloidensa yhteydessä vain vuoteen 2032 asti. Eduskunta hyväksyi kuitenkin lausuman siitä, että hallituksen tulee turvata Kemin ja Savonlinnan sairaaloiden riittävä palvelutaso ja ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin sen varmistamiseksi. Näitä toimenpiteitä on odotettu siitä asti. Asiaa on haudottu ministeriössä yli kaksi vuotta, ja se tuotiin eduskuntaan vasta aivan viime tipalla. Nyt tuodulla esityksellä tuo kymmenen vuoden määräaika poistetaan ja hyvinvointialueet saavat pienen ylimääräisen rahoituksen. Toistaiseksi voidaan siis huokaista helpotuksesta.

Olen huomannut, että kun eduskunnassa saadaan aikaan jotain hyvää, niin aika monilla kansanedustajilla on kiire ottaa siitä kunnia. Ainakin Kemin keskussairaalan olemassaolosta on tullut vaaliteema jo niin monissa vaaleissa, että sitä voidaan mielestäni kutsua jo vaalisairaalaaksi. Tällä esityksellä näiden kahden sairaalan kohtalo siirtyy hyvinvointialueille ja epävarmuus tulee siten jatkumaan. Tämä jatkuva epävarmuus on myrkkyä näille sairaaloille: rekrytoinnit vaikeutuvat ja energiaa palaa jatkossakin taisteluun sairaalan puolesta. Kansanedustajat varmasti kiillottavat omaa kilpeään ahkerasti nyt vaalien alla, mutta minä haluan kiittää myös niitä ruohonjuuritason päättäjiä alueilla, jotka ovat ahkerasti tuoneet esiin huolta sairaaloiden kohtalosta, eli Kemin kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Reijo Viitalaa, Kemin kaupunginhallituksen puheenjohtaja Pekka Tiitistä, Kemin kaupunginjohtaja Matti Ruotsalaista, Savonlinnan kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Terho Kaskista, Savonlinnan kaupunginhallituksen puheenjohtaja Anna-Kristiina Mikkosta ja Savonlinnan kaupunginjohtaja Janne Lainetta.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Arvoisa puhemies! Ihan täydellinen tämä esitys ei kuitenkaan ole. Valiokunnan kuuleman Savonlinnan kaupungin lausunnon liitteenä on professori Kaarlo Tuorin asiantuntijalausunto, jossa katsotaan, että perusoikeuksien heikennyskielto edellyttää Savonlinnan sairaalan ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen ylläpitoa. Kemin kaupungin lausunnossa viitataan myös perusoikeuksien heikennyskieltoon. Tuorin mukaan sosiaalisiin ihmisoikeuksiin ja perusoikeuksiin liittyy olennaisesti heikennyskieltovaikutus. Tämä vaikutus kieltää heikentämästä sosiaalisten oikeuksien toteuttamisessa jo saavutettua tasoa. Heikennyskieltovaikutus liittyy luonnostaan perustuslain 19 §:n 1 momentin tarkoittamaa välttämätöntä huolenpitoa toteuttavaan kiireelliseen hoitoon. Lisäksi voidaan katsoa, että myös perustuslain 19.3 §:n takaamaan oikeuteen riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyy tällainen heikennyskieltovaikutus. Myös heikennyskieltovaikutus perustee sitä, että Savonlinnan alueella perustuslain 19 §:n 1 ja 3 momentin tarkoittama oikeus hoitoon turvataan siten, että kahden ympärivuorokautisen päivystysyksikön ylläpitäminen säädetään hyvinvointialueen velvollisuudeksi, jonka täyttämistä silmällä pitäen alueella on lakisäätien oikeus erilliskorvaukseen.

Professori Tuorin asiantuntijalausunnan perusteella katson, että Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueiden kahden ympärivuorokautisesti päivystävän yhteispäivystyksikön ylläpito sairaaloidensa yhteydessä on kytkettävä ainoastaan väestön palvelutarpeen arviointiin, ja jos palvelutarve edellyttää kahden ympärivuorokautisesti päivystävän yhteispäivystyksikön ylläpitoa, tähän on maksettava valtion varoista tarvittava erillisrahoitus.

Arvoisa puhemies! Mielestäni lain pykäläesityksestä tulee poistaa 1 momentin loppuosa koskien hyvinvointialueiden toiminnalle säädettyjen edellytysten noudattamista ja velvoitteiden täyttämistä, koska kuvatus kaltaisen tilanne voi syntyä ainoastaan tilanteessa, jossa hyvinvointialueiden rahoitus kokonaisuudessaan on riittämätön, ja tällaisessa tilanteessa ongelma on ratkaistavissa ja tulee ratkaista korjaamalla hyvinvointialueiden rahoitus riittävälle tasolle, jotta väestön palvelutarpeen edellyttämä ympärivuorokautinen yhteispäivystys voidaan järjestää.

Olen jättänyt keskustuskansliaan esityksen pienestä muutoksesta 59 §:n osalta. Esitän, että 1 momentista poistetaan se viimeinen osa, jotta Kemin ja Savonlinnan sairaaloiden jatko kytketään eduskunnan ilmaiseman tahdon mukaisesti vain ja ainoastaan väestön palvelutarpeen täyttämiseen. Tämän lisäksi esitän, että 2 momentissa erilliskorvauksen maksaminen muutetaan esityksen muodosta ”voidaan maksaa” muotoon ”maksetaan”, jotta hyvinvointialueiden saaman korvauksen taso ei määräydy mielivaltaisesti vaan perustuu edellä 1 momentissa todettuun palvelutarpeeseen.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja edustaja Reijonen.

**20.33 Minna Reijonen ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Edustaja Juuso nosti esille hyvinvointialueiden ongelmia, mitä jo nyt on tullut ilmi. Totta kai niitä ongelmia pitää korjata aina, kun niitä nousee esille. Kannatan näitä edustaja Juuson tekemiä esityksiä. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja edustaja Kulmuni.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

20.33 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa herra puhemies! Ajattelin käyttää tästä hieman pidemmän puheenvuoron, koska taival on varmasti ollut aika pitkä Kemi-Tornion alueen ja Savonlinnan alueen sairaala-asiaa seuranneille ja päättäjille vaalikaudesta toiseen.

Tämähän ei ole mikään uusi asia, että se olisi aktualisoitunut vasta tällä vaalikaudella tai vasta viimeisten vuosien aikana, mutta tämä hallitus on kuitenkin ensimmäinen, joka sote-uudistuksen on todella saanut tehtyä. Muut sitä ovat vain aina ajatelleet tekevänsä ja suunnitelleet tekevänsä, nyt se todella tehtiin. Ja koko sen ajan, kun näitä eri sote-uudistuksen malleja on vuosikymmenestä toiseen suunniteltu, nämä kaksi maakuntaa, joissa on ollut kaksi keskussairaalaa, Suomen pienimmät keskussairaalat ja Suomen pienimmät sairaanhoitopiirit, ovat jollain lailla olleet epäilyksenalaisina siitä, mikä heidän tulevaisuuden tasonsa palveluiden suhteen tulee olemaan. Näiden alueiden päättäjät, aivan varmasti puoluekannasta riippumatta, varmasti niin Jouni Backman Savonlinnassa aikanaan demareiden toimesta kuin Hannes Manninen Lapissa keskustan toimesta, ovat tehneet armottomasti työtä omien kotiseutujensa palveluiden säilyttämisen puolesta, joten ei suinkaan ole kysymys vain viime vuosien asiasta vaan paljon pidemmästä kaaresta.

Mutta haluan tietenkin kiittää, että jälleen kerran — vastoin sitä, mitä sosiaali- ja terveysministeriön virkakunta, vastoin sitä, mitä ehkä aika monet asiantuntijat olisivat esittäneet — poliittisella päätöksenteolla kuunneltiin alueen väestöä, kuunneltiin alueen ihmisiä, kuunneltiin alueen päättäjiä. Erittäin laajaa yhteistyötä on tehty Savonlinnan seudun kuntapäättäjien, Kemi-Tornion alueen kuntapäättäjien ja näiltä alueilta valittujen kansanedustajien kesken. Se on ollut hedelmällistä työtä, koska kun nuija kopahtaa lopulta eduskunnassa, niin silloin voidaan hetkiseksi huokaista, että tämä edunvalvontatyö näiden alueiden ihmisten puolesta tuotti tulosta.

Se ongelma on siis aikaisemmin jo hoidettu yliopistosairaanhoitopiirien osalta, mutta kun nyt näissä kahdessa maakunnassa ei yliopistosairaaloita ole, niin heillä ei terveydenhuoltolain mukaan olisikaan ollut enää oikeutta ylläpitää useampaa ympäri vuorokauden yhteispäivystävää yksikköä.

On aivan selvää, että sote-uudistuksen tavoite ei ollut se, että ihmisten palvelut heikkenivät, vaan sen tavoite oli se, että ihmisten palvelut paranevat. Pitkin matkaa viime vaalikaudelta tähän vaalikauteen olen koettanut tuoda esille sitä ongelmaa, mikä tähän terveydenhuoltolain pykälään liittyy näiden kahden maakunnan osalta, ja olen erittäin tyytyväinen, että se nyt tällä tavalla hoidetaan.

No, tämäkään laki ei toki ole täydellinen. Siihen varmasti liittyy viilattavaa, ja ainahan se voisi olla parempi, mutta ilman tätä näillä alueilla olisi huomattavasti heikompi tilanne houkutella osaajia, turvata tämän alueen ihmisten palvelut.

Arvoisa puhemies! Tämä laki nyt saatiin eduskuntaan aivan vaalikauden loppumetreillä. On toki harmillista, että sote-uudistuksessa näille kahdelle keskussairaalalle Kemiin ja Savonlinnaan laitettiin tällainen vähän erikoinen kymmenen vuoden määräaika. Hyvä, että se nyt kumotaan ja korjataan sillä, että niillä on mahdollisuus ylläpitää pysyvästi keskussairaaloita myös tulevaisuudessa ja tarjota alueen ihmisille tarvittavia palveluita, ja myös se, että rahoitus seuraa matkassa, on äärimmäisen tärkeää. Aikanaan valtiovarainvaliokunta jo kiinnitti tähän huomiota, kun huomattiin, että sote-uudistuksessa on tällainen tietynlainen epäkohta sen suhteen. Toki siinä varmaan on paljon muitakin epäkohtia, mutta ehdottomasti suuri saavutus on se, että tuo iso, vaalikaudesta toiseen ollut hanke vihdoin saatiin eteenpäin. Nyt tässä laissa tuodaan myös rahoitus, ja se rahoitus on myös niin, että se on tulevankin nelivuotiskauden julkisen talouden kehyksissä olemassa. Jos seuraa-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

va hallitus haluaa nimenomaan täältä rahaa ottaa, niin heidän täytyy sitten ne rahat todella säästää. Elikkä nämä rahat nyt ovat kehyksen pohjissa, ja se on erittäin tärkeää. Epäilenpä, että mikään puolue ei varmastikaan näiden alueiden ihmisten palveluita halua heikentää, koska tälläkin hetkellä he ovat perustuslain nojalla oikeutettuja siihen palvelutasoon, mikä sinne on vuosikymmenten saatossa rakennettu niin, että alueella on kaksi ympäri vuorokauden päivystävää keskussairaala. Ja ovathan nämä maakunnatkin toki aika erilaisia moniin muihin Suomen alueisiin verrattuna: Lappi lähes puolen Suomen kokoinen maakunta, etäisyydet varsin suuria, ja sitten toisaalta Etelä-Savo, jota suuret vesistöt halkovat.

Vaikka tämä kokonaisuus ei ole täydellinen, niin on ehdottoman suuri saavutus, että se nyt on saatu tehtyä. Niin Kemi-Torniossa Länsi-Pohjan keskussairaala-alueella kuin Savonlinnassa on varmuus siitä, että siellä saa olla tulevaisuudessakin ympäri vuorokauden päivystävä erikoissairaanhoidon perustason yhteispäivystys, ja heille on myös rahoitus tuleviksi vuosiksi tähän korvamerkitty eduskunnan toimesta.

On tietenkin totta, että tulevaisuudessa tämä kiista siitä, miten hyvinvointialueilla palvelut järjestetään, on hyvinvointialueilla. Kansanvaltaisessa järjestelmässä niinhän sen pitää ollakin, enkä usko, että niin Etelä-Savossa kuin Lapissaakaan hyvinvointialueenkaan päättäjät olisivat vastoin oman alueensa ja oman hyvinvointialueensa palveluita ja jollain tavalla niitä heikentäisivät. Varmasti asioita täytyy järjestyttää, tehdä fiksummin, tehdä paremmin, mutta se perusta tulee nyt kuntoon, että siellä saa päivystää ympäri vuorokauden niin erikoissairaanhoidon tasolta kuin perustasolta, ja myös rahoitus on kunnossa.

Uskallan sanoa, että mikään muu koalitio ei tätä olisi saanut aikaiseksi. Keskustalle tietenkin on tärkeää se, että näistä palveluista pidetään kiinni alueellisesti, mutta osalla puolueista on vähän sellaistaikin taipumusta, että mielellään halutaan joillain alueellisilla kysymyksillä satuttaa toista puoluetta, kenelle ne ovat tärkeitä ja tarpeellisia. Sen sijaan sosiaalidemokraatit näkivät myös tämän alueellisen tärkeyden tässä asiassa, ja niinpä tämä laki, jota pitkään, ainakin kaksi vaalikautta omasta toimestani, on yritetty edesauttaa, nyt vihdoinkin realisoituu, ja siitä olen hyvin tyytyväinen.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja edustaja Risikko.

**20.40 Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Tässä oli pakko ottaa puheenvuoro siitä syystä, kun tätä olen itsekin seurannut aika monta vuotta, ja nythän tässä on — aivan niin kuin edustaja Kulmuni ja monet muut täällä totesivat, myös edustaja Juuso — saatu vähän niin kuin linnarauha, että Savonlinna ja Kemin lumilinna, linnarauha on saatu nyt ainakin tässä vaiheessa.

Minä pidän tärkeänä aina sitä, että just lähdetään siitä palveluntarpeesta. Kuten edustaja Kulmuni totesi, niin nämä ovat kaksi hyvin erilaista aluetta verrattuna moneen muuhun alueeseen. On vesistöä, ja sitten taas siellä Lapin seudulla on pitkät välimatkat ja niin edelleen. Nämähän ovat olleet sellaisia aika spesiaaleja sairaanhoitopiirejä silloin aikoinansa, kun ne olivat sairaanhoitopiirejä. Itsekin aika paljon Savonlinnassa vierailin kouluttajana, ja sitten taas Länsi-Pohjan tiedän, miten siellä kehitettiin esimerkiksi psykiatrista hoitoa — aivan siis huippu tämä Keroputaan malli ja kaikki, joka on niin kuin lanseerattu koko Suomelle. Voi sanoa, että siellä on kyllä ollut sitä innokasta kehittäjää.

Sitten tietysti aina pitää lähteä siitä tarpeesta. Kun meillä Suomessa on kuitenkin vähän rahaa ja paljon erilaisia tarpeita, niin aina pitää lähteä tarpeista ja vastata siihen. Nyt on saatu näille kahdelle alueelle, niin kuin sanoin, sellainen tilanne, että saa päivystää, ja minä

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

luotan siihen, että asiantuntijat ovat arvioineet sen, että näiden kahden alueen kohdalla on tällainen erityinen päätös tehty ja rahoitusta sinne hankittu. Kyllä sillä täytyy perustelut olla, ei sairaanhoitoa ja terveydenhuoltoa oikeastansa muuten voi ajatellakaan vietävän eteenpäin kuin vaikuttavuuden ja laadun ja tarpeen ja saavutettavuuden ja saatavuuden vuoksi. Mutta sitten taas tämä asia on erittäin hyvä, että tämä saatiin päätinkiin ja lähtee asiakkaiden ja kansalaisten tarpeista.

Mutta edustaja Kulmunille vain sanoisin, että ehkä ei kannata vielä ilakoida tuosta sote-uudistuksesta, sitä kaaosta, mikä tällä hetkellä tuolla kentällä on. Rahat on loppu, ja väkeä ei ole, meillä ei henkilöstö riitä minnekään. Jos katsotte niitä tilastoja, mitä tarkoittaa hoitojonot, mitä tarkoittaa lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen viivästymiset, mitä tarkoittaa sydänlasten hoitojonot ja niin edelleen, ja niin edelleen, syöpäsairauksien hoitojen viivästyminen — se tarkoittaa työikäisille ja kaikille, jotka syöpää sairastavat, tosi rankkoja juttuja. Elikkä en missään nimessä käyttäisi puheenvuoroa, että ”vihdoinkin saatiin se”. On varmasti tärkeää, että saatiin laajemmille harteille, mutta tämä on katastrofi tällä hetkellä.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ja edustaja Lohi.

**20.43 Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Heti alkuun tässä totean edustaja Risikolle, että nämähän ovat meille kaikille tuttuja sosiaali- ja terveystoimessa olevia ongelmia, joita luettelitte, mutta mikäänhän niistä ei liity sote-uudistukseen sinänsä, muuta kuin se, että niitten ratkominen on helpompaa, kun teimme tämän uudistuksen, mutta tämä uudistushan ei ole näitä aiheuttanut. Nämähän ovat pitkällä aikavälillä syntyneitä ongelmia.

Mutta sitten palaan tähän varsinaiseen asiaan, ja täytyy kyllä kiittää myös omasta puolestani kaikkia niitä edunvalvojia, voi sanoa, että meitä, jotka olemme tämän asian eteen töitä tehneet pitkään. Tämähän on paitsi tarkan harkinnan tulosta myös edunvalvonnan tulosta, että tämä esitys on täällä salissa. Taustallahan on yksimielinen, silloin sote-uudistuksen yhteydessä valiokunnassa päätetty ja tänne saliin esitetty lausuma, että pitää turvata tämä, ja sen lausuman pohjalta tämä esitys on tuotu tähän saliin.

Arvoisa puhemies! Pidän erityisen arvokkaana tämmöisessä tilanteessa, jossa poiketaan normaalin rahoituslainsäädännön periaatteista ja joka lähtee tarvepohjaisuudesta, erityisesti syistä kahden hyvinvointialueen rahoituksen osalta, että valiokunta kykeni tekemään tämän — huolimatta monesta kritiikistäkin, joita tähän ratkaisuun liittyi muista hyvinvointialueista, kykenimme tekemään tämän yksimielisesti. Nyt tätä yksimielisyyttä ollaan horjuttamassa tekemällä valiokunnan jäsenten osalta täällä muutosesityksiä tähän lakiin. Jos niitä olisi haluttu tehdä, oikea paikka olisi ollut valiokunnan jäsenten osalta, että olisivat tehneet valiokunnassa ne muutosesitykset eivätkä täällä salissa. Nämä muutosesitykset, joita tehdään, ovat osittain sentyyppisiä, että kun keskustelimme niistä valiokunnassa, totesimme, että niitten tekeminen edellyttäisi myös perustuslakivaliokunnan arviota, jotta kykenisimme arvioimaan, ovatko ne perusoikeuksien mukaisia, ja sen takia, kun aikataulu on tiukka, olisi ollut riski, että se kaataa koko tämän esityksen. Ymmärrän, että vaalit ovat tulossa, mutta kannattaa muistaa, että vaalien jälkeenkin on elämää, ja se on tärkeä viesti tältä salilta, jos täällä kyettäisiin tämä päätös tekemään yksimielisesti. Sen takia voisin nyt melkein vielä vedota edustaja Juusoon ja esitystä kannattaneeseen Reijoseen, että kannattaa vielä harkita, onko tämä sen arvoinen, että tätä vaalikikkana yrittää lähteä täällä vielä äänestytämään, vai onko tämän itse asian hoitamisen kannalta paljonkin viisaampaa ha-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

kea yksimielinen kanta eduskunnasta. Se luo pohjaa vaalien jälkeen asiaa viedä eteenpäin oikeaan suuntaan ja varmistaa maksimaalinen rahoitus verrattuna siihen, että tämä näyttäytyy riittaisena asiana täällä.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ja edustaja Kulmuni.

**20.46 Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Tarkoitus ei ole tietenkään tässä yhteydessä käydä laajemmin sote-uudistusta läpi, mutta tähän lakiin liittyvä yksityiskohta juontaa juurensa sote-uudistukseen sisältyvästä lausumasta, joita oli siellä toki aikamoinen liuta. Kaikki tietävät, että ei tuokaan uudistus täydellinen ole, mutta on se varmastikin paras uudistus, joka on saatu tehtyä, koska sitä niin monena vaalikautena on yritetty.

On ihan selvää, että edelleenkin tulevalla vaalikaudella varmasti joudutaan tekemään monenlaisia säätötoimia sen suhteen, että meidän julkinen talous pystyy kannattelemaan kaikkia niitä palveluita ja kaikki substanssissa sosiaali- ja terveyspalveluissa olevat ongelmat pystyttäisiin saamaan kuntoon, en ollenkaan sitä kiistä, mutta joka tapauksessa tämä asia on puhtaasti näille kahdelle alueelle erittäin huojentava seikka, että vihdoinkin tämä saadaan nyt muutaman vuoden epävarmuuden jälkeen — itse asiassa myös pidemmän epävarmuuden jälkeen, koska totta kai kaikilla alueillahan on ollut erilaisten sote-uudistuksien myötä suuri epävarmuus, miten palvelut järjestetään. Näille kahdelle alueelle erityisesti tällä vaalikaudella hyväksytyn uudistuksen myötä totta kai, Länsi-Pohjan ihmisille ja Savonlinnan seudun ihmisille, on erittäin tärkeää, että he voivat luottaa siihen, että heidän keskussairaalsaan palvelut pystytään järjestämään samankaltaisella tasolla kuin tähänkin asti ja siihen myös tulee nyt rahoitus ihan viime metreillä. Ja rahoitus on myös tulevassa kehityksessä pohjissa, ja jos tuleva hallitus ei sitä sieltä aivan erityisesti pois ota, kuten uskon sen olevan, niin nämä alueet kyllä pystyvät luottamaan siihen, että nämä kaksi hyvinvointialuetta, Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueet, pystyvät paljon paremmin nyt katsomaan sitä, kuinka siellä perustellusti kaksi keskussairaala pystyy toimimaan ja toki myös vahva perustaso. Etenkin Lapin osalta on erittäin tärkeää, että jokaisessa kunnassa on hyvä terveysasema ja Ivalossa vielä ympäri vuorokauden päivystäväkin terveysasema.

Tämä tietenkin nyt koskettaa hyvin vahvasti erikoissairaanhoidoa, mutta aika useasti nämä sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyvät kysymykset saavat myös laajempia merkityksiä, ja näillä alueilla, jotka ovat erittäin teollistuneita alueita, on ammattikorkeakoulutusta sairaanhoidon osalta, on paljon opiskelijoita, jotka tekevät osan tutkinnostaan näissä sairaaloissa ja perehtyvät siihen ammattilaisten saannin kannalta, tähän liittyy niin paljon enemmän kuin vain se, että ihmiset saavat palvelut näissä yksiköissä. Siihen liittyy myös laajempia alueellisia, taloudellisia, koulutuksellisia kysymyksiä, ja toki kaikista tärkeintä on se, että ihmiset niin Kemi-Torniossa kuin Savonlinnan alueella pystyvät luottamaan, että heidän palvelutasostaan huolehditaan eduskunnan siunauksella oikein korvamerkityllä tavalla, ja siitä olen tavattoman tyytyväinen.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja nyt edustaja Risikko.

**20.49 Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! On aivan totta, mitä edustaja Kulmuni sanoi tuossa ansiokkaassa puheenvuorossaan, minkä nyt juuri piti. Mielestäni se hyvin peilasi sitä, mitä on tapahtunut, ja sitten hän myöskin totesi realistisesti, että tähän uudistukseen, mitä nyt tehdään, tarvitaan se korjaussarja, ja sitäkin varmasti jokainen ryhmä nyt

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

tällä hetkellä miettii, että mitä pitää korjata. Kyllä minäkin sen ymmärrän, että piti laittaa laajemmille harteille, ja olen itsekin ollut sitä esittämässä, että laajemmille harteille, mutta kyllähän tällainen hallinto, mikä siihen nyt rakennettiin, on aivan erikoinen juttu. Ja sitten vielä se, että on tullut tämän hallituskauden aikana erilaisia lainsäädäntöjä, jotka ovat vielä sakanneet lisää näitä potilaitten palveluja.

Mutta, ei mitään, kaatunutta maitoa on turha itkeä, ja sen tähden meidän pitää kuitenkin tehdä siitä hyvä, ja sitähän varten meidät on valittu sinne valtuustoihin ja hallituksiin, että siitä sitten paras mahdollinen tehdään. Siinä edustaja Kulmuni on jälleen kerran oikeassa, kun sanoi, että tämä on paras tähänastisista. Kun ei ole ennen tehty, niin se on ihan hyvin sanottu.

Vielä sanon kaiken kaikkiaan tästä, että minun mielestäni tässä kannattaa tätä nyt tämän lain mukaisesti, joka on yksimielinen, viedä eteenpäin ja katsoa, miten sitten tulevaisuudessa onnistuu tämä ratkaisu, mikä nyt tässä hallituksen esityksessä tehdään, koska me jokainen tiedämme, että rahat loppuvat, palvelujen tarve tulee lisääntymään, henkilöstön määrä on kortilla, eli meillä on todella suuri pula rahasta ja henkilöstöstä, ja se, mikä niistä on vielä vaikeampi asia, on se henkilöstö. Sitä ei saa välttämättä edes rahalla muuttaman vuoden päästä, jos emme oikeasti tee jotain sen eteen. Siitä syystä kannan suurta huolta siitä, että nämä hienot lait, mitä täällä tehdään, voidaan oikeasti toimeenpanna. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos. — Ja edustaja Juuso.

**20.51 Kaisa Juuso ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Lohi käytti tässä puheenvuoron ja on painottanut puheenvuoroissaan koko ajan sitä, kuinka tämä esitys oli yksimielinen valiokunnassa, ja ihmettelee nyt sitä, miksi me jätämme tähän pykälämuutosesityksen vasta täällä istunnossa. Edustaja Lohi tietää hyvin, miten asia valiokunnassa käsiteltiin. Puheenjohtajana kerroitte äsken, että meidän esittämämme muutos olisi vaatinut uusia asiantuntijakuulemisia ja olisi ollut perustuslain vastainen. Meidän asiantuntijallamme, joka myös on lakimies, on asiasta eri käsitys. Mikäli edustaja Lohi haluaa, että minä avaan tätä valiokuntakäsittelyä vielä tarkemmin, niin olen kyllä valmis siihen, mikäli haluatte jatkaa siitä keskustelua. Sen voin sanoa, että se valiokuntakäsittely oli hyvin erikoinen, ja jos sanotaan arvosana-asteikolla neljästä kymmppiin, se sai nelosen. Sen valiokuntakäsittelyn vuoksi minä joudun jättämään tämän pykäläesityksen täällä istunnossa.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ja edustaja Lohi.

**20.53 Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! En tietenkään kannusta edustaja Juusoa käymään läpi valiokunnan keskusteluja, koska ne eivät ole eduskunnan sääntöjen mukaan julkisia. Ei niitä voi täällä avata, enkä minäkään niitä avaa. Totean vain, että jos se siellä valiokunnassa todettiin, että se olisi perustuslain kannalta ongelmallinen ja vaatisi lausuntoa, niin ei se tosiasia nyt täällä salissa ole muuttunut miksikään. Jos jäsenet ovat eri mieltä, on tietenkin kohtuullista ja asianmukaista, että tehdään valiokunnassa se muutosesitys ja äänestetään siellä ja tuodaan tänne vastalause. Mutta jos ei valiokunnassa ole kykyä ilmoittaa eriävää mielipidettä tai tehdä vastalauseita, niin minusta on erikoista, että sitten täällä salissa äänestetään, mielipide muuttuu salissa.

Minusta tähän vaikuttaa ennen muuta vaalien läheisyys. Kyllähän tämä on vähän tämänmoinen iltalypsyjen äiti, [Leena Meri: Älä viitsi olla epäkunnioittava!] josta nyt on kysy-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

mys, että tullaan täällä tekemään ja ajatellaan, että voidaan ehkä maakunnassa sanoa, että ”muut vastustivat ja minäpä olisin tehnyt näin”. Niin kuin sanoin, on fiksumpaa se, että haetaan tässä asiassa nyt yksimielisyyttä. Tämähän ei kuitenkaan tule menemään läpi, ja tulevaisuutta on vaalien jälkeenkin.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ja vielä edustaja Reijonen.

**20.54 Minna Reijonen ps:** Arvoisa herra puhemies! On käyty mielenkiintoista keskustelua muun muassa Lapin sairaaloiden osalta, pohjoisen sairaaloiden osalta. — Minun mielestäni edustaja Juusolla on oikeus tehdä eduskunnassa esityksiä, kuten kaikilla meillä muillakin on.

Tähän soteen liittyen nostan esille, että siellä on jonkun verran näitä haasteita. Tämä uudistus oli itsessään haasteellinen. Siellä on muun muassa nämä yo-sairaala-asiat, että mitenkä annetaan niille rahoitusta. Tuntuu, että siellä alueilla on kiistaa, että menevätkö ne rahat terveysasemille vai menevätkö ne yliopistolliseen sairaalaan. Sitä on pikkuisen sitä kitkaa saatu nyt pois, mutta edelleenkin se ei ole ihan tasapuolinen. Sote-ongelmia on muun muassa ruokapuolella: on tullut keittiöongelmia ja on kaikenlaisia sopimuksia, mitä piti uusia. Monenlaista ongelmaa siellä on.

Ja itse tämä sote: Kun tässä nyt keuhuttiin tätä sotea, niin jotenkin minä näen tämän soten, että tämä sote ei lähtenyt korjaamaan niitä ongelmia, mitkä olivat ne ongelmat. Ihan pahin ongelmahan oli henkilökunnan saatavuus: että ei ole henkilökuntaa, ei ole hoitohenkilökunta, ei ole lääkäreitä. Toinen oli ict-systeemit elikkä atk-systeemit, tietokonesysteemit.

Tämä sote-uudistus ei itsessään pureutunut siihen, että olisi saatu lisää henkilökuntaa. Ei, eikä se sitä alan houkuttelevuutta parantanut, siihen se ei puuttunut. Eikä myös sitten siihen puuttunut, että olisi ollut yksi ainut tietokonesysteemi niin kuin verottajalla ja Kellalla, niin että se olisi pelannut kaikkialla, mutta nyt näitä alkaa olla kymmeniä, satoja. Eli se ei ihan täysin tätä korjannut ja paljon tässä haasteita on.

Edelleenkin olen sitä mieltä, että edustaja Juusolla on oikeus tehdä täällä salissa esityksiä, mikä oikeus kaikilla muillakin on. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin on.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

### **6. Hallituksen esitys eduskunnalle terrorismin ennaltaehkäisyä koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen lisäpöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi rikoslain 34 a luvun 1 ja 4 b §:n muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 271/2022 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 29/2022 vp

*Ensimmäinen käsittely*

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 29/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Mennään yleiskeskusteluun. Lakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Meri, olkaa hyvä.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

### *Keskustelu*

20.56 **Leena Meri ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! [Puhemies: Mikä?] — Puhemies! Anteeksi, tässä kun puheenjohtajista puhuttiin; puhemies tietysti, kunnioitettu puhemiehemme Eerola.

Tässä esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi terrorismin ennaltaehkäisyä koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen lisäpöytäkirjan. Esitykseen sisältyy lakiehdotus lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamiseksi. Lisäksi tämän lisäpöytäkirjan kohtaan liittyvistä syistä rikoslain 34 a luvun terrorismirikosten säännöksiin ehdotetaan muutoksia siten, että terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan kouluttautumisen rangaistavuus laajennettaisiin kattamaan myös kouluttautuminen rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisia rikoksia varten. Tällaisia rikoksia ovat laiton uhkaus, perätön vaarailmoitus, törkeä julkisrauhan rikkominen ja ydinenergian käyttörikoksen tekeminen terroristisessa tarkoituksessa. Lisäksi tässä yhteydessä korjataan yleissopimukseen liittymisen yhteydessä kyseiseen kohtaan kirjoitettu virheellinen säännösviittaus, joka koskee myös lisäpöytäkirjaa.

Hallituksen esityksestä ilmenevin tavoin lisäpöytäkirjan velvoitteet koskevat erityisesti terrorismiin syyllistyvien vierastaistelijoiden ulkomaille lähdön ehkäisemistä ja vierastaistelijoiden jäljittämistä. Lisäksi tarkoituksena on edistää yhteisen näkemyksen muodostamista terrorismiin syyllistyneisiin vierastaistelijoihin liittyvistä rikoksista ja niihin reagoimisesta, helpottaa luonteeltaan valmistelevien tekojen tutkintaa ja niihin liittyviä syytetoimia, mikäli tällaiset teot saattavat tai uhkaavat johtaa terrorismirikosten tekemiseen, sekä parantaa kansainvälistä yhteistyötä tehostamalla tietojenvaihtoa.

Lisäpöytäkirjassa velvoitetaan kriminalisoimaan matkustaminen ulkomaille terrorismia varten sekä mainitun matkustamisen rahoittaminen ja järjestäminen tai muu helpottaminen. Lisäksi pöytäkirjassa velvoitetaan kriminalisoimaan osallistuminen yhteenliittymään tai ryhmään terrorismia varten ja koulutuksen saaminen terrorismiin. Kriminalisointivelvoitteiden lisäksi lisäpöytäkirja velvoittaa jokaista sopimuspuolta huolehtimaan tietojenvaihdosta koskien matkustamista terroristisessa tarkoituksessa.

Suomen nykyinen lainsäädäntö kattaa hyvin laajasti lisäpöytäkirjan velvoitteet, joten pöytäkirjaan liittyminen edellyttää vain vähäisiä tarkistuksia kansalliseen lainsäädäntöön. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hallituksen esityksen valmistelussa on noudatettu linjaa, jonka mukaan tässä yhteydessä tehdään vain lisäpöytäkirjan selvästi edellyttämä lainsäädäntömuutos, joka koskee kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten. Valiokunta pitää valittua ratkaisua perusteltuna. Valiokunta on aiemmin pitänyt perusteltuna lähtökohtaa, että kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpanossa tehdään vain välttämättömät lainsäädäntömuutokset.

Esityksen ja asiassa saadun selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää rikoslain 34 a lukuun ehdotettuja vähäisiä tarkistuksia paitsi lisäpöytäkirjan velvoitteisiin liittyvistä syistä myös muutoinkin sääntelyn kohteena olevien tekojen moitittavuuden, rangaistavan käyttäytymisen oikeasuhtaisuuden ja sääntelyn johdonmukaisuuden näkökulmasta perusteltuina. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomioin:

Esityksessä ehdotetun rikoslain terrorismirikoksen tekemistä varten kouluttautumista koskevan rangaistussäännöksen tarkastamisen osalta valiokunta toteaa, että rikosoikeudel-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

lisiin säännöksiin liittyy väistämättä mietinnön yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin kuvattu tulkinnanvaraisuus. Tämän vuoksi on tärkeää kiinnittää erityistä huomiota epäilyyn ja vastaajan oikeusturvaan.

Nyt käsiteltävä esitys on osa pistemäisin uudistuksin tapahtunutta terrorismilainsäädännön tarkistamista. Lakivaliokunta korostaa, että useassa vaiheessa muutettu terrorismirikoksia koskeva rikoslain 34 a luku muodostaa monimutkaisen ja vaikeaselkoisen kokonaisuuden, jonka kokonaistarkastelu ja selkeyttäminen on välttämätöntä. Varmaan huomasitte tuosta aikaisemmasta puheenvuorostanikin, kuinka monimutkaista tuo oli.

Lakivaliokunta muistuttaa, että se on myös aiemmin kiinnittänyt huomiota kokonaistarkastelun tarpeeseen. Jo aikaisemmin terrorismirikoksia koskevaa lainsäädäntöä muutettaessa vuonna 21 valiokunta piti tärkeänä, että tulevassa kokonaistarkastelussa varmistutaan siitä, että lainsäädäntö on kattavaa suhteessa esimerkiksi vertailumaiden lainsäädännön, terrorismiin liittyvien ilmiöiden sekä muiden vastaavien seikkojen mahdolliseen kehittymiseen ja muuttumiseen nähden. Valiokunta totesi, että mikäli aukkoja vielä ilmenee, on niiden osalta syytä ryhtyä tarvittaviin lainsäädäntötoimiin.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan terrorismirikosten osalta näytön hankkiminen on haastavaa. Suomalaisessa rikosprosessissa mahdollisesti käsiteltäväksi tulevat terrorismirikokset ovat usein sellaisia, joiden epäillään tulleen tehdyksi kriisialueilla, joista kattavan selvityksen saaminen on vaikeaa. Valiokunta katsookin, että on tärkeää pyrkiä edistämään kansainvälistä tietojenvaihtoa, mikä voi tapahtua käytännön toimintaa ja sopimusjärjestelyjä kehittämällä. Saadun selvityksen mukaan esimerkiksi EU:ssa on jo pitkään käyty keskustelua siitä, miten voidaan edistää näytön hankkimista taistelualueilta.

Valiokunnan päätösehdotuksena on, että eduskunta hyväksyy esityksessä tarkoitetun lisäpöytäkirjan siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan ja että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Valiokunnan mietintö ei ollut yksimielinen, vaan mietintö sisältää perussuomalaisten lausumavastalauseen, joka esitetään asian toisessa käsittelyssä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 271/2022 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### 7. Hallituksen esitys eduskunnalle avoimuusrekisterilaiksi

Hallituksen esitys HE 98/2022 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 28/2022 vp

*Ensimmäinen käsittely*

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 28/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Mennään yleiskeskusteluun, ja lakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Leena Meri jälleen, olkaa hyvä.

*Keskustelu*

21.04 **Leena Meri ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kysymyksessä on siis uusi avoimuusrekisterilaki. Esityksessä ehdotetaan avoimuusrekisterilain säätämistä. Uuden lain tavoitteena on lisätä vaikuttamistoiminnan eli niin sanotun lobbauksen avoimuutta ja läpinäkyvyyttä säätämällä oikeushenkilöille ja yksityisille elinkeinonharjoittajille velvollisuus ilmoittaa avoimuusrekisteriin eduskuntaan ja ministeriöihin kohdistuvasta vaikuttamistoiminnasta ja elinkeinotoimintana harjoitettavasta vaikuttamistoiminnan neuvonnasta.

Yksimielisessä mietinnössään lakivaliokunta kannattaa avoimuusrekisterin perustamista ja lain tavoitteita. Valiokunta puoltaa esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä mietinnöstä ilmenevin muutosehdotuksin.

Soveltamisalan osalta valiokunta toteaa seuraavaa: Vaikutustoiminnan kohteiden osalta lakivaliokunta on päättänyt puoltamaan lain soveltamista hallituksen esityksen mukaisesti eduskuntaan ja ministeriöihin kohdistuvaan vaikuttamistoimintaan, mutta koska vaikuttamistoiminta kohdistuu myös hallinnon muille tasoille, valiokunta pitää perusteltuna, että jatkossa arvioidaan avoimuusrekisterin soveltamisalan laajentamista uudesta rekisteristä saatujen kokemusten perusteella. Valiokunta ehdottaakin asiasta lausuman hyväksymistä.

Ehdotetun sääntelyn mukainen ilmoitusvelvollisuus rekisteriin on lähtökohtaisesti laaja, mutta siitä säädetään useita poikkeuksia ja rajoituksia, jotta sääntely on tarkoituksenmukainen ja oikeasuhtainen erilaisten toimijoiden kannalta. Esimerkiksi pienimuotoinen vaikuttamistoiminta, eli enintään viisi vuotuista yhteydenottoa yhteen tai useampaan vaikutustoiminnan kohteeseen, jää avoimuusrekisterin ulkopuolelle, eikä myöskään järjestäytymätöntä kansalaistoimintaa tai yksityishenkilöiden toimintaa rekisteröidä.

Lakivaliokunta pitää sääntelytapaa lähtökohtaisesti perusteltuna, mutta sääntelyn toimivuutta ja vaikutuksia tulee jatkossa arvioida sääntelyä myöhemmin kehitettäessä. Valiokunta ehdottaa sääntelyyn tältä osin myös selkeyttäviä muutoksia koskien muun muassa sääntelyn soveltamista yliopistoihin sekä asianajajiin, luvan saaneisiin oikeudenkäyntiavustajiin ja julkisiin oikeusavustajiin. — Kerron näistä valiokunnan muutosehdotuksista tarkemmin puheenvuoron lopussa.

Mitä tulee ilmoitettaviin tietoihin ja ilmoitusmenettelyyn, lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin erisuuntaisia näkemyksiä liittyen ilmoitettaviin tietoihin ja ilmoitusmenettelyyn. Osa painottaa tiedonsaantiin ja osa taas hallinnolliseen taakkaan liittyviä näkökohtia. Valiokunta ei ehdota lakiehdotukseen tältä osin muutoksia, sillä hallituksen esityksessä on pyritty huomioimaan valiokunnan asiantuntijakuulemisessakin esiin tulleet, osin erisuuntaisetkin näkemykset ja saavuttamaan tasapainoinen ratkaisu. Sääntelyn toimivuutta ja vaikutuksia tulee kuitenkin jatkossa tältäkin osin seurata.

Yhdistysten osalta valiokunta toteaa seuraavaa: Perustuslakivaliokunnan mukaan sääntelyn oikeasuhtaisuuden parantamiseksi lakivaliokunnan tulisi tarkastella erikseen aatteellisten yhdistysten normaalia ei-ammattillista vaikutustoimintaa. Lakivaliokunta toteaa avoimuusrekisterilain ja sen velvoitteiden koskevan vain sellaisia yhdistyksiä, joiden vaikutustoiminta on pitkäjänteistä ja suunnitelmallista pienimuotoisen vaikuttamistoiminnan jäädessä sääntelyn ulkopuolelle. Lisäksi merkitystä on muilla lain soveltamisalan rajoituksilla, kuten sillä, ettei avoimuusrekisteriin rekisteröidä järjestäytymätöntä kansalaistoimintaa tai yksityishenkilöiden toimintaa. Ilmoittautumisvelvollisuus on lähtökohtaisesti laaja, eikä se määräydy toimijan luonteen tai koon mukaan, näin myös yhdistysten osalta. Ilmoi-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

tusvelvollisuuteen ja siitä aiheutuvaan hallinnolliseen taakkaan vaikuttaa siten keskeisesti toimijan vaikuttamistoiminnan määrä ja laajuus.

Lakiuudistuksen seurannan osalta lakivaliokunta korostaa uuden lain toimeenpanon, seurannan ja jälkikäteisarvioinnin merkitystä. Jatkossa tulee seurata ja arvioida muun muassa ilmoitusvelvollisuuden ja sen rajausten, ilmoitettavien tietojen ja ilmoitusmenettelyn sekä sanktiojärjestelmän toimivuutta ja vaikutuksia. Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, ettei avoimuusrekisterilaki vähennä kansalaisyhteiskunnan tai yritysten yhteiskunnallista aktiivisuutta eikä nosta kynnystä olla yhteydessä poliittisiin päättäjiin. Valiokunta ehdottaa myös tältä osin lausuman hyväksymistä.

Valiokunta toteaa muutosehdotuksistaan seuraavaa: Kuten aikaisemmin totesin, valiokunnan ehdottamat muutosehdotukset liittyvät erityisesti lakiehdotuksen soveltamisalaan eli lain 3 ja 4 §:ään, joissa säädetään velvollisuudesta ilmoittautua avoimuusrekisteriin ja sitä koskevista poikkeuksista ja rajauksista. Esityksen valiokuntakäsittelyssä on ilmennyt tulkinnanvaraisuutta siitä, miten ehdotettua pykälää sovelletaan yliopistoihin ja muihin koulutuksen järjestäjiin. Mietinnöstä tarkemmin ilmenevin perusteluin lakivaliokunta toteaa, että yliopistojen laajat lakisääteiset tehtävät, joihin kuuluu muun muassa tutkimustulosten ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden edistäminen, rajaavat käytännössä laajasti akateemista toimintaa ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle. Mietinnössä on vastaavia selventäviä perusteluita lakisääteisten tehtävien hoitamisen ilmoittamisvelvollisuudesta muun muassa Sitran, Keskuskauppakamarin, puolueiden ja puolueyhdistysten osalta. Myös asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien ilmoitusvelvollisuutta on täsmennetty siten, että ilmoitusvelvollisuus ei heikentäisi asianajosalaisuuden ydinaluetta.

Lisäksi valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 9 §:n muuttamista siten, että rekisteriviranomainen velvoitetaan antamaan eduskunnalle kertomus rekisterin toiminnasta ja valvonnasta vaalikausittain hallituksen esityksessä ehdotetun vuosiraportin sijaan. Valiokunnan näkemyksen mukaan vuosittainen kertomusmenettely eduskunnan täysistunnossa ja valiokunnassa olisi raskas ja epätarkoituksenmukainen tapa järjestää rekisterin toiminnan ja valvonnan parlamentaarinen seuranta.

Valiokunnan yksimielinen päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen, ja muutosehdotukset näkyvät mietinnöstä tarkemmin. Lisäksi valiokunta esittää, että eduskunta hyväksyisi kaksi lausumaa, jotka kuuluvat seuraavasti:

”Eduskunta edellyttää, että avoimuusrekisterilain soveltamisalaa eduskuntaan ja ministeriöihin kohdistuvaan vaikuttamistoimintaan seurataan ja kokemusten perusteella arvioidaan soveltamisalan laajentamista muille hallinnon tasoille kohdistuvaan vaikuttamistoimintaan.”

Lausuma kaksi: ”Eduskunta edellyttää, että avoimuusrekisterilain toimivuutta ja vaikutuksia seurataan ja arvioidaan laaja-alaisesti ja kattavasti kiinnittäen huomiota muun muassa ilmoitusvelvollisuuteen ja sen rajauksiin, ilmoitettaviin tietoihin ja ilmoitusmenettelyyn sekä sanktiojärjestelmään. Myös sääntelyn vaikutuksia kansalaisyhteiskunnan ja yritysten yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen ja vaikuttamistoimintaan tulee seurata.” — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Meri. — Ja edustaja Hyrkkö.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

**21.11 Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Avoimuusrekisterin toteutuminen on tärkeä voitto avoimuudelle. Tavoitteena on tuoda läpinäkyvyyttä päätöksentekoon ja lisätä sitä kautta ihmisten luottamusta politiikkaan. Lobbauksesta tulee jatkossa raportoida julkisesti uuteen avoimuusrekisteriin. Kaikki kansalaiset sekä tietenkin media voivat näitä tietoja sieltä tarkastella. Se, että järjestöt, yritykset ja kansalaisyhteiskunnan moninaiset toimijat kertovat kantansa valmisteilla olevaan lainsäädäntöön, on aina ollut ja on jatkossakin tärkeä osa politiikkaa. On kuitenkin tarpeellinen uudistus, että demokratiassa on tässäkin asiassa selkeät pelisäännöt. Uusi laki ei vaikuta yksittäisten kansalaisten yhteydenottoihin eikä myöskään tutkijoiden mahdollisuuksiin tarjota päättäjille tietoa. Tämä on ollut minulle ja myös vihreille tärkeää varmistaa lain käsittelyn aikana lakivaliokunnassa.

Arvoisa puhemies! Laki koskee aluksi eduskuntaan ja ministeriöihin kohdistuvaa vaikuttamista. Vihreille olisi sopinut laajempikin malli jo nyt, mutta pidän erittäin tärkeänä, että pääsemme alkuun. Lakivaliokunnan yksimielisessä mietinnössä korostamme, että jatkossa on syytä arvioida myöskin järjestelmän laajentamista.

Minulle on ollut tärkeää varmistaa, että lakiin ei jää porsaanreikiä, joiden kautta vaikuttamista voisi piilottaa rekisterin ulkopuolelle. Tältäkin osin lain toimivuutta seurataan, jotta mahdolliset aukot voidaan tarvittaessa tilkitä.

Demokratia ja oikeusvaltio eivät ole koskaan valmiita. Niitä on tärkeää korjata ja päivittää ajan edetessä, ja tämä päivitys oli ajankohtaista tehdä, kun Suomessakin vaikuttaminen on yhä aktiivisempaa ja yhä ammattimaisempaa. On todella hienoa, että kaikki eduskunta-alueet olivat valiokunnassa yksimielisesti tämän uudistuksen kannalla.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja edustaja Reijonen.

**21.13 Minna Reijonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelemme avoimuutta käsittelevää lakia, ja kyllähän se on ihan tärkeätä, että tämä avoimuus sillä tavalla tulee esille ja sitä mietitään. Kun hyvin monta vaikuttamisen kanavaa on, se avoimuus ei aina ole ollut ihan esimerkillistä, sanotaan näin. Jos miettii lobbausta ja muuta käytännössä, niin kyllähän sitä kunnissa ja maakunnissa ja varmasti näissä aluevaltuustoissakin tapahtuu, ja voi vaan kuvitella, miten paljon jossain EU:n suunnalla tätä käytetään. On ihan hyvä, että tällainen rekisteri on tulossa.

Sitten kun miettii sitä, että heti kun tällainen laki tulee, niin varmaan ruvetaan miettimään, miten sitä nyt voidaan kiertää. Aina se on semmoinenkin asia, mutta toivon, että tämä etenee hyvästi, ja näyttää, että etenee hyvästi.

Valiokunnan puheenjohtaja Meri käyttikin hyvän puheenvuoron ja oikein ymmärrettävän puheenvuoron myös semmoisille, jotka eivät ole tämän parissa ennen olleet. Kiitos siitä.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos siitä. — Ja edustaja Risikko.

**21.15 Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä tavoitteena on eduskunnan ja ministeriöiden valmisteluun ja päätöksentekoon kohdistuvan vaikuttamisen läpinäkyvyyden parantaminen ja sitä kautta kansalaisten luottamuksen vahvistaminen. Lisäksi lailla pyritään edistämään hyvien edunvalvontakäytäntöjen muodostumista. Kysymyksessä on siis avoimuusrekisteri, joka tulee nyt sitten Suomeen.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Tämän avoimuusrekisterin syntysanat on lausuttu varmasti monessa muussakin paikassa, mutta kyllä ne on lausuttu myös täällä eduskunnassa ollessani puhemiehenä. Nimittäin puhemiehenä käynnistin parlamentaarisen ryhmän valmistelevaan avoimuusrekisterin tuoloa tänne meidän maahamme. Tahtotila parlamentaarisella ryhmällä oli aivan selkeä: haluttiin avoimuutta lisätä ja haluttiin ottaa mallia muista maista. Meillähän oli tällainen tutkimushanke siinä ohella, jolloinka saatiin selville, minkälaisia käytäntöjä Euroopan maissa ja Euroopan parlamentissa on, ja niistä kaikkia hyviä aineksia sitten otettiin ja tehtiin jo sellainen pohjaesitys siitä, mikä avoimuusrekisterin laajuus sitten olisi.

Mielestäni valiokunta on tehnyt hyvää työtä siinä, että on ensin lähdetty siitä, että ministeriöt ja eduskunta olisivat se laajuus, keitä tämä koskee. Totta kai voidaan sitten näistä saada kokemusta. Aivan niin kuin tuossa edustaja, valiokunnan puheenjohtaja Meri totesi, niin siellä on lausumakin, että selvitetään. Mutta on erittäin hyvä, että otetaan maltillisesti askeleita ja tehdään tästä hyvä, koska tällähän on nimenomaan hyvä tarkoitus. Otetaan mallia myös muista maista, miten ne ovat kehittyneet, ja tehdään tästä maailman paras avoimuusrekisteri.

Tärkeähän tässä on se, että kansalaiset eduskuntaan tullessaan eivät pelkää, että nyt he joutuvat johonkin rekisteriin — eivät missään nimessä. Tällainen kansalaisten vaikuttaminen on tämänkin jälkeen sallittua ja erittäin toivottavaa.

Avoimuusrekisteri on hieno asia, ja olen ylpeä siitä, että olen voinut olla tätä käynnistämässä. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos. — Ja edustaja Mari Holopainen. [Mikrofoni on kiinni] — Nyt ei lähtenyt mikrofoni.

**21.17 Mari Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! On tärkeää, että Suomeen saadaan vihdoin pelisäännöt lobbaukselle, ja oli ilo työskennellä parlamentaarisessa ryhmässä, jossa luotiin tämä lainsäädäntö yhdessä ja tuotiin yksimielisesti tätä tavoitetta eteenpäin. On tärkeää varmistaa, että avoimuus ja yhtäläiset vaikuttamismahdollisuudet mahdollisimman hyvin toteutuisivat. Totta kai rahoituksella on merkitystä; joillakin tahoilla on enemmän voimavaroja ja vaikutusvaltaa vaikuttaa. Vaikuttaminen vaatii resursseja, oli kyse ihmisresursseista palkanmaksun muodossa tai tiedosta ja läheisistä suhteistakin joissain tapauksissa, suhteesta päätöksentekijöihin — ja me nähdään, että siitähän myöskin ollaan valmiita maksamaan. Aika moni täältä politiikastakin siirtyy vaikuttamaan politiikkaan.

Vaikuttaminen ja vuoropuhelu ovat välttämätön osa myös päätöksentekoa, mutta on todellakin tärkeää varmistaa, että mahdollisimman tasapuolisesti erilaisilla tahoilla olisi mahdollisuus vaikuttaa päätöksiin, ja sen takia on tärkeää, että tämä avoimuusrekisterilainsäädäntö tekee avoimemmaksi sen, keitä tahoja täällä eduskunnassa, hallituksessa tai ministeriöissä kuullaan.

Uskon, että tämä tuo paremmin esiin myös sen, että välttämättä joitakin tahoja ei ole kuultu, ja siksi en usko niihin väitteisiin ja huoliin, joita on esitetty, että tämä vähentäisi vuoropuhelua päätöksentekijöiden ja eri tahojen välillä. Päinvastoin on mahdollista, että tämä avoimuus tuo todellakin esiin, että esimerkiksi joitain kansalaisjärjestöjä ei ole kuultu niin paljon kuin joitakin toisia tahoja, näin esimerkkinä, ja silloin toki myös media varmasti tarttuu siihen ja seuraa tarkasti, ketkä saavat äänensä kuuluviin.

On hyvä, että tämä aloitetaan tällaisella mallilla, joka nyt kaikille sopii. Vihreät todellakin olisivat olleet valmiita myös tätä soveltamisalaa laajentamaan jo tässä vaiheessa. Olen

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

itse esittänyt, että tämä malli pitäisi mahdollisimman pian myös ulottaa kuntiin ja aluevaltuustoihin. Kunnissa tehdään erittäin merkittäviä kaavoituspäätöksiä, ja on tarpeen, että kuntatasolla ja maakuntatasolla, jolla taas tehdään nyt esimerkiksi merkittäviä sote-päätöksiä ja ostoja, myöskin tämä tiedon avoimuus olisi ihan itsestään selvä lähtökohta, koska parhaimmillaan tämä toki vahvistaa meidän yhteiskuntaamme ja tuo päätöksenteossa käytettyä tietoa yhä avoimemmaksi ja kaikkien saataville.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja vielä edustaja Lohi.

**21.20 Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Olin puheenjohtajana parlamentarisessa työryhmässä, joka luonnosteli tätä lakiesitystä. Sen jälkeen sitten hallitus on sitä käsitellyt asianmukaisesti ja tuonut tänne eduskuntaan käsittelyyn, ja nyt olemme tässä vaiheessa, että meillä on valiokunnan mietintö täällä käsittelyssä. Haluan nostaa tästä muutaman näkökulman esille:

Ensinnäkin, varmasti edellä edustaja Holopainen ei tarkoittanut sitä, mutta joku saattoi saada sellaisen kuvan, että tämä liittyisi jotenkin eduskunnassa järjestettäviin kuulemisiin. Täällä normaalisti valiokunnat järjestävät kuulemisia, mutta tällä lailla ei ole tietenkään mitään tekemistä niiden kanssa, ja sehan on tähänkin asti ollut julkista tietoa, ketä valiokunnat kuulevat. Näin tietenkin pitää olla, ja valiokunnat tietenkin itse päättävät, ketä kuullaan. Tämä ei automaattisesti myöskään lisää mitenkään tasapainoa sen suhteen, jos joku ajattelee, että edustajan pitäisi kuulla ja tavata ja olla vaikutettuna tasaisesti erityyppisistä järjestöistä. Tämähän koskee siis lähtökohtaisesti ammattimaista lobbaustoimintaa, ja jokainen tahohan itse päättää, kuinka aktiivisesti toimii ja ketä kansanedustajaa tapaa, että tämä ei sinänsä siihen suoraan vaikuta. Kun tämmöistä lainsäädäntöä on hyvin harvassa maassa — Suomi on ainoa Pohjoismaa, joka lähtee nyt liikkeelle — niin minusta on viisautta se, että lähdetään varovasti liikkeelle ja katsotaan myös, minkälaisia kokemuksia tästä saadaan.

Haluan yhden näkökulman tuoda aivan erityisesti esille. Tämän lain tarkoitushan ei ole tuoda normaaliin kansanedustajan toimintaan mitään vaikeuksia, niin että kansanedustaja ei voisi normaalisti tavata vaikkapa alueen yrityksiä, vierailla niissä. Tämä pitää muistaa, ettei siitä, että kansanedustaja käy tutustumassa johonkin alueen yritykseen tai työpaikkaan, synny vielä velvollisuutta tälle työpaikalle lähtökohtaisesti. Se ei ole mitään vaikuttamistoimintaa. Tämä oli ihan selkeä linja meillä siellä parlamentarisessa työryhmässä. Eikä myöskään normaali kanssakäyminen yksittäisten pienten yritysten osalta tätä käynnistä, vaan sen toiminnan pitää olla lähtökohtaisesti ammattimaista. Silloin mennään tähän rekisteriin, ja silloinkin ilmoitetaan vain, miten on oltu yhteydessä, onko sähköpostilla, tavattu henkilökohtaisesti vai millä tavalla, ja mikä on ollut aihe, ja puolen vuoden välein tehdään tämä ilmoitus. Minusta tämä on ihan järkevä ja asianmukainen laki, mutta seurata sitä pitää, ettei mennä tavallaan liiallisuuksiin. Normaalia kansalaistoimintaa, normaalia kanssakäymistä yritysten kanssa ei pidä mystifioida eikä millään tavalla tuoda negatiivisesti esille, ei myöskään lobbausta. Se on osa demokraattista järjestelmää.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja vielä edustaja Holopainen.

**21.23 Mari Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Eduskunnassahan nämä kuulemiset ovat julkisia ja tiedossa sen jälkeen, kun valiokunnan käsittely on päättynyt, ja sen takia

myös tässä työryhmässä pääteltiin, että tältä osin tieto tosiaan on jo julkista ja avointa. Myös tosiaanakin nämä kaikki asiantuntijalausunnot ovat sitten luettavissa vapaasti netistä jälkikäteen.

On kuitenkin niin, että varmasti tieto siitä, mitä kuullaan, vaikuttaa jollain tavalla. Se on toki sitten kansanedustajien tai muiden käsissä lopulta, miten he sitä tietoa käyttävät, mutta itse väitän, ehkä toisin kuin edustaja Lohi tässä ilmeisesti esitti, että sillä ei olisi mitään merkitystä, että kyllähän tiedolla on merkitystä, ja varmasti media tulee olemaan kiinnostunut, ja heidän tehtävänsä onkin olla kiinnostunut siitä, mitkä tahot vaikuttavat päätöksentekoon, ja myöskin tutkijoille tämä tarjoaa hyvää tietoa. Sitten tietysti tällä tiedolla saattaa olla merkitystä, kun tulee avoimemmaksi se, mitä tahoja vaikka jossain lainvalmistelussa on kuultu ja mitä siellä ei ole kuultu, ja tämä on toki arvokasta ja hyvää tietoa, ja sitä voi sitten hyödyntää haluamallaan tavalla. [Puhujan mikrofonin sulkeutuu] — Nyt meni mikki ilmeisesti, nyt loppui ääni. — No niin, nyt kuuluu taas.

Jonkun verran kritiikkiä on esitetty sitä kohtaan, että tässä tulee lisää taakkaa näille tahoille, jotka harjoittavat vuorovaikutusta ja lobbausta. Minun mielestäni tässä on ihan oikean pohdinnan paikka, mutta jo edellinen eduskunta ja tämä edellinen ryhmä linjasivat, että tässä painopiste on siellä lobbaustahoilla eikä lobattavilla, jos näin voi sanoa. Totta kai tämä on myös monisuuntaista vuorovaikutusta usein. Mutta itse ajattelen, että kyllä tätä oltaisiin voitu tarkastella myös enemmän sitä kautta, että kansanedustajat kirjaavat itse, mitä tapaamisia on ollut. Silläkin olisi ollut tietyt edut. Minusta on kohtuutonta sanoa, että tästä aiheutuisi kansanedustajille tai ministereille tai ministeriöille kohtuutonta haittaa. Kyllä niiden tapaamisten kirjaaminen on ihan mahdollista, ja itsekin olen sitä tehnyt. Nettisivuilta voi käydä lukemassa, mitä tahoja on tavannut, ja tämä ei ole mikään kohtuuton vaiva. Totta kai tässä sitten voisi olla riskinä se, että se jää sitten sen päättäjän varaan, että se kirjaaminen on luotettavaa, ja tässä tietysti varmaan syntyy myös enemmän avoimuutta molempiin suuntiin, kun ne tahot, jotka vaikuttavat ammattimaisesti päätöksentekoon, kirjaavat tämän. Sitten myös uskon, että tässä yleistyy päättäjien taholta se, että kirjataan myös siellä, mitä nyt on tavattu ja mitä on kuultu, joten uskon, että tämä vaikuttaa kyllä sitten lopulta molempiin suuntiin.

Itsekin haluan korostaa sitä, että tällä vuoropuhelulla on iso merkitys. Eihän täällä päätöksenteossa voida tehdä päätöksiä missään umpiossa, vaan on todella tärkeää käydä aktiivista vuoropuhelua niiden tahojen kanssa, joihin päätökset vaikuttavat, ja yhtä lailla, jos ei vielä tärkeämpää, on käydä keskustelua ja hankkia sitä tietoa myös kokonaiskuvasta ja etenkin hyödyntää yhä enemmän tutkittua tietoa, joka pystyy katsomaan sitten myös mahdollisimman riippumattomasti päätöksenteon vaikutuksia.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ja edustaja Reijonen.

**21.27 Minna Reijonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Tätä avoimuusrekisteriä kun nyt käymme läpi ja tässä nyt on noussut esille juuri tämä, minkälaisia asiantuntijoita päättäjät kuulevat, niin onhan se nyt tietysti selvää, että jos halutaan tietynlaisia päätöksiä saada aikaiseksi, niin todennäköisesti kutsutaan semmoisia asiantuntijoita, jotka ovat myönteisiä sille, mitä yritetään saada läpi. Näin yleensä ajateltuna ihan missä tahansa päätöksenteossa varmaan tällä tavalla menetellään.

Mutta tärkeänä kyllä pidän sitten sitä, että eduskunnassa jos käy yksityisiä henkilöitä vaikka kansanedustajan vieraana, niin näitä ei rekisteröitäisi, koska ihmisille tosiaan jää

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

semmoinen pelko, etteivät edes uskalla tänne tulla. Minua ei ainakaan haittaa millään tavalla, jos kansanedustajan muita tapaamisia tulisi sinne rekisteriin, mutta nämä yksityiset henkilöt ovat kyllä semmoisia, että on hyvä, että nyt se ei koskekaan heitä, ja toivottavasti ei jatkossakaan koske, niin että säilyy semmoinen tietynlainen yksityisyydensuoja. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Lohi.

**21.28 Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Haluan nostaa vielä esille muutaman näkökulman.

Ensiksikin tästä historiasta: Sehän oli puhemies Risikon työryhmä, joka pohjusti tätä parlamentaarista työtä, ja tämä on minusta hyvin linjassa juuri sen Risikon työryhmän peruslinjausten kanssa. Se oli erittäin hyvä työryhmä ja oli hyvät linjaukset. Siellä lähdettiin juuri siitä, että ei ole tarkoitus tuoda kansanedustajille lisää räsitetä. Meitä päättäjinä tämä ajan muutos haastaa muutoinkin, sosiaalinen media, jatkuva tarve sitä käyttää, jatkuvasti aika on tosi kortilla. Ei ole mitään mieltä, että me jotenkin räsitetäisiin kansanedustajien työtä vielä enemmän niin, että pitäisi lähteä raportoimaan omasta toiminnasta.

Toinen juttu, jonka haluan nostaa vielä esille, jottei tule väärinkäsitystä, kun edustaja Holopainen edelleen puhuu tässä koko ajan kuulemisista, että ketä kuullaan lainvalmistelussa ja ketä kuullaan täällä eduskunnassa: Tällä laillahan ei ole mitään tekemistä sen kanssa, kun lakia valmistellaan ministeriössä, ei mitään tekemistä kuulemisten kanssa, ei mitään tekemistä, eikä myöskään eduskunnan kuulemisten kanssa, vaan tähän koskee vain ammattimaista lobbausta, eli ketkä pyrkivät vaikuttamaan valmisteluun virallisten kuulemisten ohella. Ja se vaikuttaminen — jotkut saattavat ajatella, että siihen sisältyy jotakin epäilyttävää tai harmaalla alueella olevaa, ja haluan sen sanoa suoraan: Ei sisälly. En ole ainakaan itse koskaan sentyypyiseen törmännyt, vaan se on normaalia demokraattisen yhteiskunnan toimintaa, jossa eri sidosryhmät haluavat itse tai myös heidän toimeksiannostaan toimivien toimistojen kautta halutaan vaikuttaa ja tuoda omia näkökulmia esille. Sillä on iso arvo tässä koko prosessissa, että eri näkökulmat tulevat esille, ja tietenkin jokainen päättäjä itse päättää, ketä tapaa ja minkälaista informaatiota haluaa ottaa vastaan. Mutta on tärkeää, että avoin yhteiskunta toimii, ja tämä myös lisää avoimuutta. Voidaan jälkikäteen sanoa, ketkä ovat tällaiset ammattimaiset toimijat ja keihin he ovat pyrkineet vaikuttamaan missäkin asiassa. Tämä on siinä mielessä tosi hyvä juttu. Mutta mitään tekemistä tällä ei virallisten lainvalmisteluun liittyvien prosessien kanssa ole.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja edustaja Holopainen.

**21.31 Mari Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Itsekin tässä totesin, että työryhmä, jossa edustaja Lohi kanssa toimimme, ei ottanut näitä kuulemisia, eduskunnan virallisia kuulemisia, tässä käsittelyyn, koska totesimme, että näistä jää joka tapauksessa kirjallinen jälki ja ne ovat netissä sitten jälkikäteen luettavissa, mutta kyllähän eri tahoja kuullaan muissakin tilanteissa kuin näissä virallisissa kuulemisissa ja käydään sitä vuoropuhelua, ja siksi tietysti varmaan tässä on erilainen käsitys siitä termistä. Joka tapauksessa lainvalmisteluun vaikutetaan hyvin paljonkin myös tämän virallisen prosessin ulkopuolella.

Jos nyt ajatellaan, että tässä meidän puoluejärjestelmässä ja hallitusmallissa, jossa on enemmistöhallitus, hallitus tekee hallitusohjelman, niin se on hyvin määrittävä dokument-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

ti sen osalta, minkälaisia lakeja tehdään ja mitä tehdään. Kyllähän siihen on jo vaikutettu hyvissä ajoin, ja kaikki ammattimaiset vaikuttajat toki tietävät, miten tämä prosessi toimii, että pitää olla ajoissa liikenteessä. Se valiokunnan kuuleminen on sitten jo aika myöhäinen vaihe lainvalmistelun ja sen hyväksymisen osalta, joten kyllä minun mielestäni ”kuuleminen” pitää tiedostaa paljon laajempana käsitteenä, johon vaikutetaan jo hyvissä ajoin monin tavoin ja myöskin monella taholla, ja siksi on hyvä, että varmasti tämä koko prosessi ja vaikuttaminen ovat jatkossa Suomessa avoimempaa. Itse asiassa tämä lainsäädäntö on varsin edistysellinen, ja varmasti tässä mielenkiintoa tulee Suomeen kohdistumaan jatkossa ja meidän kokemuksiamme halutaan tästä kuulla.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 98/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

### **8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pakkokeinolain ja esitutkintalain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi**

Hallituksen esitys HE 217/2022 vp

Lakialoite LA 91/2020 vp, 57/2021 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 30/2022 vp

*Ensimmäinen käsittely*

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 30/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Keskusteluun, edustaja Jari Kinnunen.

*Keskustelu*

**21.33 Jari Kinnunen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Olen saanut olla tässä valmistelussa mukana kahdenkin valiokunnan osalta — perustuslakivaliokunnan sekä lakivaliokunnan — ja perustan nyt tässä sitten oman esitykseni lakivaliokunnan mietintöön, joka oli yksimielinen.

Tästä käsittelystä sen verran, että hieman pettyneenä toisessa valiokunnassa kuuntelin asiantuntijoiden varsin värikkäitäkin mielipiteitä siitä, miten pakkokeinojen lisääminen tuntuu, näyttää ja vaikuttaa joltakin, ja sitten sitä, että joidenkin yksittäisten pykälien kohdalla ruvettiin selvittämään sitä, mitä se mahdollisesti saattaisi tarkoittaa esitutkintaviranomaisen — korjaan, poliisin, nimenomaan mainittiin poliisi — toiminnassa.

Esityksessä on kyse pakkokeinolain, esitutkintalain ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta. Esityksestä ilmi käyvin tavoin pakkokeinolainsäädäntöä koskevien muutosten tarkoituksena on ensinnäkin selventää pakkokeinolain ja muun pakkokeinoasioita säättävän lainsäädännön sellaisia säädöksiä, jotka ovat osoittautuneet epäselviksi tai tulkinnanvaraisiksi, ja tämä epäselvyys ja tulkinnanvaraisuushan tulee aina sitten tuolta meidän laillisuusvalvojen puolelta pääsääntöisesti.

Täällä on muutamia keskeisiä asioita, joissa puhutaan yhteydenpidon rajoittamisesta, telekuuntelun mahdollistamisesta eräissä rikoksissa, sitten televalvonnan sallimisesta sellai-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

sisä tapauksissa, että sitä ei enää sidota sitten näihin telesoitteisiin ja telepäätelaitteisiin vaan sidotaan siihen epäiltyyn. Ja sitten ylimääräisen tiedon käyttö on yksi niistä tärkeimmistä, mikä pakkokeinoja koskee.

Kirjallinen pidättämispäätös herätti jonkun verran huolta, mutta jos se menee niin kuin lakivaliokunta tässä ehdottaa, että on olennaista huomioida sekä pidättämisen yleiset että erityiset edellytykset, niin silloin se ei aiheuta poliisille lisää työtä, sillä nämähän tulee jo nykyäänkin merkattua kiinniottopöytäkirjaan, josta on annettava kiinniotetulle ja pidätetylle tiedot viipymättä. Käytännössä ne ilmoitetaan sisäpuhelimella sinne hänen selliinsä, mutta jatkossa viedään sitten postiluukusta sisään, että tässä on nytten sinulle tämä KIPin sivu, jossa ilmoitetaan, miksi sinä täällä olet ja mitkä ovat ne erityiset ja yleiset edellytykset. Eli ei tässä nyt hirveän suuresta muutoksesta ole kyse noin käytännössä — periaatteessa tietysti, koska tämä siirtyi nyt lain tasolle, ja siinä mielessä se on ihan ok.

Sitten yhteydenpidon rajoittaminen: Siinä on ollut käytännössä melkoisia haasteita, kun meillä on sellaisia rikoksia, joihinka usein liittyy enemmän kuin yksi tekijä, ja kun ei ole vielä tämä tekijäkumppanijoukko tai tekijäkumppani tiedossa, niin on jouduttu rajoittamaan yhteydenpitoa kaikkiin. Tämä ei ole mitään uutta. Omaisiinhan on jouduttu erityiset perustelut jo aikaisemminkin kirjaamaan, mutta nyt sitten, kun tämmöiseen tuntemattomaan joukkoon sitä yhteydenpitorajoitusta pyydetään määräämään, niin silloin joudutaan myöskin näitä erityisiä perusteita luettelemaan. Erityisen painavia syitä tässä lähinnä tarkoitetaan. Ne syyt ovat sitten täältä hallituksen esityksen perusteluista kyllä löydettävissä, enkä näe siinäkään nyt hirveätä ongelmaa. Ne, jotka ovat pakkokeinoja käyttäneet, tietävät, mitä ne erityisen painavat syyt ovat, ja pystyvät kyllä tekemään niitä vaatimuksia myöskin jatkossa.

Sittenhän meillä on tietysti vielä se, mikä jäi tavallaan tuolla vaivaamaan. Siellä esitettiin, että poistettaisiin sellainen rajoitus, missä määritellään, millaisella laitteella poliisi saa ottaa näitä teletietoja, teleosoite- ja telepäätelaitteen tietoja, ja erityisesti se kiinnitti huomiota siinä, että eräs asiantuntija katsoi aiheelliseksi mainita, että kai te nyt ymmärrätte, että tämä on sellainen pykälä ja sellainen laite, että sitten poliisi pystyy teitä salakuuntelemaan. Pidin sitä asiattomana.

Mutta hyvänä tässä näen sen, että tässä on nytten mahdollisuus kohdistaa epäiltyyn henkilöön tämä televalvonta, telekuuntelu. Televalvontalupa haetaan siis epäiltyyn eikä erikseen jokaiseen laitteeseen tai numeroon. Se on hyvä siksi, koska näitä laitteita ja numeroita saattaa epäillyllä olla kymmeniä, ellei satoja, ja on todellakin joskus tärkeää, että ne saadaan saman tien menemään eteenpäin ilman seuraavan päivän oikeuden istuntoa.

Jatkan tästä hieman vielä. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos. — Ja edustaja Talvitie, edustaja Talvitie poissa. — Nyt, edustaja Kinnunen, jos aiotte vielä pitää puheenvuoron, niin... Täällä täysistuntosalissa normaalisti ei saisi juosta, mutta annetaan armon käydä oikeudesta. — Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

**21.40 Jari Kinnunen kok:** Kiitoksia! Pelästyin, että menee puheenvuoro. Sen takia kiihdyin askelia.

Tässä äärimmäisen hyvänä näen myöskin sen, että ylimääräisen tiedon käytön osalta säädettiin, että sitä voidaan käyttää tiettyjen, yhteisölle varsin merkityksellisten ja vaarallisten rikosten osalta. [Puhuja tarkistaa mikrofoninsa] — Ei kuulu ääni ilmeisesti. — Kaik-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

kein pisin keskustelu käytiin huumausainerikoksen osalta ja siellä käytiin nyt lähinnä keskustelua siitä, voidaanko se liittää tähän luetteloon, kun siitä kuulemma tuomitaan aika usein vain sakkoa. Jos me tällä perusteella laittaisimme näitä listoja, niin aika vähänhän sinne tulisi rikosnimikkeitä, koska aika monesta tässä listassa mainitusta rikoksesta tulee vain sakkoa, mutta ne ovat silti erittäin vahingollisia yhteiskunnallisesti ajatellen, vai mitä mieltä me olemme sitten siitä, että voisi antaa lahjoman, ottaa lahjoman tai syyllistyä virkarikokseen?

Tämä mietintö on kaiken kaikkiaan hyvä siinäkin mielessä, että siellä on neljä lausumaa, jotka myöskin yksimielisesti sinne lisättiin. Tietysti lakivaliokunta toivoo, että ne menevät sellaisenaan läpi täällä eikä täällä nyt sitten tarvitsisi asiasta äänestellä.

Kaiken kaikkiaan tämä on herättänyt paljon pelkoja tietysti tuolla virkakunnassa ehkä aiheettomasti, ja näkisin, että tämä on erittäin hyvä kompromissi, johonka itsekkin pystyin yhtymään ilman mitään eriäviä tuolla valiokunnassa. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos. Ja sovitaan näin, edustaja Kinnunen ja muutkin, että jos olette viimeisenä listalla oleva puhuja, niin vaikka alkaa aika mennä hieman yli, niin ennen kuin täältä alkaa kopinaa kuulumaan, niin pitääkö aivan rauhassa se puheenne loppuun.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 217/2022 vp sisältyvien 1.—13. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin LA 91/2020 vp ja 57/2021 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### **9. Hallituksen esitys eduskunnalle luotsauslaiksi ja laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 293/2022 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 27/2022 vp

*Ensimmäinen käsittely*

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 27/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä ja tulkaa esittelemään mietintö.

*Keskustelu*

21.44 **Suna Kymäläinen sd** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelemme tosiaan liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintöä luotsauslaista ja laista sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta. Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi luotsauslaki, jolla kumottaisiin voimassa oleva luotsauslaki. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi sakon täytäntöönpanosta annettua lakia. Ehdotetuilla muutoksilla parannettaisiin merenkulun turvallisuutta säätämällä nykyistä täsmällisemmin, joh-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

donmukaisemmin ja tasapuolisemmin luotsinkäyttövelvollisuuden ja siitä vapautumisen perusteista. Samoin merenkulun turvallisuutta edistettäisiin edellyttämällä toimijoilta nykyistä laadukkaammin todennettua osaamista. Uudistuksella myös muun muassa täsmennettäisiin luotsausyhtiön oikeutta kieltäytyä luotsauspalvelun tarjoamisesta tai keskeyttää luotsaustoiminta sekä säädettäisiin seuraamusmenettelyistä voimassa olevaa luotsauslakia täsmällisemmin.

Valiokunta pitää lakiehdotusta merenkulun turvallisuutta lisäävänä ja katsoo sen pääasiallisesti vastaavan alan muuttuneita toimintaolosuhteita. Lakiehdotuksen nähdään saadun selvityksen mukaan selkeyttävän vallitsevia epäselvyyksiä ja huomioivan myös varautumiseen ja huoltovarmuuteen liittyvät tarpeet. Valiokunta pitää myös hyvänä päätöksenä, että Saimaan luotsauksen erillisrahoitusratkaisu on otettu lakiin. Valiokuntakäsittelyn aikana esiin tulleiden kysymysten johdosta valiokunta esittää lakiehdotusten hyväksymistä vähäisin muutoksin.

Valiokuntakäsittelyn aikana on esitetty huolia liittyen muun muassa erivapautta koskeviin muutoksiin. Liikenne- ja viestintäministeriön mukaan uudistuksessa tarkoituksena ei kuitenkaan ole poistaa mahdollisuutta erivapauden kaltaisen vapautuskirjan saamiselle. Vaikka erivapaus terminä poistuukin, jää lakiin kuitenkin sitä vastaava mekanismi, jolla jatkossakin voi saada nykyisen erivapauden kaltaisia alueellisia luotsausvapautuksia. Menettelyä vain uudistetaan vastaamaan nykyisiä toimintaolosuhteita sekä vastaamaan lain keskeiseen tavoitteeseen eli luotsausosaamisen varmistamiseen.

Erivapautta koskevilla muutoksilla parannetaan turvallisuustilannetta entisestään sekä toteutetaan hallitusohjelman tavoitetta varmistaa korkeatasoinen osaaminen ja riittävä ammattitaito merialueilla. Onnettomuuksia voidaan ennaltaehkäistä ainoastaan ennakkollisilla toimilla, ei onnettomuuden jälkeisillä toimilla. Vakavien onnettomuuksien ehkäiseminen tapahtuu keskeisesti varmistamalla navigointihenkilöstön osaamistaso, mihin erivapauksiin esitetyt muutokset keskeisesti tähtäävät.

Asiantuntijakuulemisessa on katsottu, että siirtyminen erivapauksista ehdotetun kaltaisiin PEC-lupakirjoihin lisäisi pienvarustamoiden kustannuksia huomattavasti. Saadun selvityksen mukaan tarkkaa vertailua nykyisen erivapauskirjan ja tulevan alueellisen PEC-lupakirjan välillä on hankala tehdä, sillä nykyisenkin erivapauskirjan hinnan muodostumiseen vaikuttaa usea tekijä. Liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan luvan-hankkimiskustannusten nousu ei kuitenkaan muodostu kynnyskysymykseksi toimijoille. Vaikka ensimmäistä lupakirjaa haettaessa kulut ovat nykyistä suuremmat, menettely lupakirjojen uusimiseksi on jatkossa nykyistä kevyempi ja siksi todennäköisesti kokonaisuuden kannalta myös edullisempi.

Valiokunta kiinnittää mietinnössään huomiota myös liikenne- ja viestintäministeriön tilaamaan huoltovarmuusselvitykseen, jonka loppupäätelmänä on, että kokonaisuutena arvioiden erivapauksia koskevat ehdotetut muutokset parantavat huoltovarmuutta, kun sillä tarkoitetaan kykyä sellaisten yhteiskunnan taloudellisten perustoimintojen ylläpitämiseen, jotka ovat välttämättömiä väestön elinmahdollisuuksien, yhteiskunnan toimivuuden ja turvallisuuden sekä maanpuolustuksen materiaalien edellytysten turvaamiseksi vakavissa häiriöissä ja poikkeusoloissa.

Kielitaitovaatimusten osalta valiokunta toteaa, että englanti on merenkulun kansainvälinen kieli ja laajasti käytössä alusten sisäisessä ja välisessä kommunikoinnissa myös Suomen aluevesillä ja että ymmärrettävä kommunikointi sekä aluksen miehistön että eri alusten välillä on keskeinen turvallisuutta edistävä tekijä, minkä toteutumista on luotsauslain

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

uudistuksella haluttu toteuttaa. Valmistelussa on keskustelujen kautta päädytty ehdottamaan muotoilua, jossa on mahdollisimman pitkälle otettu huomioon eri toimijoiden tarpeet ja joka on samalla kokonaisuuden kannalta looginen ja edistää merenkulun turvallisuutta varmentamalla riittävät kommunikaatiokyvyt.

Ehdotettu luotsauslaki sisältää alueellista luotsinkäyttövapautusta hakeville henkilöille myös uusia, osaamisen näyttöön liittyviä vaatimuksia suhteessa nykyiseen erivapauskirjaan. Tästä seuraa jonkin verran varustamojen hallinnollisen taakan kasvua. Liikenne- ja viestintäministeriön mukaan viranomaisten hallinnollisen taakan ei ole tältä osin arvioitu lisääntyvän merkittävästi, joten kyse ei ole varustamojenkaan osalta huomattavasta lisäyksestä. Joka tapauksessa varustamojen hallinnollisen taakan lisääntymisellä on tärkeä turvallisuuden varmistamiseen liittyvä peruste.

Valiokunta ottaa mietinnössään kantaa myös muutosten vaikutusten seurannan tarkeyteen. Valiokunta korostaa, että erivapausjärjestelmän muutoksella on laajat vaikutukset niin hallinnollisesti ja taloudellisesti kuin myös huoltovarmuudelle. Näillä muutoksilla on vaikutuksia myös Suomen kilpailukykyyn. On tärkeää, että merenkulku voi jatkaa toimintaansa ongelmitta. Tämän vuoksi valiokunta pitää tärkeänä, että tarkoin ja laajasti seurataan ja arvioidaan uudistuksen vaikutuksia ja kustannuksia. Tähän liittyen valiokunta esittää hyväksyttäväksi lausuman, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa ja arvioi tarkoin ja laajasti uudistuksen vaikutuksia merenkulun toiminnan jatkuvuudelle ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin merenkulun ja kilpailukyvyn turvaamiseksi.

Valiokunta on tehnyt muutoksen luotsauslain 6 §:ssä säädettyyn poikkeukseen luotsinkäyttövelvollisuudesta satama-alueella esitettyyn muutokseen ja ehdottaa nykytilanteen säilyttämistä uudessa laissa. Saadun selvityksen mukaan satamaluotsausta koskevasta muutoksesta on käyty runsaasti keskustelua alan toimijoiden kanssa. Koska ehdotetun muutoksen osalta on kuitenkin edelleen olemassa vakavaa huolta hallinnollisen taakan lisääntymisestä ja koska satamaluotsauksen turvallisuustilanne on toistaiseksi ollut hyvällä tasolla, liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan nykyisen lain mukaisen sääntelyn säilyttämiselle on perusteita. Vaaratilanteiden ennaltaehkäisemiseksi on kuitenkin tärkeää ylläpitää jatkossakin satamien hyvää yrityskulttuuria. Merenkulun turvallisuuden kannalta on keskeistä, että myös satamaluotsauksessa otetaan eri turvallisuustekijät kattavasti huomioon. Tämän vuoksi valiokunta toteaa, että turvallisuustilanteen kehittymistä on tärkeää seurata ja tilanteeseen on reagoitava, mikäli vakavia vaaratilanteita tai jopa onnettomuuksia sattuisi.

Lisäksi valiokunta on tehnyt eräitä täsmennyksiä ja tarkennuksia etenkin oikeusministeriön esittämien huomioiden pohjalta sekä tehnyt eräitä muita, pääasiassa teknisluonteisia muutoksia ja lakitekniisiä korjauksia. Alkuperäisen hallituksen esityksen mukaisesti lait oli tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2023. Esityksen toisen lakiehdotuksen 1 §:ään on kuitenkin eduskunnassa muiden hallituksen esitysten käsittelyn yhteydessä tehty muutoksia. Tämän vuoksi lakiehdotuksen muotoilua on sovittava yhteen vaarallisten aineiden kuljetuksia koskevien hallituksen esityksen 220/2021 ja hallituksen esityksen 231/2022 pohjalta hyväksytyjen lakien mukaan. Kyseisten esitysten lakien on tarkoitus tulla voimaan 1.9.2023. Liikenne- ja viestintäministeriön mukaan uuden lain edellyttämien määräysten laatimiselle ja voimaan saattamiselle sekä lain soveltamiseen valmistautumiselle 1.9.2023 on hallituksen esityksessä ehdotettua parempi ajankohta. Tämän vuoksi nyt hyväksytyjen lakiehdotusten on syytä tulla voimaan edellä mainittujen lakien jälkeen.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintö on yksimielinen. Tässä tilanteessa haluan myös kiittää tämän asian ja kaikkien muidenkin lakialoitteiden kohdalla valiokunnan hyvässä hengessä tehtyä työtä koko kauden aikana.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos. — Och ledamot Löfström.

**21.53 Mats Löfström r:** Ärade herr talman! Säkerheten till havs och sjösäkerheten är naturligtvis en mycket viktig sak, och överlag kan man säga att Finland har en väldigt god säkerhet till havs också med nuvarande lotslag. Den här lotslagen gör en hel del förändringar som jag tror att det är mycket viktigt att man följer med konsekvenserna av, framför allt att inte rederiernas kostnader för att anlita lotsning stiger. Det är sant som också utskottets ordförande Suna Kymäläinen lyfte fram, och som också står i regeringspropositionen, att lotskostnaderna i helheten inte är så höga i proportion till lasten och värdet på hela leveransen, men för små leveranser kan lotsavgiften ändå vara betydande och kännbar för mindre trafikerade farleder som helt enkelt inte trafikerar så regelbundet. Det är viktigt att följa med att man inte försvårar transporterna till och från dessa farleder.

Ett konkret exempel som jag har blivit kontaktad om är farleden till Färjsundet på Åland, där spannmålsexporten från Åland till Nådendal går. Man gör kanske tre eller fyra leveranser per år med fartyg som är på mellan 600 och 2 000 bruttoton, alltså väldigt små fartyg, och här finns en stor oro över hur kostnadsstrukturen kommer se ut för de leveranserna i framtiden. Kommer fartygen som trafikerar där att kunna få dispens till en rimlig kostnad om de är över 50 meter, trots att de här fartygen inte har varit involverade i några olyckor tidigare? Det här är saker som kommer vara viktigt att följa med eftersom vi inte på något sätt heller får äventyra leveranser med sjötransporter från olika delar av Finland, från mindre trafikerade hamnar, även om vi naturligtvis inte heller ska tumma på sjösäkerheten.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Tack. — Kan vi få tolkning?

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Autto.

**21.57 Heikki Autto kok:** Arvoisa herra puhemies! Jo muinaiset roomalaiset sanoivat, että navigare necesse est, merenkulku on välttämätöntä, ja tämä jos mikä pitää totta tämän päivän Suomen osalta. Sota on tietysti muuttanut asetelmaa Euroopassa hyvin dramaattisesti. Suomi on toisaalta enemmän saari kuin ehkä koskaan olemme olleet. Toisaalta samaan aikaan tietysti myös huoltovarmuutemme kannalta tärkeitä maayhteyksiä pitää kehittää Ruotsin ja Norjan kautta pohjoiseen, mutta nekin vievät Jäämerelle, jota kautta sitten pääsemme edelleen maailman merille.

Mutta tässä tilanteessa, jossa siis Suomen ennen kaikkea viennistä ja tuonnista aivan valtaosa kulkee Itämeren kautta, luotsauslaki ei ole mikään vähäpätöinen lainsäädäntö. Sillä on valtavan suuri merkitys Suomen elinkeinojen kannalta, sillä on valtavan suuri merkitys myös, niin kuin totesi edustaja Löfström, joka hyvin tuntee Ahvenanmaan tilannetta — ja Ahvenanmaalta tulee paljon suomalaisia varustamoja — elinkeinojemme kilpailukyvyyn osalta, ja tässä mielessä tällä lainsäädännöllä on suuri merkitys. On tärkeää, että meillä on sekä ollut että tulee tämän uuden lain myötä olemaan hyvä luotsauslainsäädäntö Suomes-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

sa. Mutta on totta, että näitä kustannusrasitteita tulee tarkkaan seurata, jotta merenkulku säilyy Suomessa kilpailukykyisenä. Merenkululla on niin valtavan suuri merkitys meidän sekä elinkeinotoimintamme kannalta että kaikkien yhteyksiemme kannalta, osittain myös maan sisäisesti, kun puolivalmisteita kuljetetaan eri puolilta maata niihin jatkojalostuspaikkoihin, joista sitten tuotteet lopullisesti maailmalle jälleen myös laivojen mukana lähtevät.

Arvoisa puhemies! Ennen kaikkea halusin ottaa tämän puheenvuoron siksi, että tämä taitaa olla viimeinen liikennevaliokunnasta valmistunut mietintö tällä vaalikaudella. Haluan kiittää valiokunnan puheenjohtaja Suna Kymäläistä paitsi tämän mietinnön esittelystä, joka on ollut yksimielinen, myös ennen kaikkea valiokunnan puheenjohtajana siitä taitavasta puheen johtamisesta, jolla on päästy siihen hyvään tulokseen — liikennevaliokunnasta hyvin usein on saatu yksimielisiä mietintöjä. Ja jos mietitään, kuinka tärkeää vaikkapa tässä tapauksessa merenkulku ja nämä liikenteen ja logistiikan mutta myös viestinnän asiat ovat esimerkiksi suomalaisten arjelle ja suomalaisten arjen turvallisuudelle, niin se työ, jota liikennevaliokunnassa on tehty, on ollut valtavan merkityksellistä. Olen itse kokenut työn valiokunnassa erittäin hyvähenkiseksi, ja siitä ei vähiten käy kiittäminen niminomaan valiokunnan mainiota puheenjohtajaa, edustaja Kymäläistä. Eli suuri kiitos valiokuntamme puheenjohtajalle tästä hyvästä työstä, jota olemme saaneet tällä vaalikaudella tehdä. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Kinnunen, Jari.

**22.01 Jari Kinnunen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Yhdyn tietysti näihin lausuttuihin kiitoksiin, mutta ennen kaikkea halusin yhden yksityiskohdan vielä tuoda esiin.

Valiokuntatyössähän me kiinnitimme huomiota myöskin tähän sataman määrittelyyn ja satamaluotsaukseen. Mielestäni me saimme siihenkin erittäin hyvän ja hyvin käytännönläheisen näkökulman, kuten tähän koko mietintöön, ja se on tehnyt tästä työskentelystä valiokunnassa erittäin mielenkiintoista, koska siellä on pyritty aina tämmöiseen käytännönläheisyyteen, ja tässä kyllä täytyy sanoa, että onnistuimme erinomaisesti.

Se on varmaan tärkeätä isoille satamille, että tämä satama-alue määritellään nyt tarkemmin. En näe siinä uhkaa, että se nyt esimerkiksi Helsingin osalta määriteltäisiin vähän tarkemmin kuin mitä se siellä kartassa oli, mikä nähtiin, koska täällä kuitenkin on erittäin vilkas liikenne myöskin huviveneiden osalta, ja en usko, että siinä tähän kaupalliseen liikenteeseen tulee häiriöitä. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 293/2022 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### **10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä sekä siihen liittyviksi laeiksi**

Hallituksen esitys HE 301/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 51/2022 vp

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

### *Ensimmäinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 301/2022 vp sisältyvien 1.—5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### **11. Hallituksen esitys eduskunnalle vammaispalvelulaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi**

Hallituksen esitys HE 191/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 52/2022 vp

### *Ensimmäinen käsittely*

**Puhemies Matti Vanhanen:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 52/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Keskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Lohi.

### *Keskustelu*

**22.03 Markus Lohi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen tässä valiokunnan mietinnön. Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi vammaispalvelulaki, jolla kumotaan voimassa oleva laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista. Lisäksi ehdotetaan muutettaviksi viittä muuta lakia.

Vammaispalvelulain tarkoituksena on toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa sekä ehkäistä ja poistaa niiden toteutumisen esteitä, tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista sekä turvata vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset riittävät sekä laadultaan hyvät palvelut.

Esityksen tavoitteena on vammaisten henkilöiden keskinäisen yhdenvertaisuuden sekä yhtäläisten oikeuksien edistäminen vamman laadusta ja henkilön asuinpaikasta riippumatta. Tavoitteena on myös vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden edistäminen suhteessa vammattomiin henkilöihin, jotta vammaisten henkilöiden oikeus osallistua ja tehdä samankaltaisia valintoja kuin muut kansalaiset toteutuisi nykyistä paremmin.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta pitää hallituksen esittämien lakiehdotusten säätämistä erittäin tärkeänä. Valiokunta ehdottaa erityisesti vammaispalvelulakiehdotukseen useita poikkeuksellisen lukuisia muutoksia, joista merkittävimmät liittyvät perustuslakivaliokunnan lausuntoon ja siinä esitettyihin säätämisyhteistyshuomautuksiin. Tällaisina merkittävimpinä muutoksina valiokunta ehdottaa erityisesti subjektiivisia oikeuksia koskevien säännösten täsmentämistä ja selkeyttämistä, ikääntymisrajoituksen poistamista ja hengityshalvauspotilaiden aseman säilyttämistä lähtökohtaisesti ennallaan.

Ehdotetun vammaispalvelulain tarkoituksena on tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista. Lain tarkoituksena on tukea vammaisia ihmisiä siten, että he saavat omat voimavaransa, kykynsä, taitonsa ja tietonsa parhaalla mahdollisella tavalla käyttöön. Itsenäinen elämä voi tarkoittaa elämää, jossa henkilö tekee asioita omatoimisesti itse, ilman ulkopuolista apua, tukea tai ohjausta, mutta myös elämää, jossa henkilö toimii avustettuna tai tuettuna palveluiden avulla.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Perustuslakivaliokunta kiinnitti ensimmäisessä lausunnossaan huomiota siihen, että vammaispalvelulain subjektiivisina oikeuksina toteutettavien palvelujen sääntely on siinä määrin epämääräistä, etteivät palvelujen sisältö, niiden saamisedellytykset ja palveluihin oikeutettujen piiri käy yksiselitteisesti ilmi laista. Lakiehdotuksessa käytetty käsitteistö on lisäksi osin vaikeaselkoista ja täsmennytöntä. Perustuslakivaliokunnan mielestä sääntelytavalle esitetyt perustelut ovat sinänsä ymmärrettäviä ja osin myös hyväksyttäviä. Sääntely 6 §:n 1 momentissa tarkoitetuista palveluista ei kuitenkaan lausunnon mukaan täytä lailla säättämisen vaatimukseen sisältyviä vaatimuksia sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkarajaisuudesta sekä selkeydestä ja ymmärrettävyydestä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaakin perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella täsmennyksiä ja täydennyksiä subjektiivisia oikeuksia koskeviin vammaispalvelulain 7, 8, 12—19, 23—26, 28 ja 30 §:iin. Lisäksi ehdotetaan uusia 20, 21, 27 sekä 33 §:iä.

Arvoisa puhemies! Otan tässä esille näistä edellä todetuista lukuisista muutoksista muutamia keskeisiä, joista yksi on ikääntymisrajaus. Vammaispalvelulain soveltaminen edellyttää 1. lakiehdotuksen 2 §:n mukaan muun muassa, että henkilön avun, tuen tai huolenpidon tarve johtuu pääasiassa muusta kuin iäkkäänä alkaneesta ja tyypillisesti iäkkäillä henkilöillä esiintyvistä sairauksista tai yleisestä vanhuudesta johtuvasta rappeutumisesta taikka heikkoudesta. Nykyiseen vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annettuun lakiin ei sisälly vastaavankaltaista niin sanottua ikääntymisrajausta lukuun ottamatta henkilökohtaista apua koskevaa sääntelyä.

Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan ikääntymisrajaus, nyt ehdotetulla tavalla muotoiltuna ja perusteltuna, muodostuu ongelmalliseksi YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen kannalta, eikä nyt käsillä olevassa poikkeuksellisessa asetelmassa ole perustuslakivaliokunnan mielestä esitetty ehdotetulle ikääntymisrajaukselle riittävän hyväksyttäviä perusteita. Ehdotettu 2 §:n 1 momentin 3 kohta on siten poistettava vammaispalvelulakiehdotuksesta. Tällainen muutos oli perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan edellytyksenä sille, että tämä lakiehdotus voitaisiin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaakin perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti ikääntymisrajauksen poistamista 1. lakiehdotuksen 2 §:stä.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa osa vammaisjärjestöistä katsoi, että henkilökohtaisen avun voimavaraedellytys, eli palvelun myöntämisen edellytys siitä, että vammaisen henkilö kykenee itsenäisesti tai tuettuna muodostamaan ja ilmaisemaan tahtonsa avun sisällöstä, tulisi poistaa, koska se on syrjivä ja vammaissopimuksen vastainen. Lausunnoissa tuotiin esille, että jos voimavaraedellytystä ei poisteta, on erityisestä osallisuuden tuesta tehtävä myönnettävien tuntimäärien osalta yhdenvertainen vapaa-ajan henkilökohtaisen avun kanssa niin, että erityisen osallisuuden tuen kuukausittaisia vähimmäistuntimääriä nostetaan.

Valiokunta ei kuulemisten perusteella ehdota vammaispalvelulain 9 §:n 3 momentin poistamista, eli tämän voimavararajauksen poistamista lakiehdotuksesta, mutta ehdottaa 1. lakiehdotuksen 12 §:ssä erityisen osallisuuden tuen tuntimäärän nostamista 30 tuntiin kuukaudessa, mikä vastaa myös 9 §:n 5 momentissa tarkoitettua henkilökohtaisen avun minimi-tuntimäärää. Tämä tuntimäärän nosto tehtäisiin porrastetusti siten, että minimi-tuntimäärä on 10 tuntia vuoden 2024 loppuun saakka, 20 tuntia vuonna 2025 ja vuodesta 2026 alkaen 30 tuntia kuukaudessa.

Arvoisa puhemies! Valiokunta on mietinnössään esittämässä muutoksia myös lasten asemaan erityisesti asumisen tuen osalta, lasten asumisesta kodin ulkopuolella perittäviin

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

maksuihin, lasten aamu- ja iltapäivätoimintaan, myös päivätoimintaan, hengityslaitteen varassa elävien henkilöiden asemaan liittyvään sääntelyyn, josta myös perustuslakivaliokunta toisessa lausunnossaan on huomauttanut, ja valiokunta myös esittää otettavaksi tänne lakiin uuden 27 §:n, jossa tullaan säättämään kehitysvammaisen henkilön oikeudesta työtoimintaan, kuten tälläkin hetkellä kumottavassa lakipykälässä on esitetty. Myös työtoimintaan liittyvät matkat esitetään maksuttomiksi.

Arvoisa puhemies! Otan vielä esille tässä yhtenä muutettavana kohtana sen, että käytetävän terminologian osalta on ollut ehkä epäselvyyttä, kuuluvatko näkövammaisille henkilöille kuuluvat palvelut, muun muassa pistekirjoitus ja valkoisen kepin käytön opastaminen, lain 7 §:n valmennuksesta säädettävien toimien piiriin. Valiokunta on esittänyt tähänkin pykälämuutoksia ja myös täällä yksityiskohtaisissa perusteluissa avannut siten, että tiedollisilla taidoilla tarkoitetaan tiedon vastaanottamiseen, tiedon käsittelemiseen ja muokkaamiseen sekä muistiin ja ongelmanratkaisuun liittyviä toimintoja, puhetta tukevalla ja korvaavalla kommunikoinnilla tarkoitetaan viestintää, jossa käytetään esimerkiksi kuvia ja tukiviittomia, ja tiedollisilla taidoilla tarkoitetaan myös näkövammaisten henkilöiden luku- ja kirjoitustaidon mahdollistavan pistekirjoituksen opetusta silloin, kun sitä ei olisi mahdollista saada lääkinnällisenä kuntoutuksena. Pistekirjoituksen opetus sisältää ohjaussuunnitelman, opastuksen toteuttamisen sekä tarvittavan materiaalin ja apuvälineen hankkimisen ja niin edelleen.

Arvoisa puhemies! Kuten tästä on käynyt varmasti ilmi, tähän hallituksen esitykseen on tehty erittäin paljon muutoksia. Tämä lakihanke koettiin valiokunnassa poikkeuksellisen tärkeäksi, pyritäänhän sillä toteuttamaan nykyistä paremmin YK:n vammaisten oikeuksien sopimusta. Tässä mielessä pidän erittäin arvokkaana, että kaikilta osin valiokunta kykeni yksimieliseen päätöksentekoon.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Rehn-Kivi.

22.14 **Veronica Rehn-Kivi r:** Värderade talman! Förra fredagen fick vi i social- och hälsovårdsutskottet äntligen klart vårt betänkande över förslaget till ny funktionshindersservice lag. I och med denna reform förstärks de subjektiva rättigheterna till stöd och service för personer med någon form av funktionsnedsättning och därtill tryggas ett bredare tjänsteutbud för dessa personer.

Arvoisa puhemies! Vammaispalvelulain tarkoituksena on tukea itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista sekä turvata yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset riittävät ja laadultaan hyvät palvelut. Nämä tavoitteet ovat tervetulleita ja välttämättömiä.

Valiokuntakäsittelyn aikana hallituksen lakiehdotus on kuitenkin saanut paljon kritiikkiä useilta kuulemiltamme asiantuntijoilta. Perustuslakivaliokunnan ensimmäinen lausunto sisälsi myös vaatimuksia usean kohdan selventämisestä. Kuulemisten jälkeen sosiaali- ja terveysministeriö antoi uuden ehdotuksen alkuperäistä ehdotusta merkittävästi parantavista muutoksista. Valiokunta on työstänyt mietintöä vielä loppumetreillä, jotta kaikki eri vammaisryhmät otetaan huomioon.

Värderade talman! Jag är mycket glad över att vi genom denna lag underlättar vardagen och förbättrar livskvaliteten och möjligheterna till delaktighet för denna heterogena samhällsgrupp. Diagnosen kommer inte längre att bestämma tillgången till service, utan ut-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

gångspunkten är att det individuella behovet ska ligga till grund för att få stöd. Oberoende av om du har en intellektuell funktionsnedsättning, hörselskada eller en synnedsättning är du berättigad att få det stöd du själv behöver i olika livsskeden. Tjänsterna erbjuds på en mer jämlik grund och tillgången förbättras till en större mängd tjänster, såsom rehabilitering, personlig assistans och särskilt stöd för delaktighet.

Nu slopas också åldersgränsen på 65 år för att få service på basis av funktionshindersservice-lagen. Arbetsverksamheten tryggas för personer med intellektuell funktionsnedsättning och avgifterna för transporten till och från dag- och arbetsverksamheten förblir avgiftsfri. Skolelever med intellektuell funktionsnedsättning kan också i framtiden delta avgiftsfritt i morgon- och eftermiddagsvården utgående från bestämmelserna om kortvarig omsorg.

Arvoisa puhemies! Näiden kohtien muuttaminen on ollut edellytys sille, että voisin täysin tukea uudistusta. Tiedän, miten vaikeaa monilla perheillä on kehitysvammaisen lapsen kanssa. Me valiokunnassa emme voineet hyväksyä sitä, että heidän jokapäiväistä elämäänsä ja vanhempien kokopäivätyöhön osallistumista vaikeutetaan entisestään uusilla maksuilla.

Useat näkövammaisjärjestöt ja näkövammaiset henkilöt ovat viime viikkoina ilmaisseet huolensa siitä, että pistekirjoituksen tai valkoisen kepin kaltaisten apuvälineiden käytön harjoittelua ei enää tueta. Tarkoituksena ei ole ollut vähentää tämän tärkeän käytännön mahdollisuutta, ja siksi kyseistä pykälää on nyt selkeytetty väärintulkintojen välttämiseksi.

Ärade talman! Vi får hoppas att allt det som nu i denna lag utlovas till personer med olika former av funktionsnedsättning också kan förverkligas i ett läge där både personalsituationen och finansieringen står inför stora utmaningar. Jag vill också betona vikten av att de språkliga rättigheterna förverkligas och att de mångprofessionella svenskspråkiga expertteamen som tidigare verkat inom Kärkulla samkommun ska kunna fortsätta sitt viktiga arbete över välfärdsområdesgränserna. Välfärdsområdena har nu en avgörande roll för att funktionshindersservice-lagen fungerar i praktiken.

Arvoisa puhemies! Lainsäädännön tavoitteiden saavuttaminen riippuu viime kädessä käytännön toteutuksesta hyvinvointialueilla ja siitä, miten hyvin tieto tavoittaa kaikkia asianosaisia ja miten byrokratiaa vähennetään muutenkin haasteiden keskellä olevien yksilöiden ja perheiden elämässä.

Kannatan lämpimästi valiokunnan mietintöä.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Kinnunen, Mikko.

**22.18 Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tällä kaudella saamme vielä loppumetreillä valmiiksi lakeja, joita on valmisteltu pitkään. Tarve vammaispalvelulain kokonaisuudistukselle on ollut tiedossa jo parikymmentä vuotta. Helppoa ei ollut tälläkään kertaa. Tästä kertoo se, että lakipaketti kävi perustuslakivaliokunnassa kahteen kertaan.

Arvoisa puhemies! Lakiuudistuksen tavoitteena on lisätä vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumisen toteutumista yhteiskunnassa. Tavoitteena on myös turvata vammaisen henkilön yksilölliset tarpeet ja edun mukaiset riittävät ja laadultaan hyvät palvelut. On tärkeää saada pitää yhteyttä ja osallistua yhteisöjen toimintaan.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta teki hallituksen esitykseen useita muutoksia. Yli 65-vuotiaiden vammaisten tukia ei karsita. Tämä oli perustuslakivaliokunnan tekemä linjaus YK:n vammaissopimuksen mukaisesti. Ikääntyneet vammaiset tarvitsevat tukea vammaansa, vammastaan johtuvien sairauksien mutta myös ikääntymisestä johtuvien sairauksien vuoksi. Vammat eivät häviä mihinkään iän mukana. On todella tärkeää, että tämä muutos tehtiin. Hengityslaittepotilaiden asema säilytetään ennallaan. Lakiin sisällytetään kokonaan uusi pykälä, jossa määritellään kehitysvammaisille oikeus työtoimintaan. Muutoksia tehtiin myös lasten asumiseen ja lasten aamu- ja iltapäivätoimintaan. Nämä ovat hyviä ja tarpeellisia muutoksia alkuperäiseen esitykseen. Kiitän valiokuntaa yksituumaisesta työstä vammaisten hyväksi.

Arvoisa puhemies! Kuten hallitusohjelmassa todetaan, yhdenvertaisuus ei nykyisellään aina toteudu vammaisten kohdalla. Nyt näitä ongelmia pyritään korjaamaan. On arvokasta, että jokainen voi yhdenvertaisesti, vammoistaan tai rajoitteistaan huolimatta, osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Osallisuus tuo hyvinvointia elämään.

Uudistus ei välttämättä tule kerralla täydellisen valmiiksi. Lakiin pitää tehdä tarvittaessa korjaussarjoja. Näin on usein laajojen pakettien kohdalla. Tätä useat järjestöt ovat toivoneet. Tartutaan jatkossa selkeästi näihin epäkohtiin, kun tilannetta arvioidaan. Sivistysvaltion tehtävä on huolehtia heistä, jotka tarvitsevat erityistä tukea. Tehtävämme on huolehtia kaikkein hauraimmassa asemassa olevista ja heidän perheistään.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Löfström.

22.22 **Mats Löfström r:** Tack, ärade herr talman! Lagen om funktionshinderservice är en mycket stor helhet och det är glädjande att den nu har kommit till plenisalen för att godkännas av den här riksdagsperioden. Som medlem av riksdagens grundlagsutskott har jag haft förmånen att ta ställning till lagförslaget två gånger, då vi också begärde att få den tillbaka till grundlagsutskottet för en check. När vi granskade den andra gången så var det många som i samband med det kontaktade oss i frågan om tillgången på hjälp för synskadade, och det här var en sak som också ledamot Rehn-Kivi tog upp, alltså att om man inte skulle ha gjort vissa förtydliganden fanns det en risk att personer med synnedsättning inte längre skulle få de verktyg som man skulle behöva för att kunna leva ett självständigt liv. Det gäller både tillgången till undervisning i punktskrift samt också mobilitetsträning.

De här sakerna var uppe i grundlagsutskottet. Också social- och hälsovårdsutskottets ordförande Markus Lohi och utskottsråden var där och vi kunde diskutera de här frågorna, ta ställning till det också i grundlagsutskottets utlåtande. Att man nu har gjort de här ändringarna visar ju att riksdagens behandling av lagförslag fungerar, då saker som upplevs vara oklara kan rättas till och klarhet skapas i utskottets behandling. Ett stort tack till social- och hälsovårdsutskottet för att ha gjort de här förtydligandena.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Risikko.

22.25 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Tänään keskustelemme täällä mietinnöstä vammaispalveluista. Sattuneesta syystä, kun itse olen paljon tehnyt vammaisten henkilöitten kanssa yhteistyötä, koen hyvin tärkeänä heidän asemansa pitämisen hyvänä täällä yh-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

teiskunnassa ja tasavertaisena ja oikeudenmukaisena. Ja tietysti vielä olen hyvin paljon tutustunut heidän elämäänsä, tietysti monestakin syystä, mutta silloin aikoinansa ministerinä sain olla heidän kanssaan tekemässä henkilökohtaisen avun järjestelmää, jota oli varmasti kolmisentoista vuotta yritetty, ja sitten se viimein saatiin. Kiitos siitä kuuluu vammaisjärjestöille, että he jaksoivat meitä evästää, Kalle Könkkölä yhtenä heistä. Hän teki suuren työn silloin, kun hän paljon tätä henkilökohtaisen avun järjestelmää toi esille.

No se saatiin silloin, ja nyt ollaan sitten siinä vaiheessa, kun tätä kehitysvammalakia ja vammaispalvelulakia on yritetty yhdistää monessakin eri vaiheessa, että täällä nyt ollaan sitten keskustelemassa tästä vammaispalvelulain uudistuksesta. Ja täytyy sanoa, että tässä on paljon hyvää — haluan ensiksikin todeta sen, että tässä on paljon hyvää. Tässä on paljon sellaisia epäkohtia, mitä on jäänyt lakeihin, ja niitä on nyt korjattu, ja kun on yhdistetty lakeja, niin sehän vaikuttaa tietysti siihen, että sitä yhteensovittamista sitten kyllä riittää. Kiitän myöskin valiokuntaa siitä, että niin vahvasti otitte tästä kiinni, että sitä ei päästetty läpi käsien ihan kuinka vain, vaan että siinä todella käytettiin aikaa.

Mutta nyt kun tätä mietintöä sitten katsoin, niin minä mielelläni haluaisin kuulla — kun täällä on valiokunnan jäseniä, valitettavasti valiokunnan puheenjohtaja joutui poistumaan — ihan niistä muutamista kohdista, mistä on tullut palautettakin. En nyt kaikkia niitä tästä nosta, koska ei ole aikaakaan. Mutta kysyisin tuosta, arvoisat valiokunnan jäsenet, että kaksoispykälän soveltamisala laajenee entisestään, koska siellä mainitaan uusi termi ”sosiaalinen vamma”. Kun esimerkiksi perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota lausunnossaan siihen, ettei oikein hahmotu, keitä tämä koskee, niin olisiko mahdollista saada nyt selvitys, että mikä tämä on tämä ”sosiaalinen vamma”? Keitä tämä laki nyt koskee, jos on ”sosiaalinen vamma”?

No sitten se, mikä minua täällä huolestuttaa myös, on tämä uusi linjaus valiokunnalle, että kirjoitetaan uusi pykälä työtoiminnasta, joka koskee vain kehitysvammaisia eikä muita. Kyllä se on tärkeää, että työtoiminta koskee myös muita. Se ei ole yhdenvertaista, jos se koskee vain kehitysvammaisia. Tämähän on hyvä asia, jos se koskee kehitysvammaisia, mutta eihän se ole hyvä asia, jos ei se koske muita. Tämä sääntely on vastoin lain omia tavoitteita, koska eihän ole haluttu diagnoosipohjaista lakia, mutta tässä tämä pykälä tulee diagnoosipohjaiseksi.

No sitten otan vielä yhden kohdan täältä, tai oikeastaan kaksi kohtaa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ohjaa lausumallaan lainsäätäjää käyttämään muita kuin hankintalain mukaisia menettelyjä vain autistien ja kehitysvammaisten kohdalla. Täällä on nimittäin tällainen kappale: ”Valiokunta kiinnittää huomiota myös vammaispalvelujen hankintaan. Valiokunta pitää tärkeänä, että hyvinvointialueet käyttävät kehitysvammaisten ja autismikirjon henkilöiden elämänmittaisia, välttämättömiä palveluita järjestäessään ensisijaisesti ulkoisten sopimuskumppanien kanssa kestäviä järjestämistapoja, kuten henkilökohtainen budjetointi, yksilöllinen maksusitoumus tai palveluseteli. Jos palvelujen hankinnassa käytetään kilpailutusmenettelyä, tulee valiokunnan näkemyksen mukaan kiinnittää huomiota Euroopan unionin sosiaalisen perusoikeuskirjan säännöksiin hyvään hallintoon kuuluvista hallintomenettelyllisistä oikeuksista.” Minä vaan mietin sitä, että eihän se nyt ole mitenkään yhdenvertaista, jos tämä kappale koskisi vain autismin kirjon henkilöitä ja kehitysvammaisia.

No sitten vielä yksi asia, mikä on nyt ihan pakko nostaa esille, on se, että kun valtiovarainministeriö kiinnitti huomiota vaikutusarviointiin ja kustannusarvioihin, kun ne eivät oikein osu kohdallensa, niin miten tämä kustannusten arviointi loppupeleissä sitten teh-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

tiin? Nythän tämä laki lisäsi kustannuksia tässä loppuvaiheessa, niin saittehan te lisää valtiovarainministeriöstä ja hallitukselta tähän rahaa, koska eihän kannata tehdä sellaista lakia, johon ei ole rahaa? Luotan siihen, että olette hoitaneet hyvin homman. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Reijonen.

**22.30 Minna Reijonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Käsitlemme juuri vammaispalvelulakia, ja varmasti tämä on tärkeä laki. Tätä on pitkän aikaa odotettu, ja tästä on tullut palautetta ja toiveita hirveän paljon ihmisiltä, vammaisilta ja monen näköiseltä suunnalta, mitä kaikkea tähän pitäisi sisällyttää.

Tämä on kuitenkin tämmöinen yhdenvertaisuusasia, mitä nyt yritetään vammaisille saada, että kaikki olisi kunnossa. Kyllä tässä parannusta paljon on tullutkin: merkittäviä muutoksia, tarkennuksia tehtiin tähän valiokunnassa. Tästä valiokunnan puheenjohtaja Lohi nostikin esille ansiokkaasti noita, mitä oli tähän tehty. Sitten myös edustaja Risikko nosti tuossa esille paljon asioita, mitä varmasti vielä enemmänkin kannattaisi huomioida. Hänellä se kokemus näytti olevan hyvin vahva näistä tiedoista, niin että näissä varmasti on vielä tarkennettavaa ja varmasti jää vielä parannettavaa tähän vammaispalvelulakiin. Nyt tämä on menossa eteenpäin kuitenkin, mikä on tietysti hyvä asia. Mutta totta kai tässä vielä tarkennettavaa varmasti on, niin että toivotaan, että löytyy vastaukset näihin kaikkiin edustaja Risikonkin esittämiin kysymyksiin. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 191/2022 vp sisältyvien 1.—6. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### 12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi biopankkilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 247/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 50/2022 vp

*Ensimmäinen käsittely*

**Puhemies Matti Vanhanen:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 50/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Reijonen.

*Keskustelu*

**22.32 Minna Reijonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Käsitlemme biopankkilakia, ja tähän oli yksimielinen, mitä käsiteltiin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa.

Itse olen tähän biopankkitoimintaan törmännyt omassa sairaanhoitopiirissä siellä hallinnossa ja monenlaiseen asiaan myös siellä. Tämä on todella mielenkiintoinen asia. Nyt kun tätä lakia pohdimme, niin moni asia siellä nousi esille, muun muassa se, milloinka on oikeus kieltää tämmöisiä näytejuttuja ja voiko jälkeensä kieltää tämmöisiä näytteitä, eli monta asiaa siinäkin pitää huomioida. Mutta on tärkeätä, että tätä biopankkitoimintaa meil-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

lä Suomessa on, ja toivon, että sitä jatkossakin tulee olemaan, koska on hirveän tärkeä saada näitä tietoja sitten myös myöhemmin monenlaisiin asioihin. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 247/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

### **13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi**

Hallituksen esitys HE 149/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

#### *Ensimmäinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 149/2022 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### **14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 140/2022 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

#### *Ensimmäinen käsittely*

**Puhemies Matti Vanhanen:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu. — Edustaja Pitko poissa, edustaja Talvitie poissa, edustaja Holopainen, Mari, poissa. — Edustaja Reijonen.

#### *Keskustelu*

**22.34 Minna Reijonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Nyt tosiaan meillä on käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta. Kun lukee tästä, niin tässähän lain tavoitteena on toteuttaa valtakunnallinen yhteinen tietojärjestelmä rakennetun ympäristön tiedolle. Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään tietojärjestelmään julkaistaan rakentamisen ja alueiden käytön tietoja. Tämmöisessä maailmantilanteessa, kun nyt Venäjällä tuo hyökkäyssota Ukrainaa kohti on, tulee tietysti mieleen turvallisuuskysymys näissä. On siinä sekin asia, että jos vieras valtio saisi tietää tämmöisiä tietoja, joten aika tarkka on kyllä näisäkin oltava tuo tietosuojat. Toivon, että tähän kiinnitetään erityisen paljon huomiota varsinkin tämmöisenä aikana. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 140/2022 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### **15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain ja finanssivalvonnasta annetun lain 3 ja 20 b §:n muuttamisesta Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain ja Finanssivalvonnasta annetun lain 3 ja 20 b §:n muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 236/2021 vp) täydentämisestä**

Hallituksen esitys HE 236/2021 vp

Hallituksen esitys HE 323/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 45/2022 vp

#### *Ensimmäinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksiin HE 236/2021 vp ja HE 323/2022 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### **16. Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan ja tarkastuksen vaalikausiraportti 2019–2022**

Kertomus K 25/2022 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 12/2022 vp

#### *Ainoa käsittely*

**Puhemies Matti Vanhanen:** Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 12/2022 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Keskustelu, tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Alanko-Kahiluoto.

#### *Keskustelu*

**22.35 Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiontalouden tarkastusvirasto valvoo ja arvioi hallituksen finanssipolitiikkaa Euroopan unionin finanssipoliittisessa sopimuksessa ja lainsäädännössä tarkoitettuna kansallisena riippumattomana finanssipolitiikan valvontaelimenä. Valiokunta on käsitellyt laajasti hallituksen finanssipolitiikan toteutusta ja asetettujen tavoitteiden saavuttamista kuluvalle vaalikaudella aikaisemmissa mietinnöissään tarkastusviraston finanssipolitiikan valvonnan raporteista. Valiokunta kiinnittää tässä mietinnössään huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin: finanssipolitiikan toteutus päättyvällä vaalikaudella, julkisen talouden vakauttaminen ja tulevan kasvun edellytyksistä huolehtiminen sekä hallituksen työllisyystoimet.

Käsittelen ensin finanssipolitiikan toteutusta päättyvällä vaalikaudella:

Hallituksen tavoitteena on ollut toteuttaa aktiivista ja vastuullista finanssipolitiikkaa, joka mitoitetaan suhdannetilanteen edellyttämällä tavalla. Finanssipolitiikkaa on päättyvällä vaalikaudella hallinnut erityisesti kriiseihin reagointi ja kriisien hoitaminen. Kriisien johdosta suhdannevaihtelut ovat olleet poikkeuksellisen suuria verrattuna aiempiin vaali-

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

kausiin, ja tämä on merkittävästi vaikeuttanut finanssipolitiikan mitoittamista suhdanteeseen sopivaksi.

Suomen kansallisesta valtiontalouden kehysäännöstä on poikettu vuonna 2020 alkaneen koronakriisin ja vuonna 2022 käynnistyneen Venäjän hyökkäyssodan johdosta. Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan vakiintuneeseen kehysmenettelyyn tulisi palata ja kehystason korottamiseen kesken vaalikauden tulisi olla nykyistä korkeampi kynys. Valiokunta katsoo, että valtiontalouden kehysjärjestelmä on toimiva ja tärkeä finanssipolitiikan väline, mutta sitä tulee kehittää ja vahvistaa tulevalle vaalikaudelle. Valiokunta pitää tässä yhteydessä tärkeänä sitä, että kehysjärjestelmä mahdollistaa reagoimisen poikkeustilanteisiin myös jatkossa.

Asiantuntijoiden mukaan finanssipolitiikan varovainen tiukentaminen jo vuonna 2023 olisi perusteltua. Tätä puoltavat muun muassa työmarkkinoiden pullonkaulat, jotka viittaavat kapasiteetin korkeaan käyttöasteeseen, samoin kuin pysyväksi ongelmaksi muodostuneet pitkän aikavälin kestävyysongelmat. Valiokunta pitää hyvänä hallituksen toimia koronapandemian ja Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamien negatiivisten talous- ja työllisyysvaikutusten hillitsemiseksi. Valiokunta katsoo myös, että finanssipolitiikka tulee mitoittaa suhdannetilanteen mukaisesti ja että julkisen talouden monivuotiseen suunnitteluun tulee palata, jotta luodaan edellytykset julkisen talouden vakauttamiselle.

Seuraavaksi puhun julkisen talouden vakauttamisesta ja tulevan kasvun edellytyksistä huolehtimisesta:

Merkittävimmit haasteet tulevalla vaalikaudella liittyvät julkisen talouden vakauttamiseen. Nykyiset arviot pitkän aikavälin kestävyysvajeesta vaihtelevat kolmen ja neljän prosentin välillä suhteessa bruttokansantuotteeseen. Tämä tarkoittaa noin 7–9 miljardin euron sopeutustarvetta. Heikko tuottavuuskehitys muodostaa osaltaan merkittävän haasteen julkisen talouden vakauttamiselle. Asiantuntijoiden mukaan erityisesti osaamispääoman lasku on huolestuttavaa. Tämän taustalla on se, että t&k-investoinnit ovat olleet laskussa ja nuorten koulutusasteen nousu on pysähtynyt. Pitkän aikavälin kasvumahdollisuuksia tulee vahvistaa panostamalla koulutukseen, tukemalla innovaatioiden syntymistä, käyttöönottoa ja leviämistä sekä parantamalla työperäisen ja koulutusperäisen maahanmuuton edellytyksiä. Tällaiset panostukset tukevat myös vihreää siirtymää ja sen edellyttämiä investointeja.

Kuluvan vaalikauden kriisit ovat entisestään hankaloittaneet julkisen talouden kestävyyshaasteeseen vastaamista. Julkisen talouden sopeuttamistarve on suuri ja edellyttää toimenpiteitä usealla vaalikaudella. Kaksi vaalikautta ei valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan välttämättä riitä. Etupainotteisuus ja kunnianhimo sopeuttamistoimissa ovat kuitenkin tarpeen, sillä julkisen talouden vahvistamisen lykkääminen tarkoittaisi, että myöhemmin tarvittaisiin nyt arvioitua mittavampia toimia. Valiokunta katsoo, että julkista taloutta tulee vahvistaa monipuolisesti sekä meno- että tulopäätöksin, mutta samalla on erittäin tärkeää huolehtia tulevan kasvun edellytyksistä. Valiokunnan mielestä tulee tehdä kunnianhimoisia rakenteellisia uudistuksia, jotka vahvistavat työllisyyttä, talouskasvua ja julkista taloutta. Ilmastonmuutoksen ja luontokadon torjumiseksi myös talouden rakenteita tulee uudistaa.

Kolmantena käsittelen hallituksen työllisyystoimia. Tarkastusvirasto arvioi raportissaan myös hallituksen työllisyystoimien vaikuttavuutta. Tarkastusviraston laskelmat osoittavat, että työllisyystoimien julkista taloutta vahvistavat vaikutukset ovat vaatimattomia ja jäävät kauaksi tavoitteesta. Valiokunnan kuulemat asiantuntijat pitävät viraston havaintoja

## Pöytäkirja PTK 172/2022 vp

ja riippumatonta arviota työllisyystoimien kiistellyistä vaikutuksista julkiseen talouteen tärkeinä. Asiantuntijat kiinnittivät kuitenkin huomiota siihen, että työllisyystoimien tavoitteiden saavuttamista on vaikea arvioida, kun toimien vaikutusten on tavoiteltu toteutuvan täysimittaisesti vasta vuosikymmenen loppuun mennessä. Työllisyysasteen kohentuessa työttömien joukkoon jää keskimäärin entistä vaikeammin työllistettäviä henkilöitä, jolloin työllistämistoimien henkilöissä mitatut vaikutukset pienenevät.

Neljäntenä eli lopuksi käsittelen finanssipolitiikan valvontatehtävää ja EU:n finanssipoliittisten sääntöjen uudistamista. EU:n talouspolitiikan koordinaation sääntökehikkoa ollaan parhaillaan uudistamassa. Yhteisymmärrys jäsenmaiden kesken pyritään saavuttamaan ennen vuoden 2024 budjettivalmisteluita. Tässä yhteydessä valiokunnan mielestä on luontevaa käydä keskustelua finanssipolitiikan riippumattoman ulkoisen arvioinnin järjestämisestä Suomessa. Suomi on pieni maa, jossa toimii kaksi hallituksen finanssi- ja talouspolitiikkaa arvioivaa riippumatonta tahoa. Valtiontalouden tarkastusvirastolla on ollut vuodesta 2013 lähtien Euroopan talouspolitiikan koordinaation tiivistymisen myötä lakisääteinen finanssipolitiikan valvontatehtävä. Talouspolitiikan arviointineuvosto puolestaan perustettiin valtioneuvoston asetuksella vuonna 2014 talouspolitiikan tavoitteiden ja keinojen riippumatonta arviointia varten. Näiden tahojen tehtävät ovat päällekkäiset, joten valiokunta on kiinnittänyt huomiota asiantuntijaresurssien tarkoituksenmukaiseen käyttöön Suomen kaltaisessa pienessä maassa jo syksyllä 2021 antamassaan mietinnössä. Asia on noussut jälleen esille nyt käsittelyssä olevan raportin asiantuntijakuulemisissa. Suomessa tulisi pohtia valvontaresurssien yhdistämistä päällekkäisyyksien ehkäisemiseksi. Tämä voisi tuoda mahdollisuuksia myös vaikuttavampaan hallituksen finanssi- ja talouspolitiikan riippumattoman arvioijan käymään julkiseen keskusteluun. Nykyisellään molempien tahojen näkyvyys ja osallistuminen julkiseen keskusteluun ovat vähäisiä. Valiokunta katsoo, että riippumattoman ulkoisen finanssipolitiikan valvontatehtävän tarkoituksenmukaista järjestämistä ja valvontaresurssien yhdistämistä tulee selvittää.

Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 25/2022 vp johdosta. Valiokunnan kannanottoehdotus on: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää riippumattoman ulkoisen talous- ja finanssipolitiikan valvonta- ja arviointitehtävän tarkoituksenmukaista järjestämistä sekä resurssien yhdistämisen tarpeellisuutta ja ryhtyy asiassa tarvittaviin toimenpiteisiin.”

Tämä oli siis valiokunnan yksimielinen mietintö. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 25/2022 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

### **17. Valtioneuvoston selonteko Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma Kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa 2035**

Valtioneuvoston selonteko VNS 4/2022 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 24/2022 vp

*Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin pöydälle 22.2.2023 pidettävään täysistuntoon.

## **Pöytäkirja PTK 172/2022 vp**

### **18. Valtioneuvoston selonteko maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta**

Valtioneuvoston selonteko VNS 7/2022 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 31/2022 vp

*Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin pöydälle 22.2.2023 pidettävään täysistuntoon.

### **19. Valtioneuvoston selonteko kansallisesta ilmastomuutokseen sopeutumis suunnitelmasta vuoteen 2030 Hyvinvointia ja turvallisuutta muuttuvassa ilmastossa**

Valtioneuvoston selonteko VNS 15/2022 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 32/2022 vp

*Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin pöydälle 22.2.2023 pidettävään täysistuntoon.

### **20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja siihen liittyviksi laeiksi**

Hallituksen esitys HE 186/2022 vp

Lakialoite LA 10, 35/2021 vp, 39/2022 vp

Toimenpidealoite TPA 32/2019 vp, 80, 109, 112, 118/2020 vp, 23/2021 vp, 90, 117/2022 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 33/2022 vp

*Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin pöydälle 22.2.2023 pidettävään täysistuntoon.

### **21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 275/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 42/2022 vp

*Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin pöydälle 22.2.2023 pidettävään täysistuntoon.

### **22. Hallituksen esitys eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi**

Hallituksen esitys HE 207/2022 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 26/2022 vp

*Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin pöydälle 22.2.2023 pidettävään täysistuntoon.

## **Pöytäkirja PTK 172/2022 vp**

### **23. Hallituksen esitys eduskunnalle rakentamislaki ja siihen liittyviksi laeiksi**

Hallituksen esitys HE 139/2022 vp

Lakialoite LA 49/2020 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 27/2022 vp

*Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin pöydälle 22.2.2023 pidettävään täysistuntoon.

### **24. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 299/2022 vp

Toimenpidealoite TPA 92/2021 vp, 160/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 54/2022 vp

*Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin pöydälle 22.2.2023 pidettävään täysistuntoon.

### **25. Seuraava täysistunto**

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 22.2.2023 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 22.45.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen